

T.C.

Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

İLHAN GEÇER'İN ESERLERİNDE HAYAL UNSURLARI

Filiz BARIŞ

22915613

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Feyza BULUT

Diyarbakır 2025

T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

İLHAN GEÇER'İN ESERLERİNDE HAYAL UNSURLARI

Filiz BARIŞ
22915613

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Feyza BULUT

Diyarbakır 2025

TAAHHÜTNAME

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “**İlhan Geçer’in Eserlerinde Hayal Unsurları**” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

22/08/2025

Filiz BARIŞ

ÖN SÖZ

Şiir, tarih boyunca insanların duygu ve düşüncelerini ifade etmesinde en etkili edebî türlerden biri olmuştur. Özünde hayal gücü ve duygu yoğunluğu barındıran şiir türünün temel yapı taşlarından biri de imge, hayal unsurlarıdır. İmge, insanın dış dünyadan algıladığı gerçekleri kendi iç dünyasında yeniden şekillendirip yorumlamasıdır; yani dış dünyadan gelen uyarıların bilinçte oluşturduğu görüntüdür. Türk edebiyatının pek çok döneminde farklı şairlerin şiirlerinde özgün imgelerle karşılaşmak mümkündür. Bu şairlerden biri de Hisar Topluluğu'nun önde gelen isimlerinden İlhan Geçer'dir.

İlhan Geçer hem gelenekten hem de modern şiirden beslenen; şiirlerinde yoğun hayal gücü ve duygu zenginliğiyle öne çıkan içe dönük bir şairdir. “Hüzün ve duygu şairi” olarak da tanınan İlhan Geçer'in imge anlayışı, Hisarcı şiir anlayışının temel özellikleriyle uyumlu bir çizgide şekillenmiştir. Hisarcılar gibi o da şiirde açıklık ve anlaşılabilirliği ön planda tutar. Soyut duyguları ve düşünceleri somutlaştıran, okurun zihninde net bir görüntü oluşturan betimlemeleri tercih eder. Tabiat, mekân, şehir manzaraları, Türk musikisi ve gündelik hayat unsurları Geçer'in imgelerinin başlıca kaynaklarıdır. Şair, imgeyi yalnızca estetik bir süs unsuru olarak değil, duygu aktarımının en etkili aracı olarak kullanır.

Türk edebiyatında birçok şair ve şiir üzerine kapsamlı çalışmalar yapılmış olsa da İlhan Geçer ve şiirleri üzerine akademik incelemeler sınırlı kalmıştır. 1989 yılında Rıdvan Çongur, *İlhan Geçer 50. Sanat Yılı* adlı eserinde şairin hayatını ve sanat görüşünü ele almıştır. 1998'de Fahriye Dağ, *İlhan Geçer'in Şiiri* başlıklı yüksek lisans tezini hazırlamıştır. 2005 yılında Prof. Dr. Songül Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri* adlı eserinde şairin hayatı, edebî kişiliği ve sanat anlayışına yer vermiş; şiirlerini şekil, muhteva, dilve üslup bakımından değerlendirmiştir. Bu çalışma, İlhan Geçer üzerine yapılmış en kapsamlı inceleme olma özelliğini taşımaktadır. 2017 yılında ise *Türk Dili* dergisinin özel sayısında şair ve şiirlerine dair çeşitli yazılar yayımlanmıştır. Ancak mevcut çalışmaların hiçbiri İlhan Geçer'in şiirlerindeki hayal unsurlarını, imgeleri ve imge türlerini ayrıntılı biçimde ele almamıştır.

“İlhan Geçer'in Eserlerinde Hayal Unsurları” başlıklı bu çalışma, şairin şiirlerinde yer alan hayal unsurlarını, imgeleri, imge türlerini ayrıntılı bir biçimde

belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada şairin; *Büyüyen Eller, Belki, Bir Bulut Geçti, Yeşil Çağ, Hüzzam Beste* adlı eserlerinde yer alan şiirler kapsamlı biçimde incelenmiştir. İncelemelerden elde edilen bulgular fişleme yöntemiyle not edilmiş ve değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, İlhan Geçer'in şiirlerinde farklı imge kurgularının yer aldığı ve hayal gücünün şiir dilinde önemli bir rol oynadığı görülmüştür.

Çalışma süresince geniş kapsamlı bir literatür taraması gerçekleştirilmiş; İlhan Geçer'in eserleri başta olmak üzere, kuramsal kaynaklar, makaleler ve çeşitli sözlüklerden faydalanılmıştır.

Çalışma; Giriş, İlhan Geçer'in Hayatı, Edebî Kişiliği ve Eserleri, İlhan Geçer'in İmge Oluştururken Odaklandığı Unsurlar, İlhan Geçer'in Şiirlerindeki İmgeler ve Nitelikleri başlıklarını taşıyan üç bölümden ve sonuç kısmından oluşmaktadır.

Giriş bölümünde, şiir dilinde önemli bir yere sahip olan imgenin kökeni, tanımları, oluşumu ve şiirdeki işlevi gibi kuramsal bilgilere; ayrıca Hisar Topluluğu'nun ve İlhan Geçer'in imge anlayışına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

"İlhan Geçer'in Hayatı, Edebî Kişiliği ve Eserleri" başlıklı birinci bölümde, şairin hayatı, mizacı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında ayrıntılı bilgiler sunulmuştur. Bunun yanında, İlhan Geçer'in Hisar Topluluğu'nun oluşumundaki ve Hisar dergisinin çıkarılmasındaki rolü üzerinde de durulmuştur.

"İlhan Geçer'in İmge Oluştururken Odaklandığı Unsurlar" başlıklı ikinci bölümde, şairin imge kurguları oluştururken odaklandığı tematik unsurlar belirlenmiş; bu unsurlar, şiirlerinden seçilen örneklerin yorumlanmasıyla desteklenmiş ve görseller aracılığıyla somutlaştırılmıştır.

"İlhan Geçer'in Şiirlerindeki İmgeler ve Nitelikleri" başlıklı üçüncü bölümde, şairin şiirlerinde yer alan imgeler yapı, muhteva, nitelik ve nicelik bakımından incelenmiş; şiirlerden alınan örneklerle yorumlanmıştır. Yapı bakımından çok katmanlı ve kompleks imgeler ile çeşitli söz sanatlarıyla oluşturulmuş imgeler; muhteva bakımından şairin duygu dünyasına, yaşadığı mekânlara, tabiata, tarihî şahsiyetlere ve varlığı algılama biçimine ilişkin imgeler tespit edilmiştir. Nitelik ve nicelik açısından ise yayılgan, batık, radikal, yoğun, süsleyici, coşkun ve bayat imgeler

belirlenmiştir. Bu bulgular, şairin zengin hayal gücüne dayalı, farklı yapı, içerik, nitelik ve nicelikte çok yönlü bir imge kurgusuna sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç bölümünde ulaşılan bulgular ortaya konmuştur. Bu bağlamda, İlhan Geçer'in şiirlerinde yer alan hayal unsurlarının, imgelerin hem anlam hem de estetik açıdan önemli bir yere sahip olduğu; ayrıca, İlhan Geçer'in modern Türk şiirinde duygu yoğunluğu, anlam derinliği ve estetik zenginlik taşıyan önemli bir şair olduğu görülmüştür. Çalışmanın ekler kısmında ise, İlhan Geçer'in eserlerinin incelenmesi sonucunda ortaya çıkarılan tüm hayal unsurları ve imgeleri kapsayan tablolara yer verilmiştir.

Bu çalışmanın, İlhan Geçer'in şiir anlayışıyla ilgili mevcut akademik çalışma yekûnuna kuramsal düzeyde katkı sağlaması ve ileride yapılacak araştırmalara kaynaklık etmesi amaçlanmaktadır.

“İlhan Geçer'in Eserlerinde Hayal Unsurları” başlıklı tez çalışmamın hazırlanma sürecinde bana rehberlik eden değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Feyza BULUT'a teşekkür ederim. Ayrıca öğrencisi olmaktan onur duyduğum ve akademik yöntem konusunda sunduğu katkılardan dolayı Prof. Dr. Ahmet TANYILDIZ'a, İlhan Geçer'in ulaşmakta zorlandığım *Belki* adlı eserini bana ulaştıran ve çalışmalarımı kolaylaştıran Prof. Dr. Songül TAŞ'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Tez sürecinde her daim yanımda olan sevgili eşime ve çocuklarıma da sabırları ve destekleri için teşekkür ederim.

Filiz BARIŞ
Diyarbakır 2025

ÖZET

Günlük dil ile edebî dil birbirinden farklıdır. Günlük dil çoğunlukla düz anlam taşır ve duyguları, hayalleri veya soyut düşünceleri ifade etmede sınırlı kalabilir. Şairler ise kelimelere yeni anlamlar yükleyerek onları çağrışım değeri yüksek, çok katmanlı birer ifade aracına dönüştürürler. Bu bağlamda ortaya çıkan imgeler, okuyucunun zihninde yeni anlam alanları ve estetik tasarımlar oluşturur. İmge sayesinde dil şiirsel bir nitelik kazanır; kelimelerin anlamı genişler ve derinleşir.

İmge, hem geleneksel hem de çağdaş Türk şiirinde önemli bir yere sahiptir. Türk edebiyatının farklı dönemlerinde eser veren şairlerin dizelerinde zengin ve etkili hayal unsurlarına rastlamak mümkündür. Bu şairlerden biri de Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatında gelenekçi-yenilikçi bir çizgi izleyen ve Hisar Topluluğu mensubu olan İlhan Geçer'dir. Geçer, özellikle Hisar dergisi etrafında yürüttüğü faaliyetlerle dikkat çekmiş; dergide hem yöneticilik yapmış hem de yayımladığı şiir ve eleştiri yazılarıyla topluluğun öncü isimlerinden biri olmuştur. Şair, şiirde hayal unsurlarını ön planda tutmuş ve şiiri duyguların ifade aracı olarak görmüştür. Şiirlerinde sade bir dil kullanmış, imgelerini kolay anlaşılır bir şekilde oluşturmayı amaçlamıştır.

Bu çalışmada İlhan Geçer'in eserlerindeki şiirler incelenmiş; şairin imge oluştururken odaklandığı kavramlar, hayal unsurları, imgeler ve imge türleri tespit edilerek yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

İlhan Geçer, Hisar, Şiir, İmge, Hayal Unsurları.

ABSTRACT

Everyday language and literary language differ. Everyday language usually conveys straightforward meaning and may be limited in expressing emotions, dreams, or abstract thoughts. Poets, on the other hand, assign new meanings to words, transforming them into multi-layered instruments with high associative value. In this context, the resulting images evoke new semantic fields and aesthetic experiences in the reader's mind. Through imagery, language acquires a poetic quality, and the meanings of words expand and deepen.

Imagery holds an important place in both traditional and contemporary Turkish poetry. In the works of poets from different periods of Turkish literature, rich and effective imaginative elements can be observed. One of these poets is İlhan Geçer, who followed a traditionalist-innovative line in Republican-era Turkish literature and was a member of the Hisar Community. Geçer attracted attention particularly through his activities around the *Hisar* magazine, both serving as an editor and publishing poems and critical articles, establishing himself as one of the leading figures of the community. The poet emphasized imaginative elements in poetry and regarded poetry as a means of expressing emotions. He employed a simple language in his poems and aimed to create images that are easily comprehensible.

This study examines the poems in İlhan Geçer's works and identifies and analyzes the concepts, imaginative elements, images, and types of imagery that the poet focuses on in his creative process.

Keywords

İlhan Geçer, Hisar, Poetry, Imagery, Imaginative Elements

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖN SÖZ.....	I
ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
İÇİNDEKİLER	V
ŞEKİL LİSTESİ.....	X
KISALTMALAR.....	XI
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	8
1. İLHAN GEÇER'İN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ	8
1.1. HAYATI.....	8
1.1.1. Mizacı.....	16
1.2. EDEBİ KİŞİLİĞİ.....	19
1.3. ESERLERİ	26
1.3.1. Şiir	26
1.3.2. Biyografi-İnceleme.....	26
1.3.3. Antoloji.....	26
İKİNCİ BÖLÜM.....	27
2. İLHAN GEÇER'İN İMGE OLUŞTURURKEN ODAKLANDIĞI UNSURLAR.....	27
2.1. AŞK.....	27

2.2. SEVGİLİ.....	32
2.3. AYRILIK.....	37
2.4. GÖKYÜZÜ	42
2.5. GÖNÜL	46
2.6. HATIRALAR.....	49
2.7. HAYAT	55
2.8. HÜZÜN	58
2.9. KADER	63
2.10. MUTLULUK.....	66
2.11. ÖMÜR	70
2.12. ÖLÜM	76
2.13. ÜMİT	80
2.14. ÜZÜNTÜ.....	84
2.15. YALNIZLIK.....	87
2.16. ZAMAN	92
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	98
3. İLHAN GEÇER’İN ŞİİRLERİNDEKİ İMGELER VE NİTELİKLERİ.....	98
3.1. YAPI BAKIMINDAN İMGELER	99
3.1.1. Çok Katmanlı (Çok Elemanlı) Kompleks İmgeler.....	99
3.1.2. Çeşitli Söz Sanatlarıyla Oluşturulan İmgeler	102
3.1.2.1. Benzetme (Teşbih).....	102
3.1.2.2. Kişileştirme (Teşhis)	105
3.1.2.3. Tezat (Karşıtlık).....	109
3.2. MUHTEVA BAKIMINDAN İMGELER.....	112

3.2.1. Duygu Dünyasıyla İlgili İmgeler.....	113
3.2.1.1. Sevgili ve Aşk İle İlgili İmgeler.....	113
3.2.1.2. “Ben” İle İlgili İmgeler.....	118
3.2.1.3. Çeşitli Duygular Etrafında Oluşturulan İmgeler	122
3.2.2. Yaşanan Mekânlar Etrafında Oluşturulan İmgeler	124
3.2.3. Tabii Çevre İle İlgili İmgeler	146
3.2.3.1. Su İle İlgili İmgeler	146
3.2.3.2. Bitkiler İle İlgili İmgeler	160
3.2.3.3. Hayvanlarla İlgili İmgeler	171
3.2.4. Tarihi Şahsiyetler, Bestekârlar ve Türk Musikisi Makamlarıyla İlgili İmgeler	182
3.2.4.1. Atatürk İle İlgili İmgeler	182
3.2.4.2. Yunus Emre İle İlgili İmgeler.....	187
3.2.4.3. Türk müziğinin Ünlü Bestekârları ve Makamlar Etrafında Oluşturulan İmgeler	189
3.2.5. Varlığı Algılama Tarzı Bakımından İmgeler	200
3.2.5.1. Somutlaştırıcı Bir Bakış Tarzı İfade Eden İmgeler	200
3.2.5.2. Renk İzafesiyle Oluşturulan İmgeler.....	210
3.2.6. Nitelik ve Nicelik Bakımından İmgeler	230
3.2.6.1. Yaygın-Geniş /Yayılgan İmgeler: (The Expansive Image). 230	
3.2.6.2. Batık İmgeler (The Sunken Image)	234
3.2.6.3. Radikal İmgeler (The Radical Image)	239
3.2.6.4. Yoğun İmgeler (The Intensive Image)	243
3.2.6.5. Süsleyici İmge (The Decorative Image), Çoşkun ve Bayat İmge (The Exubereantand Stale Image).....	247
SONUÇ	254

KAYNAKÇA 255

EKLER..... 259

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 1: İmgeyi Oluşturan Elemanlar	3
Şekil 3: Sevgili Etrafındaki İmge Odaklanması	37
Şekil 4: Ayrılık Etrafındaki İmge Odaklanması	42
Şekil 5: Bulut Etrafındaki İmge Odaklanması	46
Şekil 6: Gönül Etrafındaki İmge Odaklanması	49
Şekil 7: Hatıralar Etrafındaki İmge Odaklanması	55
Şekil 8: Hayat Etrafındaki İmge Odaklanması	58
Şekil 9: Hüzün Etrafındaki İmge Odaklanması	63
Şekil 10: Kader Etrafındaki İmge Odaklanması	66
Şekil 11: Ömür Etrafındaki İmge Odaklanması	75
Şekil 12: Ölüm Etrafındaki İmge Odaklanması	80
Şekil 13: Ümit Etrafındaki İmge Odaklanması	84
Şekil 14: Üzüntü Etrafındaki İmge Odaklanması	87
Şekil 15: Yalnızlık Etrafındaki İmge Odaklanması	92
Şekil 16: Zaman Etrafındaki İmge Odaklanması	97

KISALTMALAR

Bk.	Bakınız
C	Cilt
Çev.	Çeviren
İLESAM	Türkiye İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OGÜ	Osmangazi Üniversitesi
Prof.	Profesör
s.	Sayfa
S	Sayı
TDK	Türk Dil Kurumu
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
vb.	ve benzeri
Yay.	Yayınları

GİRİŞ

Şiir, yazının henüz var olmadığı eski dönemlerden beri insan hayatında yer bulan en eski edebî türlerden biridir. Şiir aynı zamanda özünde his ve hayal zenginliği barındıran bir edebî türdür. Her edebî türde olduğu gibi şiirde de temel amaç okuyucuda estetik bir haz uyandırmak ve onu derinlemesine etkilemektir. Okuyucunun duygularına hitap etme başarısı ise şairin üslubuyla doğrudan ilişkilidir. Sanatçı, iletmek istediği duygu ve düşünceleri dile getirirken üslubunun gücünden faydalanır.

Üslup ise sanatçının duygu, düşünce ve hayallerini sözlü ya da yazılı biçimde ifade ediş tarzıdır. Her sanatçının kendine özgü bir üslubu vardır ve bu üslubun temel yapı taşı idildir. Şiirde kullanılan dil, gündelik dilden önemli ölçüde farklılaşır. Şair, duygu ve düşüncelerini daha etkileyici kılmak amacıyla sözcükleri özenle seçer, onları estetik anlamda işleyerek alışıldık anlamlarının ötesine taşır. Bu bağlamda şiir dili, işlenmiş ve çok katmanlı yapıya sahip bir dildir. Bu çok katmanlılık, büyük ölçüde imgelerin varlığıyla sağlanır.

İmge terimi etimolojik olarak Latince'deki "*imago*" (*hayal, aldatıcı görünüş*)¹ kelimesinden türemiştir ve başlangıçta "taklit, kopya, benzetme" anlamlarında kullanılmıştır. Âdem Can, kelimenin Latince kökenine dikkat çekerek onun "*görünür kılmak*" anlamı taşıdığını, 14. yüzyıl başlarından itibaren ise "*bir aynada yansımak*"² gibi anlamlar kazandığını belirtmektedir. Yurdanur Salman ise "*Zaman içinde anlam genişlemesiyle bireyin zihninde beliren bir resim, bir kavram, bir fikir, bir izlenim gibi anlamlar kazanmıştır. Daha sonra da yazın bağlamında söz sanatı, özellikle de eğretileme ya da benzetme için kullanılır olmuş.*"³ ifadeleriyle bu kavramın zamanla bireyin zihninde şekillenen resim, izlenim, kavram ve fikir gibi anlamlarla genişlediğini, anlam ve kullanım bakımından değişikliğe uğradığını ifade eder. İmge kavramı, yazınsal bağlamda ise özellikle eğretileme ve benzetme sanatlarıyla özdeşleşmiştir.

¹Serhat Ulağlı, *İmgelem Öteki 'nin Bilimine Giriş* (Ankara: Sinemis Yayınları, 2006),3.

²Âdem Can, "Şiir Üzerine Yapılan Çalışmalarda İmge Terimi", *Yeni Türk Edebiyatı* 12 (Ekim 2015), 29-59.

³Yurdanur Salman, "İmge, Zor Yakalanır Bir Görselleştirme", *Kitap-lık* 74 (2004), 65-66.

İmge, Batı dillerine de Latince kökeninden geçmiştir. Nurullah Çetin, “*Batı dillerinde bu kavramın "image", "imagination", "imagine" gibi sözcüklerle karşılandığını; Türkçede ise “imgelem”, “hayal”, “muhayyile”, “suret-i zihniyye”, “suret-i mahsusa”*”⁴ gibi çok sayıda terimle ifade edildiğini belirtmiştir. Bu ifadeler de imge sözcüğünün; “hayal, zihinde oluşan hayali görüntü, zihinde oluşan resim” gibi kavramları karşıladığını gösterir.

Orhan Koçak, Türkçedeki imge sözcüğünün ise Eski Türkçedeki "im" (işaret) kökünden türediğini ifade eder: “*Türk Dil Kurumu, Eski Türkçede işaret anlamına geldiği söylenen “im” sözcüğünden türetmiştir bu sözcüğü. Biri felsefe ve psikolojide, öteki sanat teorisinde geçerli olan iki ayrı kullanımı var “image” teriminin. Aristo’daki “kopya” veya “yansıma”*”⁵ kuramından türemiş ama zaman içinde ayrılmış kullanımlar.”⁶ Bu bağlamda “imge” sözcüğü, hem psikoloji ve felsefede hem de sanat kuramlarında farklı anlam alanlarına sahiptir.

İsmet Zeki Eyüboğlu da imge sözcüğünün kökeninin belirtive ya da anlamına gelenim⁷ sözcüğü olduğunu dile getirir. “İm” sözcüğüne farklı ekler getirilerek işaret anlamına benzeyen anlamlarda yeni sözcükler türetildiği de görülür. Nihat Bayat bu sözcüklerden birinin “imlemek” olduğunu ve bu sözcüğün de “işaret etmek, dolaylı anlatmak, ima etmek”⁸ gibi karşılıkları olduğunu belirtir. Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere İsmet Zeki Eyüboğlu ve Nihat Bayat da imge sözcüğünün “imlemek” fiilden türediğini “ima etmek, dolaylı anlatmak” gibi anlamlara geldiğini vurgulamaktadırlar.

İmgenin Türk Dil Kurumu Sözlüğünde de geniş bir anlama sahip olduğu görülür. Buna göre imge –imaj sözcüğü: “1. Zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi

⁴Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi* (Ankara: Akçağ Yayınları, 2019), 89.

⁵Aristo, sanatı “Doğaya Öykünme” ve “doğa karşısında hayret duyma, coşkulanma” olarak düşünüyor. Aristo’ya göre doğa, “sayısız tekil görüngülerden oluşan tüm doğal ve toplumsal gerçekliği” ifade eder. Sanat, gerçekliği “devinimle, sesle, imle, çizgiyle, renkle vb. birtakım araçlarla” yansıtır. Öykünme (taklit) bir yansıtma yöntemidir. / Vecihi Timuroğlu, *Şiirin Büyücü Kızı: İmge* (Antalya: Aygöl Ofset, 1994), 7.

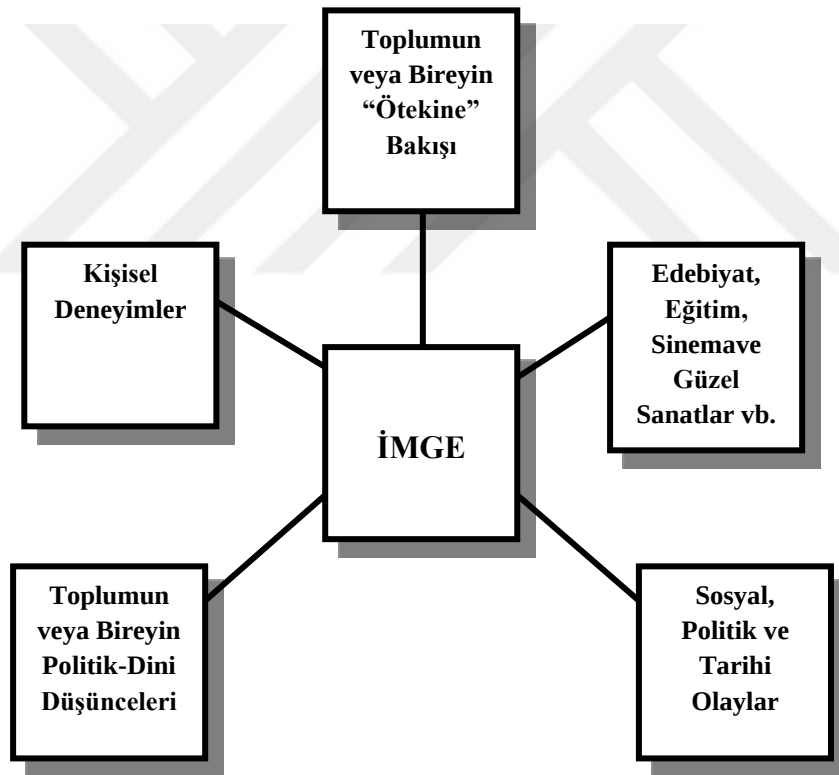
⁶Orhan Koçak, *İmgenin Halleri* (İstanbul: Metis Yayınları, 1995), 42.

⁷İsmet Zeki Eyüboğlu, *Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü* (Ankara: Say Yayınları, 2020), 346.

⁸Bayat, Nihat. *Şiire Yönelik Tutumların ve Ön Örgütleyicilerin Şiirsel İmgelerin Anlamlandırılması Üstündeki Etkililiği*. İzmir: 9 Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 50.

özlenen şey, hayal, hülya. 2.Genel görünüş, izlenim, imaj. 3. (ruh bilimi) Duyu organlarının dıştan algıladığı bir nesnenin bilince yansıyan benzeri, hayal, imaj. 4.(ruh bilimi) Duyularla algılanan, bir uyaran söz konusu olmaksızın bilinçte beliren nesne ve olaylar, hayal, imaj⁹ anlamlarında kullanılmaktadır.

İmge; sanat, edebiyat ve bilim gibi alanlarda kullanılan en önemli unsurlarındandır. Sosyoloji, psikoloji, tarih, felsefe, edebiyat gibi birçok alanda imge tanımlarıyla karşılaşmak mümkündür. Bunun sonucunda bütüncül bir imge tanımına ulaşmak zordur. Serhat Ulağlı, imgeyle ilgili pek çok tanım olmasının nedenini birçok sosyal bilim alanında incelenen bir konu olmasına bağlar ve imgeyi oluşturan elemanları tablo olarak göstermenin bu karışıklığın nedenlerini daha iyi anlatacağını belirtir. Tablo aşağıdaki şekildedir.¹⁰

Şekil 1: İmgeyi Oluşturan Elemanlar¹¹

⁹Türkçe Sözlük, “İmge” (Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2011), 1182.

¹⁰Ulağlı, *İmgelem Öteki 'nin Bilimine Giriş*,11.

¹¹Ulağlı, *İmgelem Öteki 'nin Bilimine Giriş*,11.

Yukarıdaki şekilde görüldüğü üzere imge farklı unsurların bir araya gelmesiyle oluşur. Serhat Ulağı imgeyi oluşturan faktörlerin çeşitli olmasının, imgeye kültürler ve zaman üstü bir yapı kazandırdığını¹² ifade eder.

İmge üzerine yapılan tanımlara bakıldığında tanımların ortak noktasının, imgenin bilinçte oluşan ve duyuşsal verilerle şekillenen zihinsel temsiller olduğudur. Nitekim insan, dış dünyayı bilgi ile kavrayabilir. Yani bilgilerimizin kaynağı dış dünyadır. Duyu organlarımız yardımıyla dış dünyadaki bilgileri alabiliriz. Duyu organlarımız tarafından alınan bilgi, bilinç sayesinde yorumlanır, düzenlenir. Bu anlamda farklı yazarların imge ile ilgili görüşlerine bakmak yerinde olacaktır.

Vecihi Timuroğlu bu konuyla ilgili olarak şunları dile getirir:

*“Zihin, nesneleri kuramsal düzeyde özümser, onları dönüştürerek kendisine mal eder. İnsan dış dünyadan aldığı bilgiyi yeniden üretir. Zihin, duyumlarla algıladığımız nesneleri ve görüngüleri (fenomenleri) yeniden üreterek tanıtacak biçimde gözler önüne serer. Bu işlevini de imgelerle yerine getirir.”*¹³

Vecihi Timuroğlu, insan zihninin dış dünyadan edindiği bilgileri yeniden üreterek yeni anlam katmanları oluşturduğunu belirtirken, bu sürecin imgeler aracılığıyla gerçekleştirildiğini savunur.

Mustafa Küçüköner de benzer bir yaklaşımla, imgenin bellekte kalan duyuşsal izlerin çağrışım yoluyla yeniden bilinç düzeyine taşınması olduğunu dile getirir:

*“İmge, duyumların bilinçteki izidir... Doğuşla birlikte varolan duyumlarımız kendi yapılarına göre soyut ve somut, içteki ve dıştaki her şeyi algılar. Algılananlar duyumlarımızla bilincimiz tarafından belleğe aktarılır. Böylece belleğimizde izler oluşur. Bu izler algılanan şeyin tümüyle aynısı değil, az çok ona en yakın olanı, aslının yerini alan imgeleridir. Daha sonra bellekteki imgeler içten veya dıştan gelen uyanlarla harekete geçer ve bellekte iz oluşturan asıl şeyi çağrışımlarla geri getirirler. Bilince geri gelen bu asıllar tam olarak gerçeğin kendi olmayıp, ona en yakın olanlarıdır.”*¹⁴

¹²Ulağı, *İmgelem Öteki 'nin Bilimine Giriş*,13.

¹³Timuroğlu, *Şiirin Büyücü Kızı: İmge*,5-6.

¹⁴Mustafa Küçüköner, “Sanatta İmge, Simge ve Gösterge İlişkilerine Bir Bakış”, *Sanat Dergisi* 7, (2005),76-77.

Metin Cengiz, imgeyi bir nesne ya da olgunun zihindeki tasarımı olarak tanımlar ve onu bilinçte belirginleşen estetik bir resim olarak görür:

*“İmge bir nesne, bir varlık hakkındaki zihinsel tasarımıdır. Duyu yoluyla elde edilmiş varlık hakkındaki bu ilk resim, kopya ya da tasarım maddenin büyüülü bir türevi olan ve gizli labirentlere sahip olan bilinçte belirginleşir. Kısaca dış dünyanın, varlığın, gerçek ya da gerçekdışı bir şeyin ya da olgunun zihindeki tasarımına imge denir.”*¹⁵

Hayrettin Orhanoglu imgeyi, sanatçının dış dünyayla kurduğu estetik çarpışmanın sonucu olarak değerlendirir. İmge bu bağlamda, bireyin kültürel birikimi ve içsel dünyasının dış dünyayla kesişim noktasında şekillenen bir zihinsel yapı olarak konumlandırılır:

*“Dış dünyaya bakan bir bilince ait bir karşılaşma daha ileriye gidersek bir çarpışma olarak da tanımlayabiliriz imgeyi. Görenin düş dünyası, kültürü, sosyal çevresi, entelektüel birikimi, kısacası dış dünyaya ait tasavvurların bilinçteki birikimi, imgeler aracılığıyla içte yeni bir tasavvura dönüştürülür.”*¹⁶

Serhat Ulağı'ya göre imge, sanatçının bilinçli ya da bilinçdışı süreçlerle şekillendirdiği ve bir gerçeği kendi değer yargılarıyla yeniden anlamlandırdığı estetik bir yeniden üretim biçimidir:

*“İmge bir yazarın iç dünyasını tanımamıza yardım eden bir vasıta olmasının yanında bir gerçeğin yazar tarafından yeniden şekillendirilmesi olarak da tanımlanabilir. Yazarın dış dünyadan aldığı gerçeği kendi zihninde kendi değer yargıları ile yeniden şekillendirmesi aynı zamanda bu yeniden anlamlandırmasının aktarım şeklidir.”*¹⁷

Özdemir İnce, imgenin bir sözcüğün sözlüksel anlamını kırdığını; sözcüğün anlamını genişleyip derinleştirip çoğalttığını¹⁸ ifade eder. İmge ile sözcüklerin çağrışım değeri artar.

Ramazan Korkmaz ise imgeyi: *“İmge gerçekliğin kaba ve ihlal edici kuşatmasından sıkılan ruhun; sonlu, sınırlı ve iğreti olandan; sonsuz, sınırsız ve aşkın olana açılmasıdır.”*¹⁹ şeklinde tanımlamıştır. Korkmaz bu tanımıyla klasik tanımlardan

¹⁵Metin Cengiz, *İmge Nedir?* (İstanbul: Şiirden Yayıncılık, 2018),9.

¹⁶Hayrettin Orhanoglu, *İmgeler Atlası* (İstanbul: Ketebe Yayınları, 2021),23.

¹⁷Ulağı, *İmgelem Öteki 'nin Bilimine Giriş*,6-7.

¹⁸Özdemir İnce, *Şiir ve Gerçeklik* (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2001),20.

¹⁹Ramazan Korkmaz, *İkaros'un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı* (Ankara: Akçağ, 2014),298.

farklı olarak imgeyi bir estetik araç değil, ruhun ve hayal gücünün metafizik bir açılımı olarak değerlendirmiştir.

İmge belli aşamalardan geçerek oluşturulur. İmge oluştururken sanatçı öncelikle dış dünyayı gözlemler bu gözlemlerini zihin süzgecinden geçirir. Daha sonra eklemeler, çıkarmalar yapar ve okuyucunun muhayyilesinde çağrışım değeri yüksek görüntüler oluşturur. Nurullah Çetin imgenin oluşum aşamalarını şöyle sıralar:

1. Şair dış dünyayı gözlemler,
2. Zekâsı ve sezgi gücüyle gözlemlediği unsurlardan kendine göre bir seçme ve eleme yapar,
3. Bilincinde, şairi duyarlılığında bunlar arasında değişik ilişkiler ve bağlantılar kurar,
4. İlginç gelebilecek anlamlı, hayret ve hayranlık uyandırıcı soyut bir görüntü oluşturur,
5. Bu özgün görüntüyü etkili, çarpıcı vurgulu bir dil dizgesine döker.²⁰

Sonuç olarak imge; şairin veya sanatçının dış dünyada gördüklerini kendi duyarlılığı, estetik sezgisi ve bilinciyle dönüştürerek oluşturduğu zihinsel tasarımıdır. İmge, okurun zihninde güçlü çağrışımlar uyandırır, dili değiştirir ve yeni anlamlar ortaya çıkarır. Bu nedenle, başta şiir olmak üzere tüm sanatsal eserlerde imge önemli bir yer tutar.

Şiirde imgenin yeri ve işlevi üzerine Cumhuriyet Dönemi'nde farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Bazı sanatçılar imgeyi, duyguları ve düşünceleri belirginleştiren bir araç olarak görürken, bazıları ise şiirin tamamen imgelerle kurulan bir sanat olduğunu savunmuştur. Garipçiler, şiirin şairanelikten uzak olması gerektiğini belirterek edebi sanatların, imgenin şiirde olmaması gerektiğini savunmuşlardır. İkinci Yeniciler ise Garipçilerin tam tersi şiirde imgenin önemli bir yeri olduğu görüşündedirler. Mavi topluluğunun öncüsü Atilla İlhan da şiirde imgenin önemli olduğu görüşündedir ancak imgenin tek başına şiirin amacı olamayacağını dile getirir. İlhan Geçer'in de dâhil olduğu Hisarcılar ise geleneksel şiir dilini korurken, aynı zamanda çağdaş bir anlatım yakalamaya özen göstermişlerdir. Ahenkli ve güçlü imgelerle örülü şiirler yazmışlardır.

²⁰ Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, 91.

Hisar topluluğu, 1950’li yıllarda ortaya çıkmış ve Garip akımı ile İkinci Yeni’nin soyut şiir anlayışına karşı farklı bir yaklaşım geliştirmiştir. Bu topluluk, milli değerleri, bireysel duyguları ve geleneksel biçimleri koruyarak, modern şiir estetiği ile birleştirmeyi hedeflemiştir. İmgelerde aşırı soyut veya bireysel çağrışımlar yerine ölçülü ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.

Hisarcılar, şiirin yalnızca anlamdan ibaret olmadığını kabul etmekle birlikte, anlamı tamamen göz ardı eden soyut imgelerden uzak durmuşlardır. Bu nedenle, imgeler genellikle doğa, tarih, milli kahramanlık, aşk ve insani değerlerden beslenmiştir. Necmettin Halil Onan, Munis Faik Ozansoy, Gültekin Samanoğlu ve Mehmet Çınarlı gibi şairler, imgeleri okuyucunun duygusal bağ kurabileceği şekilde düzenlemişlerdir. İmge, onların şiirlerinde duyguyu estetik bir biçimde ifade eden temel bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır.

İlhan Geçer’in şiir anlayışı, Hisar topluluğu ve dergisi etrafında şekillenmiştir. Şair, Hisar dergisinde hem yazarlık hem yöneticilik görevlerini üstlenmiş; şiirlerinin yanı sıra dergi ve kitap tanıtım yazıları da kaleme almıştır. Şiirlerinde aşk, özlem, hüzn, ayrılık, yalnızlık ve geçmişe duyulan özlem gibi temaları sıkça işlemiştir. Empresyonist bir tavırla dış dünya ile iç dünyası arasındaki ilişkiyi şiirlerinde yansıtmış, şiiri rüya ve hatıra ile paralel bir duygu alanı olarak görmüştür. Ses, ritim, ahenk ve lirizme önem veren Geçer, okuyucunun kolayca kavrayabileceği imgeler kullanmış, şiirsel özne olarak çoğunlukla kendi lirik benini ön plana çıkarmıştır. Hayat deneyimleri, gözlemler ve iç dünyası, onun şiirlerinin temel malzemesini oluşturmuştur. Onun imgeleri, geleneksel şiir unsurlarını modern estetik kaygılarla birleştiren sade fakat etkili bir yapıya sahiptir.

Sonuç olarak, İlhan Geçer’in imge anlayışı; geleneksel şiir duyarlılığını modern şiir estetiğiyle birleştiren, sade ama çok katmanlı, sezgisel ancak ölçülü bir yapı arz eder. Bu bağlamda İlhan Geçer, Türk şiirinde imgeyi, anlamı derinleştiren ve duyguyu taşıyan temel bir yapı taşı olarak kullanan şairlerden biri olarak öne çıkar.

“İlhan Geçer’in Eserlerinde Hayal Unsurları” başlıklı bu tez çalışmasında, şairin eserlerindeki şiirler üzerinden imgeler ve hayal unsurları, estetik bir bütünlük oluşturacak şekilde analiz edilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

İLHAN GEÇER'İN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1. HAYATI

Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatında hüznün ve duygu şairi olarak tanınan İlhan Geçer, Hisar topluluğu şairlerindendir. 1917 yılında İstanbul Bakırköy'de dünyaya gelmiştir. Baba tarafından Rumeli Türklerindendir;²¹ ailesi Isparta'dan Rumeli'ye göç etmiştir. Anne tarafı ise Malatya'nın Arapkir ilçesine uzanır ve daha sonra Arapkir'den İstanbul'a gelmiştir.²²

İlhan Geçer'in çocukluğu ve gençliği Cumhuriyet'in ilk yıllarına rastlar. Şair, doğduğu dönemde Birinci Dünya Savaşı'na, çocuk yaşlarda ise Milli Mücadele'ye tanıklık etmiştir. Savaş yıllarında babası askeri doktor olarak görev yaptığı için ondan ayrı kalmıştır.

İlhan Geçer, babası Doktor Nafiz Bey Bandırma'ya tayin edilene kadar ilk üç-dört yılını Bakırköy'de annesiyle birlikte geçirir. Babasının tayini nedeniyle Bursa'da Turan İlkokulu'nda ilköğrenimine başlar. Ancak kısa bir süre sonra Bursa'dan ayrılırlar. İlhan Geçer'in babası Doktor Nafiz Bey, birlik komutanı Fahrettin Altay Paşa ile anlaşamayınca askeri görevinden istifa eder ve ailesiyle birlikte Bandırma'ya yerleşir.

Bursa'da Turan İlkokulu'nda başladığı ilköğrenimini Bandırma'da sürdüren İlhan Geçer'in, babasının 1928'de tekrar devlet hizmetine dönmesiyle Erdek'e tayini çıkar. İlhan Geçer ilköğrenimini Erdek'te tamamlar. Erdek'te geçen çocukluk yılları, şair üzerinde derin bir etki bırakmıştır. İlhan Geçer bunu şu sözlerle dile getirir: “...ben ilkokulu Erdek'te bitirdim. Sonra babam oradan Bakırköy'e geçti, biz de oradan ayrıldık... 1958'de Erdek şenlikleri başladı... 58'den itibaren biz hem şenliklere katılıyorduk, hem sevdiğim Erdek'e gidiyorduk her yaz”²³ Şair daha sonraki yıllarda çocukluk yıllarının geçtiği Erdek'le ilgili “Erdek Sevdaları” adlı şiiri yazar. Şairin bu şiiri Ankara Radyosu kemancılarından Neziha Soysev tarafından bestelenir.²⁴

²¹H.Rıdvan Çongur, *İlhan Geçer 50. Sanat Yılı* (Ankara: İLESAM, 1989),5.

²²Songül Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri* (İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2005), 14.

²³Songül Taş, “Hüzün Şairi İlhan Geçer ile Sohbet”, *Türk Edebiyatı* 334 (Ağustos 2001), 45.

²⁴Songül Taş, “Hüzün Şairi İlhan Geçer ile Sohbet”, 45.

İlhan Geçer'in şiire olan ilgisi çocukluk yıllarında başlamıştır. şairin bu ilgisinde ailesinin de önemli bir payı vardır. İlhan Geçer, şiire duyduğu ilginin oluşmasında ailesinin etkisini şu sözlerle ifade eder:

*“Ailem şiirle uğraşmamı hoş karşılamış, şiir yazmaya beni teşvik etmiş bana yardımcı olmuştur. Babam da şiir yazardı. Benim ilk denemelerim ile ilgilendi. Bana şiiri sevdirdi. Bol bol okumamı sağladı ve ben de böylece şiirin içinde buluverdim kendimi”*²⁵

şairin doktor olan babası, o dönemdeki birçok doktor gibi şiirle ilgileniyordu. İlhan Geçer, babası Nafiz Bey'in şiire duyduğu ilginin kendisi üzerindeki etkisini ise şu sözlerle ifade eder:

*“Babam doktordu. O da birçok doktor gibi bir yandan da şiirle uğraşır ve şiirleri o günlerin tanınmış dergisi Türk Yurdu'nda yayınlanırdı. Bu şiirleri ve zamanın tanınmış şairlerinin eserlerini birçok geceler o okur biz dinlerdik. Merakla, zevkle dinlediğim bu şiirleri ezberlemeye çalışırdım. İçimde şiire karşı bir sevgi ve yakınlık başlamıştı.”*²⁶

Babasıyla sık sık Türk Ocakları'na gitmeye başlayan İlhan Geçer, şiirin yanı sıra musikiden ve izlediği tiyatro eserlerinden de zevk almaya başlar. Okul, ocak ve evin her üçünde de edebiyat, sanat ve musiki hâkimdir. şair:

*“ O tarihlerde birçok geceler ocuk masalları dinler öyle yataardım. Daha sonraları masal yerine babamın veya annemin her gece okudukları bir romanı dinlemeye başladım. Dinlediğim romanlardan biri o yıllarda vakit gazetesinde tefrika edilen Reşat Nuri Bey'in alıkuşu romanıydı.”*²⁷der.

İlhan Geçer, 1929 yılında İstanbul'a gelir. Robert Koleji'nin sınavına girer ve birincilikle okula kaydolur. Bu dönemde Kandillideki teyzesinin yanında kalır. Üç yıl boyunca başarılı ve düzenli bir öğrenim hayatı sürer. şair, o yılları şu sözlerle dile getirir:

²⁵İbrahim Minnetoğlu, Ahmet Köklüğüller. şair ve Yazarlarımız Nasıl Yazıyorlar? (İstanbul: Minnetoğlu Yayınları, 1974), 165.

²⁶ongur, İlhan Geçer 50. Sanat Yılı,6.

²⁷ongur, İlhan Geçer 50. Sanat Yılı,6.

*“Koleje gidip gelişim 3 yıl kadar sürdü. Sonra babam Bakırköy hükümet doktorluğuna tayin oldu. Bakırköy’e yerleştik. Oradan Bebek’e o zamanki vasıtalarla ve hele ne hari gidip gelmek çok zor oluyordu. Kolejde tedrisat erken başlıyordu. Geç saatlere kadar sürüyordu ve o yüzden de çalışmaya zaman kalmıyordu. Bu yüzden ayrılmak durumunda kaldım.”*²⁸

Geçer, kolejdeki öğrenimini tamamladıktan sonra, resmi liselerle denk sayılmaması nedeniyle bir süre Ermeni Lisesi olan Bakırköy’deki Bezinen Lisesi’ne devam etmiş, ortaokulu burada bitirmiştir. Sonraki yıllarda babasının görevi dolayısıyla lise öğrenimini Gaziantep ve Yozgat’ta sürdürmüştür. Babasının tayin edildiği Muğla’da lise bulunmadığı için tekrar İstanbul’a dönmüş ve 1939’da Kabataş Lisesi’nden mezun olmuştur.²⁹

İlhan Geçer, Kabataş Erkek Lisesi’nde öğrenimine devam ederken, edebiyat öğretmeni Faruk Nafiz Çamlıbel’in şiirlerinden etkilenir ve onun gibi hece ölçüsüyle şiirler yazmaya başlar.

İlhan Geçer’in ilk şiiri *“Kahverengi Gözlerin”*, 1934 yılında o dönemin önde gelen gazetelerinden biri olan *Vakit*’in gençlik sayfasında yayımlanır. Şiirlerinin bu sayfada yer alması, İlhan Geçer’in şiir yazmaya yönelmesine vesile olur. Kendisi bunu şu sözlerle ifade eder: *“İlk manzume 1934 yılında Vakit gazetesinin gençlik sayfasında yayımlandı. Şiirin o sihirli ve o vazgeçilmez iklimine adımımı atmıştım artık.”*³⁰

İlhan Geçer’in ilk şiirlerinde, Cumhuriyet dönemiyle birlikte büyük ölçüde hece ölçüsü kullanan ve ün kazanan hececiler ile halk tarzı şairlerin etkisi belirgindir. Yaşadığı dönemin etkisiyle şiirlerinde işlediği konular da oldukça sınırlıdır. Bu şiirlerde, gençlik heyecanını yansıtan aşklar, özlemler ve ayrılıklar ön plana çıkar.

1940 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi’ne kaydolan İlhan Geçer, İstanbul Defterdarlığı’nın açtığı sınava giren 540 kişi arasından, Kabataş Lisesi’ndeki bir sınıf arkadaşıyla birlikte Galata Maliye Şubesi’ne memur olarak atanır. İlk görevi Tahakkuk Tebliğ Memurluğu’dur. Hem okur hem de çalışarak hayatını kazanmaya başlar. Ne var ki II. Dünya Savaşı patlak vermiştir ve Geçer, bir dalgınlık sonucu

²⁸ Çongur, *İlhan Geçer 50. Sanat Yılı*,6.

²⁹ Çongur, *İlhan Geçer 50. Sanat Yılı*,6-7.

³⁰ Çongur, *İlhan Geçer 50. Sanat Yılı*,6.

askerlik yoklamasını yaptırmadığı için silâh altına alınır. 1940 sonbaharında silâh altına alınan Geçer, ertesi yıl baharında Yedek Subay Okulu'nu bitirir. Önce Konya Ereğlisi'ne, bir ay sonra ise Mudanya yakınlarındaki Tireli'ye sevk edilir.³¹

İlhan Geçer savaş bitinceye kadar geçen günlerini şu şekilde anlatır:

“Tireli'ye intikal ettik ama ben orada pek az kaldım. Kolordu'ya istediler. Bursa'da bulunan beşinci kolordu şifre subaylığı vazifesine başladım. 5 yıl bu vazifeyi yaptım. Askerlik bizim zamanımızda iki buçuk seneydi fakat İkinci Dünya Savaşı içindeydik. Tekrar askere alıyorlardı. Bursa gibi bir yere düşeceğimi bilmiyordum. Uzattım askerliği onun için 5 yıl sürdü hem yaptığımız askerlik memuriyete sayılıyordu bu bakımdan da mahsur görmedim 1945'in son ayında terhis oldum. 1946'da Ankara'ya geldim.”³²

Sanatçı dostlarından Mehmet Çınarlı, İlhan Geçer'in askerlik durumunu şöyle anlatır: *“İlhan'ın hasretle andığı gençlik yıllarının bir kısmı Bursa'da geçmiştir. 1941'den 1945'e kadar orada 5. Kolordu şifre subayydı. Bir yıl İktisat Fakültesi'ne devam ettikten sonra yüksek öğrenimini yarıda bırakıp askere giden şair, oradaki hizmetini kendi isteğiyle uzatmıştır.”³³*

İlhan Geçer 'in 1940-1945 yıllarına rastlayan ve Bursa'da geçen askerlik yıllarında yazdığı şiirleri de *Yedigün*, *Çınaraltı* ve *İstanbul* gibi dergilerde yayımlanır. İlhan Geçer'in yazdıkları amatörler için ayrılan sayfalarda yer alır. Şair bu yıllara ait bir hatırasını şu şekilde anlatmıştır:

“Bu dergilerin ilk sayfalarında, çoğu zaman tanınmış şairlerin şiirleri yer alırdı. İstanbul dergisinin her sayısında ilk şiir Yahya Kemal'e ait olurdu. 1942 'de Bursa'da yedek subaylığımı yaparken Kız Lisesi'nin de askerlik derslerine giriyordum. Öğrencilerim şiir yazdığımı bilirlerdi. Bir sabah, 6-Edebiyat sınıfına derse girdiğimde, masamın üstünde İstanbul dergisinin yeni çıkan sayısını buldum. Açılmış bir sayfada “Senin İçin” adlı bir şiirim yer almıştı. Hem heyecanlandım, hem de şaşırdım ve sevindim. Çünkü bu sayfalarda sadece Yahya Kemal Bey'in şiirleri çıkardı. Onun şiirlerini yayımlandığı sayfada görünebilmek, bizim gibi çömezler için

³¹ Çongur, İlhan Geçer 50. Sanat Yılı, 9.

³² Çongur, İlhan Geçer 50. Sanat Yılı, 9.

³³ Mehmet Çınarlı, *Sanatçı Dostlarım* (İst.: Ötüken Neşriyat, 1979), 57.

bir lütuf, ihsandı o devirde. Gerçi ben o sütunda, o sayfada layık olduğum için değil, üstat o hafta derginin o sayısına şiir göndermediğinden sadece bir mizanpaj zorunluluğu sonucu bulunuyordum. Ama ne olursa olsun böyle bir hadise ve tesadüf beni sevindirmeye mutlu etmeye yetmişti."³⁴

İlhan Geçer, 1945 yılında terhis olur. Terhis olduğu dönemde Ruhan Hanım ile nişanlanır; ancak bu nişanlılık uzun sürmez ve çift ayrılır.

İlhan Geçer, askerden döndükten sonra Ankara'da Devlet Demiryolları'nda ve Ankara Gazi Lisesi'nde kâtiplik yapar. Basın-Yayın Genel Müdürlüğü'nde girdiği sınavı kazanır. Yeni görevine başlamak için liseden muvafakat almaya çalışır; ancak iki-üç aylık çalışma için muvafakat veremeyeceklerini söylerler. Bunun üzerine şair bu girişimden vazgeçer. 1 Mart 1946'da Ankara Radyosu'nda göreve başlar. Geçer, burada Türk müziğinin değerli üstatlarından Mesut Cemil, Cevdet Çağla ve Perihan Sözeri'yi tanıma fırsatı bulur.³⁵

İlhan Geçer, İstanbul Kabataş Lisesi'nde okurken tanıştığı ve âşık olduğu Sadiye Hanım'la Ankara'da tekrar karşılaşır. Duygu yüklü şiirlerinin birçoğunda yer alan Sadiye Hanım ile evlenmeye karar verirler.

İlhan Geçer, 1950'li yıllarda edebî anlamda belli bir olgunluğa ulaşır ve Ankara Radyosu'ndan ayrılır. Sosyal Sigortalar Kurumu'nda raportörlük, şeflik ve müdür yardımcılığı görevlerinde bulunur.

1950 yılı, hem Türk şiiri hem de şair İlhan Geçer için önemli bir yıl olmuştur. Hisar Topluluğu veya Hisarcılar olarak anılan, Hisar dergisi etrafında duygu, düşünce ve gönül birliği eden; Türk şiirine sahip çıkmayı amaçlayan gelenekçi gençler ve bunlar arasında şiire gönül vermiş olan İlhan Geçer, seslerini duyurmaya başlamıştır. İlhan Geçer, Hisarcılar ile bir araya gelmesinde Gültekin Samanoğlu'nun vesile olduğunu ifade eder:

"O vakit Ulus'ta İstanbul Pasta Salonu diye eşi bulunmayan bir yer vardı. Burada ne oyun oynanır ne de kimseye kahve içer misin? filan gibi sorular sorulurdu. Herkes gelir otururdu. Yukarıda bir asma katı vardı; orada daha çok sanatçılar toplanır, çeşitli tartışmalar, sohbetler yapılırdı. Biz de o zamanlar daha önce Yedi Gün

³⁴Çongur, *İlhan Geçer* 50. Sanat Yılı,9.

³⁵ Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri*,19.

sütunlarında, başka dergi sütunlarından birbirini tanıyan arkadaşlar; Bekir Sıtkı, Mehmet Çınarlı, Güntekin Samanoğlu hepimiz yavaş yavaş Ankara’da toplanmaya, İstanbul Pasta Salonu’nda birbirimizle görüşmeye başladık. Nevzat Yalçın, Mustafa Necati Karaer, Osman Atilla, Halil Soyuer, Feyzi Halıcı, bütün dostlar Ankara’da o yıllarda tanıştık. O vakit sık sık Halkevi’nde yapılmakta olan şiir toplantılarına giderdik. Rağbet gören bu toplantılar bizi, adeta bir dergi çıkarmak üzere birleşmeye yöneltti. Aynı görüşte olanların arzuları birleşince, Munis Faik Ozansoy Bey de başımızda bizi destekledi, teşvik etti ve Hisar’ın nüvesi böylece kurulmuş oldu.”³⁶

İlhan Geçer, Hisar Topluluğu’nun kurulmasında, derginin çıkarılmasında ve dağıtılmasında büyük emek harcamıştır. Geçer, topluluğun bir araya gelişini, Garip hareketine yönelik tepkilerini, yürüttükleri çalışmaları ve Hisar’ın ilkelerini şu şekilde değerlendirir:

“Bizler Hisarcılar olarak Garip hareketine karşı çıktık. Biz yeniliğin oradan alınıp tercüme edilmesine karşıydık. Fransız şiirini alıp tercüme ediyorlar, bunları yenilik zannediyorlar. Biz bunları bulduk ve neşrettik... Bir cevap dahi veremediler. Biz ona karşıyız. Orhan Veli iyi bir şairdi. ‘İstanbul’u Dinliyorum’ gibi şiirleri yazmış ama... ‘Rakı şişesinde balık olsam’ şiir değildir bizce, ‘Süleyman Efendi’nin nasırı’ şiir değildir. Bunlar şiir değil. Biz onların o şiirlerine karşı çıktık... Biz Hisar’ı aldığımız maaşlardan her ay koyduğumuz onar- on beşer lirayı biriktirerek çıkardık... O vakit hepimiz çeşitli dergilerde, aynı karakterde şiirler yayınlayan arkadaşlardık... Evet, bir Hisarcılar olarak Türk milliyetçisiyiz. Biz milliyetçiyiz, sağcıyız ama Atatürk’ü inkâr etmiyoruz...”³⁷

İlhan Geçer, Hisar’ın çıkmasıyla birlikte şiirlerini ağırlıklı olarak bu dergide yayımlar. Bunun yanı sıra *Türk Dili*, *Türk Edebiyatı* ve *Varlık* gibi dergilerde de şiirlerini yayınlamaya devam eder. Şair, daha sonra 1954 yılına kadar çeşitli dergilerde yayımladığı şiirlerini *Büyüyen Eller* kitabında bir araya getirir.

1954 yılında İlhan Geçer’in kendi ifadesiyle ‘pamuk ipliğine bağlı evliliği’³⁸ yedi yıl sürer ve şairi melankoliye sürükler. Yedi yıl süren evlilik, şairin eserlerine damgasını vuracak bir hüznle son bulur. 1954 yılında Sadiye Hanım’la yolları ayrılır.

³⁶ Çongur, *İlhan Geçer* 50. Sanat Yılı, 11.

³⁷ Taş, “Hüzün Şairi İlhan Geçer ile Sohbet”, 45.

³⁸ Feyzi Halıcı, *Bir Şiirin Hikâyesi* (İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1996), 317.

Şair, *Büyüyen Eller* adlı eserini Sadiye Hanım’a ithaf etmiştir.³⁹ Mehmet Çınarlı, *Sadiye Hanımı* “ uzunboylu, ince yapılı bir hanım olarak tanıtır. İlhan Geçer ile olan ilişkisini, birbirini seven, birbirini anlayan ideal bir çift⁴⁰ olarak değerlendirir. Ancak evliliklerinin uzun sürmediğini ifade eder.

İlhan Geçer, Sadiye Hanım’dan ayrıldıktan sonra iki-üç yıl bekâr olarak yaşar. Daha sonra, Sosyal Sigortalar Kurumu’nda birlikte çalıştığı Sabriye Hanım’la evlenir. Bu dönemde İlhan Geçer, Hisar Topluluğu’nun kurucularından Mehmet Çınarlı ile birlikte derginin dağıtım işlerini de yürütür.⁴¹

Hisar Dergisi, 1957 yılında 75. sayısı ile birlikte birinci dönemini tamamlayarak kapanır. Bu süre içinde derginin sorumlu müdürlüğünü - 1. sayıdan itibaren (11. sayıdan 17. sayıya kadar Nevzat Yalçın’ın müdürlüğü dışında) 75. sayıya kadar - İlhan Geçer üstlenir.⁴²

Şiir ve yazıları farklı dergilerde yayımlanan İlhan Geçer, 1960 yılında *Belki* adlı şiir kitabını çıkarır. Ocak 1964’te *Hisar Dergisi* yeniden yayınlanmaya başlar. İlhan Geçer, Ocak 1974–Aralık 1980 tarihleri arasında derginin sorumlu müdürü olarak çalışmalarını sürdürür. Bu dönemde derginin “*Yeni Yayınlar*” başlıklı tanıtma yazılarını da 112. sayıdan 187. sayıya kadar İlhan Geçer yazar.⁴³

İlhan Geçer, 1970’te Hisar Yayınları arasında *Bir Bulut Geçti* adlı kitabını çıkarır. 1973 yılında, Sosyal Sigortalar Genel Müdürlüğü İhtiyarlık Sigortası Müdür Yardımcılığı görevinden kendi isteğiyle emekli olur.

1976 yılında *Yeşil Çağ* adlı şiir kitabı Kültür Bakanlığı tarafından yayınlanır. Hisar Dergisi, Aralık 1980’de kapanır. 1986 yılında *Hüzzam Beste* adlı eserini yayımlar.

Yaşlılık, kiracılık ve eşinin rahatsızlığı gibi sorunlarla boğuşmak zorunda kalan şair, kalp krizi geçirir.⁴⁴

³⁹ Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri*, 22.

⁴⁰ Çınarlı, *Sanatçı Dostlarım*, 58.

⁴¹ Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri*, 23

⁴² Türinay, Necmettin. “Hisar’ın Künyesi.” *Türk Edebiyatı* 120 (Ekim 1983), 38. “İlhan Geçer.” *Hisar* 28 (Nisan 1966).

⁴³ Türinay, “Hisar’ın Künyesi”, 38.

⁴⁴ Tacettin Şimşek, “İlhan Geçer’in Şiirinin Bileşenleri”, *Türk Dili* 792 (Aralık 2017), 89-107.

İlhan Geçer, Sabriye Hanım'la 33 yıllık mutlu bir birliktelik sürdürür. Bu birliktelik, 29 Mayıs 1989'da Sabriye Hanım'ın vefatıyla son bulur. Mehmet Çınarlı, İlhan Geçer'in hayatındaki bu süreci şu şekilde anlatır:

“İlhan, üzgün, çaresiz maddeten ve manen yıkılmış durumdayken, önce İLESAM adına onun için bir jübile tertipleyip gerekli desteği sağladık. Sonra İstanbul'dan beklenmedik bir telefon geldi: Bursa'da askerliğini yaparken kırk yıl önce tanışıp nişanlandığı Ruhan hanım, kırk yıl sonra televizyonda görüp şiirlerini dinlediği İlhan Geçer'i tebrik etmek istemişti. Ancak masallarda, romanlarda yaşanan şu tesadüfe bakın ki Ruhan hanım da bir kaç yıl önce kocasını kaybettiğinden yalnız yaşıyordu. Kırk yıl önce kopan bağ yeniden düğümlendi ve şair dostum eski nişanlısı Ruhan hanımla evlenip apar topar İstanbul'a taşındı.”⁴⁵

Böylece İlhan Geçer üçüncü evliliğini, askerlik yıllarında Bursa'da tanıştığı Ruhan Hanım'la yapmış olur.

Türkiye İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği (İLESAM), ilk olarak İlhan Geçer için böyle bir gece düzenlemiştir. Ayrıca H. Rıdvan Çongur'un hazırladığı ve İlhan Geçer'i tanıtan bir kitapçık, Kuruluş Yayınları tarafından şairin 50. sanat yılı anısına armağan edilmiştir.⁴⁶

1989'dan sonra İlhan Geçer İstanbul'a taşınır ve TRT radyosunda denetleme kurulunda çalışmaya başlar. 2000 yılında bu görevinden ayrılır. 19 Ocak 2004'te geçirdiği beyin kanaması sonucu hayatını kaybeder. 21 Ocak 2004'te İstanbul, Şenesenevler, Emin Ali Paşa Camisi'nde öğle namazını müteakip kılınan cenaze namazının ardından Ümraniye'deki Kocatepe Mezarlığı'nda, 7. Ada, 395 numaralı kabre defnedilmiştir.

Muhsin Karabay, *İlhan Geçer'in Mezarı* başlıklı yazısında, İlhan Geçer'in kabrinin kanuni süresi olan beş yıl içinde yaptırılmadığı için yerinin tespit edilemediğini şu sözlerle dile getirir:

“Gelecekte araştırma yapacak olanlara da bir belge olması bakımından İlhan Bey'in mezar yerine ait Mezar Yeri Kullanma Belgesi'nden şu bilgileri de vermek

⁴⁵Mehmet Çınarlı, “Mektuplar XIII”, *Türk Dili* 490 (Ekim 1992), 315.

⁴⁶Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri*, 26.

istiyorum: Cilt: 4, Sayfa: 210-23, Kayıt no: 110677, Ada: 7, Mezar no: 395. İşte bu evraka rağmen İlhan Hoca'mızın kabrini tespit etmemiz bugüne kadar mümkün olmadı. Ne yazık ki benim mezarlığa tekrar gidişim epey bir aradan sonra oldu. Oraya gittiğimde yeni bir yol açılmış, yapılan mezarlar ve yeni definler neticesinde bölge oldukça değişmişti. Daha sonraları da mezarlığa gittim. Bir yandan mezarlığa gidiş gelişlerim sürerken, diğer yandan da mezar yerinin tespit edilebilmesi için elimden gelen çabayı gösteriyordum... Anadolu Bölgesi Mezarlıklar Müdürlüğüne en son gidişimde, elimdeki mezar yeri kullanma belgesi ve fotoğraflarla birlikte tekrar başvurduğumda maalesef defin günü kroki çizilmediği için mezar yerinin tespit edilmesinin imkânsız olduğu söylendi. Bu, bana daha önce de söylenmişti fakat ben yine de ümidimi yitirmeden bulma çalışmalarımı sürdürüyordum. Bana, arşiv defterlerinin ve bütün kayıtların incelendiği söylenmişti. O gün arşiv görevlisi, arşive tekrar girerek bana ölü kayıt defterine ait bir kaydın fotokopisini verdi. Sonuca ulaştığımı düşünerek epeyce sevinmiştim fakat arşiv görevlisinin de söylediğine göre o gün mezar yerinin krokisi çizilmediği için yapacak hiçbir şey yoktu. Mezarlıklarda kroki çizim işlemi 2005 yılında başlamıştı yani İlhan Bey'in vefatından bir yıl sonra. Orada memurlara, yukarıda bahsettiğim mezarlara birer tabela yazdırıp ziyaretçilerin bilgilendirmelerine göre bir netice elde edebilme ihtimalinden bahsedince ilgili memur; bunun da mümkün olmadığını, mezarların beş yıl içinde yapılma mecburiyeti bulunduğu için mezar yerini tespit edebilmiş bile olsak herhangi bir hak talep etmemizin de söz konusu olmadığını kesin bir dille söyledi.”⁴⁷

Mezarı zaman içinde kaybolmuş olsa da, İlhan Geçer'in eserleri ve hayal gücü Türk edebiyatında yaşamaya devam etmektedir. Şiirleri, okuyucularında yeni anlamlar ve estetik deneyimler yaratmaya devam ederek şairin edebî mirasını ölümsüz kılmaktadır.

1.1.1. Mizacı

İlhan Geçer, yakın çevresi tarafından şiire olan bağlılığı, güler yüzü, alçak gönüllülüğü, beyefendiliği ve nezaketiyle tanınır; genellikle aşk, ayrılık ve hüznün şairi olarak anılmıştır.

⁴⁷Muhsin Karabay, “İlhan Geçer'in Mezarı” Türk Dili/792 (Aralık 2017),156-157. 69-71.

İlhan Geçer'in en dikkat çekici yönlerinden biri alçakgönüllü oluşudur. Şair son derece mütevazıdır. Bu yönünü Muvaffak Sami Onat şu sözlerle ifade etmiştir: *"Sanatkârların pek azı mütevazıdır. Daha doğrusu pek az sanatkâr mütevazı görünmesini becerebilir. Aslında hepsinin başı göklerde, ama hem öyle olması tabiidir de. Bazıları bunu gizlemek, göstermemek hüneri de gösterirler. Kolay değil doğrusu. Bunların başında o her zaman mütebessim, her zaman sessiz Ziya Osman gelir. Ne efendidir, ne çelebi adamdır o! Sabahattin Tahsin, Ziya, İlhan iki Behçetler... Hep böyle. 'Büyüyen Eller'i masamda görünce bu efendiden şairden birini daha, İlhan Geçer'i düşündüm. İlhan senelerdir şiir yazar, kontrandü yazar, mecmua çıkarır; fakat hâlâ üstünde şu mahut (genç şair), (genç istidat) yaftasını taşır gibi bir tavırla dolaşır ortalarda. Oysaki efendiliği; tevazuu kadar iyi bir şairdir de."*⁴⁸

"Büyüyen Eller" şairinin en önemli yönlerinden biri de romantik mizacıdır. Hisar'dan arkadaşı olan Gültekin Samanoğlu da şairin bu yönünü şu şekilde ifade eder: *"Şiirlerinde romantik görünmesine rağmen hayatta fazlasıyla realisttir. İcabında fikirlerin çekinmeden, sırasında da şaka perdesi altında, fakat muhakkak söyler. Kendisini tenkit edenlere kızdığını hiç görmedim desem mübalağa etmiş olmam. Beğendiği şairleri küçümseyenlere fazlasıyla sinirlenir."*⁴⁹Bu ifadelerden hareketle Öztürk Emiroğlu İlhan Geçer için: *"...romantik ve realist bir edebi kişiliği olan İlhan Geçer; birey olarak ölçülü, adaletli bir İstanbul beyefendisidir."*⁵⁰yorumunda bulunur.

Şair, sanat hayatında iddialı bir kişi olmadığını sık sık vurgular ve kendisini yalnızca "şiirin neferi" olarak değerlendirir.⁵¹ Mustafa Necati Karaer, İlhan Geçer'in her yönüyle "insan-ı kâmil" olduğunu ifade eder. Şairi tamamlayan üç unsuru; şiir, gözlük ve gülümseyişi olarak belirtir:

*"Geçer, giyinişi, konuşması, eğlenmesi, hâsılı her haliyle eskilerin 'İnsan-ı Kamil' dedikleri olgun bir insan, insan canlısı bir dost. Ne zaman gözlüklü ve güler yüzlü birini görsem, gözümün önüne İlhan Geçer, aklıma şiir gelir. Şiir, gözlük ve gülümseyiş... Şairimizin bırakmayacağı üç sevgili."*⁵²

⁴⁸Muvaffak Sami Onat, "İlhan Geçer'in Şiirleri", Hisar 58 (Şubat 1955),13.

⁴⁹Öztürk Emiroğlu, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebi Faaliyetleri*.28.

⁵⁰Öztürk Emiroğlu, "Bir İstanbul Beyefendisi İlhan Geçer", *Türk Dili* 792 (Aralık 2017),72-81.

⁵¹Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri*,27.

⁵²Mustafa Necati Karaer, "Kitaplar Arasında. İlhan Geçer ve "Belki", *Çağrı* 33 (Ekim 1960), 26-27.

İlhan Geçer, ihtiras ve hırs tan uzak bir yaşamı tercih eder; küçük mutluluklarla yetinmeyi bilir.⁵³ Mehmet ınarlı, İlhan Geçer'in bu yönüyle ilgili bir hatırasını da şunları dile getirir:

*“Hayatta büyük bir isteği hiçbir zaman olmamış, küçük mutluluklarla yetinmiştir. İstese yarım bıraktığı yüksek öğrenimini pek ala tamamlayabilir memuriyeti çok daha ileri makamlara ulaşır mıydı kendisine saygı duyan stadım diye hitap eden gençler çalıştığı dairenin başına bakan olarak müsteşar olarak gelmiş İlhan'ın onlardan hiçbir talebi olmamıştır talep ne kelime onları ziyaret etmekten onlara görünmekten bile çekindiğini biliyorum”*⁵⁴

Mehmet ınarlı, *Sanatçı Dostlarım* adlı eserinde İlhan Geçer'in çekingen olduğunu belirtir ve bunun alçak gnlllğnden kaynaklandığını şöyle dile getirir:

*Geçer'in çekingenliği bir takım küçük hesaplardan değil, alçak gönüllülükten gelir. İlhan hiçbir konuda iddialı görünmek, statlık taslamak istemez. şiire yeni başlayan gençlerden kendisini farklı görmez.”*⁵⁵

Çok yumuşak, halim selim, iddiasız ve nezaketi ile alçak gnlllğyle tanınan İlhan Geçer'in bir de sert, tavizsiz ve eleştirel bir yanı vardır. Ancak bu zellini başka bir ad altında sergilemeyi tercih eder: Bülent Nafiz takma adını kullanır.⁵⁶

İlhan Geçer, aşkların, ayrılıkların ve yalnızlıkların şairidir. İnci Enginün, Geçer'in şiirlerinin karamsar bir dünya görüşünü yansıttığını düşünmektedir. Bu nedenle şairin ie dönmesini ve aşka sığınmasını, şiirlerinin bir yanını oluşturan yalnızlığıyla ilişkilendirir.⁵⁷

İlhan Geçer sağlığına büyük zen gösterir. Mehmet ınarlı, *Sanatçı Dostlarım* adlı eserinde, İlhan Geçer'in sağlığına verdiği önemi ř sözlerle dile getirir: *“Asla açık cam önünde oturmaz. En ufak bir terlemede sırtına gazete kâğıdı koymayı ihmal etmez.”*⁵⁸ Yine aynı eserde ınarlı: *“Galiba tabiatında azıcık tembellik ve şengelik de var. Çocukları çok sevdiği halde ocuk sahibi olmak istemedi. Sebebini*

⁵³Tař, *İlhan Geçer ve şiiri*,28.

⁵⁴ınarlı, *Sanatçı Dostlarım*,63.

⁵⁵ınarlı, *Sanatçı Dostlarım*,62.

⁵⁶Tař, *İlhan Geçer ve şiiri*,30.

⁵⁷İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2003),102.

⁵⁸ ınarlı, *Sanatçı Dostlarım*,57.

sorduğumda ‘Aman sen de kim uğraşacak!’ derdi. Herkesin hırsıyla sarıldığı gayrimenkul mülkiyeti de ona çekici gelmedi. Yarın için kredi hesabı açtırıp kendisini sıkıntıya sokmaktansa eline geçen parayla bugünü daha zevkli geçirmeyi tercih etti.”⁵⁹ ifadelerine yer verir.

İlhan Geçer’in, hayatta karşılaşılan tüm olumsuzluklara rağmen, ülkesi ve insanı için aydınlık bir gelecek rüyası vardır. Bu tavır, şairin büsbütün yitirmeye kıyamadığı iyimserliğinden kaynaklanır ve Geçer şiirinin uğrak noktalarından biridir.⁶⁰

İlhan Geçer’in şiirleri, onun alçak gönüllü, içe dönük ve duyarlı mizacının izlerini taşır; hem duygusal derinliği hem de insan ve hayata dair umutlu bakışıyla okuru etkiler.

1.2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ

İlhan Geçer ile ilgili yapılan çeşitli söyleşilerden anlaşıldığı üzere, sanata olan ilgisinde ailesinin etkisi belirgindir. Çok küçük yaşlarda dinlediği masallar, ilkokul yıllarında akşamları evde okunan roman tefrikaları, babasıyla katıldığı Türk Ocağı toplantıları ve ortaokul döneminde yer aldığı okul faaliyetleri ile Halkevleri çalışmaları, bu ilgiyi beslemiştir. Geçer, çok küçük yaşlarda manzumeler yazarak şiire adım atarken, bir yandan da dönemin dergileri olan *Hayat*, *Muhit*, *Aydabir*, *Ufuk* ve *Yarımay*’ı takip etmiştir.⁶¹ Bu erken yaşlardan itibaren oluşan edebî merak ve ilgi, İlhan Geçer’in ilerleyen yıllarda şiire yönelmesinde ve kendine özgü bir üslup geliştirmesinde temel bir rol oynamıştır.

İlhan Geçer, babası Doktor Nafiz Bey’in de şiirle ilgilenmesinin, kendisini desteklemesinde önemli bir etkisi olduğunu belirtir. Babasının desteğini ise şu sözlerle dile getirir: “*Ailem şiirle uğraşmamı hoş karşılamış, şiir yazmaya beni teşvik etmiş, bana yardımcı olmuştur. Babam da şiir yazardı. Benim ilk denemelerimle ilgilendi.*

⁵⁹Çınarlı, *Sanatçı Dostlarım*, 64.

⁶⁰Şimşek, “İlhan Geçer’in Şiirinin Bileşenleri”, 94.

⁶¹Çongur, *İlhan Geçer 50. Sanat Yılı*, 14.

Bana şiiri sevdirdi. Bol bol okumamı sağladı ve ben de böylece şiirin içinde buluverdim kendimi.”⁶²

İlhan Geçer, küçük yaşlarda ailesinden edindiği şiir zevki ve edebiyat sevgisinin hangi ortam ve koşullarda geliştiğini şu şekilde dile getirir:

*“Daha ilk çocukluk ve gençlik yıllarımızdan beri beni etkileyen Yahya Kemal, Ahmet Haşim, Faruk Nafiz Çamlıbel olmuştur. Ondan sonra Ömer Bedrettin Uşaklı, Ahmet Muhip Dranas ve Ahmet Hamdi Tanpınar’ı sayabilirim. Yıllar ilerledikçe de Cahit Sıtkı Tarancı, Behçet Necatigil, Cahit Külebi eklendi bunlara. İlk aklıma gelenler bunlar. Hepsini severek okurum ve benim şairlerim derim. Sonra başta Munis Faik Ozansoy olmak üzere hemen bütün Hisarlı şairler. Mehmet Çınarlı, Mustafa Necati Karaer, Gültekin Samanoğlu, Nevzat Yalçın, Fehmi Özçelik sevdiğim, beğendiğim ve her zaman okumaktan zevk aldığım şairlerdir. Aklıma hemen gelenlerin ismini sıralamakta yetindim. Ecnebi şairlerden Baudelaire, Verlaine, Valery gibi şairlerin havasını seviyorum. Ama elbette şiir tercüme olunca çok şeyler kaybediyor.”*⁶³

İlhan Geçer, edebiyat dünyasına “*Kahverengi Gözlerin*” adlı şiiri ile adım atmıştır. İlk dönemlerinde, eski şiir geleneğinin yanı sıra gençlik yıllarında Yahya Kemal ve Ahmet Haşim’in etkisi altında kalmış; ayrıca milli edebiyat akımı ve hecenin ağır bastığı dönemde Faruk Nafiz ve arkadaşlarının şiirlerinden etkilenmiştir. Daha sonraki yıllarda serbest şiirler de yazan şair, yeni şiirin en güzel örneklerini vermiştir.

İlhan Geçer, hayatında olduğu gibi şiirlerinde de iddiasızdır. Şiirlerini yazarken siyasal veya dinsel kaygılar taşımadığını, çoğunlukla duygu şiirleri kaleme aldığını belirtir. Şiirlerindeki temel niteliği ise kendi sözleriyle şöyle ifade eder: “*Büyük sorunlara, sosyal davalara, ideolojik saplantılara rastlanmaz benim kırık dökük mısralarımda.*”⁶⁴

İlhan Geçer sanatın birtakım ideolojilerin çığırkanlığı yapmaması gerektiğine inanır. İlhan Geçer’e göre sanatın asıl gayesi şu olmalıdır: “*...sanatın ve şiirin her*

⁶²Köklügiller, *Şair ve Yazarlarımız Nasıl Yazıyorlar?*,164-165.

⁶³Çongur, *İlhan Geçer 50. Sanat Yılı*,14.

⁶⁴Köklügiller, *Şair ve Yazarlarımız Nasıl Yazıyorlar?*,164-165.

şeyden önce iyyin ve güzelin eserinde ve hizmetinde bulunmasıdır.”⁶⁵İlhan Geçer hiçbir zaman siyasi bir ideoloji için sanatını kullanmamıştır.

O şiiri davaların ve ideolojilerin üstünde tutar. Ona göre şiirde daha çok hayaller, duygular, aşklar, ayrılıklar ve özlemler ağır basmalıdır.⁶⁶Şair bunu şu sözlerle dile getirir: “Ben şiirimizi bir takım davaların, ideolojilerin içinde (dilimizi, şiirimizi, milletimizi, kültürümüzü... dejenere etmek isteyenlerin elinde) kabul etmiyorum, etmek istemiyorum. Şiirde daha çok hayaller, duygular, aşklar, ayrılıklar, özlemler ağır basar.”⁶⁷

İlhan Geçer’in hayatını şekillendiren unsurlar, doğal bir seyirle şiirlerini de etkiler. Aşkları, evlilikleri, ayrılıkları; bulunduğu ülkeler, şehirler, semtler; hoşlandığı, zevk aldığı ve beğendiği tüm unsurlar hep şiirine malzeme olur.⁶⁸

Başlangıçta duygularla şekillenen ve duygularla dile gelen unsurlar, şairin kelimelerine, hatta kelimelerin seslerine nüfuz eder. Daha sonra bu unsurlar sırasıyla şiirin bütünlüğüne yansır ve mısralarda, hatıra, hayal ve özlem şeklinde, gerçek ile hayalin bulunduğu bir estetik ögeye dönüşür.

İlhan Geçer, orijinal üslubuna ulaşmadan önce Halk Edebiyatı, hece vezni ve Beş Hececilerden etkilenmiştir. Bu etkiler, şairin özgün üsluba uzanan döneminde belirleyici olmuştur. Daha sonra ise kendi öz şiir anlayışına uygun şiirler kaleme almıştır.

İlhan Geçer yalnızca şiirle ilgilenmemiş, bir süre diğer edebî türlerde de çalışmalar yapmıştır. Ancak şairliği yanında bu türlerde yeterince başarılı olamayacağı inancıyla yazmayı bırakmıştır. Roman denemelerini de değerlendiren Geçer, bunları tarz olarak “Kerime Nadir havasında romanlar” şeklinde nitelemiştir. Nuri Yardım, *Şair İlhan Geçer ile Mülakat* başlıklı yazısında, şairin bu konudaki görüşlerini şu şekilde aktarmaktadır:

“Şiire başladığım yıllarda (1935 ve 1936) iki roman denemem var. Biri ‘Sulara Gömülen Aşk’ öbürü ‘Acı Dindi’. Bunlar el yazısıyla duruyor. Kerime Nadir

⁶⁵Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri*,35.

⁶⁶Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri*,35.

⁶⁷Remzi Aydın,“Vakfımızdaki Sohbetler”, *Türk Edebiyatı* 125 (Mart 1984),82.

⁶⁸Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri*,55.

havasında romanlar. Bazı hikâyeler de yazdım. Ankara'da Kudret Gazetesi'nde yayınlandı. O branşlarda kendimi pek yetkin görmedim."⁶⁹

İlhan Geçer, ilk şiirlerinde beğendiği ve okuduğu sanatçıların etkisi altında kalmıştır. Dergilerin gençlere ayrılan köşelerinde şiirlerini yayımlayan Geçer'in 1947'den itibaren yayımlanan şiirleri, orijinal üslubunun habercisi niteliğindedir. Şairin olgunluk yıllarının ilk devresi, Hisar Topluluğu'nun oluşması ve derginin yayımlanmaya başlamasıyla şekillenmiştir. Bu dönem, İlhan Geçer'in kendini bulduğu ve özgün üsluba sahip şiirler yazmaya başladığı dönemdir. Kendi çabalarıyla etkilenebilen Geçer'in şiirlerinde "hüzün", "hazan" ve hüzzam makamının ezgileri mısralarında belirgin bir damga olarak yer alır. Bu verimli yıllarda şair, dört şiir kitabı yayımlamıştır.⁷⁰

Behçet Necatigil İlhan Geçer'in bu dönemdeki şiiri hakkında şunları söyler: *"Yeni Şiir'in imkânlarından da faydalanarak kendi anlayışları içinde şiirini değiştirir."*⁷¹ İlhan Geçer her ne kadar şiir anlayışını değiştirse de şiirlerine her zaman hüznün hâkim olmuştur.

1950 yılı, hem Türk şiiri hem de şair İlhan Geçer açısından önemli bir dönüm noktasıdır. Hisar Topluluğu ya da "Hisarcılar" olarak anılan grup, Hisar dergisi etrafında duygu, düşünce ve gönül birliği sağlayan, Türk şiirine sahip çıkmayı amaçlayan gelenekçi gençlerden oluşmaktadır. Bu topluluk içinde şiire gönül vermiş İlhan Geçer de sesini duyurmaya başlar. Özünde ulusçu ve düşünceye bağlı olan bu edebiyat topluluğu, 1950'ye gelindiğinde, şiirin yozlaştırıldığını ve sıradanlaştırıldığını düşündüğü için Garip Hareketi'ne; şiiri ideolojik bir araç hâline getirdiği için de Toplumcu Gerçekçi politika anlayışına tepki olarak doğmuştur. Hisarcılar, bu iki hareketin geleneği yadsıyan yıkıcı poetikalarına karşı, şiirsel geleneği ve ulusçu sanat anlayışını korumaya çalışan bir kale işlevi görmüşlerdir.⁷²

"Hisar'ın sanat ve edebiyat dünyamızda oluşturduğu 'milli edebiyat bilinci' otuz yıl önceki keşmekeşi hatırlayanlar için büyük bir milli kazanç demektir. Kendinden önceki milli edebiyat döneminden bugüne uzanan sağlam, güvenilir bir

⁶⁹M.Nuri Yardım, "Şair İlhan Geçer ile Mülakat", *Türk Edebiyatı* 318 (Nisan 2000), 40.

⁷⁰ Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri*, 36.

⁷¹ Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü* (İstanbul, 1985), 145.

⁷² Alaaddin Karaca, *İkinci Yeni Poetikası* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2021), 96.

köprü olan Hisar dergisi, bu başarısı ile çok şeyler hayal ederek ortaya çıkan ideolojik sanat, çığırkanlarına meydanı boş bırakmamış olmak gibi çok önemli bir görevi de yerine getirmiştir."⁷³

Hisar yazarlarından Nevzat Yalçın, topluluğun şiir geleneğini ve koruma işlevini şu sözlerle dile getirir:

Hisar dergisi milliyetçi ve muhafazakâr sanatçıların oluşturduğu bir yazar kadrosuna sahiptir. "*Hisarcılar, esas itibariyle şiirsel geleneği koruma işlevi gören, geleneksel şiir poetikalarından beslenen, kimi yönleriyle ulusçu poetikaya kimi yönleriyle de salt şiir poetikasına yakın duran "muhafazakâr" bir şiir topluluğudur.*"⁷⁴ İlk sayısından başlayarak özellikle Türkçenin köklerine bağlı kalarak korunması ve geliştirilmesi konusunda büyük bir titizlik gösterir. Munis Faik Ozansoy Hisar dergisinin birinci sayısının giriş yazısı olarak yazdığı "*Tenkit ve Şiir*" başlıklı yazısında doğrudan Garip hareketini hedef alır. Garip hareketinin ortaya çıkarmış olduğu şiiri köksüz bir şiir olarak tanımlar.⁷⁵

İlhan Geçer, Hisar dergisi ve bu dergi etrafında toplanan topluluk vesilesiyle "Hisar şairi" olarak tanınır. Dergide hem yazarlık hem de yöneticilik görevlerini üstlenen Geçer'in birçok şiiri burada yayımlanmıştır. Şair, şiirin yanı sıra dergi ve kitap tanıtım yazıları da kaleme almış; özellikle sert eleştirilerini ise "Bülent Nafiz" takma adıyla dile getirmiştir.⁷⁶ Mavi dergisinin Hisar'a hücumu ile ilgili karşılıklarını, sosyal realizm ile ilgili görüşlerini bu yolla verir.⁷⁷

Hisar topluluğunun dağılmasından sonra İlhan Geçer, aynı çizgide şiir yazmayı sürdürür. Ancak bu dönemde şair, hayatı ve dünyayı daha derinlikli biçimde kavrayan, akıp giden zamana direnme ve hatıralarda teselli arama eğilimini öne çıkaran bir anlayışla daha olgun eserler ortaya koyar. Bu yıllar, aynı zamanda Geçer'in insanlığın alın yazısını daha iyi kavradığı bir dönem olarak da değerlendirilebilir.⁷⁸

⁷³ Öztürk Emiroğlu, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebi Faaliyetleri*(Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2000),115.

⁷⁴ Karaca, *İkinci Yeni Poetikası*,100.

⁷⁵ Munis Faik Ozansoy, "Şiir ve Tenkit", *Hisar* 1 (16 Mart 1950),1.

⁷⁶ Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri*,21.

⁷⁷ Bülent Nafiz, "Dergiler Arasında", *Hisar* 51 (Temmuz 1954), 18.

⁷⁸ Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri*,36.

İlhan Geçer’in şiirin her şeyden önce bir duygu işi olduğu düşüncesini kabul ettiğini ve hemen bütün şiirlerini bu çerçevede yazdığını belirtmek gerekir. şair, aynı zamanda Ahmet Haşim ve arkadaşlarının 1909 yılı Mart ayında ortaya koydukları “Sanat şahsi ve muhteremdir” anlayışını devam ettiren bir nesle mensuptur.⁷⁹

İlhan Geçer’in şiirlerinde his nde gelir. Fikir ikinci plandadır. “İlhan Geçer, şiirin bir duygu işi olduğunu kabul eder. O, şiirde akli unsurları ikinci plana atmak suretiyle tamamen hayal unsurlarına önem verir.”⁸⁰ İlhan Geçer’in bireysel bir şiir anlayışı benimsediğini ve şiirde akıldan ziyade duyguya önem verdiğini Mehmet Kaplan da belirtmiştir: “İlhan Geçer, saadeti, aşkta, hlyada, dostlukta arayan romantik ve hayalci bir şairdir.”⁸¹

İlhan Geçer’in şiirlerinde Empresyonist (İzlenimci) bir tavır ne kmaktadır. şairin bu yönünü değerlendiren Ebru Burcu Yılmaz, onun şiirlerinde dış dünyanın izlenimlerinin bireysel duyuşlarla harmanlandığını ve böylece öznel bir estetik atmosfer oluşturduğunu belirtir:

“Dış dünya ile şairin i dünyası arasındaki ilişkinin dışa vurumu olan emprestyonist tavır, Geçer’in şiirlerinin karakteristik özelliklerinden biridir. şair, dış dünyadaki unsurların kendi ruhunda bıraktığı etkilerden hareketle bu perspektife uygun manzaralar resmeder. Ortaya çıkan resim, aynı zamanda onun iç beninin ayrıntılarını verir. Ses ve sze dönüşerek dışarıya açılan i ben, duygusal algıların çeşitliliği nispetinde yansıtılır.”⁸²

İzlenimci bir yaklaşımı esas alan Geçer, şiirde ilhama da inanmaz⁸³. Ona göre ilham, aranılan ortamın bulunması demektir: “İlham çok somut ve imgesel bir şey. Aslında şair aradığı ortamı bulur, şiir iklimine girerse bir şeyler yazabilir. şairin ilhamı budur bence. Sonra yazmak için okumalı, çok okumak gerek.”⁸⁴

⁷⁹ Mustafa zsarı, “İlhan Geçer’in şiirinde Kavramsal Muhteva ve Estetik zerklik”, *Türk Dili* 792 (Aralık 2017), 84.

⁸⁰ zsarı, “İlhan Geçer’in şiirinde Kavramsal Muhteva ve Estetik zerklik”, 85.

⁸¹ Mehmet Kaplan, *Cumhuriyet Devri Türk şiiri-şiir Tahlilleri* 2 (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1997), 468.

⁸² Ebru Burcu Yılmaz, “İlhan Geçer’in şiirlerinden Mekân-İnsan İlişkisi”, *Türk Dili* 792 (Aralık 2017), 124.

⁸³ Taş, *İlhan Geçer ve şiiri*, 34.

⁸⁴ Köklügiller, *şair ve Yazarlarımız Nasıl Yazıyorlar?*, 164-165.

Hisarcı bir anlayışla şiiri, şiirin ve estetiğin hizmetinde gören şair, mevsimlerden hazanı, aylardan eylül, musiki makamlarından hüzzamı, duygulardan da hüznü ve melankoliyi birbiriyle iç içe görür. Canlı-cansız her şeye yaşanmışlık hissiyle yaklaşır. Eşyalar, yaşanan zamanın sessiz tanıkları olarak yansır, mısralara. Onun şiirlerinde her unsurun bir ruhu ve bulunduğu ortamın atmosferini yüklenen bir görevi vardır.⁸⁵

Şiirde ses ve ritim, ahenk ve müzikalite Geçer'in vazgeçilmezlerindendir. Bunu zaman zaman vezinle çoğunlukla da uyakla sağlamaya çalışır. Anlamı öne çıkarırken lirizme yaslanmayı ihmal etmez, ahenkten ve şairane söyleyişten ödün vermez. Paylaşılır olma kaygısıyla ortalama bir şiir okuyucusunun kolay çözülebileceği imgeler kullanır. Şiirinde özne, çoklukla şairin lirik benidir.⁸⁶

İlhan Geçer, gerçek şiiri insanı içinde bulunduğu dünyadan alıp başka bir âleme götürebilen bir sanat olarak görür. Ona göre, rüya ve hatıralar dünyası ile şiir dünyası arasında derin bir benzerlik vardır. Rüya ve hatıralar, gerçek hayattan uzaklaştıkları ölçüde şiirsel bir nitelik kazanır ve değer bulur. Bu doğrultuda Geçer, şiiri rüya ve hülyayla aynı kökten kabul eder. Onun bu yaklaşımı, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın poetikasını hatırlatmaktadır.

*"Tanpınar'ın dış âleme bakış tarzı objektif değil sübjektiftir. O,(...) görünenin içinde görünmeyeni, estetiğin anahtarını veren kelimeyle söyleyeyim 'rüyayı' arar."*⁸⁷ İlhan Geçer de objektif bakış tarzına sahip değildir. Şiirden temel fonksiyon olarak bizi içinde yaşadığımız dünyadan başka dünyalara götürmesini bekleyen bir şairin, dış âlem ve olaylar karşısında objektif davranmasını ve bu bakış tarzını sanatına taşıırken gerçekçi bir tavır takınmasını beklemek zordur. Öztürk Emiroğlu İlhan Geçer'in şairliği ve şiirleri ile ilgili olarak: *"İlhan Geçer'in şairliği çok kuvvetli, çarpıcı bir yükseklikte değildir çünkü şiirlerinde yer yer özensiz söyleyişler, sıradan mısralar vardır. Şiirlerinin çoğunda karamsar bir hava hâkimdir bu yüzden şair dış dünyadan kaçıp iç dünyasına kapanır."*⁸⁸ ifadelerini kullanır.

⁸⁵Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri*,60.

⁸⁶Şimşek, "İlhan Geçer'in Şiirinin Bileşenleri",90.

⁸⁷ Mehmet Kaplan, *Cumhuriyet Devri Türk Şiir* (İstanbul: Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Cumhuriyet'in 50.Yıldönümü Yayınları, 1973,7.

⁸⁸ Emiroğlu, "Bir İstanbul Beyefendisi İlhan Geçer",76.

Bütün bu yönleriyle İlhan Geçer, şiiri bir estetik haz ve içsel yolculuk alanı olarak gören; gelenek ile yeniliği, bireysel duyuş ile evrensel değerleri birleştiren özgün bir şair kimliğiyle edebiyatımızda müstesna bir yer edinmiştir.

Şair, sanat hayatı boyunca beş şiir kitabı yayımlar. *Büyüyen Eller*, *Belki*, *Bir Bulut Geçti*, *Yeşil Çağ* adlı kitaplarını Hisar devresinde, *Hüzzam Beste*'yi ise Hisar sonrasında yayımlar. Bunun dışında Hisar başta olmak üzere farklı dergilerde şiirleri yayınlanmıştır. Bu dergiler: *Yedigün*, *Yarımay*, *Çınaraltı*, *İstanbul*, *Ülkü*, *Yücel*, *Varlık*, *Uludağ*, *Türk Yurdu*, *Kaynak*, *Emre*, *Çığır*, *Çağrı*, *Elif*, *Su*, *İlgaz*, *Her Yönde Türk'e Doğru*, *Her Hafta*, *Ufuk Milli Kültür*, *Yeni Defne*, *Türk Dili*, *Türk Edebiyatı* gibi dergilerdir.

1.3. ESERLERİ

1.3.1. Şiir

Büyüyen Eller

Belki

Bir Bulut Geçti

Yeşil Çağ,

Hüzzam Beste

İlhan Geçer'in 5 şiir kitabında yayınlanan şiirlerinden başka farklı dergilerde çıkan şiirleri de vardır.

1.3.2. Biyografi-İnceleme

Cahit Sıtkı Tarancı

Ömer Bedrettin Uşaklı

1.3.3. Antoloji

Cumhuriyet Döneminde Türk Şiiri

İKİNCİ BÖLÜM

İLHAN GEÇER’İN İMGE OLUŞTURURKEN ODAKLANDIĞI UNSURLAR

İlhan Geçer, duygularını, düşüncelerini ve yaşadıklarını şiirlerine etkili biçimde yansıtabilen, hayal gücü kuvvetli, romantik ve duygusal bir şairdir. Onun şiirlerinde imge, sadece soyut bir anlatım yolu değil; aynı zamanda iç dünyasının dışa yansımasıdır.

Şair, imgelerini genellikle aşk, özlem, ayrılık, yalnızlık, ümit, mutluluk ve hüzn gibi güçlü duygular etrafında kurar. Bu duygular çoğu zaman tabiat betimlemeleri, renkler, mevsimler, mekânlar ve kültürel unsurlarla birleşerek somut ve etkileyici bir hâle gelir. Böylece okuyucu, bu hisleri adeta görür ve hisseder.

Bu bölümde, şairin şiirlerinde hayal ve imge oluştururken en çok hangi duygulara ve konulara odaklandığı incelenmiştir. Bu tespitler, şairin eserlerinde yer alan tüm şiirlerin incelenip değerlendirilmesiyle elde edilmiştir.

2.1. AŞK

Aşk duygusu, şiir türünde en çok karşımıza çıkan izleklerdendir. Bazen sevinç duygusuyla coşan, bazen de hüzn duygusuyla ağırlaşan bu derin his; kimi zaman bir bakışta, kimi zaman bir ayrılıkta kelimelere sığınarak mısralarda hayat bulur. Aşk, şairin içinde bir kıvılcım gibi yanar; kelimelerde büyür, mısralarda şekillenir. Aşk, şiirin sadece teması değil, şiirin ruhudur. Nurullah Çetin: “*Şiirde en çok yer alan unsurlardan biri, aşk duygusudur. Bir şeye, birisine duyulan aşırı derecedeki sevginin ifadesi olan aşk, neşesi ile elemi ile ümitsizliğiyle, değişik yönleriyle terennüm edilir.*”⁸⁹ yorumuyla şiirde en çok yer verilen temalardan birinin aşk olduğunu ve aşkın şiirlerde farklı yönleriyle ele alındığını dile getirir. Bu da aşkın ne kadar derin ve etkileyici bir duygu olduğunu gösterir.

İlhan Geçer, şiiri bir duygu işi olarak görür. Onun dizelerinde aşk; hayata tutunmanın, acıya direnmenin ve insanı yücelten duygularla yeniden var olmanın

⁸⁹ Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, 66.

yoludur. Şairin kaleminde aşk; bazen geçmişin özlemi, bazen ulaşılmayan bir sevgilinin hayali, bazen de bir bakışın, bir sessizliğin yankısıdır. Mehmet Kaplan'ın: *“Geçer’in şiirlerinin çoğunda aşk ve hayal ön planda gelir.”*⁹⁰ ifadesi bunu doğrular niteliktedir. Bu birliktelik, şiirlerinde romantik bir derinlik oluşturur; duygular hem incelir hem de zarif imgelerle zenginleşir.

İlhan Geçer'in şiirlerinde romantik bir tavır göze çarpar. Tacettin Şimşek şairin bu yönünü şu şekilde yorumlar:

*“İlhan Geçer’de şiir öznesinin ayırıcı özelliği “lirik ben”e sahip olmasıdır... Şiir öznesi, her türlü hayat tezahürü karşısında duygulu kalmayı başarır. Sevinçlerle üzüntüler, iyimserliklerle karamsarlıklar onun şiirinde at başı yürür. Onu karamsarlığa sürükleyen olay ya da durumlar karşısında sabrı yettiği oranda umudunu korur ve direnmeyi tercih eder çünkü hayatı kutsamaktadır. Aşk, zaman zaman hayal kırıklıkları getirir de direnişin temel dinamiklerindendir.”*⁹¹

Tacettin Şimşek'in bu yorumundan yola çıkılarak İlhan Geçer'in, hayatındaki tüm olumsuzluklara karşı durabilecek gücü, aşktan aldığı sonucuna ulaşılabilir.

Songül Taş, şairin aşkı hayatın temel kaynağı olarak gördüğünü, şiirlerinde genellikle aşkı, ayrılığın acısını ve hüznün duygusunu işlediğini ve aynı zamanda dünyayı da bu duygularla yorumladığını şu şekilde dile getirir:

*“Kendini ve varlığın güzelliğini anlamaya başlamak da denilebilecek aşk, İlhan Geçer’in yaşama kaynağıdır... Hayatın kaynağını aşktan ibaret gören ve sanat hayatı boyunca ilk şiirlerinden son şiirlerine kadar çoğunlukla aşkını, ayrılığın ıstırabını ve hüznünü işleyen şair, gerçeği içindeki duyguların rengine boyar. Her şey aşk ile anlamlıdır, aşksız hayat rengini yitirir; güzelliğini kaybeder.”*⁹²

Şairin şiirlerinden alınan örnekler ve farklı yorumlar aşk duygusunun şairin yaşamının temel unsurlarından biri olduğunu göstermektedir. İlhan Geçer'in ilk yazdığı şiiri olan *“Kahverengi Gözlerin”* adlı şiiri de bir aşk şiiridir. İlhan Geçer bu şiirini âşık olduğu Yozgatlı bir kız için yazmıştır:

⁹⁰ Kaplan, *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri-Şiir Tahlilleri* 2,468.

⁹¹ Şimşek, “İlhan Geçer'in Şiirinin Bileşenleri”, 95.

⁹² Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri*, 104.

*Sanki billur bir pınar
Kahverengi gözlerin
Ruhuma neşe sunar
Kahverengi gözlerin*

*Rüzgârlar kadar serin
Ufuklar kadar derin
Senin en güzel yerin
Kahverengi gözlerin⁹³*

İlhan Geçer şiir yazmaya "Geçer, aşkla açılan cümle kapısından şiir dünyasına girmiştir. Sonrası aşkın getirdikleri, götürdükleri, yaşattıkları biçiminde özetlenebilir." ⁹⁴ diyen Tacettin Şimşek, İlhan Geçer'in şiirinin temelinde aşkın ve aşk duygusunun onda bıraktığı olumlu-olumsuz duyguların olduğunu dile getirmiştir.

*İnce bir yapraklı saçların
Yaşlanmış ağacımın dallarında
En gür şafaklar sökerdi
Aşkımızın yollarında⁹⁵*

İlhan Geçer'in "Bir Sen Güzelsin" adlı şiirinden alınan yukarıdaki dördlükte şair, aşkı tabiat unsurlarıyla iç içe sunar. Kendisini yaşlı bir ağaç olarak hayal ederken sevgilinin saçlarını da bu yaşlı ağacın dallarındaki yapraklar olarak hayal etmiştir. Aşk ise önlerinde uzanan uzun bir yoldur ve bu yolun üzerine en gür şafaklar sökmektedir. Bu mısralarda Geçer, aşkın umut veren, canlandıran yönünü etkileyici bir şekilde dile getirmiştir.

*Gecelerin bir başka tadı vardı
Yaban gülleri altında fısıldaştığımız
Yağmurda yıkanmış yapraklar gibiydi
Pırıl pırıldı ilk aşkımız⁹⁶*

⁹³İlhan Geçer, "Gözlerin", *Yedigün* 295 (1938),4.

⁹⁴Şimşek, "İlhan Geçer'in Şiirinin Bileşenleri",95.

⁹⁵İlhan Geçer, *Bir Bulut Geçti* (Ankara: Hisar Yayınları, 1973),10.

⁹⁶İlhan Geçer, *Belki* (Ankara: Ajans Türk Matbaası, 1960), 50-51.

Şairin “İlk Aşk” adlı şiirinden alınan yukarıdaki dördlükte gençlik yıllarının, ilk aşkın kalplerde meydana getirdiği heyecan dile getirilmiştir. Şair, ilk aşkı yağmurda yıkanmış pırıl pırıl bir yaprağa benzeterek imgeleştirmiştir.

*Bir bulut kenarından
Gülümseyiverdi yüzün
Gördüm içime aktığını
Bir mavi yıldızın⁹⁷*

“Mevsimlerin Getirdiği” adlı şiirden alınan yukarıdaki dördlükte sevgilinin yüzü bir bulut ardından görünen güneşe benzetilmiştir. Sevgilinin gülümsemesi adeta bir güneş ışığıdır. Sevgili bir mavi yıldız gibi şairin gönlüne akmıştır. Aşk, bu mısralarda şiir öznesinin ruhu aydınlatan, içi ısıtan bir güç olarak sunulur.

*Ümit dallarında şimdi
Bir karakış fırtınası
Aşkın ipek yelkeninde
Hüznün insafsız makası⁹⁸*

“İlmik” adlı şiirden alınan yukarıdaki dördlükte İlhan Geçer aşkın zamanla hüzne dönüşmesini imgelerle ifade etmiştir. Aşk ipek yelkenli bir gemi olarak somutlaştırmak suretiyle imgeleştirmiştir. İlhan Geçer’in şiirlerinde aşkın hemen yanı başında ayrılıkta yer alır. Yukarıdaki dördlükte de aşk gemisinin ipek yelkenleri ayrılığın beraberinde getirdiği hüznün insafsız makası kesilmiştir. Şairin ümit ağacının dallarında da ayrılık denen karakış fırtınasının olumsuz etkileri vardır. Aşk, artık şiir öznesine sevinç, mutluluk gibi güzel duyguları değil, acı, hüznün gibi olumsuz duyguları getirmektedir.

*Kaçıp sana sığındım
Geceler üstüme üstüme gelince
Sonsuz mutluluklar ormanında
Bir nazlı geyik gibiydin ince
Bir sen güzeldin benim için
Bir de yüzünde açan karanfil*

⁹⁷İlhan Geçer, *Büyüyen Eller* (Ankara: Örnek Matbaası, 1954),37.

⁹⁸İlhan Geçer, *Hüzzam Beste* (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1986),43.

*Öyle güzel esiyordun ki içimde
Bahar rüzgârı gibi efil efil⁹⁹*

“*Bir Sen Güzelsin*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şair, sevgiliyi adeta masallaştırmıştır. Sevgili, sonsuz mutluluklar ormanındaki nazlı bir geyiğe benzetilmiştir. Mehmet Kaplan; “*Şiir Tahlilleri-2*” adlı eserinde bu dörtlükte *İlhan Geçer*’in kader karşısında aşka sığındığını, son mısraların şairin romantik ve hayalci cephesini gösterdiğini, şairin sevgiliyi adeta masallaştırdığını ve şiirlerinin çoğunda aşk ve hayalin ön planda yer aldığını ¹⁰⁰dile getirmiştir. Şiir öznesi zor zamanlarında sevgilisine sığınır. Sevgilinin yanındayken kendini daha huzurlu hisseder. Aşk bu mısralarda bir sığınak, huzurun kaynağı olarak ifade edilmiştir. Ayrıca ikinci dörtlükte sevgili, güzelliği ve varlığıyla şiir öznesinin dünyasını tazeleyen, bahar rüzgârı gibi içini ılık ve mutlu hislerle dolduran bir güç olarak betimlenmiştir.

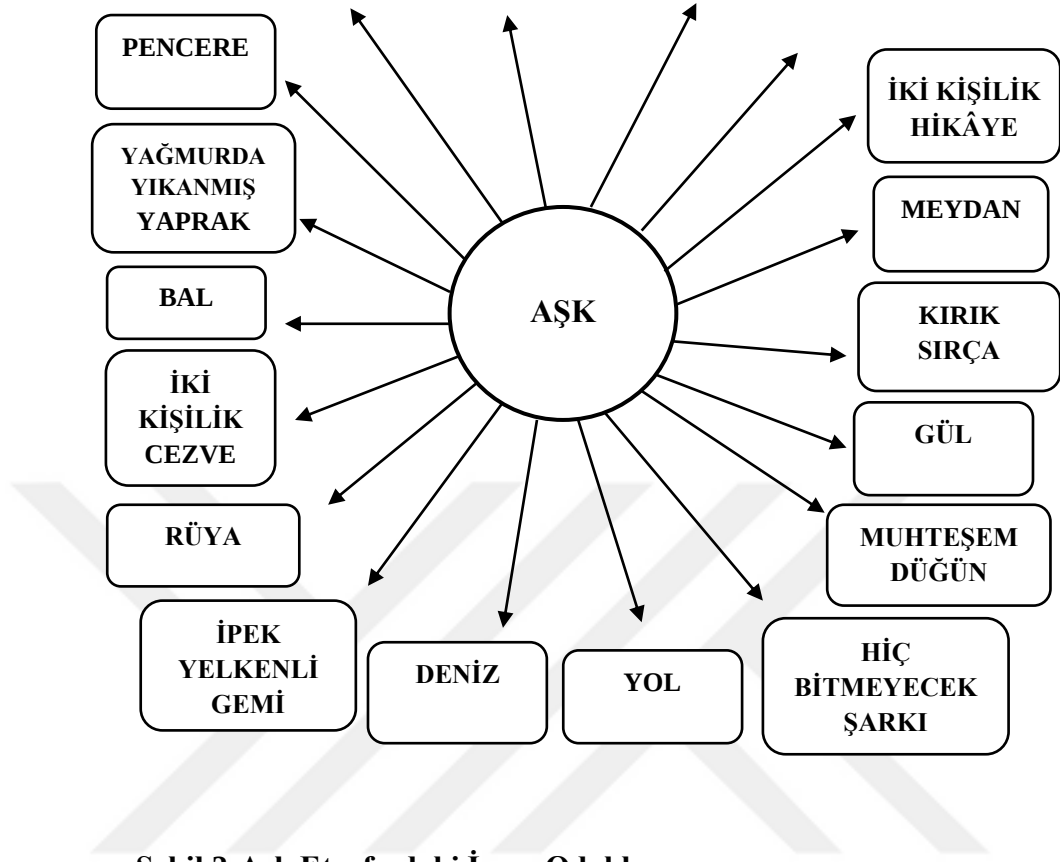
*Seni sular gibi denizler gibi sevmiştim
Sen sularca denizlerce güzeldin
Gözlerinde bir deniz büyüyordu aydınlık*

*Yüzünü getirip gecenin ortasına koyuyordum
Senin engin yüzün hiç bitmiyordu
Üşüyen çocuklar gibi
Birbirimizin sıcaklığına koşuyorduk¹⁰¹*

“*Yasak Aşk*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda aşk, su ve deniz gibi geniş ve engin unsurlarla ifade edilmiştir. Şiir öznesi ve sevgili birbirlerine sığınan, sıcaklık arayan iki insan olarak betimlenmiştir. Şiir öznesinin sevgiliye duyduğu aşk o kadar güçlüdür ki sevgilinin yüzü onun için gecesini aydınlatan bir ay olarak imlenmiştir. Sevgilinin yüzü şiiröznesi için hiç bitmeyen bir güzellik ve huzur kaynağıdır.

Şairin “Aşk” etrafında kurguladığı imgeler/hayal unsurları aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

Şekil 2:Aşk Etrafındaki İmge Odaklanması

2.2. SEVGİLİ

İlhan Geçer'in şiirlerine en çok konu olan kavramlardan birisi de aşkın muhatabı olan sevgilidir. Şairin şiirlerinde sevgili kimi zaman mutluluğun kimi zamanda hüznün kaynağıdır. Şair onu çok derin ve duygulu bir şekilde anlatır. Sevgili ve özellikleri etrafında yoğun bir imge odaklanması olduğu göze çarpar.

*Yağmur ol göklerden yağ ellerime
Ayı ışığı gibi vur yollarıma
Nazlı kuşlar gibi kon dallarıma
Sevda sepetime dol usul usul*

*Katmer katmer açıl gönül bahçemde
Bir ipek çevre ol fakir bohçamda
Mecnunum Leylasın dertli lehçemde*

*Kapımı yeniden çal usul usul*¹⁰²

Şairin “Özlem Rıhtımı” adlı şiirinden alınan yukarıdaki iki dörtlükte sevgili etrafında yoğun bir imge odaklanması olduğu görülür. İlk dörtlükte sevgili, şairin ellerine yağmasını istediği yağmur, yollarını aydınlatmasını istediği ay ışığı, dallarına konmasını istediği nazlı bir kuş ayrıca sevda sepeti olarak nitelendirdiği gönlünde yer almasını istediği biri olarak hayal edilmiştir. İkinci dörtlükte sevgili, şairin gönül bahçesinde açan katmer katmer açan bir gül, bir çiçek, şairin yamalı bohçasındaki ipek bir çevre¹⁰³ olarak hayal edilmiştir. Yani sevgili şairin hayatındaki en kıymetli şeydir. Ayrıca kendisini Mecnun sevgiliyi Leyla olarak hayal etmiştir. Şairin bu dörtlükte sıkça aynileşmeye başvurduğu da görülür. Ayrıca Öztürk Emiroğlu ikinci dörtlük için: “ Bu dörtlükteki katmer katmer, ipek çevre, bohça Mecnun ve Leyla kelimeleri bir saz şairinin mısralarını çağrıştırır. Süsten ve sanattan uzak, sıradan bir insanın aşkını saf duygularla dile getirir.”¹⁰⁴ yorumunu yapar.

Sendin gönül köşkümün ilk ve son misafiri

Çorak tarlama düşen ilk damla sendin

Sendin hayallerimin yakutu ve zafiri

*Kederime ağlayan sevincime güleldin*¹⁰⁵

“Bir Kuş Çılgılığı Gibi” adlı şiirden alınan yukarıdaki dörtlükte şair, sevgilinin gönül köşkünün ilk ve son misafiri olduğunu belirtir. Kendisini çorak bir tarla olarak gören şair, sevgiliyi bu çorak tarlaya düşen yağmur damlası olarak hayal eder. Duygu ve hayal yüklü şiirler yazan Geçer, sevgiliyi hayallerinin yakutu ve zafiri olarak imler. Sevgili onun hayatına ferahlık ve serinlik getiren, onunla ağlayan onunla gülen kısacası hayatına anlam katan kişidir.

İlhan Geçer’in şiirlerinde sevgili ile birlikte sevgilinin yüzü, gözleri, bakışları, saçları, elleri, gönlü, ayak sesleri, sözleri, dudakları, kaşları kirpikleri ile ilgili de birçok hayal unsuruna ve imgeye rastlamak mümkündür. Şairin aşk ve sevgili etrafındaki hayal unsurları halk ve divan şiirindeki aşkı ve sevgiliyi bize hatırlatır. İlhan Geçer bu noktada sık sık geleneksel değerlerin imkânından yararlandığı görülür.

¹⁰² Geçer, *Hüzzam Beste*, 76.

¹⁰³ Çevre: Kıyıları sırma işlemeli mendil ya da oyali yazma.

¹⁰⁴ Emiroğlu, “Bir İstanbul Beyefendisi İlhan Geçer”, 74.

¹⁰⁵ Geçer, *Hüzzam Beste*, 70.

Nitekim şairin dâhil olduğu Hisar topluluğu da geleneksel değerlerin korunmasını savunmuş, halk ve divan şiirinden yararlanmıştır. Ancak topluluk üyeleri, geleneği yaşatmanın onu birebir tekrar etmek anlamına gelmemesi gerektiğini sıkça vurgulamışlardır. Mehmet Yılmaz bu konuyla ilgili olarak şu şekilde bir yorum yapar:

“ Geleneksel değerlerin korunmasından yana olan Hisar topluluğu halk ve divan şiirinin imkânlarından faydalanmıştır fakat sık sık gelenekten yararlanmanın onu tekrarlamak anlamına gelmeyeceğini veya geleneğin tekrar edilerek yaşatılmasının edebi değer açısından sıkıntı yaratacağını vurgulamışlardır. Bununla birlikte İlhan Geçer’in tekrardan uzaklaştığını söylemek zordur.”¹⁰⁶

Mehmet Yılmaz, yukarıdaki değerlendirmesinde İlhan Geçer’in geleneği tekrar yoluyla sürdürme konusunda ısrarcı olduğunu ifade etmiştir.

Hep o şehnaz yüzünüz

Vursa da tellerime

Karlar gibi yağınız

*Ağustos ellerime*¹⁰⁷

Şairin “Şehnaz Beste” adlı şiirinden alınan yukarıdaki mısralarda sevgilinin yüzü şiir öznesinin ruhuna dokunan, onu etkileyen bir unsur olarak anlatılmış, şehnaz bir beste olarak hayal edilmiştir. Tacettin Şimşek şairin bu mısralarıyla ilgili: “Şehnaz Beste’de sevgilinin yüzü şehnazdır. Bu, şiir öznesinin sevgiliye fiziksel güzellik yanında masalımsı bir görünüş de izafe ettiğini düşündürür. Nesnel bir güzellik örneğinden fantastik bir kimlik çıkarır.”¹⁰⁸ yorumunu yapar. Şairin gönül tellerinde sevgilinin şehnaz yüzünün bestesi çalar. Ayrıca sevgili, şairin ağustos kadar sıcak ellerine yağmasını istediği kar olarak hayal edilmiştir.

Sonrası ıslak sesli denizdi

Bana garip özlemler getiren deniz

Geceyi süsleyen yüzüne

Denizli ışıklar vuruyordu

Umudumuzu yitirmemiştik

¹⁰⁶ Mehmet Yılmaz, “İlhan Geçer’in Hisar Dergisinin Birinci Döneminde Yayımlanan Şiirleri”, *Türk Dili* 792 (Aralık 2017), 111.

¹⁰⁷ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 7.

¹⁰⁸ Şimşek, “İlhan Geçer’in Şiirinin Bileşenleri”, 102.

*İçimizde yepyeni bir dünya doğuyordu*¹⁰⁹

“Yasak Aşk” şiirinden alınan yukarıdaki mısralarda sevgilinin yüzü geceyi süslemektedir. Arka planda ay imgesi görülmektedir. Şair açıkça ifade etmese de sevgilinin yüzünü ay olarak hayal ederek imgeleştirmiştir. Ayrıca sevgili, şair için özlemin ve umutların kaynağıdır. Onun varlığı hem hüznün hem de mutluluk getirir. Sevgili şairin dünyasını güzelleştirir ve umut kaynağıdır.

*Gönül pencерemde saçların gür sarmaşık
Bir bestenin yankısıdır gök kubbemde sözlerin*¹¹⁰

“En Güzeli Mevsimlerin” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda ise sevgilinin saçları şiir öznesinin gönül penceresini saran, süsleyen gür bir sarmaşığa benzetilmiştir. Bu benzetme, sevgilinin şairin duygularını tamamen kapladığını, onun gönlüne yerleştiğini gösterir. Sevgilinin sözleri ise bir bestenin yankısı olarak ifade edilmiştir. Tüm bu benzemeler sevgilinin şiir öznesinde derin bir iz bıraktığını gösterir.

*Selanik Caddesinde huysuz bir yağmur yağıyordu
İslenmiş yapraklar gibiydi gözlerin*¹¹¹

“Kırık Dökük” şiirinden alınan yukarıdaki mısralarda “Selanik Caddesinde huysuz bir yağmur yağıyordu” mısrası yağmurun yağmasının yanı sıra şiir öznesinin iç dünyasındaki hüznü de yansıtır. İkinci mısra da sevgilinin gözleri yağmurda ıslanmış yapraklara benzetilmiştir. Bu benzetme ise sevgilinin hüznü ya da ağlamaklı bir hâlde olduğunu gösterir.

*Yıldızlar mercan bakışlı
Aksin sulara yüzen resim
Bahçemde değişmeyen mevsim
Gözünün rengiyle nakışlı*¹¹²

Şairin “Uzak” adlı şiirinden alınan yukarıdaki dörtlükte şair sevgilinin bakışlarını yıldızlara benzeterek onların parlak ve etkileyici olduğunu ifade etmiştir. Şair, ikinci mısra da sevgilinin suya yansıyan aksini bir resim olarak hayal

¹⁰⁹Geçer, *Bir Bulut Geçti*,19.

¹¹⁰ Geçer, *Hüzzam Beste*,71.

¹¹¹ Geçer, *Belki*,12.

¹¹² Geçer, *Büyüyen Eller*,47.

etmiştir. Dörtlüğün devamında ise sevgilinin aşkının şiir öznesinin gönül bahçesinde her daim mevsimin bahar olmasını sağlayan unsur olduğu dile getirilmiştir. Bu bahçedeki bahar mevsimi ise renklerini sevgilinin gözlerinden almaktadır. Şair bu mısralarda adeta bir tablo çizmiştir. Sevgili ve özellikleri ile ilgili yoğun hayallere yer vermiştir.

Gel gurbet dağlarına bırak hüznünü

*Geceler ellerinde ışıksın yine*¹¹³

“Gurbet Dağlarında Bırak Hüznünü” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralar sevgiliden ayrı olmanın verdiği hüznü yansıtır. Şiir öznesi sevgilinin yeniden hayatına girmesini ve gecelerini yani acılarını, hüznlerini bitirmesini ister. Bu bağlamda sevgilinin elleri geceleri aydınlatan ışık olarak hayal edilmiştir. Şairin pek çok şiirinde sevgilinin elleri aydınlık, ışık, beyaz, serin, billur gibi ruhu ferahlatan, adeta ruhani bir varlığı zihinde canlandıran hayal unsurlarıyla ifade edilmiştir.

Denizin sesi ayak bileklerine uzanırdı

Kıvrım kıvrım ışıklı ay kuşları

Tül kanatlarıyla

*Saydam omuzlarına konardı*¹¹⁴

Şairin “Mevsimler Değişti-I” adlı şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda sevgili, tabiat unsurlarıyla iç içe zarif bir şekilde betimlenmiştir. Sevgilinin omuzlarının saydam olarak imgeleştirilmesi akla ruhani bir varlığı getirmektedir. Arka planda sevgilinin melek olarak hayal edilip imgeleştirildiği sonucuna ulaşılabilir. Ayrıca tül kanatlı kıvrım kıvrım ışıklı ay kuşları ve denizin yan yana olması yakamoz imgesini çağrıştırmaktadır.

Sıcak yaşantıların rahatlığıydı gülen

Ay ışığı bakışlarında

Bitmeyen bir şarkıydı ellerin

*Yalnızlığın inatçı kışlarında*¹¹⁵

“Mevsimler Değişti-I” adlı şiirin farklı bir dörtlüğünden alınan yukarıdaki mısralarda ise sevgilinin bakışları ay ışığı, elleri ise şairin inatçı bir kış kadar soğuk

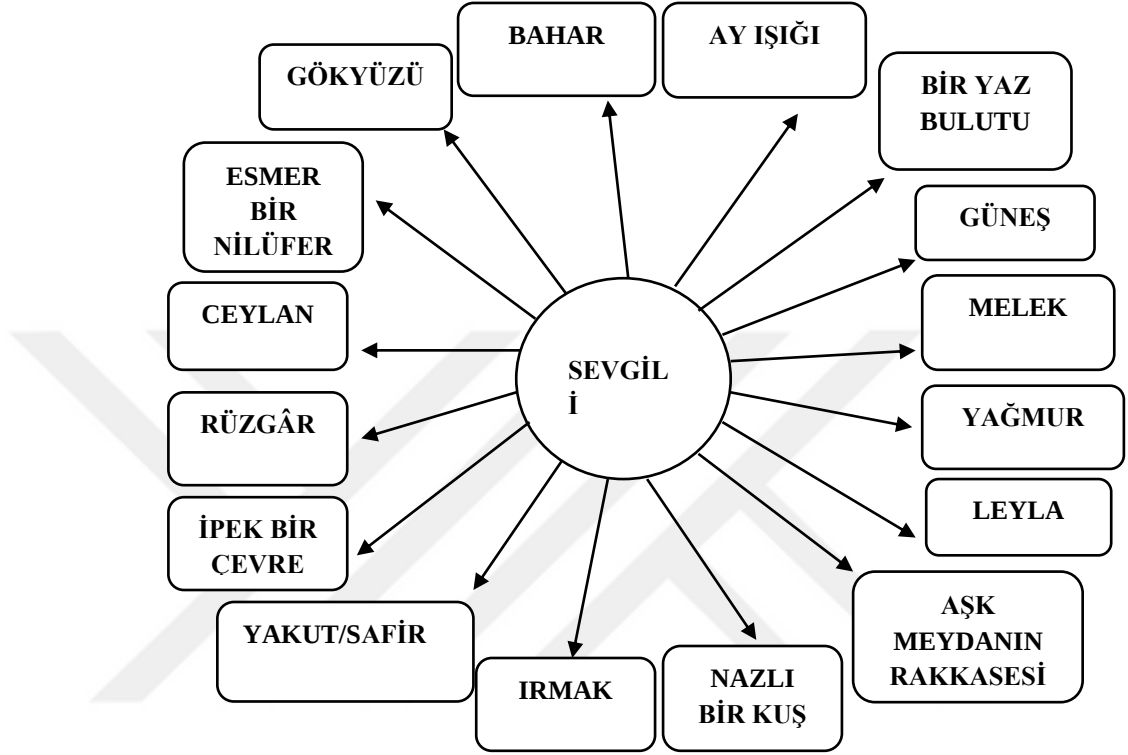
¹¹³ Geçer, *Hüzzam Beste*, 62.

¹¹⁴ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 14.

¹¹⁵ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 14.

yalnızlığında bitmeyen bir şarkı olarak imgeleştirilmiştir. Bu mısralarda genel olarak sevgili, şiir öznesine huzur ve dayanma gücü veren biri olarak betimlenmiştir.

Şairin “Sevgili”etrafında kurguladığı bazı imgeler/hayal unsurları aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

Şekil 2:Sevgili Etrafındaki İmge Odaklanması

İlhan Geçer’in şiirlerinde sevgili ve sevgilinin özellikleri ile ilgili örnekler oldukça fazladır. Tüm hayal unsurları, ekler bölümünde tablo şeklinde verilecektir.

2.3. AYRILIK

Aşk, insanın hayatını güzelleştiren bir duygudur. Ancak ayrılıkla sonuçlanan aşkın yarattığı yıkım, sevgiliden ayrı kalmanın vermiş olduğu acı insanı derin yalnızlıklara, mutsuzluğa ve hüznə sürükler.

İlhan Geçer’in şiirlerinde en çok karşımıza çıkan izleklerden biri de ayrılıktır. Ayrılık, şairin dizelerinde çoğunlukla yitirilmişliğin, hüznün ve bitmek bilmeyen bir özlemin ifadesidir. Bazı şiirlerinde ayrılık teması, umut ve bekleyişle de iç içe verilir. Yitirişin ardından yeniden kavuşma arzusu veya yaşama tutunma çabası şairin şiirlerinde yer bulur yer bulur.

*Bir bulut geçti üzerinden
Böyle yarım kaldı aşkımız
Denizköpüğü gözlerinden
Gönlüme hüznün esti yalnız¹¹⁶*

Geçer'in "Bir Bulut Geçti" adlı şiiri aşkın yarım kalışını ve ayrılığı en güzel anlatan şiirlerinden biridir. Şiirden alınan yukarıdaki dördlükte şair ayrılığı aşkın üzerinden geçen bir bulut olarak hayal ederek imgeleştirmiştir. Ayrılıkla birlikte şiir öznesinin içine yalnız ve derin bir hüznün çökmüştür. Aşk yarım kalmıştır.

*Gurbet gurbet öten bir tren sesi
Ve son kampanyayla başlayan özlemin
Unutacaksın bu şehrin garip gecelerini
Yıldızlarına uzanmayacak ellerin*

*Bilinmez dünya hali bu
Zamanla değişebilir insan
Belki dönersin bir akşam vakti
Bulutlarla o uzak diyarlardan¹¹⁷*

İlhan Geçer, "Belki" şiirinden alınan yukarıdaki mısraları, ilk eşi Sadiye Hanımın Almanya'ya gitmesi üzerine yazar. Ayrılığın verdiği özlem, hüznün bu mısralarda göze çarpmaktadır. Songül Taş, şairin bu şiiri ile ilgili olarak şu yorumu yapar: "Bu terk edilme, şairin fenomenini şekillendirir. Artık İlhan Geçer, bütün varlığa bu fenomen ile-terk edilmiş olmanın getirdiği hüznün perdesi ardından bakar."¹¹⁸ Şair her ne kadar ayrılıktan dolayı hüznü olsa da "Belki dönersin bir akşam vakti/Bulutlarla o uzak diyarlardan" mısraları şairin sevgilinin döneceğine dair umudunu yitirmediğini gösterir.

*Gel gurbet dağlarına bırak hüznünü
Geceler ellerinle ıstırsın yine
Unut "elveda" dediğin günü*

¹¹⁶ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 37.

¹¹⁷ Geçer, *Belki*, 5-6.

¹¹⁸ Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri*, 119.

*Yeniden gir ikili hikâyemize*¹¹⁹

Yukarıdaki dörtlük İlhan Geçer'in "*Gurbet Dağlarına Bırak Hüzününü*" adlı şiirinden alınmıştır. Şair, bu şiirini de ilk eşi Sadiye Hanım'ın Almanya'ya gitmesi üzerine yazmıştır. Bu mısralar da İlhan Geçer'in bu dönemde yaşadığı ayrılık, özlem gibi duygularını çok güzel yansıtır. Sevgilinin gitmesiyle birlikte şairin içi bir anda yalnızlıkla dolar. Ayrılık, şairi her ne kadar derin bir hüzne sürüklese de şairin, eşinin döneceğine dair ümitleri tükenmediğini bu şiirde de görmek mümkündür. Geçer, ikili hikâyelerinin devam etmesinden yana ümitlidir. Geçer, ikili hikâyelerinin devam etmesinden yana ümitlidir.

Sonra bir düdük öttü hain

Mahzun bakışlar kaldı karanlıkta

Birden yalnızlık doluverdi

*Senden boşalan avuçlarıma*¹²⁰

"*Hüzün Şiirleri-I*" adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralara da sevgiliden ayrılan şiir öznesinin yaşadığı hüznün, yalnızlık duyguları hâkimdir. Şiir öznesi hain bir düdük sesiyle gelen ayrılıkla yalnızlığıyla baş başa kalır.

O şehirde gene şarkılar söyleniyordur

Karşılık görmemiş sevgiler üstüne

Işıkları sönmüş odamda

Yarım kalmış şarkımı duyuyor musun?

Beni sorsan gene yapayalnızım

*Sen sıcak döşeğinde rahat uyuyor musun?*¹²¹

Şairin "*Melankoli*" şiirinden alınan yukarıdaki mısralarda da ayrılık acısı, özlem, yalnızlık, hüznün ve sevgiliye sitem gibi duygular iç içe geçmiştir. Şiir öznesi ayrılıktan sonra yalnız kaldığını ve sevgilinin onu artık düşünmediğini dile getirir. Kendi karanlık ve sessiz odasında, yarım kalan duygularıyla baş başadır. Sevgiliye özlem duyar ve aynı zamanda kırgındır. Bu kırgınlık "*Beni sorsan gene*

¹¹⁹ Geçer, *Hüzzam Beste*,62.

¹²⁰ Geçer, *Büyüyen Eller*,53.

¹²¹ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,28.

yapayalnızım/Sen sıcak döşeginde rahat uyuyor musun?” mısralarında açıkça hissedilir.

Sanki sen hiç gitmemişsin

Sanki o zehir rüzgâr esmemiş aramızdan

Hala odalardan ayak seslerin gelir

Hala sabahları kapıdan

Beni uğurlar gibisin¹²²

“Sanki” adlı şiirinden alınan mısralarda ise şiir öznesi sevgiliden ayrılmasına rağmen onun hatırasıyla yaşamaya devam etmekte ve hatırasıyla teselli bulmaktadır. Sevgilinin yokluğuna rağmen onun hâlâ yanında olduğunu hisseder. Sevgiliden ayrılmayı tam olarak kabullenememiştir. Ayrılık, ayrılığın verdiği acı zehir rüzgâr olarak imlenmiştir.

“Dönsen Şafaklarla” adlı şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda sevgilinin dönmesine dair umut dile getirilmiştir. Şiir öznesi, sevgilinin geri dönmesini ve onun gelişle hüznünün ve yalnızlığının bitmesini ister. Onun gelişle her şeyin yeniden güzelleşeceğine inanır:

Gelsen keder çiçekleri açmasa

Lodos kuşları konmasa تنها dallara

Gene beyazlığın aksa çeşmelerden

Yokluğun yansımaya bulutlardan

Tutup pişmanlığın eteklerinden

Dönsen şafaklarla kıyılarıma¹²³

“Mavi İkındiler” şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda yine ayrılık, hüznü ve unutulmanın verdiği acı etkili bir şekilde ifade edilmiştir. Unutulmak şiir öznesi için o kadar acı vericidir ki keskin bir bıçak olarak imgeleştirilmiştir. Kavuşma umudunu da yoktur artık. Hüznü ve ayrılık yağmur gibi şiir öznesinin mutluluğu kurumuş gönül bahçesine yağmaktadır. Şiir öznesi için ne mutluluk ne de umut vardır. Onun hayatında artık sadece ayrılık ve hüznü vardır:

¹²² Geçer, *Hüzzam Beste*, 60.

¹²³ Geçer, *Hüzzam Beste*, 63.

*Parladı unutuşun keskin bıçağı
Bir tren çılgılığıyla silindi hatıralar
Köprüleri yıkıldı sana giden yolların
Mutluluğu kurumuş bahçeme yağmur
Durmadan ayrılığı ve hüznü yağar¹²⁴*

Şairin “Hüzün Şiirleri-II” ve “Hüzün Şiirleri-III” adlı şiirlerinden alınan aşağıdaki mısralarda da ayrılık acısının verdiği hüznün, özlem ve yalnızlık duyguları vardır. Şair, ayrılık acısının doğurduğu diğer tüm duygularla ilgili de imge kurguları oluşturmuştur. Aşağıda yer alan ilk dörtlükte yalnızlık kişileştirilmiş ve elleri hoyrat bir insana olarak hayal edilmiştir. İkinci dörtlükte hüznün, mutsuzluk gibi olumsuz duygular acı bir rüzgâr olarak imlenmiştir. Üçüncü dörtlükte ise yine ayrılık acısının oluşturduğu karamsar tablo etrafında imge kurguları oluşturulmuştur. Şiir öznesi için adeta zaman durmuştur. Umutları tükenmiş, her yanını hüznün kaplamıştır. Şehir bile sevgilinin yokluğuyla öksüz kalmıştır:

*Sana gönül koydum haziran ayı
Böyle melül-mahzun bıraktın beni
Dağlar yalnızlığınca yücedir ama
Hoyrat yine de yalnızlığın elleri¹²⁵*

*Gün bir daha doğmadı pencereme
Bir acı şarkıya başladı rüzgâr
Masmavi akışı durdu zamanın
Benden koparırcasına aldı seni ufuklar*

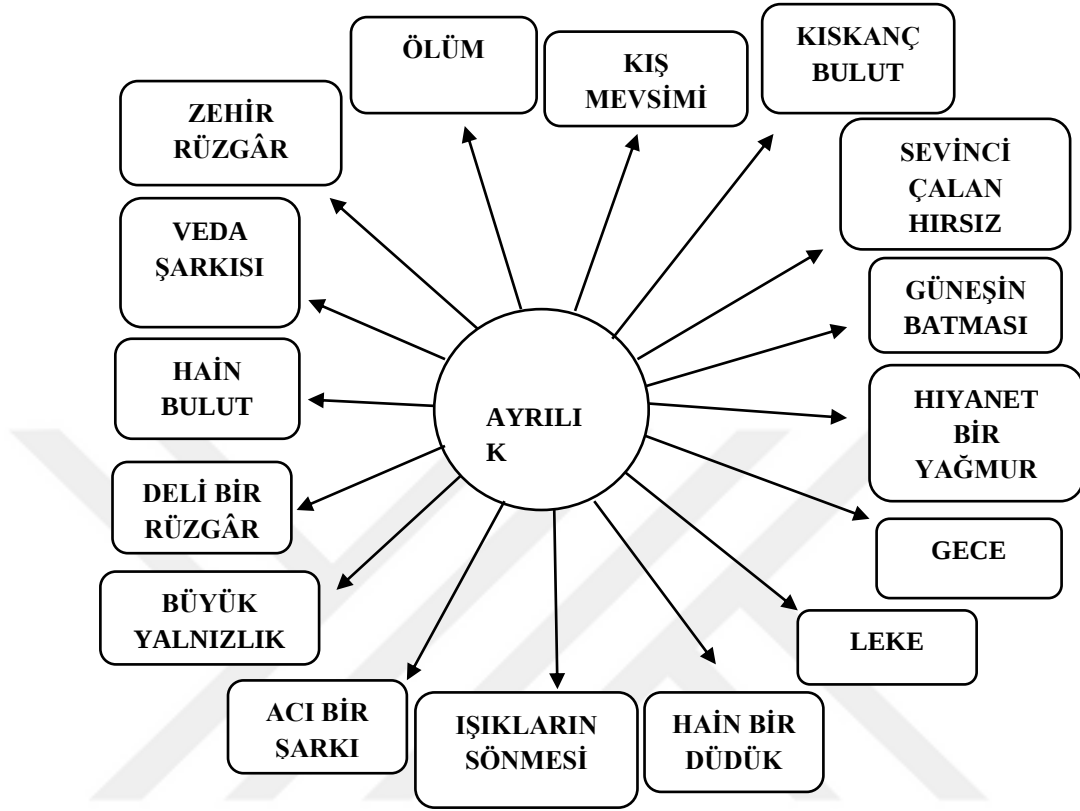
*Böyle öksüz kaldı artık bu şehir
Göklerinde mahzun bakışlı kuşlar
Bir el sildi ufkumdan renkleri bir bir
Hep aynı hasretle söndü yıldızlar¹²⁶*

¹²⁴ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,9.

¹²⁵ Geçer, *Büyüyen Eller*,55.

¹²⁶ Geçer, *Büyüyen Eller*,57.

İlhan Geçer'in "Ayrılık" etrafında kurguladığı imgeler/hayal unsurları aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

Şekil 3: AyrılıkEtrafındaki İmge Odaklanması

2.4. GÖKYÜZÜ

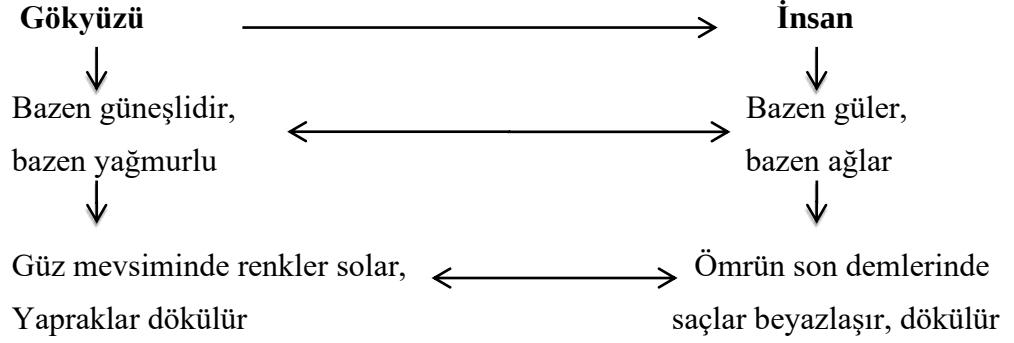
Gökyüzü, insanların duygularını yansıtan bir ayna gibidir. Güneşli ve açık olduğunda mutluluğu, bulutlu ve karanlık olduğunda ise hüznü anlatır. Gökyüzü, insan ruhuna ilham verir. Şairler, sanatçılar için gökyüzü, düşlerin ve yaratıcılığın kaynağıdır. Kısaca gökyüzü insanın duygularını ve yaşamını yansıtan bir simgedir.

İlhan Geçer duygu şairidir ve şiirlerin çeşitli duyguları ele alır. Ancak şair sık sık duygularını tabiat unsurlarıyla somutlaştırarak da anlatır. Şairin şiirlerindeen sık karşılaşılan tabiat unsuru gökyüzü ve özellikle de bulutlar ile ilgili imgelerdir.

Şairin "Gökyüzü" adlı şiirinden alınan aşağıdaki dörtlükte gökyüzü ve insan arasında bir ilgi kurularak benzetme yoluyla imge oluşturduğu görülür:

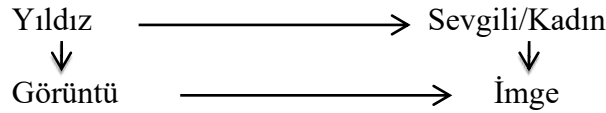
Gökyüzü de insanlar gibidir

*Kâh güler kâh somurtur
Güzün soluk tezgâhında
Hüznün kumaşlarını dokur*¹²⁷

*Boş yere çırpınır oltada balık
Çare yok kaderin hainliğine
Yalan yıldızların kahkahaları
Güvenme göklerin maviliğine*¹²⁸

Şairin “*Karışık*” adlı şiirinden alınan yukarıdaki dörtlükte şair, kaderin acımasızlığını, insanın kader karşısındaki çaresizliğini hayal kırıklıklarını güçlü imgelerle anlatmıştır. Gökyüzünün bir unsuru olan yıldızların kahkaha attığı belirtilerek kişileştirme yapılmıştır. Görüntü olarak yıldız vardır karşımızda ancak geride bir sevgili/kadın imgesi yer almaktadır.

Yıldızların ışıkları/ kırışması → Sevgilinin kahkahası

*Bir karınca denizi seyrediyordu
Erikleri taşıyordu iri çakallar
Güneşin kapısında iki süngülü
Yıldızların yüzünde kara sakallar*¹²⁹

¹²⁷ Geçer, *Hüzzam Beste*,40.

¹²⁸ Geçer, *Hüzzam Beste*,37.

¹²⁹ Geçer, *Hüzzam Beste*,34.

Şairin “*Bulutlu*” isimli şiirinden alınan yukarıdaki dörtlükte bulutlar, güneşin kapısındaki iki süngülü muhafız ve yıldızların yüzündeki kara sakallar olarak hayal edilerek imgeleştirilmiştir. Bulutlar güneşin ve yıldızların önünde engel oluşturmaktadır. Şair imajinatif unsurları arka arkaya kullanarak somut bir tablo elde etmeye çalışmaktadır. Bu şairin imge oluşturma tekniklerinden biridir.

İlhan Geçer’in, gökyüzüne ait kavramlardan daha çok bulutlar üzerinde yoğunlaştığı görülür. Geçer’in şiirlerinde bulut genellikle hüznün, üzüntü, sıkıntı gibi kavramları ifade etmek için sembol olarak kullanılmıştır. Mehmet Yılmaz da: “*Bulut*” kavramının şairin çoğu şiirinde sıkıntının, hüznün sembolü olarak kullanıldığını¹³⁰ dile getirmiştir. Şairin şiirlerinde bulutlar daha çok engel olarak imgeleştirilmiştir.

Hayrettin Orhanoğlu “*İmgeler Atlası*” adlı eserinde şiirde bulutimgesinin nasıl anlam derinliği kazandığını şu şekilde değerlendirir:

“Şiirin amacı, dış dünyaya ait şeylerin tasnifini yapmak ya da görüntüleri ardı ardına sıralamak değildir. O halde diğer bazı imgeler gibi bulut, nasıl oluyor da insanın iç dünyasını gösteren bir aynaya dönüşüyor? Bu sorunu cevabı hiç kuşkusuz, şairin bakışında gizlidir. İnceden inceye düşünülmüş bir bakış da değildir bu. Aksine şairin birikimi, duygu durumları, olaylara müdahalelerdeki tutumu, kısacası dış dünyayla olan ilişki süreci ve o imgeyle olan bağı önem taşır. Burada bilincin herhangi bir tercihi ya da o tercihteki bakış açısı, kimi zaman üslubu belirleyen şatlarda göz önünde bulundurulduğunda imgenin şiirdeki yerini almasına yol açar. Bulut, diğer imgelere nazaran özel bir önem taşır. Güneşin aldığı konuma göre renk değiştirmesi, fırtınalı günlerde hızlı hareket etmesi, şekil değiştirerek insanın gerçeklik algılarına hitap eden şekillere bürünmesi vb. birer duygu durumunun da ifadesidir. Mistik dönemlerden farklı olarak daha bireysel bir algı düzeyinde şiirdeki yerini alan bulut, pastoral bir tablo olarak da romantizmin nesnesine dönüşür.”¹³¹

¹³⁰Yılmaz, “İlhan Geçer’in Hisar Dergisinin Birinci Döneminde Yayımlanan Şiirleri”, 112.

¹³¹ Orhanoğlu, *İmgeler Atlası* (İstanbul: Ketebe Yayınları, 2021), 137.

Orhanoğlu'nun bu değerlendirmesine göre bulut, şiirde sadece bir doğa olayı değildir. Bulut, şairin iç dünyasını, duygularını ve yaşam deneyimini yansıtan zengin, anlamlı bir imgedir.

İlhan Geçer'in şiirlerinde de dış dünyadaki unsurlar, insanın iç dünyasını anlatmanın bir yolu hâline gelir. Bulut imgesi de bu açıdan önemlidir. Şair için bulut, sadece gökyüzündeki bir nesne değil; ruh hâllerini, duyguları yansıtan bir araçtır. Böylece Geçer, dış dünyayı iç dünyayı görünür kılacak şekilde kullanır.

Bir karınca denizi seyrediyordu

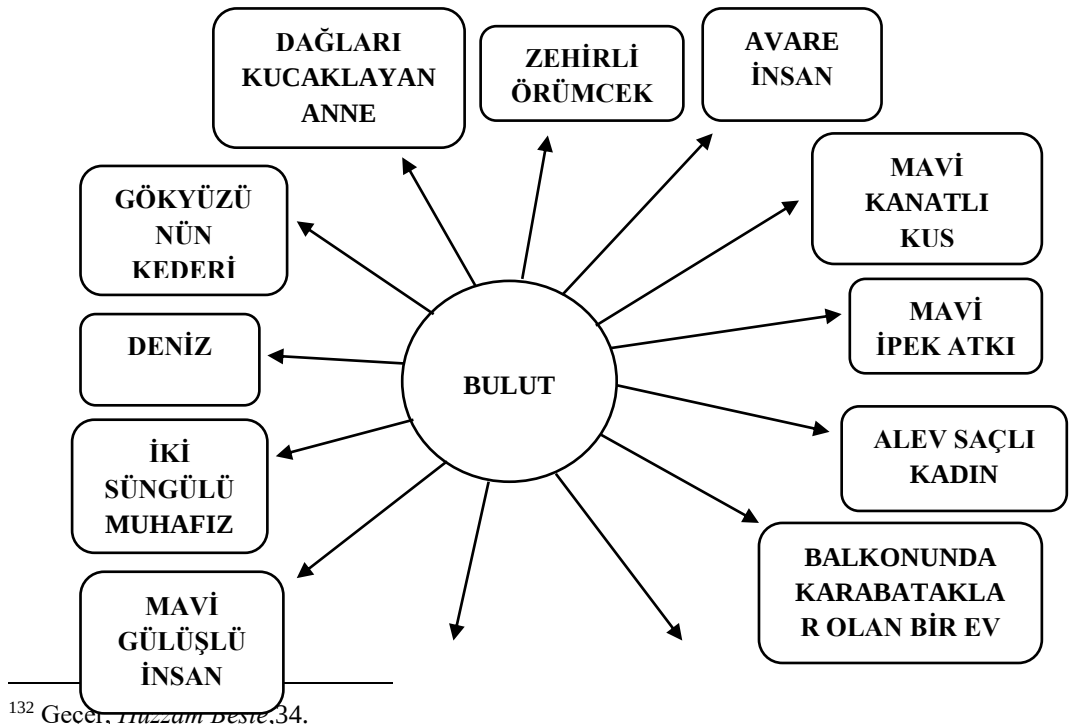
Erikleri taşıyordu iri çakallar

Güneşin kapısında iki süngülü

Yıldızların yüzünde kirli sakallar¹³²

Şairin “Bulutlu” adlı şiirinden alınan yukarıdaki mısralarda bulutlar, güneşin ve yıldızların önüne geçerek ışığını örtmüştür. Burada bulutlar aslında sıkıntı ve hüznü; güneş ve yıldızlar ise mutluluk, sevinç gibi duyguları sembolize eder. Yani tezat duygular tabiat unsurlarıyla somutlaştırılarak anlatılmıştır.

İlhan Geçer'in “Bulut” etrafında kurguladığı imgeler/hayal unsurları aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

¹³² Geçer, *Huzum Deste*, 34.

Şekil 4: Bulut Etrafındaki İmge Odaklanması

2.5. GÖNÜL

Gönül şiir dilinde önemli bir yere sahiptir. Geleneksel Türk şiirinden modern şiire kadar her dönemde sıkça kullanılan bir kavramdır. Gönül, insanın en içten duygularını, aşkını, acılarını ve umutlarını taşır. Aşk denilince akla ilk olarak gönül gelir. Gönül, âşığın aşkı hissettiği yerdir. Sevgiyle ilgili her şey gönülde yaşanır. İskender Pala gönül ile ilgili olarak şu ifadeleri kullanır:

*“Gönül, âşığın aşkıyla ilgili her türlü gelişmenin algılandığı yerdir. İnsanın yaşaması için gönle olan ihtiyaç ve can mefhumu gönle daha da önemli bir yer hazırlar. Gönül bir hitap yeridir.”*¹³³

Pala’nın değerlendirmesinde de belirtildiği üzere gönül aynı zamanda sevgiliye seslenilen bir yerdir.

Her şairin gönül anlayışı, onun şiir diline ve dünyaya bakışına göre değişir. İlhan Geçer’in, şiiri bir duygu işi olarak gören bir şair olduğunu ve aşkın onun şiirlerinde önemli bir yere sahip olduğunu daha önce belirtmiştik. Dolayısıyla aşkın belirttiği yer olan gönül de Geçer’in şiirlerinde sıkça yer almıştır.

“İlk Aşk”adlı şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda aşkın doğuşu ve zamanla gönülde derinleşmesi sade ve etkileyici bir dille anlatılmıştır. İlk heyecan, Şiir öznesinin eline aldığı sarı yapraklı defterlerde başlamıştır. Yani sevgi, önce kelimelere, mısralara dökülerek şekillenmiştir. Zamanla bu sevgi sadece kâğıtta kalmamış, şiir öznesinin kalbine işlemiş ve gönül kapısını çalmıştır. Şair, gönlü kapısını sevginin, aşkın çaldığı bir ev olarak imgeleştirilmiştir:

Önce sarı yapraklı defterler

Duydu ilk heyecanımızı

¹³³ İskender Pala, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü* (Ankara: Akçağ Yayınları, 1995), “Gönül”, 204.

*Mısra mısra başlayan sevgimiz
Sonra çaldı gönül kapımızı¹³⁴*

“Anı” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda şair, sevgiliye olan tutkulu ama sancılı duygularını dile getirmiştir. Gönül yine kapısını sevginin, aşkın çaldığı bir ev olarak imgeleştirilmiştir. Şiir öznesinin sevgiliye karşı duyduğu sevgi hem güçlü hem de acı vericidir. Zehir zemberek ifadesi, bu duygunun sarsıcı ve acı verici yönünü anlatır:

*Bir düş içinden fırlar sana gelirim
Garipsi kuşlar gibi ürkek
Gönlümün kapısını çalar durur
Bir sevgi zehir zemberek¹³⁵*

Çocukluk yıllarının bir kısmını geçirdiği Erdek şairin sevdiği mekânlardandır ve şiirlerine konu olmuştur. “Erdek’te Zaman” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda Erdek’te rüzgâr, bulut ve gece gibi tabii çevreyle ilgili unsurların, şiir öznesinin gönlüne tatlı rüyalar ve mutluluk getirdiği dile getirilmiştir. Gönül, mutluluk gemisinin yanaştığı bir kıyı olarak somutlaştırılmıştır. Çocukluk mekânı olan Erdek, şiir öznesinin gönlüne sakinlik, huzur ve mutluluk vermektedir:

*İhtiyar çınarlarda rüzgârların şarkısı
Erdek gecelerine tatlı rüyalar taşır
Bulutlar dağlarının mavi ipek atkısı
Gönül kıyılarına mutluluklar yanaşır¹³⁶*

“Yeşil Yıllar” adlı şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda şair, çocukluk, gençlik yıllarına duyduğu özlemi dile getirir. Hayatının bu dönemine renk izafesi olarak yeşil rengi uygun görmüştür. Çünkü yeşil renk baharın, canlılığın, tazeliğin rengidir. Bu yıllar dertsiz, tasasız yıllardır. Gönüllerde sevdanın, aşkın yeşerdiği yıllardır. Gönül, bu mısralarda bir bahçe olarak imgeleştirilmiştir. Gönül denen bu bahçede sevda masalları yeşerir:

Temmuz duvarlarına yazardık

¹³⁴ Geçer, *Hüzzam Beste*,73.

¹³⁵ Geçer, *Belki*,7.

¹³⁶ Geçer, *Hüzzam Beste*,87.

*Gönlümüzde yeşeren sevda masallarını
Bahçelerden yemyeşil bahar toplardık
Şarkılarla donatırdık arzusun dallarını*¹³⁷

“Özlem Rıhtımı” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda sevgiliye duyulan özlem dile getirilmiştir. Gönül burada da sevgilinin katmer katmer bir çiçek olarak açmasının hayal edildiği bir bahçe olarak karşımıza çıkar. Aşk acısı çeken şiir öznesi sevgiliye tekrar kavuşmak istemektedir ve umutla beklemektedir. Bu nedenle sevgilinin, gönül evinin kapısını yeniden çalmasını ister:

*Katmer katmer açıl gönül bahçemde
Bir ipek çevre ol fakir bohçamda
Mecnunum Leylasın dertli lehçemde
Kapımı yeniden çal usul usul*¹³⁸

Çünkü şairin “Bir Kuş Çılgılığı Gibi” adlı şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda da ifade ettiği gibi gönül evinin, köşkünün ilk ve son misafiri sevgilidir. Şiir öznesinin gönlünde sadece sevgiliye yer vardır. Ayrıca sevgili şiir öznesinin hayallerinin yakutu ve zafiridir. Sevgili şiir öznesinin umutsuz gönlünü canlandıran değerli kılan, her duyguda yanında olan tek kişidir. Gönül, onunla hem acıyı hem sevinci yaşamıştır. Bu mısralarda da gönül köşk olarak imgeleştirildiği görülür. Şiirdeki geleneksel hava dikkat çekmektedir:

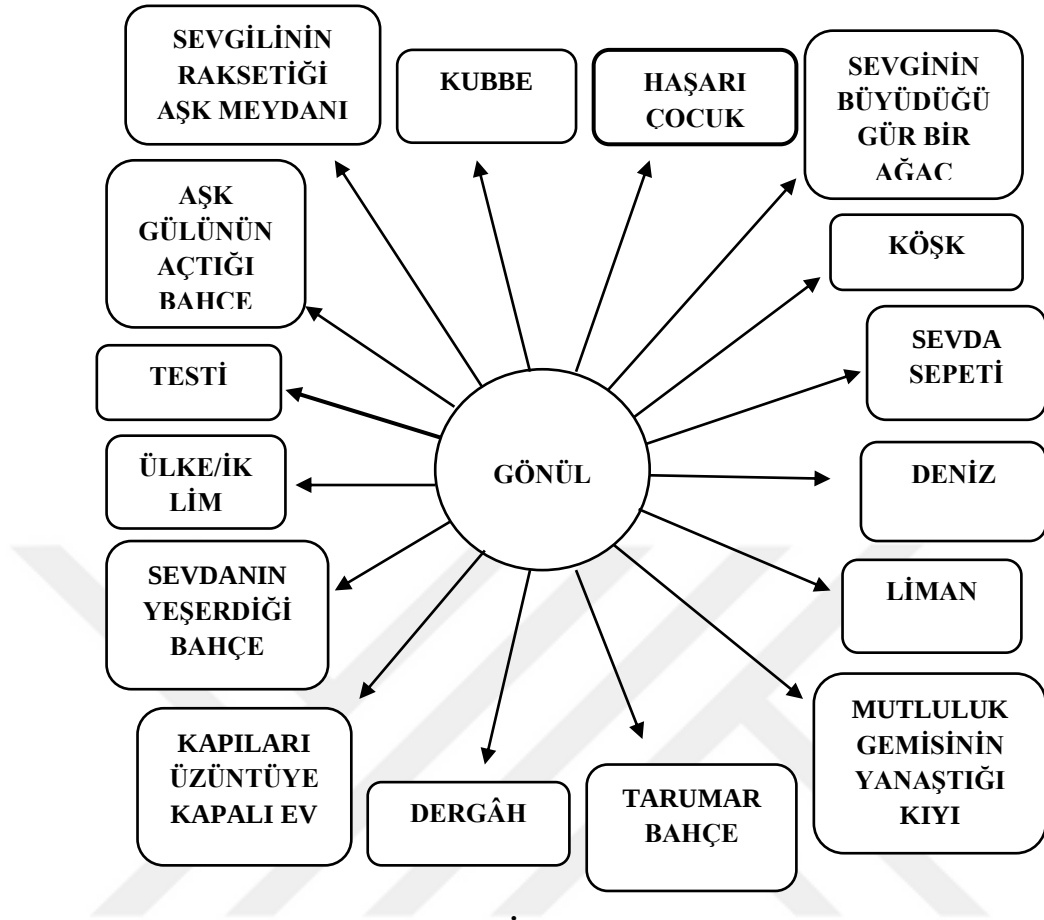
*Sendin gönül köşküme ilk ve son misafiri
Çorak tarlama düşen ilk damla sendin
Sendin hayallerimin yakutu ve zafiri
Kaderime ağlayan sevincime güleldin*¹³⁹

İlhan Geçer’in “Gönül” etrafında kurguladığı imgeler/hayal unsurları aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

¹³⁷ Geçer, *Yeşil Çağ* (Ankara: Kültür Bakanlığı, 1976),24.

¹³⁸ Geçer, *Hüzzam Beste*,76.

¹³⁹ Geçer, *Hüzzam Beste*,70.

Şekil 5: Gönül Etrafındaki İmge Odaklanması

2.6. HATIRALAR

Şiir, hatıraları duygularla birlikte saklayan bir hafıza gibidir. Hatıralar, sadece birer görüntü değil; aynı zamanda kokusu, sesi, duygusu olan yoğun yaşantılardır. Şiir ise bu yaşantıları kelimelerle yeniden kurar.

İnsan, zaman zaman yaşadığı andan sıkılabilir veya yaşadığı anı anlamsız yetersiz bulabilir. Böyle durumlarda geçmişteki mutlu hatıraları aklına gelir, onları özlemle hatırlar. Geçmişte yaşanan güzel günler, insan için sadece birer hatıra değil; aynı zamanda huzur veren, özlenen zamanlardır. Bu duygular, özellikle yaş ilerledikçe daha da güçlenir. Kişi, çocukluğunu, gençliğini, eski dostluklarını ve yaşadığı yerleri daha çok hatırlar.

İlhan Geçer'in şiirlerinde de geçmişe duyulan özlem dikkat çeker. Şair, eski zamanlara ait duyguları, hatıraları şiirlerine taşır. Bunu yaparken sadece özlem

duymakla kalmaz; hatıraları şiir yoluyla yeniden canlandırır. Bir eski sokak, unutulmayan bir bakış, eski bir şehir ya da yarım kalmış bir şarkı onun şiirinde yeniden yaşar.

Geçer'in şiirlerinde çocukluk, gençlik, sevgili, yaşanılan mekânlara duyulan özlem duygusuyla bağlantılı olarak hatıralar sıkça yer almıştır. İlhan Geçer'de şiir, geçmişin izlerini taşıyan, hatıraları canlandıran ve onları estetik bir biçimde yeniden anlatan güçlü bir araçtır.

Nurullah Çetin şiir türündeki geçmişe, hatıralara duyulan bu özlem duygusuyla ilgili şu yorumu yapar:

“ Kişi, içinde yaşadığı zamanı boş, anlamsız, umutsuz görüp geçmişteki çok önemli ve değerli durumları, güzellikleri, mutlulukları yitirmişlik duygusu içine girince geçmişe hasret duyar. Geçmişin güzel günlerini salt özlemle hatırlarlar, rüyasını görürler, tatlı bir duygu olarak yaşarlar. Şair, şiir yazarak bu edilgen durumu aşmaya, üretime dönüştürmeye çalışır. Özellikle ileri yaşlarda yaşlandığını hissetmeye başlayan insanlar geçen yıllarına, yaşadığı güzel zamanlara, çocukluğuna, gençliğine, eski zamanlarının geçtiği mekânlara, mazisine hasret duyarlar. ”¹⁴⁰

Çetin'in değerlendirmesinde de görüldüğü gibi insan, yaşadığı zamanı anlamsız bulduğunda geçmişe özlem duyar. Geçmişteki mutlu anılar, artık ulaşılamayan birer değer hâline gelir. Yaş ilerledikçe, insan geçmişteki güzel günleri ve mekânları daha çok arar.

Hikmet Dizdaroğlu, Hisar dergisinin 60. sayısında şairin “Büyüyen Eller” adlı kitabıyla ilgili yazdığı yazıda, İlhan Geçer'in hatıralara olan düşkünlüğünü etkili bir biçimde dile getirmiştir:

“İlhan Geçer, ne kadar bağımlıdır hatıralarına; ne kadar da zevk alır onlardan... Her vesile, her çağrışım onu hatıralar ülkesine götürmektedir. Onlar ki “başaklar ülkesi kadar cömert”, “bir temmuz gecesi gibi mavimsidir”; onlarsız kendisini yapayalnız sanır; böyle zamanlarda yakınır, acınır. ”¹⁴¹

¹⁴⁰ Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, 64.

¹⁴¹ Hikmet Dizdaroğlu, “Büyüyen Eller”, *Hisar C.III/60* (Nisan 1955), 8-9.

Dizdaroğlu'nun, şairin hatıralarına olan bağlılığını anlatırken söylediği onlarsız kendisini yapayalnız sanır; böyle zamanlarda yakınır, acınır sözleri, adeta “Yapayalnız” adlı şiirindeki şu dizelerde ifadesini bulur:

*Senin gözlerinde vardı
Gün vurmuş bahar denizi
Dualar bulmadan Allah'ı
Hatıralar terk etti bizi¹⁴²*

Yukarıdaki dördlükte şiir öznesi, sevgilinin gözlerinde yaşama sevinci bulduğunu “*Senin gözlerinde vardı/Gün vurmuş bahar denizi*” mısralarıyla çok güzel dile getirmiştir. Ancak şiir öznesinin umutları zamanla kaybolmuştur ve hatıralar bile geride kalmıştır. Bu mısralarda şair, yitirdiği aşkın ardından duyduğu yalnızlığı anlatmıştır.

Şairin “*Bir Acı Rüzgâr*” adlı şiirinden alınan mısralarda şair, ayrılıktan sonra yaşadığı duygusal çöküntüyü etkili imge kurgularıyla dile getirmiştir. Geçmişte yaşananlar ise köpük gibi uçup gitmiş, şimdi sadece uzaklarda kalan anılara dönüşmüştür:

*Düşer çığlık çığlık yapraklar
Sonra sapsarı öpüş
Sonra hüznün
Köpüklü sular gibi hatıralarımız
Uzak kıyılarımızda¹⁴³*

“*Bir Bulut Geçti*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda ise hatıralar küllenen mangala benzetilmiştir. Şiir öznesi sevgiliden ayrılmanın hüznünü yaşamakta ve geçmiş günleri unutulmuş masal olarak görmektedir. Ümidin rengi güz yaprağından daha sarıdır Kavuşmaya dair ümitler tükenmiştir. Sevgiliyle geçmişte yaşanan güzel hatıralar artık küllenen bir mangaldır, ateşi sönmüştür:

*O günler unutulmuş masal
Sen başka ülkenin baharı*

¹⁴²Geçer, *Hüzzam Beste*,75.

¹⁴³ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,45.

Hatıralar küllenen mangal

*Ümit güz yaprağından sarı*¹⁴⁴

İlhan Geçer'in şiirlerinde çocukluk yıllarına duyduğu özlemi, hatıraları da görmek mümkündür. “*Eski Günler*” adlı şiirinde hatıralarının ışığında çocukluğuna döner. Şiir öznesi, şiir boyunca adeta bir tablo çizer. Şair, çocukluk günlerini özlemle anar. Eskiden mutlu, hayallerle dolu bir yaşam süren o çocuk artık yoktur. Geriye sadece birkaç hatıra kalmıştır:

Bir çocuk vardı eskiden

Aşı boyalı cumbalı evde

Mutlu dünyasında saltanat süren

Hayaller nerde

Bir çocuk vardı eskiden

Gündüzü şen gecesi yıldız yıldız

Şimdi o çocuktan kalan

*Bir avuç hatıra yalnız*¹⁴⁵

Tacettin Şimşek “*Eski Günler*” şiirinde şairin, anılarından yola çıkarak çocukluk sahnelerini anlattığını ve çocukluğunu aradığını şöyle dile getirir: “*Şiirde özne, anılarından yola çıkarak çocukluk sahneleri tasvir eder. Anılarının ışığında çocukluğunu arayış serüvenini dile getirir.*”¹⁴⁶ Bu da şairin geçmişe duyduğu özlemini içten duygularla şiirine yansıttığını gösterir.

Hülya da olsa bir gün

Dönüversek o yeşil yıllara

Canlansa gümüş çerçevedeki resim

*Annem dalmasa ufuklara*¹⁴⁷

“*Hatıralar*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda da de şiir öznesi çocukluk yıllarını hatırlar ve bu yıllara duyduğu özlemi dile getirir. Çocukluk yeşil çağ

¹⁴⁴Geçer, *Hüzzam Beste*, 65.

¹⁴⁵ Geçer, *Büyüyen Eller*, 19-20.

¹⁴⁶ Şimşek, “İlhan Geçer’in Şiirinin Bileşenleri”, 97.

¹⁴⁷Geçer, *Büyüyen Eller*, 61.

olarak imgeleştirilir. Şair, çocukluk yıllarına dönmeyi hayal eder. Geçmişteki anılarının canlanmasını, annesinin eskisi gibi yanında olmasını ister.

*İlk sayfalarında bebeklik resimlerim
Yalnızlıklar acılarla dolu savaş yılları
Babam cephe askeri hekim
Annem pencerede bekler postacıları¹⁴⁸*

Yukarıdaki mısralarla başlayan “*Albümdeki Resimler*” adlı şiirinde şair; çocukluk yıllarını, Erdek’te ve Bursa’da geçen zamanlarını, arkadaşlarını, eş, dost, akrabalarını, nişanlandığı geceyi, askerlik yıllarını, düğün gecesini kısacası geçmişini, hatıralarını ve bunlara duyduğu özlemi adeta hikâyeleştirerek anlatmıştır.

*Ama hatıran var içimde sıcak
Bir baca gibi hep tüten hatıran
Bulutlar öyle yalnız geçmeyin üzerimden
Bir tanem el ediyor uzaklardan¹⁴⁹*

“*Hüzün Şiirleri-III*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda sevgiliden ayrı olan şiir öznesi onun hatırasını içinde tüten sıcak bir baca olarak hayal etmiştir. Sevgiliyle yaşananların hatırası hala sıcak ve tazedir.Şiir öznesi, üstünden geçip giden bulutların, yalnızlık ve hüznü duygusunu artırmamasını diler.

*Saçların uça bulutlar arasında
Kaşların, kirpiklerin uzasa yıldızsı
İncecik şamdanlarda yansa hatıran¹⁵⁰*

“*Dönsen Şafaklarla*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda sevgilinin hatırası, incecik şamdanlarda yanan mum olarak imlenmiştir. Sevgilinin saçları, kaşları ve kirpikleri gökyüzünün güzellikleri gibi canlı ve parlaktır. Onun hatırası ise kalpte incecik şamdanlarda yanan mum gibi parlamaya devam eder.

*Hala sıcaklığını saklıyor mavi sedir
Hala ayak seslerin geliyor sofalardan
Kapılar hala seni bekler gibidir*

¹⁴⁸ Geçer, *Yeşil Çağ*,23.

¹⁴⁹ Geçer, *Büyüyen Eller*,58.

¹⁵⁰ Geçer, *Bir Bulut Geçti* ,22.

*Gitsen bile nakış nakış her bir yanda hatıran*¹⁵¹

“Bir Kuş Çılgılığı Gibi” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda sevgilinin hatırası bu kez nakış olarak hayal edilmiştir. Şair, sevgilinin yokluğuna rağmen onun hatırasının hâlâ canlı ve sıcak olduğunu dile getirir. Sevgilinin hatırası her yerdedir ve her ayrıntıda kendini hissettirir.

Yeşil rüyalarında hatıralar

Mevsimler boyunca çiçeklenirdi

Sonsuzluğu hayal edilen bahar

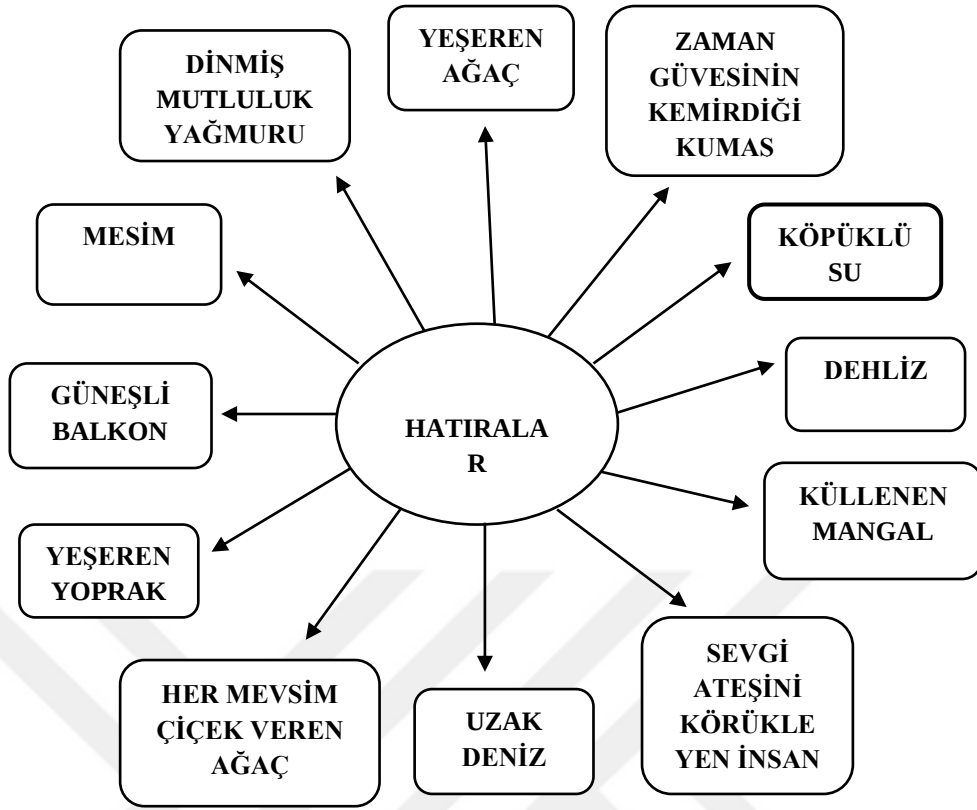
*Dişi gençliğini bu şehre verdi*¹⁵²

İlhan Geçer’de mekân ve hatıra birbirinden ayrılmaz; mekân, hafızayı canlandırır, hafıza da mekânı anlamlı kılar. “*Hatıralar Şehri*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şair, Yeşil Bursa’da hatıraların tıpkı çiçekler gibi her mevsim canlandığını, taze kaldığını ifade etmiştir. Bu da Bursa’nın onun için sadece bir şehir değil, duygularla dolu bir hatıra mekânı olduğunun göstergesidir.

İlhan Geçer’in “Hatıralar” etrafında kurguladığı imgeler/hayal unsurları aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

¹⁵¹ Geçer, *Hüzzam Beste*, 70.

¹⁵² Geçer, *Büyüyen Eller*, 59.

Şekil 6: Hatıralar Etrafındaki İmge Odaklanması

2.7. HAYAT

Hayat, şiirin en önemli kaynağıdır. Şairler yaşadıklarını, gözlemlerini ve duygularını kelimelere dökerek onları şiire dönüştürür.

İlhan Geçer'in şiirlerinde de hayat, sıkça temel tema olarak yer alır. Onun dizelerinde yaşamın sevinçleri, acıları, umutları ve kayıpları samimi ve içten bir şekilde yansır. Şairin şiirlerinde hayat yanında hayatın dönemleri de geniş yer bulur. Çocukluk yılları, gençlik yılları, aşkları, evlilikleri, ayrılıkları, yaşadığı mekânlar kısacası hayat yolculuğunun doğal akışı İlhan Geçer'in şiirlerine konu olur.

Şairin şiirlerinde hayat etrafında oluşturduğu imgelerin genel olarak menfi olduğu görülür. Nitekim Mehmet Kaplan, İlhan Geçer ile ilgili yaptığı değerlendirmede : “Hayat karşısında aldığı tavır umumiyetle menfi. Birçok şiirleri kötümser.”¹⁵³ yorumunu yapmıştır.

¹⁵³Kaplan, *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri-Şiir Tahlilleri* 2,468.

*Siliver günahımı kara kaplı defterden
Cennetinden bana da bir damlacık yer ayır
Görüyorsun yorgun düştüm netameli seferden
Yalvarırım Allah 'ım beni de kayır*¹⁵⁴

Şairin “Yakarış” adlı şiirinden alınan yukarıdaki dörtlükte şair, hayatın zorluğunu ve yıpratıcılığını dile getirmiştir. Bu mısralarda hayatnetameli bir sefer olarak imgeleştirilmiştir. Şiir öznesi bu seferde yorgun düşmüştür. Bu yorgunluğun sadece fiziki bir yorgunluk değil, ruhsal bir yorgunluk da olduğu anlaşılmaktadır. İlk mısradaki Kara kaplı defter kişinin günahlarının yazıldığı defterdir. Şiir öznesi bu defterden günahlarının silinmesini ister. Son dizedeki “beni de kayır” ifadesi ise Allah’tan kendisini de gözetmesini, merhametini esirgememesini istemektir.

*Acılar bağdaş kurmuş
Yamalı minderimizde
Küreğin sapı kaldı
Nasırlı ellerimizde*¹⁵⁵

“İlmik” adlı şiirinden alınan yukarıdaki dörtlük hayatın zorluklarını anlatır. Şair, hayatı acıların bağdaş kurduğu yamalı bir mindere benzeterek imgeleştirmiştir.

*Kapımda üzüntünün o kirli sesi
Adımımı attığım eşikler keskin bıçak
Elimdeki tedirgin konçınalarla*¹⁵⁶
*Bu oyunu sürdürmek sanırım güç olacak*¹⁵⁷

“Dar Ufuk” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şairin hayat karşısında takındığı menfi tutum, ümitsizlik duygusu açıkça görülmektedir. Dörtlüğe karamsar bir hava hâkimdir. Şair, hayatı bir iskambil oyununa benzetmiştir. Ancak elindekilerle bu oyunu sürdürmesinin güç olacağını düşünür. Şiirde hayat mücadelesinin şiir öznesini yorduğu görülür.

¹⁵⁴Geçer, *Hüzzam Beste*,10.

¹⁵⁵Geçer, *Hüzzam Beste*,43.

¹⁵⁶Konçına: İkilden Altılıya Kadar Olan Oyun Kâğıtları

¹⁵⁷Geçer, *Hüzzam Beste*,42.

Benzer menfi tutum ve karamsar hava şairin “*Oyun*” adlı şiirinde de görülür:

*Bütün büyük kozlar harcanmış
Çaresiz sallanır elimde konçinalar
Artık ne blöf para ediyor ne sabır
Karşımda hep uğursuz karamaçalar*

*Ne kadar çırpınsam boş
Çoktan kapılmış köşeler
Ben bu oyunda bahtsız körebe
Her gelen her geçen derdimdeşeler¹⁵⁸*

Şair, hayatın zorlukları karşısında umutsuzluk ve tükenmişlik duygusunu güçlü imgelerle yansıtır. Şair, hayatı bir oyun olarak kurgular ve bu oyunda artık hiçbir şansının kalmadığını dile getirir. Hayat oyununda kendisinin bahtsız körebe olduğunu düşünmektedir. Bu mısralarda da hayatın bir oyun olarak imgeleştirildiği görülür.

*Her dönemeçte biraz daha dikleşti yolum
Yırtık çarıklarla tırmanılmaz bu yokuş
Aydınlık sabahlar umarken gecelerden
Kapkara kanadını gerdi üstüme o kuş¹⁵⁹*

“*Körkuyu*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şiir öznesinin hayatın zorluklarından dolayı yine menfi bir ruh haline büründüğü görülmektedir. Arka planda hayatın bir yol olarak imlendiği sezilmektedir. Hayat bir yoldur. Hayat yolunda insan birçok zorlukla karşılaşır. Yani hayat denen bu yol yokuşlarla doludur. Hayatın merhaleleri ise dönemeç olarak imlenmiştir. Şiir öznesi hayatın her merhalesinde hayat yolunun daha da zorlaştığını belirtir. Kısacası bu dörtlük, hayat mücadelesinin ağırlığını, şiir öznesinin umutlarının yerini karamsarlığa bırakmasını anlatır.

*Karanlığın ucunda gülkurusu bir şafak
Dalgalı kıyıların denizleri süt liman
Kalbimizin tiktakları endişelerden uzak
Aydınlık ufukların yolunda kervan¹⁶⁰*

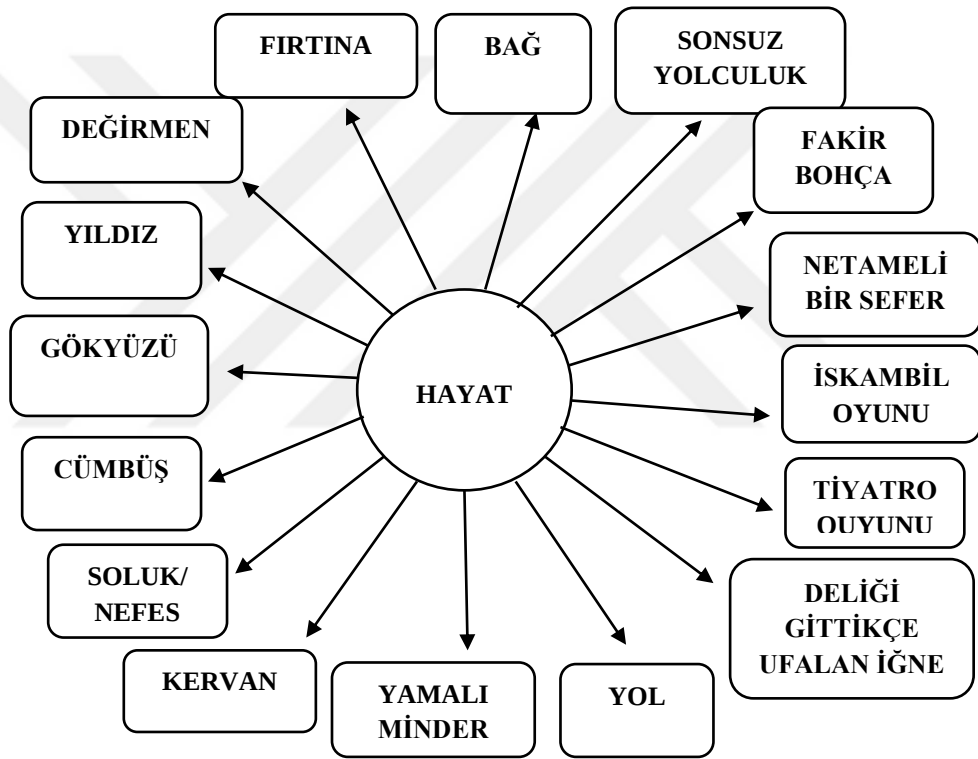
¹⁵⁸ Geçer, *Belki*,42-43.

¹⁵⁹ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,42-43.

¹⁶⁰ Geçer, *Hüzzam Beste*,27.

Şairin hayat karşısındaki tavrı genel olarak menfi olsa da zaman zaman umutlu ve mutlu tavırlar sergilediği de görülür. “*Pespembe*” şiirinden alınan yukarıdaki mısralar bu umutlu ve mutlu olduğu anlara örnektir. Bu dörtlükte şair, karanlık ve zorlu günlerin ardından gelen umutlu bir sabahı anlatır. Gülkurusu bir şafak, ifadesi umudu imlemektedir. Denizlerin süt liman oluşu, şiir öznesinin hayatına huzurun geldiğini gösterir. Şiir öznesi artık hayatın endişelerinden uzaktır. Hayat bu mısralarda kervan olarak imgeleştirilmiştir. Hayat kervanı aydınlık yarınlara doğru yol almaktadır.

İlhan Geçer’in “Hayat” etrafında kurguladığı imgeler aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

Şekil 7: Hayat Etrafındaki İmge Odaklanması

2.8. HÜZÜN

Şiir, insanın duygularını en yoğun ve etkili biçimde dışa vurduğu bir edebi türdür. Şiirde yer bulan temel ve güçlü duygulardan biri de hüzündür.

Hüzün, insanın özlem, ayrılık, yalnızlık gibi duygularının ortaya çıkardığı bir duygudur. Şairler bu duyguyu şiire taşıyarak, hem kendi iç dünyalarını dışa vurur hem de okuyucuda ortak bir duygu yaratırlar.

İlhan Geçer'in şiirlerinde de hüznün sıkça görülür. Onun dizelerinde hüznün, bazen bir aşkın bitişiyle, bazen geçmişe duyulan özlemle, bazen de hayatın zorluklarıyla iç içe geçer. Geçer 'in şiirlerinde hüznün, karamsarlık gibi duyguların yoğun olması onun "hüzün şairi" olarak anılmasına neden olmuştur. Şairin şiirlerinin genelinde hüznün havası esmektedir.

Mehmet Nuri Yardım, İlhan Geçer'in şiirlerinde hüznün ve yalnızlığın sıkça yer aldığını, bu yüzden kendisinin hüznün şairi olarak tanındığını ve şairin de bunu kabul ettiğini şu sözlerle dile getirir:

*"İlhan Geçer'in şiirlerinde hüznün, yalnızlık, sonbahar, melankoli gibi kelimelere çoğunlukla yer vermesi onun karamsar, içe kapalı ve hüznü seven bir şair olarak anılmasına sebep olmuştur. Aslında kendisi de hüznün şairi olduğunu verdiği bir mülakatta dile getirir."*¹⁶¹

Hüzün şairi olan İlhan Geçer için ömür hüzne kurulan bir saattir:

*Ömür saatini hep hüzne kuran
Eller rotamızı çizer yeniden*¹⁶²

"Bozuk Düzen" adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şair, hayatının sürekli hüznle dolu olduğunu, hayat yolunun hep bu duyguya göre belirlendiğini dile getirmiştir.

*Ümitlerimde hüznün siyah şemsiyesi
Penceremin etrafında sevimsiz kuşlar
Artık duyamıyorum özlediğim o sesi
Nedense son bulmuyor bahçemde kara kışlar*¹⁶³

"Yakarış" adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şair, umudunun bile hüznle gölgelendiğini dile getirir. Dörtlüğe karamsar bir ruh hali hâkimdir.

¹⁶¹Mehmet Nuri Yardım, "Şair İlhan Geçer ile Mülakat, Hüzünlerin Şairiyim", *Türk Edebiyatı* 318 (Nisan 2000), 40.

¹⁶² Geçer, *Hüzzam Beste*, 13.

¹⁶³ Geçer, *Hüzzam Beste*, 10.

Umutsuzluk ve karanlık duygular şairin dünyasını sarmıştır. Hüzün, ümitlerin üzerine açılan siyah bir şemsiye olarak somutlaştırarak imgeleştirmiştir. Şairin şiirlerinde bazen soyut kavramlara renk izafesi yaptığı görülür. Burada hüznün şemsiyesinin rengi siyah olarak hayal edilmiştir.

*Görüyorsun sonunda yorulduk arabacı
Bu dimdik yokuşlara can mı dayanır
Hüznün solgun yanağına şaklatma o kırbacı
Her yanda mutsuzluğun şarkısı yankılanır*¹⁶⁴

“Sonunda” adlı şiirinden alınan yukarıdaki dörtlükte şair, hayatı bir yolculuk, kendini de yorgun bir yolcu, kaderi de arabacı olarak imlemiştir. Hüzün duygusu bu mısralarda solgun yanaklı bir at olarak somutlaştırarak imgeleştirmiştir. Hayatın dik yokuşlarında, kader denen arabacı hüznün atına vurdukça mutsuzluğun şarkısı yankılanmaktadır. Bu şiirde de karamsarlık, hüznün, mutsuzluk duyguları iç içedir.

*Yerlerde kırık sırçalar gibi
Aşkın saraylara sığmayan saltanatı
Göründü suların bulanık dibi
Hüznün dallarına astık hayatı*¹⁶⁵

Aynı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda da şiir öznesinin hayat karşısındaki karamsar, hüznünlü duruşu görülmektedir. Aşkın sona ermesiyle şiir öznesi derin üzüntü yaşamaktadır. Aşk çok büyük bir duyguysen hayal kırıklığına dönüşmüştür. Şiir öznesinin hayatı artık hüznle doludur. Bu mısralarda hüznün, hayatın dallarına asılı olduğu bir ağaç olarak imgeleştirilmiştir.

İlhan Geçer’in “Hüznün Şiirleri-I” başlıklı şiirinde sevgiliden ayrılmanın verdiği hüznün vardır. Şair, duygularını tabiat olaylarıyla anlatır. Yağmur ve ıslak raylar, yalnızlık ve hüznün duygusunu yansıtır. Şairin iç dünyasındaki hüznün, dış dünyayla bütünleşmiştir.

*Hafiften bir yağmur yağıyordu
İpıslak uzanan raylar hüznün veriyordu bana*

¹⁶⁴Geçer, *Hüzzam Beste*,22.

¹⁶⁵ Geçer, *Hüzzam Beste*,22.

*Deli bir rüzgâr musallat olmuştu
Uzaklara uçuşan saçlarına*¹⁶⁶

Mehmet Yılmaz, hüznün insanı içine kapatan ağırlığının Geçer'in şiirlerinin büyük bir çoğunluğunda sonbahar mevsimi ile birlikte anlatıldığını belirtir.¹⁶⁷Yukarıdaki mısralarda da yağmur, deli bir rüzgâr, uzaklara uçuşan saçlar gibi ifadeler sonbaharı hatırlatan ifadelerdir. Ayrıca rüzgârın savurduğu saçlar ifadesi ayrılığı da çağrıştırmaktadır.

*Parladı unutuşun keskin bıçağı
Bir tren çığıyla silindi hatıralar
Köprüleri yıkıldı sana giden yolların
Mutluluğu kurumuş bahçeme yağmur
Durmadan ayrılığı ve hüznü yağar*¹⁶⁸

“Mavi İkındiler” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda ayrılığın vermiş olduğu hüznün dile getirilmiştir. Hatıraların silinmesi; sevgiliden tam anlamıyla kopmayı ve yalnızlığı ifade eder. Şiir öznesi için artık mutluluk yoktur; sadece ayrılık ve hüznün vardır. Çünkü şiir öznesinin mutluluğu kurumuş gönül bahçesine ayrılık ve hüznün yağmuru yağmaktadır. Ayrılık ve hüznün yağmura benzetilmesi bu duyguların şiir öznesi tarafından yoğun bir şekilde hissedildiğini anlatır.

*Ümit dallarında şimdi
Bir kara kış fırtınası
Aşkın ipek yelkeninde
Hüznün insafsız makası*¹⁶⁹

“İlmik” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda da ayrılığın verdiği hüznün dile getirilmiştir. Ümit ve aşk zamanla yerini hüzne bırakmıştır. Hüznün bu mısralarda aşk gemisinin ipek yelkenini kesen insafsız bir makas olarak imgeleştirilmiştir.

*Irmağınız dolandıkça çöllerimde
Küçüldü hüznün huysuz atları*

¹⁶⁶ Geçer, *Büyüyen Eller*,53.

¹⁶⁷ Mehmet Yılmaz, “İlhan Geçer’in Hisar Dergisinin Birinci Döneminde Yayımlanan Şiirleri”,116.

¹⁶⁸ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,9.

¹⁶⁹ Geçer, *Hüzzam Beste*,43.

Bulutsuz yeşillere serdiniz
*Yorgun ışıklı kanatları*¹⁷⁰

“*Bulutsuz*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda hüznün huysuz at olarak somutlaştırılarak imgeleştirilmiştir. Sevgili ise bir ırmağa benzetilmiştir. Şiir öznesinin adeta kurumuş bir çöle dönen gönlünde sevgilinin ırmağı dolaştıkça hüznün zapt edilmez hırçın atları da ehlileşmiştir. Yani şiir öznesinin hüznü azalmıştır. Dörtlükte hüznün ve umut duyguları iç içe verilmiştir. Ayrıca sevgili ile ilgili kullanılan yorgun ışıklı kanatlar ifadesi ruhani bir varlığı meleşti imlemektedir.

Daha önce şairin “*Sonunda*” şiirinde de “*Hüznün solgun yanağına şaklatma o kırbacı*” mısrasından, hüznün at olarak imgeleştirildiğini belirtmiştik. Buradan yola çıkarak şairin “*Körkuyu*” şiirinden alınan aşağıdaki dörtlükte yer alan “*En huysuz hayvanlar koşuldu arabama*” mısrasındaki huysuz hayvan ifadesinin de at olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Hayrettin Orhanoğlu genel anlamda şiirde at imgesini şu şekilde yorumlar:

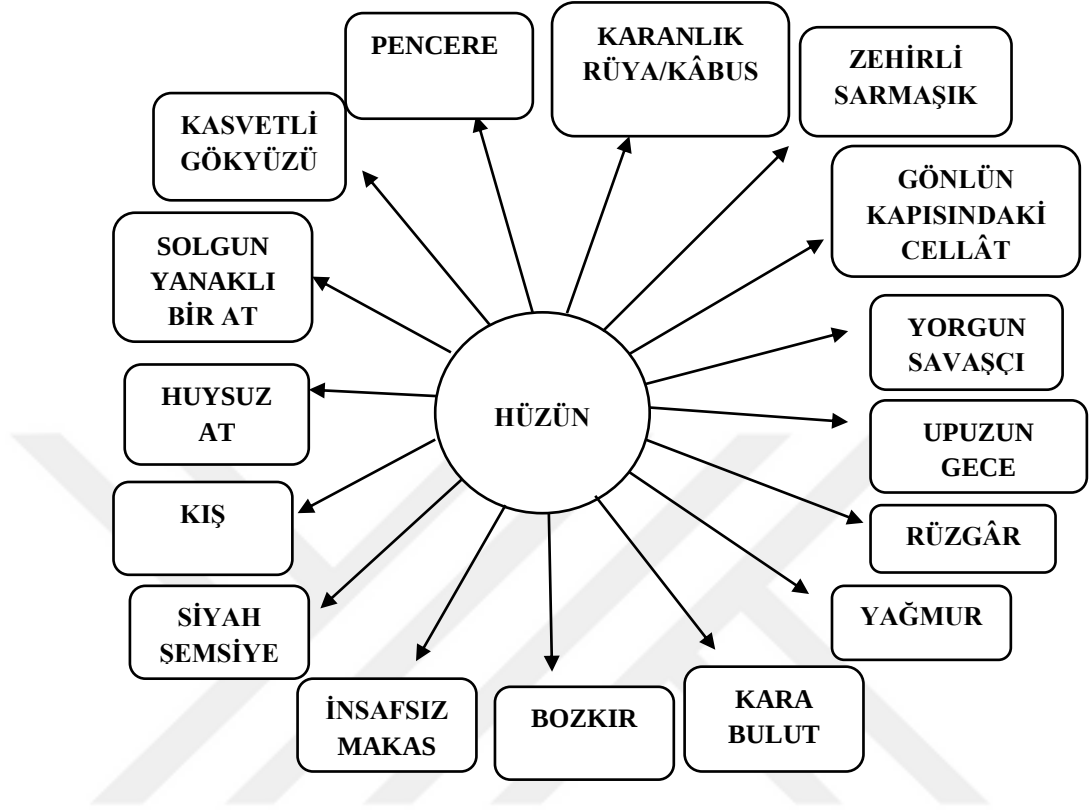
*“Tabiatın gözde imgelerinden biri olan at, modern şiirde kimi zaman biçimsel ve soyut niteliklerle karşımıza çıksa da kimi zaman mitolojik bir rüya imgesi ve bir masalın içinden fırlayıp gelen olağanüstü bir nesne; kimi zaman da bedeni işaret eden imgedir. Ancak at imgesi, hangi niteliklere bürünürse bürünsün yine de tabiat dekorunun önünde resmedilir. Şehrin, modern hayatın karşısına çıkarılan bir özgürlük temsilidir.”*¹⁷¹

Yukarıdaki değerlendirmesiyle Hayrettin Orhanoğlu, atın doğayı anlatan önemli imgelerden biri olduğunu ve modern şiirde bazen soyut bir anlam taşıdığını bazen bir rüya ya da masal varlığı gibi görüldüğünü dile getirmiştir. Buna göre İlhan Geçer’in şiirinde genel olarak soyut bir anlam taşıdığını, duyguların somutlaştırılmasında kullanıldığı söylenebilir. Genel anlamda da hüznün duygusuyla yan yana kullanıldığı görülür.

İlhan Geçer’in “*Hüznün*” etrafında kurguladığı imgeler/hayal unsurları aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

¹⁷⁰ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 17.

¹⁷¹ Orhanoğlu, *İmgeler Atlası*, 93.

Şekil 8: Hüzün Etrafındaki İmge Odaklanması

2.9. KADER

Şiirde kader teması, insan hayatındaki kaçınılmazlıkları, alın yazısını ve yaşam yolculuğundaki zorlukları anlatmak için sıkça kullanılır.

İlhan Geçer'in şiirlerinde kader, sıkça hayatın zorlukları ve engelleriyle bağlantılı olarak karşımıza çıkar. Şair, kaderi değiştirilmesi güç, bazen acı veren bir yol olarak görür. Şiirlerinde bu kader yolculuğunda karşılaşılan zorlukları; yokuşlar, zorluklar olarak ifade eder. Geçer, insanın bu zor kader karşısındaki duygularını ve mücadelelerini içten bir dille ele alır. Bu bağlamda şair, birçok şiirinde hayatta karşılaştığı olumsuzlukları kadere bağlar. Şiir öznesi, kendisine bir türlü gülmeyen kaderden şikâyet eder. Kader etrafındaki imgelerinin de genel olarak olumsuz olduğu görülür.

Sensiz sabaha uyanan gözlerim

*Beyhude dolaşır odalarda
Tüketmiş merhametini kader
Unutulmuş en güzel şarkılarda*¹⁷²

“Yapayalnız” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şiir öznesi, sevgiliden ayrılmanın acısını, hüznünü ve sevgiliye duyduğu özlemi dile getirirken tüm bunlardan kaderi sorumlu tutmaktadır. Kader kişileştirilerek merhametsiz bir insan olarak imgeleştirilmiştir. Şair burada kaderi, insanı yalnızlığa ve unutulmuşluğa sürükleyen bir güç olarak görür.

*Görüyorsun sonunda yorulduk arabacı
Bu dimdik yokuşlarda can mı dayanır
Hüznün solgun yanağına şaklatma o kırbacı
Her yanda mutsuzluğun şarkısı yankılanır*¹⁷³

“Sonunda” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda hayatın zorlukları dik yokuşlara, hayat ise bir arabaya benzetilmiştir. Hayat arabasının sürücüsü ise kaderdir. Hayat arabasına koşulan da hüznün atlarıdır. Kader denen arabacı hüznün atlarına kırbacı her vurduğunda mutsuzluk şarkıları dört bir yanı sarar. Şiir öznesi kaderden yana yorgun ve şikâyetçidir. Dörtlük boyunca karamsar bir hava vardır.

*Selanik Caddesinde efkâr kol geziyordu
Yüreğimde kopuk umutların ezgisi
Sevincimize insafsızca çelme takan kader
Ve mavi dileklerimizde karanlığın çizgisi*¹⁷⁴

“Kırık Dökük” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda kader kişileştirilerek sevinçlere çelme takan bir insan olarak imgeleştirilmiştir. Burada da kader yine olumsuz bir tablo içinde karşımıza çıkmaktadır. Şiir öznesine mutlu olma imkânı tanımaz. Şiiröznesi, gerçekleşmeyen hayalleri ve kaderin olumsuz etkisinden dolayı karamsar bir ruh hali içindedir.

*Kader avuçlarımızda diken
Kısık lambaların fitili*

¹⁷² Geçer, *Hüzzam Beste*,75.

¹⁷³ Geçer, *Hüzzam Beste*,22.

¹⁷⁴ Geçer, *Belki*,12-13.

Gür akşamlarımızda ¹⁷⁵

“Bir Acı Rüzgâr” şiirinden alınan yukarıdaki mısralarda kader diken imgesiyle olumsuz bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Kaderin olumsuzlukları, can yakan tarafları avuçlarımızda diken ifadesiyle anlatılmıştır.

Saatler çalıyor vakit tamamdır

Kader ilmiğine geçti boynumuz

Yokuşa sürülen hayatımızda

Sustu sevinç kuşları tükendi Temmuz ¹⁷⁶

“İlmik” şiirinden alınan mısralarda da benzer karamsar, olumsuz hava görülür. Şiir öznesi kendisini idam edilecek bir kader mahkûmu olarak görmektedir. Kader sevinçleri tüketmiş, şiir öznesini hayatını yokuşa sürmüştür. Burada insanın kader karşısındaki çaresizliği, kadere boyun eğişi de vurgulanmıştır.

Güler yüzün tatlı sözün özlemindedir

Haşin poyrazlar eser geçitlerinde

Kader şamdanında mum gibi erir

Tökezler hayatın dikenli çitlerinde ¹⁷⁷

“Çırak” adlı şiirden alınan mısralarda hayatın zorlukları, olumsuzlukları dikenli çit olarak imgelenebilir. Kader ise bir şamdandır. Çırak ise bu şamdanda eriyen bir mumdur.

Hayat hikâyemizin usta yazarı kader

Ömür defterimize pembe şafaklar çizdi

Yelken açtık sevdaya martılarla beraber

Bir el yollarımıza yeşil inciler dizdi ¹⁷⁸

Kader karşısında genel olarak olumsuz bir tutum sergileyen şiir öznesi, aşk duygusunu yaşadığı mutlu anlarda kadere karşı daha olumlu bir tavır sergiler. Bu olumlu tavrı şairin “İyimser Mısralar” adlı şiirinde görmek mümkündür. Dörtlükte kader hayat hikâyemizi yazan usta bir yazar olarak kişileştirilmiştir. Şiir öznesinin,

¹⁷⁵ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,45.

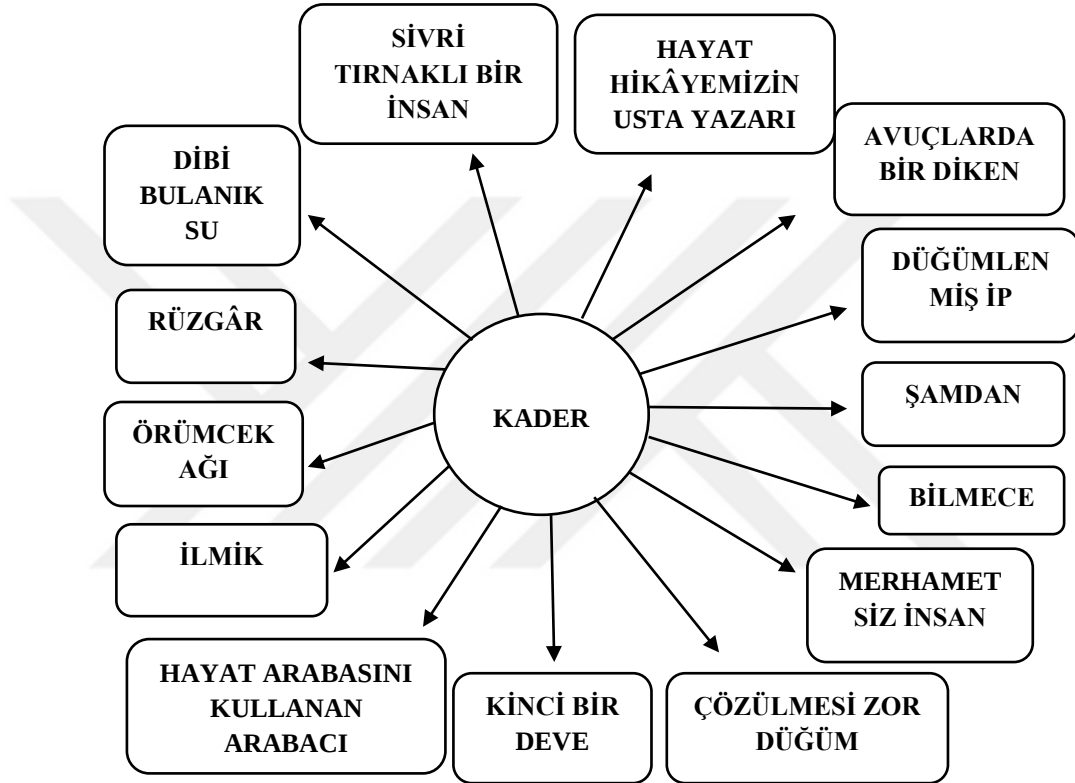
¹⁷⁶ Geçer, *Hüzzam Beste*,43.

¹⁷⁷ Geçer, *Hüzzam Beste*,15.

¹⁷⁸ Geçer, *Hüzzam Beste*.69.

sevda denizine yelken açmış olmanın verdiği mutlulukla her zaman şikâyetçi olduğu kaderden yana bu defa olumlu bir tavır sergilediği görülür. Dörtlülükteki renk izafeleri bile bu olumlu havayı yansıtır. Kader denen usta yazar, şiir öznesinin ömür defterine pembe şafaklar çizer, hayat yolunda önüne yeşil inciler dizer.

İlhan Geçer'in "Kader" etrafında kurguladığı imgeler/hayal unsurları aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

Şekil 9: Kader Etrafındaki İmge Odaklanması

2.10. MUTLULUK

Şiirde mutluluk teması, insanın iç dünyasındaki sevinci, huzuru, umudu ve yaşamdan aldığı keyfi ifade etmek için sıkça kullanılır. Bu temada şair, yaşamın zor ve sıkıntılı yanlarına rağmen, insan ruhundaki ışığı, iyimserliği ve güzellik arayışını dile getirir. Mutluluk şiirde sadece bir duygu değil, aynı zamanda bir yaşam biçimi ve direnme gücü olarak da görülür.

İlhan Geçer'in şiirlerinde mutluluk teması, genellikle hüznün ve melankoliyle iç içe geçmiştir. Çünkü onun şiirinde hayatın zorlukları, acıları sıkça yer alırken, bu zor

hayat koşulları içinde aranan, özlenen veya anımsanan mutluluk anları da belirginleşir. Bu bağlamda, mutluluk Geçer için bir kaçış ya da geçici bir sığınak değil; insanın hayatında direnç ve umut kaynağıdır.

Tacettin Şimşek, İlhan Geçer'in bu tutumuyla ilgili olarak şu yorumu yapar: “*Şair; ölüm duygusunun doğurduğu tedirginliğe, yaşama sevincinin kazandırdığı dirençle karşı koyar. Karamsarlığın karşısına iyimserliği, acıların karşısına mutluluğu sağaltıcı değerler olarak çıkarmayı düşünür.*”¹⁷⁹

Şimşek'in bu değerlendirmesinden de anlaşılacağı üzere şair, hayatın tüm olumsuzluklarına rağmen umutludur. Hayatın acılarını, hüznlerini mutluluk duygusu ile azaltarak, bir denge kurmaya çalışır.

*Kavgalar son bulmuş savaşlar unutulmuş
Sevgi minderlerine bağdaş kurmuş insanlar
Saatler mutluluk iftarına kurulmuş
Takvimlerde şimdi bol güneşli nisanlar*¹⁸⁰

Şairin “*Bir Dünya Özlüyorum*” adlı şiirinden alınan yukarıdaki dörtlükte şair, savaşların son bulduğu, barış, sevgi ve mutluluğun hâkim olduğu bir dünyanın özlemine dile getirmiştir. Mutluluk iftar olarak imgeleştirilmiştir. İnsanlar mutluluk orucu tutmaktadır. Mutluluğa açtırlar ve mutluluk iftarını beklemektedirler.

*İhtiyar çınarlarda rüzgârların şarkısı
Erdek gecelerine tatlı hülyalar taşır
Bulutlar dağlarının mavi ipek atkısı
Gönül kıyılarına mutluluklar yanaşır*¹⁸¹

Şairin “*Erdek'te Zaman*” adlı şiirinden alınan yukarıdaki dörtlükte şair, Erdek'in tabiat manzaraları üzerinden iç huzuru ve mutluluğu anlatır. Rüzgârın çınarlarda çıkardığı ses şarkı olarak imgeleştirilmiştir. Bu şarkı Erdek gecelerine tatlı hayaller taşır. Dağları saran bulutlar, mavi ipek atkıya benzetilmiştir. Son mısra da ise mutluluk, gönül denizinin kıyılarına yanaşan bir gemi olarak somutlaştırılmıştır.

Kaçıp sana sığındım

¹⁷⁹ Şimşek, “İlhan Geçer'in Şiirinin Bileşenleri”, 95.

¹⁸⁰ Geçer, *Hüzzam Beste*, 41.

¹⁸¹ Geçer, *Hüzzam Beste*, 87.

*Geceler üstüme üstüme gelince
Sonsuz mutluluklar ormanında
Bir nazlı geyik gibiydin ince*¹⁸²

“Bir Sen Güzelsin” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şiir öznesi, bunaldığı, sıkıldığı anlarda mutluluğa sığınır. Mutluluğun kaynağı ise sevgilidir. Sevgili sonsuz mutluluklar ormanından gelen nazlı bir geyiktir. Mısralardaki masalsı hava hemen göze çarpmaktadır. Şair belki de masalların hep mutlu sonla bitme özelliğinden hareketle böyle bir masalsı hava hayal etmiştir. Ayrıca İlhan Geçer’in romantik ve hayalci tavrı mısralara yansımıştır.

*Düğün gecemizin fotoğrafları
Sevincin kâğıda yansıyan izi
Susmuş yalnızlığın sevimsiz kuşları
Mutluluğun rüzgârı okşuyor ikimizi*¹⁸³

Şiir öznesinin sevgili ile birlikteyken mutlu olduğunu gösteren yukarıdaki mısralar ise “Albümdeki Resimler” adlı şiirinden alınmıştır. Şiir öznesi evlendikleri gece çekilen fotoğrafları hatırlayarak o mutlu anları yeniden yaşar. Fotoğraflar, sevinçlerinin somut bir hatırasıdır. Eskiden hissedilen yalnızlık artık yoktur, çünkü birlikte olmanın huzuru ve mutluluğu vardır. Son mısra da bu mutluluk rüzgâr gibi hafifçe onları sarar ve okşar. Mutluluk rüzgâr olarak somutlaştırılmıştır.

*Aydınlık zamanlar getirdi gözlerin
Mutluluğu unutmuş zamanlarıma
Tarumar bahçemde yeşerdi ümit
Yeniden başladı kuşlar şarkılarına*

*Şimdi sevgimizde bir başka tat var
Dallarda hazdan çatlamış yemişler
Rüzgâr o eski hoyrat rüzgâr değil
Mutluluğun kuşları bahçemize inmişler*¹⁸⁴

¹⁸² Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 11.

¹⁸³ Geçer, *Yeşil Çağ*. 23./Hüzzam Beste, 46.

¹⁸⁴ Geçer, *Belki*, 30-31.

“*Mutluluk Şiirleri-I*” adlı şiirden alınan mısralarda, şiirin isminden de anlaşılacağı gibi ferah, mutlu hava hemen hissedilmektedir. Sevgilinin mutluluğu unutmuş olan şiir öznesinin hayatına girmesi ile tarumar olan gönül bahçesindeki ümitler yeniden yeşerir, mutluluk kuşları tekrar şarkı söylemeye başlar.

Benzer mısralar şairin “*Mutluluk Şiirleri-II*” adlı şiirinde de yer alır. Sevgili, aşk, şiir öznesinin hayatındaki tüm olumsuzlukları silmiş ve sevgilinin elleriyle mutluluk kapısı sonuna kadar açılmıştır. Sevgiliyle birlikte özlemler sona ermiş, korkular geride kalmıştır.

Ufkuma tutuşturdu saçlarından esen yaz

Dindi sarhoş özlemlerin ağrısı

Tedirgin düşleri bir yana attık

*Ellerinle açıldı mutluluğun kapısı*¹⁸⁵

İlhan Geçer, sevgiliyle geçirdiği zamanlarla ilgili mutlu ve iyimser mısralar yazarken ayrılık duygusunun verdiği acı ve hüznün etkisiyle mutsuzluk yansıtan mısralar da yazmıştır. “*Ayrı Güzlerde*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralar, ayrılık duygusunu oluşturduğu olumsuz psikolojiyi yansıtır. Varlığıyla şiir öznesinin gönül bahçesinde ümitler yeşerten, mutluluk kuşlarına şarkılar söyleten sevgili yokluğuyla şiir öznesine kahırlı mısralar söyler. Bu mısralarda mutluluğun sürekliliği ırmak imgesiyle verilmiştir. Mutsuzluk ise ırmağın ters akmasıyla imgeleştirilmiştir.

Kırlangıç kanat açmış iklimlerimden

Anılar dehlizinde bir deli rüzgâr

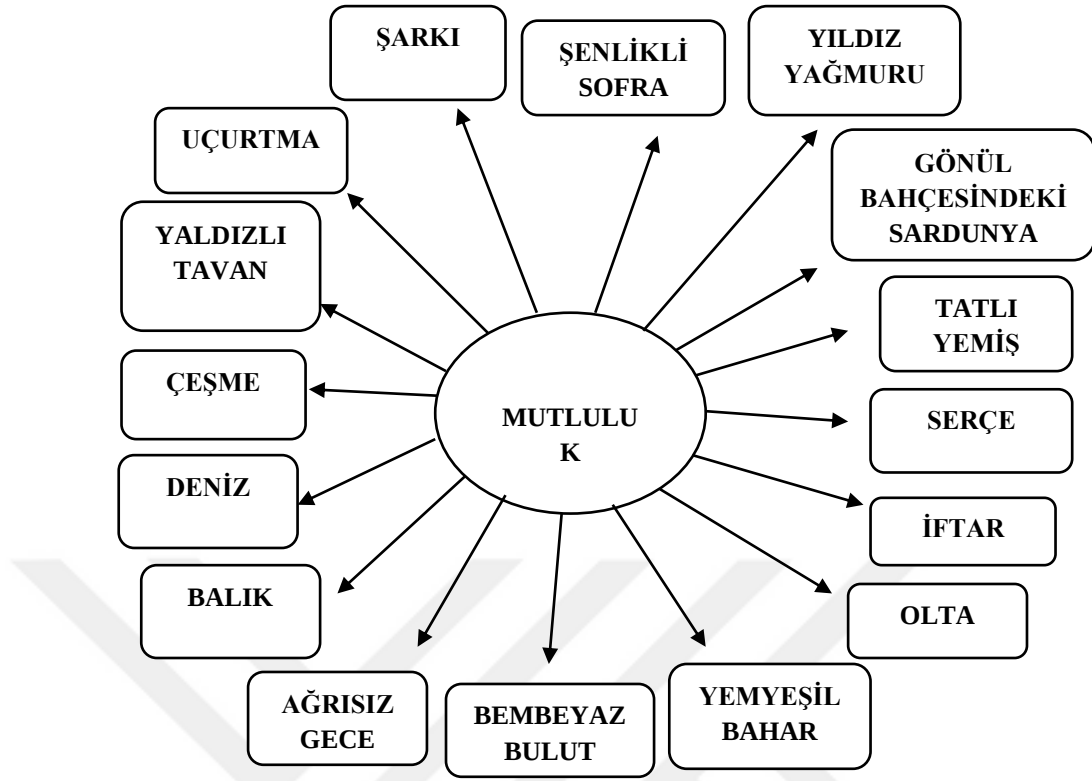
Ters akıyor mutluluğun ırmakları

*Ele yeşil bana kara yıldızlar*¹⁸⁶

İlhan Geçer’in “Mutluluk” etrafında kurguladığı imgeler/hayal unsurları aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

¹⁸⁵ Geçer, *Belki*,32-33.

¹⁸⁶ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,52.

Şekil 12: Mutluluk Etrafındaki İmge Odaklanması

2.11. ÖMÜR

Ömür, insanın doğumundan ölümüne kadar geçen sınırlı zaman dilimidir. Yani her varlık için yaşama süresidir. Ömür, fark edilmeden harcanan, geriye dönülme­yen bir yoldur. İnsan, geçen yıllarda kaybettiklerini, yaşlanmayı, zamanla uzaklaşan sevdiklerini, gençliğini, hayallerini hatırlar.Şiirde ömür; zamanın geçiciliği, hayatın anlamı, ölüm karşısındaki çaresizlik, yaşanmışlıklar, pişmanlıklarvegeride bırakılan izlerlebirlikte ele alınır.

İlhan Geçer’in şiirlerinde ömür, ömrün evreleri(çocukluk, gençlik, ihtiyarlık) oldukça önemli bir yer tutar ve bunlarla ilgili hayal unsurlarına da sıkça rastlanır. Şairinşiirinde ömür; aşk, hü­zün, kader, umut ve yorgunlukla iç içe geçen bir zaman dilimidir. Şair için ömür; yaşanan duyguların, özellikle de hüznün iz bıraktığı duygusal bir hayattır.

Hayat hikâyemizin usta yazarı kader

*Ömür defterimize pembe şafaklar çizdi
Yelken açtık sevdaya martılarla beraber
Bir el yollarımıza pembe inciler dizdi¹⁸⁷*

İlhan Geçer'in "İyimser Mısralar" adlı şiirinden alınan yukarıdaki mısralardaşair ömrü, kaderin yazdığı bir hayat yolculuğu olarak anlatır. Ömür, defter olarak somutlaştırılmıştır pembe şafaklar ve pembe inciler gibi imgeler, ömrün güzelliklerini, sevgiyle ve mutlulukla dolu yönünü ifade eder.

*Bir pencere açıldı pespembe ufuklardan
Gülü solan bahçeler yeniden çiçeklendi
Bir bestenin diliyle renk renk donandı zaman
Ömür tespihimize mutluluklar eklendi¹⁸⁸*

Şairin "Uzak Yıllarda" adlı şiirinden alınan yukarıdaki dörtlükte ömür, umut ve mutlulukla güzelleşen bir yolculuk olarak betimlenmiştir. Karanlık günlerin ardından açılan pembe bir pencereyle hayat yeniden canlanır. Zaman renklerin, güzelleşir ve yaşanan sevinçli anlar ömre anlam katar. Son mısrada ömür, tespihe benzetilmiştir. Tıpkı tespih tanelerinin sayılı olması gibi, ömrün de sınırlı olduğu vurgulanır; mutluluk ise bu tespihin bir tanesi olarak imlenir.

Şairin şiirlerinde çocuklar, çocukluk, çocukluk yıllarına duyulan özlem sıkça yer alır. İlhan Geçer'e göre çocukluk, hayatın en saf ve temiz dönemidir. Şair, bazen kendi çocukluk günlerini hatırlayarak, bazen de hayalindeki çocukluk zamanını düşleyerek bugünün sıkıntılarından uzaklaşmak ister. Tacettin Şimşek, *Geçer'in kendi çocukluğunu ve çocukluğa özgü saflığı ömür boyu içinde yaşattığını*¹⁸⁹ ifade eder.

Şairin, "Eski Günler", "Büyüyen Eller", "Yeşil Çağ" şiirleri çocuk, çocukluk, çocukluk yıllarına duyulan özlem temalarının kaleme aldığı şiirleridir.

*Bir çocuk vardı eskiden
Aşı boyalı cumbalı evde
Mesut dünyasında saltanat süren*

¹⁸⁷Geçer, *Hüzzam Beste*,69.

¹⁸⁸Geçer, *Hüzzam Beste*,45.

¹⁸⁹Şimşek, "İlhan Geçer'in Şiirinin Bileşenleri", 97.

*Hayaller nerde*¹⁹⁰

“Eski Günler” şiirinden alınan yukarıdaki mısralarda şiir öznesi çocukluk yıllarına duyduğu özlemi dile getirmiştir. Şair şiirinde diğer dörtlüklerinde çocukluğu bulutsuz gökyüzü, bahar mevsimi olarak imgeleştirilir.

Sizin yaşınızda olmak ne iyi çocuklar

Ne iyi

Asıp düşüncayı bulutlara

*Hür kelebekler gibi*¹⁹¹

“Yeşil Çağ” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şair, çocukluğun ömrün en güzel dönemi olduğunu belirtir. Çocukluk çağının özgürlük, sevgi, sevinç, umut, mutluluk, huzur çağı olduğu ifade eder. Çocukluk, ömrün yeşil çağıdır. Bu mısralarda çocuklar özgür kelebek benzetmesiyle imgeleştirilir. Ayrıca çocukluktaki tasasızlık da düşüncayı bulutlara asmak olarak ifade edilmiştir.

Şairin çocukluk yıllarındaki tasasız günleri anlattığı bir başka şiiri de “Yeşil Yıllar” şiiridir. Şiirden alınan aşağıdaki mısralarda çocukluk yıllarında her türlü sıkıntıdan uzak oluş, masal sesleriyle rahat uykulara dalış yani çocukluk yıllarındaki tasasızlık anlatılmıştır. Her iki şiirde de çocukluk yılları yeşil renk izafe edilerek imgeleştirilmiştir:

Bahar toplardık ince parmaklarımızla

Al şemsiyeli gelinciklerden

Yarışırdık dallarda mor sincaplarla

Yüzümüz ter içinde ayaklarımızda diken

Ne geçim sıkıntısı ne de yar derdi

Rahatça uyurduk masalların sesinde

Gecemizin denizinde ay dedeler yüzerdi

*Buruk bir tat bulurduk devinde cücesinde*¹⁹²

¹⁹⁰ Geçer, *Büyüyen Eller*, 19-Yeşil Çağ, 2-Bir Bulut Geçti, 60.

¹⁹¹ Geçer, *Yeşil Çağ*.1.

¹⁹² Geçer, *Yeşil Çağ*.3.

“Büyüyen Eller” şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda şair, çocukluk çağının geçici olduğunu ve ömrün doğal akışı içinde çocukların büyüyerek hayatın gerçekleriyle yüzleşeceğini vurgular. Çocukluk, şairin gözünde hayatın en huzurlu, endişesiz dönemidir. Bu mısralarda ömür, mevsim olarak imlenir. İlhan Geçer’in şiirlerinde ömrün mevsimlerle ilişkilendirilmesi sıkça karşılaşılan bir durumdur.

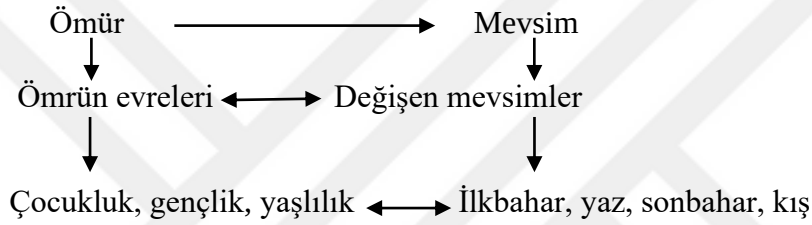
Ellerin ne çabuk büyümüş çocuk

Büyük ümitleri avuçlar gibi

Yemişler oldukça düşer dalından

Görünmez bulanık suların dibi

*Değişen mevsimler ömrün nasibi*¹⁹³

Bu böyle sürüp gitmez

Gün günden azalır fenerin ışığı

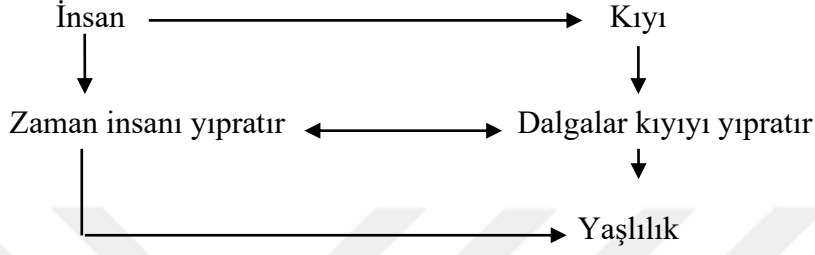
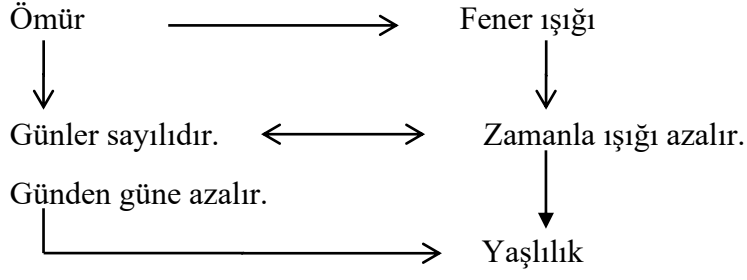
Aç kurbağalar bağırsır susuz kalan derede

*Hoyrat dalgalarla yıpranır kıyı*¹⁹⁴

Şairin “Karışık” adlı şiirinden alınan bu dörtlükte, ömür, bir fenerin ışığı olarak imgeleştirilmiştir. Bu ışık her geçen gün biraz daha zayıflamaktadır. İnsan, zamana karşı koyamaz; tıpkı dalgaların kıyıyı aşındırması gibi zaman da insanı yıpratır ve sonunda yaşlılık kaçınılmaz olur.

¹⁹³ Geçer, *Büyüyen Eller*,7.

¹⁹⁴ Geçer, *Hüzzam Beste*,37.

Yeşillerimi çoktan yedi turtullar
Ilık yamaçlarıma erken yağdı kar
Hatıraların tadı aşkın sade adı var
Sıcak sevişmeler için artık vakit geç
“Sen kendine kendin gibi bir taze bahar seç”¹⁹⁵

“*Hazan Şarkısı*” adlı şiirden alınan bu mısralarda, şiir öznesi gençliğinin geride kalmasından dolayı hüznün içindedir. Zaman tırtılı ifadesiyle geçen yıllar, gençliğin tükendiğini simgeler. “*Ilık yamaçlarıma erken yağdı kar*” mısrası ise kış mevsimiyle birlikte yaşlılık dönemini çağrıştırır. İlhan Geçer’in birçok şiirinde, arka planda yaşlılık temasının işlendiği görülür.

Dönen bir değirmen hayat
Ömür öğütür taşları
Bir fatihadan sonra
Diniverir gözyaşları¹⁹⁶

“*Böyledir Bu Dünya*” adlı şiirden alınan mısralarda hayat, dönen bir değirmene benzetilmiştir. Bu değirmen ömrü öğütür, yani zaman geçtikçe insan yaşlanır ve yıpranır. “*Bir fatihadan sonra / Diniverir gözyaşları*” mısraları ise ölümü

¹⁹⁵ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,18.

¹⁹⁶ Geçer, *Büyüyen Eller*,26.

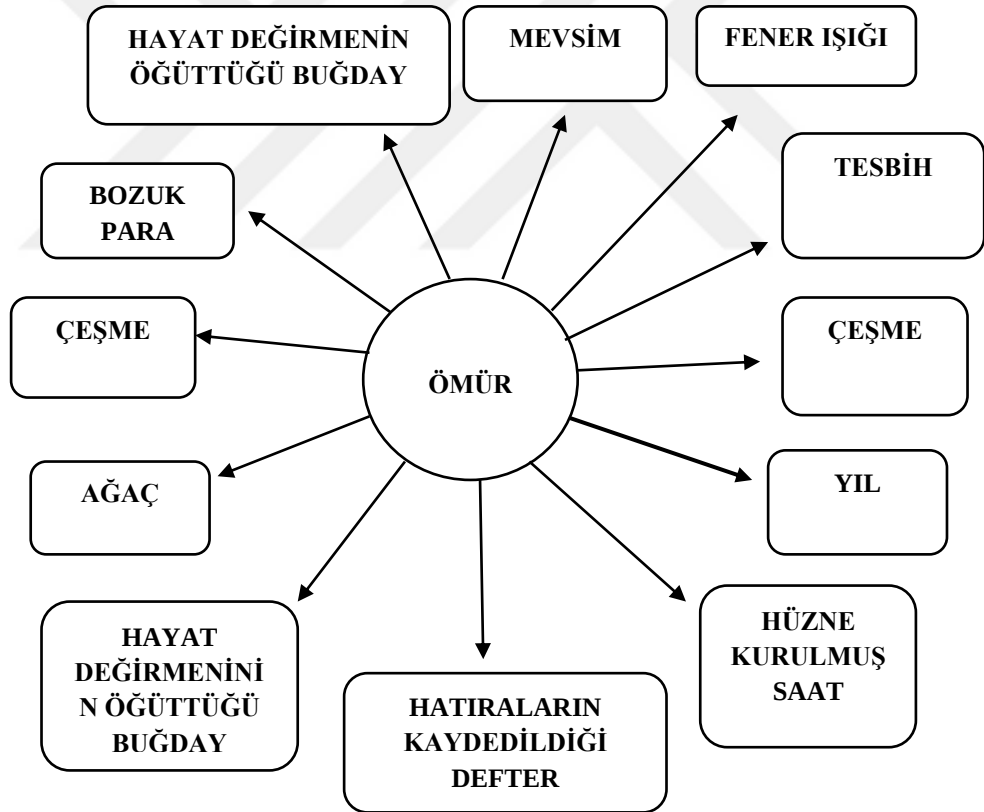
imlemektedir. Şair, bu mısralarda hayatın geçiciliğini ve ölümün kaçınılmaz olduğunu sade bir dille ifade etmiştir.

Hüzün şairi olarak anılan İlhan Geçer'in "*Bozuk Düzen*" adlı şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda ömür, hüzne kurulan bir saat olarak imlenmiştir. Bununla şiir öznesi hayatın genellikle hüznle dolu olduğunu ifade eder. "*Eller rotamızı çizer yeniden*" mısrası ise bu durumun tekrarlandığını, yani hayatımızdaki zorlukların ve acıların sürekli devam ettiğini anlatır:

Ömür saatini hep hüzne kuran

*Eller rotamızı çizer yeniden*¹⁹⁷

İlhan Geçer'in "Ömür" etrafında kurguladığı imgeler/hayal unsurları aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

Şekil 10: Ömür Etrafındaki İmge Odaklanması

¹⁹⁷ Geçer, *Hüzzam Beste*, 13.

2.12. ÖLÜM

Ölüm, herkesin yaşayacağı kaçınılmaz bir gerçektir. Kuran-ı Kerim’de üç ayette geçen , “*Her nefis ölümü tadacaktır.*”¹⁹⁸ ayeti dünya hayatının geçiciliğini doğrular. İnsan bedeni ölse de ruh ölmez. Ruh bedende misafirdir ve bedenden ayrıldığı zaman kendisine ahiret âleminde yer bulur. Bu açıdan bakıldığında ölüm ruh açısından bir son değildir.

İnsan hayatının değişmez bir gerçeği olan ölüm, yüzyıllardır şiiirlere de konu olan bir izlektir. Ölüm, sadece yaşamın sonu olarak değil, insanın hayat, anlam ve varoluşla ilgili düşüncelerini ortaya çıkaran bir konu olarak ele alınır. Bazı eserlerde ölüm, kayıp, acı ve hüznle bağdaştırılırken; bazılarında ise yeni başlangıçlar veya dönüşüm sembolü olarak görülür. Ölüm, insanların korkularını, yaşamla hesaplaşmalarını ve bilinmeyene dair meraklarını anlatır. Ayrıca, toplumların ölümle ilgili inanç ve geleneklerini de yansıtır.

Hayrettin Orhanoğlu, “*İmgeler Atlası*” aslı eserinde birçok şairin şiirindeki ölüm izleğini imgesel anlamda yorumlayarak şiirde ölüm imgesiyle ilgili şu yorumu yapmıştır:

*“Ölüme ait bu bakışları bir araya getirdiğimizde gördüğümüz şey, ölümün bedenle olan yakın ilişkisinin bir tükenişle ifadelendirilmesidir. Şiirsel özneler, ölümle lirik ve epik bir bakışın sağanağı altında imge işçiliğini derinlere, felsefi bir alt yapıya dönüştürürler. Bu, yalnızca ölümden korkan bir bakışı değil, ölümle geride kalacak olan iç dünyanın arzuları arasındaki çatışmayı da birlikte okuruz. Nitekim beden yokluğu mutlak bir yokluktur. Güçsüzlük, lirik öznde ölümün tek gösterimi olarak şiirlere yansır.”*¹⁹⁹

Orhanoğlu şiirde ölümün, sadece korkulan bir şey değil, aynı zamanda iç dünyamızın arzuları ile çatışan bir durum olarak anlatıldığını belirtir. Bedenin yokluğu gerçek bir yokluktur ve şiirlerde ölüm genellikle güçsüzlük olarak ifade edilir.

¹⁹⁸“Külli nefsin zâikatü'l-mevt", yani "Her nefis ölümü tadacaktır." MeâlindekiâyetKur'ân'da üç sûrede geçmektedir. (bk. *Âl-i İmran*, 3/185; *Enbiyâ*, 21/35; *Ankebut*, 29/57)

¹⁹⁹Orhanoğlu, *İmgeler Atlası*, 356.

İlhan Geçer'in şiirlerinde ölüm, hayatın kaçınılmaz bir gerçeği olarak sıkça yer alır. Ölüm, şairin dizelerinde hüznün, yalnızlık ve kayıp duygularıyla birlikte anlatılır.

Yollar ışık, yollar çamur, yollar dar
Bambařka dūřūlen yolların hepsi
Ama o son tren yok mu o son tren
*Hep aynı mevkide taşıyor bizi*²⁰⁰

“Karışık” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda hayat, bir yol olarak imgeleştirilmiştir. Her insanın hayat yolu farklıdır. Hayat yolunda kimi zaman ışıklar kimi zaman çamur yani acılar, zorluklar ve sevinçler, mutluluklar vardır. Bu şekilde herkes kendi yolunda inişli çıkışlı bir mūr geçirir. Ancak herkes için değişmeyen tek řey son trene binmektir. O trenin ise gittiği tek mevki vardır. Bu mısralarda ölüm, son trene binmek yani son yolculuk olarak imgeleştirilmiştir. İnsan hayatının değişmez bir gerçeği olan ölüm, yüzyıllardır şiirlere de konu olan bir izlektir. řiir öznesi, ölümün kaçınılmaz son olduğunu ifade etmiştir.

Çok zor
Bu canım dūnyayı bırakıp gitmek çok zor
Doysak da doymasak da
mūr bitiveriyor

Oyuncak
İnsan ecelin elinde oyuncak
Bir kara rzgār esmeye görsün
Sönüp gidiyor ocak

Kopuk
Mutluluğun ipleri kısa ve kopuk
İncecik baharlar tesi
*Koyu bir soğuk*²⁰¹

²⁰⁰ Geçer, *Hüzzam Beste*,37.

²⁰¹Geer, *Bir Bulut Geçti*,56.

Şairin “*Kara Türkü*” adlı şiirinde, ölümün hayatın beklenmedik ve kaçınılmaz sonu olduğu gerçeği sade ama etkili biçimde işlenmiştir. Şiir öznesi, dünyanın geçiciliğini ve insanın bu dünyaya doysa da doymasa da ömrün bir anda sona erebileceğini dile getirir. İnsan, ecel karşısında adeta bir oyuncak gibidir; ölümün kara rüzgârı estiğinde yaşam kaçınılmaz bir sona doğru sürüklenir. Şiirde geçen “*İncecik baharlar ötesi koyu bir soğuk*” mısrası ise ölümü, baharın bitip yerini karanlık bir kışa bırakmasıyla betimler. Bu mısralarda yalnızca ölüm değil, onunla birlikte gelen yaşlılık düşüncesi de sezilir. Çünkü yaşlılık, insanı ölüme daha çok yaklaştıran bir dönem olarak şiire yansır.

“*Emekli*” şiirinde de şiir öznesi, yaşlılık duygularının da etkisiyle ölümü hatırlar. Çünkü yaşlılığı ölüm takip eder. Ölüm, dönüşsüz bir yolculuktur. Yaşlılık, şiir öznesinin kalbinde dönüşsüz bir yolculuğun hüznünü hissetmesine yol açar. Aynalara bakan şiir öznesi, gençliğini, eski yüzünü arar. Kırışmış saçlarını servilerden bir rüzgâr okşar. Servi simgesi burada mezarlığı çağrıştırır. Dolayısıyla ölüm imgesine çağrışım yapar. Bu dörtlükte yaşlılık, yorgunluk ve ölüm duygusu iç içe geçmiştir:

Pabucunda delikler ceketinde yırtıklar
Kalbinde dönüşsüz bir yolculuğun hüznü
Kır saçlarını okşar servilerden bir rüzgâr
*Arar aynalarda eski yüzünü*²⁰²

Şairin “*Ölmeye gör*” şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda da ölüm izleği ve etrafında oluşturulan hayal unsurları yer almaktadır. Bu mısralarda ölümün ani gelişi ve insanlar üzerindeki etkisi anlatılmaktadır. Ömrün evreleri mevsim olarak imgeleştirilmiş ve mevsim ne olursa olsun ölümün her an kapıyı çalabileceği ifade edilmiştir. Şiir öznesi ölüm anında tüm korkularında artık son bulacağını dile getirir. Ölümle birlikte insanın gökyüzündeki yıldızının da düşeceği inancını vurgulanır. Cenaze merasimi ile birlikte artık ölüm yolculuğu şiir öznesinin ifadesiyle mutantan(görkemli) sefer başlar. Uğurlamaya gelenlerin ise yüzünde sahte bir keder vardır:

Mevsim ne olursa olsun
Kapın vurulur ansızın

²⁰² Geçer, *Hüzzam Beste*,8.

*Tükenir cümle korkular
Düşer göklerden yıldızın*

*Bilinen merasimle
Başlar mutantan sefer
Teşyiye gelenlerin
Yüzünde sahte keder²⁰³*

“Değişen Zaman” şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda ölüm, aniden esen bir rüzgâr olarak imlenmiştir. Bu rüzgârın esmesiyle hayatın ışığı, yani canlılık ve hareket sona erer. Ardından ufuklar ötesi diye betimlenen bilinmeyen bir yere yolculuk vardır. İnsan, hayatı geride bırakır ve büyük bir yalnızlığa doğru yol alır. Şair, ölümü beklenmedik bir geçiş ve insanın dünyadan koparak bilinmezliğe karışması olarak anlatmıştır:

*Bir tuhaf rüzgâr eser bilinmez
Son bulur ışıkların saltanatı
Ve sonra ufuklar ötesi başlar
Büyük yalnızlığına terk ederiz hayatı²⁰⁴*

“Gece Yarısı” şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda ölüm, sessiz bir yolculuk olarak tasvir edilir. Ölen kişi, yollara düşmüş bir yolcu olarak betimlenir. Yolcu, hayat yolunda ilerlerken geride aydınlık ve mutlu günler bırakır. Aydınlık zamanların ardından bilinmeyen bir âleme doğru gönderilir. Yarım kalan sofrası, bitmemiş işler ve geride kalanları simgeler. Bu mısralar, insanın ölüm karşısındaki çaresizliğini açık bir şekilde yansıtır:

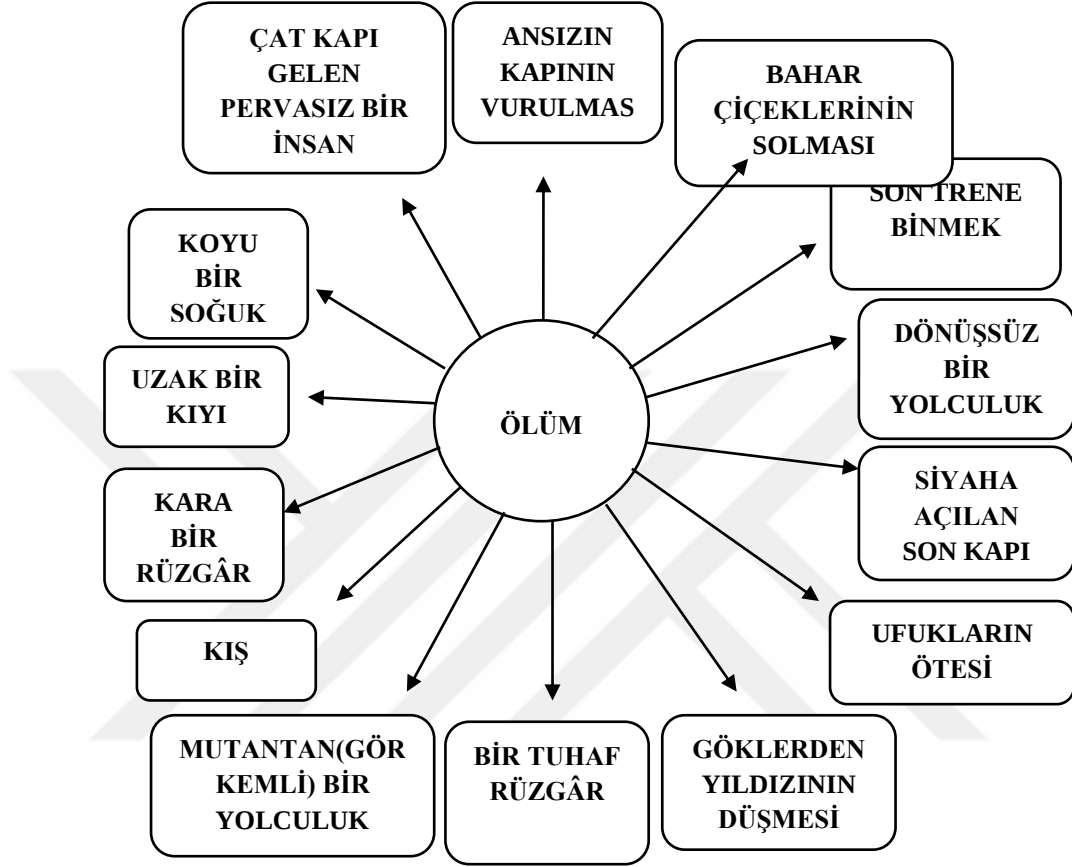
*Düşmüş yollara yolcu
Yarım kalmış sofrası
Aydınlık zamanlar sonrası
Bir âleme yollanmaktadır²⁰⁵*

²⁰³ Geçer, *Büyüyen Eller*, 21.

²⁰⁴ Geçer, *Büyüyen Eller*, 27.

²⁰⁵ Geçer, *Büyüyen Eller*, 11.

İlhan Geçer'in "Ölüm" etrafında kurguladığı imgeler/hayal unsurları aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

Şekil 11:ÖlümEtrafındaki İmge Odaklanması

2.13. ÜMİT

Ümit, insanın geleceğe dair olumlu beklentilerini ve iyimserliğini ifade eden temel duygulardan biridir. Hayatın zorlukları, acıları ve karanlık anlarına rağmen insanın yaşamda güzel ve iyi şeylerin olacağına inanmasıdır.

Ümit, şiirde genellikle bir sığınak veya çıkış kapısı olarak yer alır. En derin hüznler bile, şiirde bir umut kıvılcımıyla can bulabilir. Çünkü şiir, sadece var olanı değil, olmasını istediğimiz güzel şeyleri anlatma yoludur.

İlhan Geçer'in şiirlerinde ümit, genellikle hüznle iç içe geçmiş bir biçimde karşımıza çıkar. Onun şiir dünyasında ümitacıya rağmen yaşama tutunma arzusudur.

Ayrılıklar, geçmiş özlemi, yalnızlık ya da hüznün gibi duyguların içinde bile şair, ümit duygusuyla direnç gösterir. Geçer ‘in şiirlerindeki hüznü ve karamsar havanın ümit duygusuyla dağıldığı görülür.

Tacettin Şimşek şairin karamsarlık duygusundan umuda tutunarak sıyrıldığını şu şekilde ifade eder:

*“Onu karamsarlığa sürükleyen olay ya da durumlar karşısında sabrı yettiği oranda umudunu korur ve direnmeyi tercih eder çünkü hayatı kutsamaktadır.”*²⁰⁶

Şimşek’in bu yorumu şairin hayattaki olumsuzluklara rağmen umudunu koruduğunu, karamsarlığın karşısına umudu sağaltıcı değer olarak koyabildiğini ifade eder.

Şair, tüm olumsuzluklara rağmen hayata olumlu ve umutla bakabilmektedir.

Nisan penceresinde

Ilık lodoların şarkısı

Tenha bozkır gecesinde

*Ümidin sıcak atkısı*²⁰⁷

“Yakında” adlı şiirinden alınan yukarıdaki dörtlükte şair, ümidi sıcak bir atkı olarak somutlaştırmıştır. Şiir öznesi, yalnız ve umutsuz olduğu zamanlarda ümidin sıcaklığı ile ısınır. Şiirin tamamında karamsarlıktan uzak, umut dolu bir hava vardır.

Islak kanatlarında bahar taşıyor kuşlar

Badem çiçeklerine yağmur yağıyordu

Kedersiz şarkılar söylüyor rüzgâr

*Ümidin pembe eli gökten uzanıyordu*²⁰⁸

“Bahar Yağmuru” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şairin şiirlerinde sıkça rastladığımız karamsar havanın olmadığı, olumlu bir tablo çizildiği görülür. Şair, bahar mevsimiyle gelen yenilenme ve neşeyi anlatır. Rüzgâr kedersiz şarkılar söylemektedir, ümidin elleri şiir öznesinin hayatına uzanmaktadır. Şairin sıkça yaptığı gibi renk izafesine başvurduğu ve ümide pembe renk izafe ettiği görülmektedir.

²⁰⁶ Şimşek, “İlhan Geçer’in Şiirinin Bileşenleri”, 95.

²⁰⁷ Geçer, *Hüzzam Beste*, 26.

²⁰⁸ Geçer, *Hüzzam Beste*, 72.

*Paslanmış iğnesini batırdı bulut
Avucumda serinleyen güneşin gözlerine
Telveli fincanlarda ufaldı
Ümidin pembe kelekleri²⁰⁹*

“Dört Nala” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda ümit, pembe renk izafe edilerek somutlaştırılmıştır. Ümit kelebeğe benzetilmiştir. Ümit keleklerinin telveli fincanlarda ufalması karamsar bir halini yansıtır. Ayrıca ümitsizliği imler.

İlhan Geçer zaman zaman istediği, ümit ettiği şeylerin karşısına ümitsizliği koyar. “Körkuyu” şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda şiir öznesinin arzuları, ümitleri vardır ancak ümitsizlik duygusu bunları yok etmektedir:

*Ya çürük ya hamdı dişlediğim her yemiş
Hep yükseklerden geçti özlediğim bulutlar
İnce kelebeklere uzanan ellerimi
Zehir dişli arılar kıyasıya soktular²¹⁰*

Yukarıdaki mısralarda ümit; yemiş, bulut, kelebek olarak somutlaştırılmıştır. Ancak şiir öznesinin karşılaştığı olumsuz durumlar ve duyguların etkisiyle ümit ümitsizliğe dönüşmüştür. Yemişlerin çürük veya ham olması, özlenen bulutların hep yükseklerden geçmesi, zehir dişli arılar ifadeler de ümitsizliğin somutlaşmış halidir. Şiir öznesi, ümit etmek istese de bunun önünde engel oluşturan duygusal ve dışsal unsurlar yer alır.

*Çoktan geçti yazların şenlikli sofralar
En sevimli çiçekler dallarında kurudu
Artık bal yapmaz oldu kanadı kırık arı
Moraran fecirlerde kuşlar ağladı durdu²¹¹*

“Çoktan Geçti” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda, geçmişin neşeli ve güzel günlerinin geride kaldığı anlatılır. Şiir öznesinin hayatında ümit veren her şey

²⁰⁹Geçer, *Bir Bulut Geçti*,44.

²¹⁰Geçer, *Bir Bulut Geçti*,42.

²¹¹ Geçer, *Hüzzam Beste*,48.

tükenmiştir.Yazların bitmesi, çiçeklerin kuruması, arıların kanadının kırık olması, kuşların ağlaması gibi imgeler karamsarlık ve umutsuzluğu ifade eder.

Ümitlerimde hüznün simsiyah şemsiyesi
Penceremin pervazında sevimsiz kuşlar
Artık duyamıyorum özlediğim o sesi
*Nedense son bulmuyor bahçemde karakuşlar*²¹²

“Yakarış” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda da karamsar bir tablo vardır. Bu dizelerde şair, artık umutlu olmadığını anlatır. Çünkü umutlarının üzerini hüznün kaplamıştır. Ancak “Ümitlerimde hüznün simsiyah şemsiyesi” mısrasında her ne kadar ümitler hüznün simsiyah şemsiyesiyle engellense de aslında şiir öznesinin ümitlerinin yağmur kadar çok olduğu anlaşılmaktadır. Bu mısrada ümit yağmur olarak imlenmiştir. Ayrıca hüznün simsiyah şemsiyesi ifadesinde ümitlerin hüznün tarafından engellenmesi geri planda ümitsizlik imgesi olduğunu da gösterir. Aslında şairin ümitleri yağmur kadar çoktur ama hüznün bu ümitlerin önünde engeldir. Şairin şiirlerinde ümit genel olarak ümitsizlik ile birlikte yer alır.

Bilinmez dünya hali bu
Zamanla değişebilir insan
Belki dönersin bir akşam vakti
*Bulutlarla o uzak diyarlardan*²¹³

“Belki” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şiir öznesi ayrı olduğu sevgilinin bir gün döneceğine dair ümidini dile getirmiştir.

19 Mayıslar yeşil ümittir
Bağımsızlık ve hürriyet kokan
Dalgalanan bayrak hep aynı renktir
*Hangi yel eserse essin ufuktan*²¹⁴

“19 Mayıslar” adlı şiirinden alınan yukarıdaki mısralarda şair, 19 Mayıs, yeşeren bir ümit olarak betimlemiştir. Şair, renk izafesine başvurarak ümidin rengini

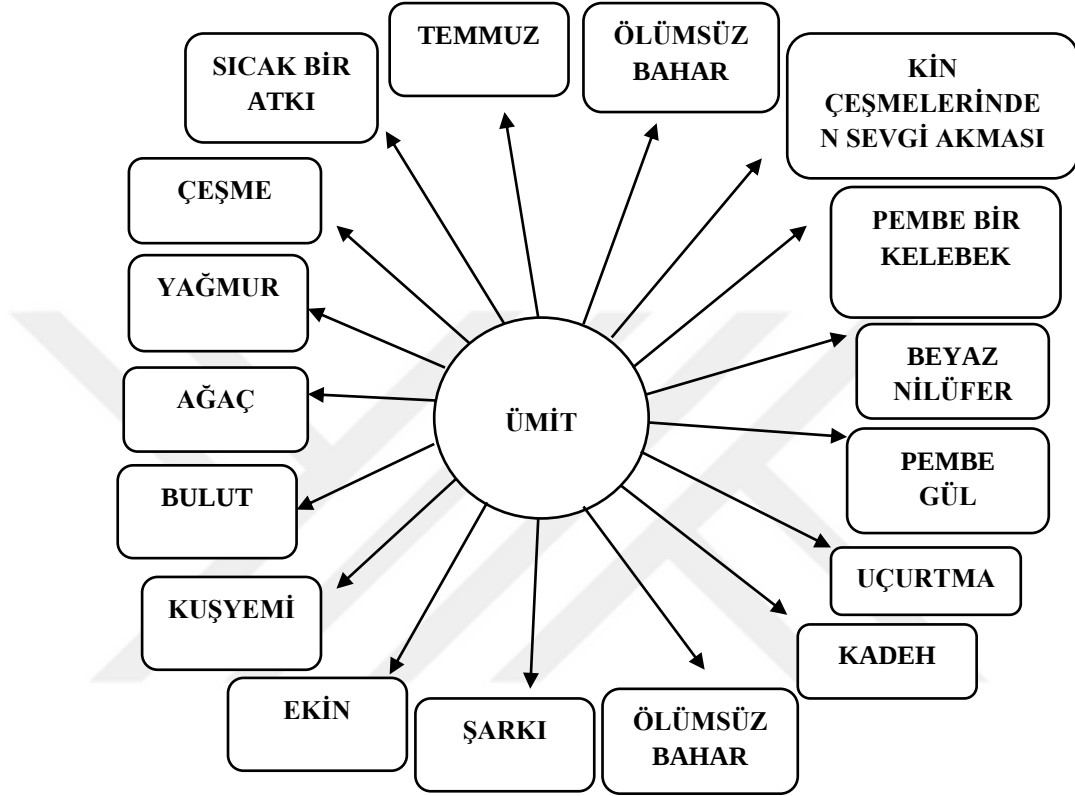
²¹²Geçer, *Hüzzam Beste*,10.

²¹³Geçer, *Hüzzam Beste*,52.

²¹⁴Geçer, *Yeşil Çağ*,16.

yeşil olarak belirlemiştir. Soyut kavramlara renk izafe etmek şairin imge oluşturma tekniklerinden biridir.

İlhan Geçer'in "Ümit" etrafında kurguladığı imgeler/hayal unsurları aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

Şekil 12:Ümit Etrafındaki İmge Odaklanması

2.14. ÜZÜNTÜ

Üzüntü, şiirin en derin duygularından biridir. İnsanın iç dünyasındaki kırılganlıkları, kayıpları, hayal kırıklıklarını ve yalnızlığı yansıtır. Şair, üzüntüsünü mısralara dökerek hem kendi ruhunu rahatlatır hem de okurun içinde benzer duyguları uyandırır.

Üzüntü, İlhan Geçer'in şiirlerinde yer alan karamsar duygulardan biridir. Ayrılık, yalnızlık, geçmişe özlem, yaşlılık duyguları şairde hüznü yaratır. Zaman zaman bu hüznü duygusuna üzüntü de eşlik eder.

“Mavi İkindiler” adlı şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda sevgiliden ayrılmamanın verdiği hüznün, üzüntüye yalnızlıktanlatılır. Şiir öznesinin hayatındaki tüm güzellikler sevgiliyle birlikte gitmiştir. Hiçbir şey eskisi gibi değildir; her şey anlamını yitirmiştir. Bu mısralarda üzüntü içinde yalnızlığın küllerinin olduğu bir mangala benzetilmiştir:

*Üzüntü mangalında yalnızlığın külleri
Aşkımızın ikilik cezvesi bomboş
Uzaklaştı limanımdan güneş yelkenlileri
Şimdi en az mavi ikindiler bile loş²¹⁵*

“Mutluluğun Elleri” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda şair, üzgün ve karamsar bir ruh hali içindedir. Üzüntüyü kuş olarak somutlaştırmıştır. Üzüntü kuşları uykularına kâbuslar taşımaktadır. Üzüntü kuşlarının kanatlarını kırmak kâbuslardan kurtulmak ister. Mutluluğa olan hasretini dile getirir. Maviye susayan şiir öznesi, kıyılarına denizin, yani mutluluğun gelmesini istemektedir:

*Bir getirebilseydim denizi enginlerden
Maviye susayan kıyılarıma
Kanadını kırsaydım üzüntü kuşlarının
Kara rüyalar girmezdi uykularıma²¹⁶*

“Dört Nala” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralara da derin bir karamsarlıkve umutsuzluk hâkimdir. Bu duygulara bir de kirli sesiyle her an şiir öznesine huzursuzluk, mutsuzluk veren üzüntü eşlik eder. Şiir öznesinin hayatında ne umut ne de sevinç kalmıştır. Her şey acı vericidir:

*Kapımda üzüntünün o kirli sesi
Uzandığım dudağı kurudu çeşmelerin
Güneş kıyılarında zehirli örümcekler
Sancılar tarlasında çürüdü ekin²¹⁷*

“Umutsuz Şarkı” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralara yine yalnızlık duygusundan kaynaklı hüznün ve üzüntü duygusu hâkimdir. Şiir öznesi her ne kadar

²¹⁵ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,9.

²¹⁶ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,55.

²¹⁷Geçer, *Bir Bulut Geçti*,44.

alıştım yalnızlığıma dese de bu duygu onu sevinçlerden uzağa atmıştır. Üzüntü, şiir öznesinin camlarına yağmur gibi vurmaktadır. Üzüntü yağmura benzetilerek somutlaştırılmıştır. “Üzüntü bitmeyen yağmur gibi” mısrası üzüntünün çokluğunu ve sürekliliğini ifade eder:

*Yaşamanın uzak sevinçlerindeyiz artık
Çoktan alıştım yalnızlığıma
Üzüntü bitmeyen yağmur gibi
Vurup duruyor camlarıma²¹⁸*

“Üzüntü” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarşiir öznesinin iç sıkıntılarını, huzursuzluğunu yansıtır. “Üzüntü bıçak gibi böldü uykuyu” mısrası, şiir öznesinin yaşadığı acının, üzüntünün keskinliğini anlatır:

*Bu gece yıldızlar bir tuhaf konuştu gökyüzünde
Bu gece kahrından akmadı çeşmelerin suyu
Arsızca miyavladı kediler aya karşı
Üzüntü bıçak gibi böldü uykuyu²¹⁹*

“Gülerken Gibi Maviden” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda, üzüntü ve karamsarlığın ardından gelen umut dile getirilir.Üzüntü lamba olarak somutlaştırılmıştır. Ancak bu lambanın fitili kısılmış, ışığı azalmıştır. Çünkü karanlık ve sıkıntılı zamanlar sona ermiştir. Artıkşiir öznesi mutludur:

*Kısılmış fitili üzüntü lambasının
Karanlık yüzlerde beyaz peçeler
Baharın cömert aydınlığında
Son buldu esmer geceler²²⁰*

“Bıçak Sırtı” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda şiir öznesi üzüntünün olmadığı bir yarınının özlemini çekmektedir. Hayatındaki olumsuzlukların bir türlü son bulmamasından şikâyetçi olan şiir öznesi tüm bu olumsuzlukları çok ayaklı böcekler denizi olarak imlemiştir:

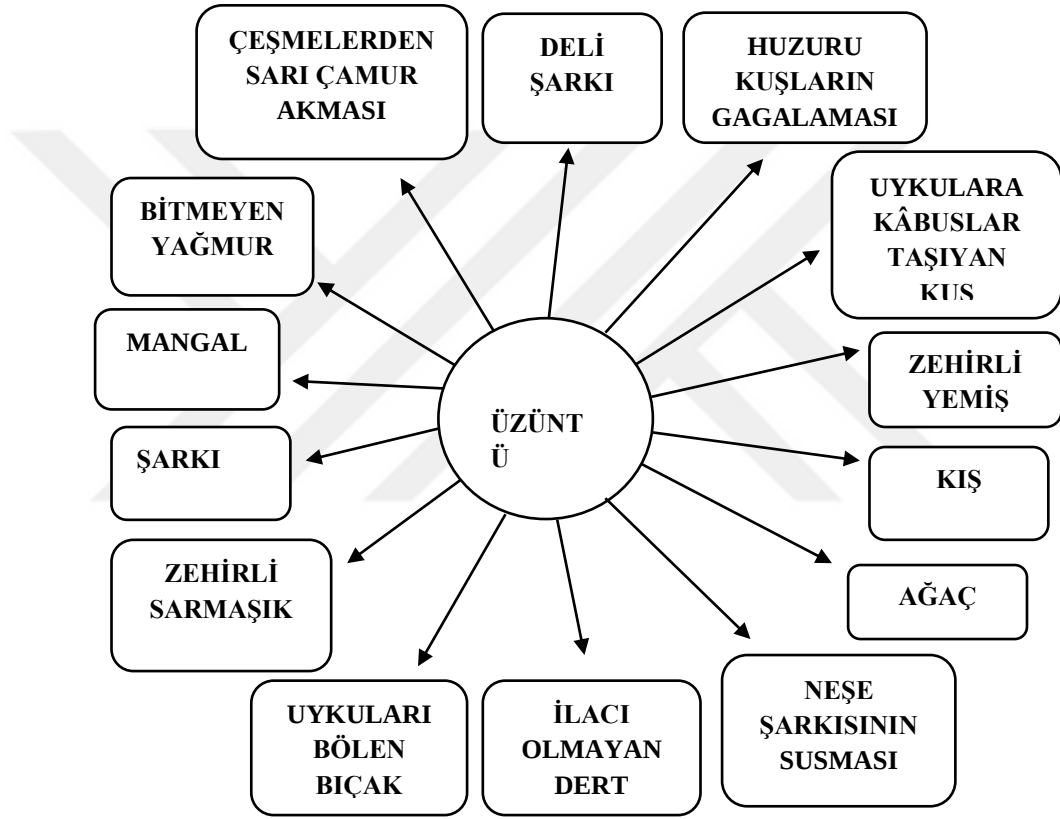
²¹⁸ Geçer, Belki,21.

²¹⁹ Geçer, Belki,26.

²²⁰ Geçer, Hüzzam Beste,25.

*Bir türlü ağarmıyor yaşıntımızda
Üzüntüsünün ulaşamadığı ufuk
Çok ayaklı böcekler denizinden
Nedense kurtulamıyor çocuk*²²¹

İlhan Geçer'in "Üzüntü" etrafında kurguladığı imgeler/hayal unsurları aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

Şekil 13:Üzüntü Etrafındaki İmge Odaklanması

2.15. YALNIZLIK

Yalnızlık, bir insanın duygularını, düşüncelerini ve yaşamını paylaşacak birilerinin olmaması durumudur. Kimi zaman insan kalabalıklar içinde bile kendini yalnız hissedebilir. Bu duygu, sadece tek olmak anlamında değil, anlaşılmamakla da ilgilidir. Yalnızlık, insan ruhunda derin izler bırakır. Çünkü insanoğlu toplumsal bir

²²¹Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 73-74.

varlıktır. Yalnız kaldığı zaman olumsuz duygulara sürüklenir, yalnızlığın dehlizlerinde kaybolabilir.

Şairler yalnızlık duygusunu bazen bir acı, bazen bir düşünce ve bazen de bir sığınma yeri olarak anlatır. Yalnızlık, şiirde en çok hüznün, özlem ve içe dönüşle birlikte görülür. Hüznün ve ayrılık şairi olan İlhan Geçer'in deşirinin en önemli uğrak noktalarından biri yalnızlıktır. Şair ayrılık, yaşlılık gibi duyguların etkisiyle zaman zaman yalnızlığa sürüklenmiştir. Duygularını mısralara taşımıştır.

Songül Taş İlhan Geçer'in yalnızlık duygusunu nasıl yaşadığı ve bunu şiirlerine nasıl yansıttığıyla ilgili değerlendirmesi şu şekildedir: *"Aşkla ayrılık arasında geçmişin mesut günlerine sığınarak hüzünden kurtulmaya çalışan şair, yalnızlığın insanı içe döndüren karanlık yapısını, melankoliyi de mısralarına taşır. O varlığın kalabalık içinde tek başınlığının hüznünü duyar. Terk edilme ve terk etme, ayrılık ve yalnızlık hüznün tamamlayıcı unsurlarıdır. Yalnızlık, şairi ruh dünyasında yolculuğa çağırır. Zaten onun akış halindeki zamanı durağan hareketlilik şeklinde takip etmesi de bu zihni yolculuklardan kaynaklanır. Şair, ruhunun derinliklerinde gizlenmiş hüznün unsurlarını eşyaya ve tabiata yansıtır. Bu yansıtmada dış dünyanın bütün unsurlarını duygularını renklendirmek ve canlandırmak için vasıta kılarken, dış dünyanın maddi unsurlarını da ruh haline göre duygulu kılar."*²²²

Yukarıdaki değerlendirmeden anlaşılacağı üzere yalnızlık, şairi kendi içine döndürür ve melankoliyle birlikte mısralarına yansır. Şair, kalabalıklar içinde bile kendini yalnız hissedebilir. Ayrılık ve terk edilme bu yalnızlığı daha da derinleştirir. Şair, ruhundaki bu duyguları tabiata ve eşyalara aktarır; böylece tabiat ve çevre, onun duygularını anlatan bir araca dönüşür.

Kahreden yalnızlıklardı dökülen bulutlardan

Bir sigara içimi ötedeydik

*Uzanıp tutamadığımız mutluluklardan*²²³

"Kırık Dökük"adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda yalnızlıkla birlikte gelen umutsuzluk duygusu anlatılır. Şiir öznesi yalnızlığın acısını kahredici olarak nitelendirmiştir. Mutluluk aslında bir sigara içimi kadar yakındır ancak şiir öznesi bir

²²² Taş, İlhan Geçer ve Şiiri,140.

²²³ Geçer, Bir Bulut Geçti,31.

türlü mutluluğa ulaşamamaktadır. Yalnızlık bu mısralarda yağmur olarak imgeleştirilmiştir. Bu da yalnızlık duygusunun yoğunluğunu gösterir.

*Kurşuni bir gök altında kasvetli
Sokaklarda başlıyor yalnızlığım
Bir dönemeçte ayrılan yollarımız
Ve artık bacası tütmeyen ocağım*²²⁴

“Bitiş” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda ayrılığın vermiş olduğu hüznün ve yalnızlık duygusu yer alır. Yalnızlık hem duygusal anlamda hem de yaşanan mekânlarla birlikte hissedilmektedir. Aynı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda da yine ayrılığın vermiş olduğu hüznünle tabiata bakan şair, bir anda mavi ufukların karardığını dile getirir. Mutluluklarla vedalaşır ve sonrası yalnızlıktır. Yalnızlık, kaskatı bir yastık olarak somutlaştırılmıştır. Sevgiliden ayrı geçirilen gecelerde yastıklar bile yumuşaklığını kaybeder, katılaşıp.

*Sonra karardı birden ufuklar
Sessizce veda edip mutluluklara
Yalnızlığın kaskatı yastığına uzandık*²²⁵

Şairin “Küçük İstasyonlar” adlı şiirine de yalnızlık duygusu hâkimdir. Küçük tren istasyonları, şair için yalnızlığın simgesi olmuştur. Kampana sesi, kuru ağaçlar, kara vagon ve yıldız gibi imgeler yalnızlığı hatırlatır. Bu mısralarda yalnızlık, hem mekâna hem zamana yayılmış bir duygudur.

*Küçük istasyonlar bana hep
Buruk yalnızlıkları hatırlatır
Gurbeti acı acı çalar kampana
Kavruk ağaç kara vagon gökte yıldız yalnızdır*²²⁶

Mehmet Kaplan İlhan Geçer’in “Küçük İstasyonlar” adlı şiiri ile ilgili şu yorumu yapar:

“Şiirin konusu ilk bakışta “mekân” gibi gözükmekle beraber, “mekân” ile “insan” arasındaki münasebettir. Şiirin bütününe “yalnızlık” ve “terk edilmişlik”

²²⁴ Geçer, Belki, 24.

²²⁵ Geçer, Belki, 25.

²²⁶ Geçer, Hüzzam Beste, 1.

duygusu hâkimdir. Dış âlem kendi halinde, yalnız, terk edilmiş, hayaller kuran mütevacı bir insanın sembolüdür. İlhan Geçer küçük istasyonları kendi ruh haline tekabül eden bir mana bulduğu için sevmiştir."²²⁷

Mehmet Kaplan'ın da belirttiği üzere İlhan Geçer'in şiirinde mekân, aslında insanın yalnızlık ve terk edilmişlik duygularını yansıtır. Küçük istasyonlar gibi yerler, şairin iç dünyasıyla özdeşleşir.

*Sana gönül koydum Haziran ayı
Böyle melül-mahzun bıraktın beni
Dağlar yalnızlığınca yücedir ama
Hoyrat gene de yalnızlığın elleri*²²⁸

"Ardınca Söylenen Şarkılar" adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şiir öznesi yine sevgiliden ayrılmanın hüznünü ve yalnız kalışını dile getirmiştir.

*Aşka rüyaya dönük
Yandı yalnızlığın avizeleri
Büyük
Yeşil yalnızlıklar içinde ağaç
Belki yalnız milyonla karınca
Şehrin ışıklarında Tanrım
Yalnızım yıldızlarınca*²²⁹

"Yapayalnız" şiirinden alınan yukarıdaki mısralarda şiir öznesi, ayrılık acısına bağlı hüznün ve yalnızlık duygusunu dile getirmiştir. Bu şiir boyunca hissedilir. Şiir öznesi kendisini o kadar yalnız hisseder ki yalnızlığının büyüklüğünü çeşitli hayal unsurlarıyla anlatır. Ayrılık sonrası yalnızlığın büyük avizeleri yanar. Yalnızlık, büyük bir avize olarak imgeleştirilmiştir. Ağaç, üzerinde belki yüzlerce yaprak olmasına rağmen yalnızdır, milyonlar halinde yaşayan karınca yalnızdır ancak şiir öznesinin yalnızlığı tüm bunlardan daha büyüktür. O, binlerce insanın yaşadığı koskoca bir şehirde, gökyüzündeki yıldızlar sayınca yalnızdır.

Ne rüzgârda bir teselli var

²²⁷Mehmet Kaplan, *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri-Şiir Tahlilleri* 2,471.

²²⁸İlhan Geçer, *Hüzzam Beste*,58.

²²⁹İlhan Geçer, *Hüzzam Beste*,75.

*Ne yıldızlarda merhamet kaldı
Kapkara kanadını gerdi yalnızlık
Dünyam ufaldıkça ufaldı²³⁰*

“Hüzün Şiirleri-III” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şair, derin bir yalnızlık duygusunu ve içsel çöküşü anlatmaktadır. Yalnızlığı, kapkara kanatlı bir kuş olarak somutlaştırmıştır. Şiir öznesinin yalnızlığı o kadar büyüktür ki tüm hayatını kaplar nerdeyse. Tüm hayatı yalnızlıkla doludur. Bu olumsuz, karamsar durum şiir öznesinin dış çevreye de olumsuz, karamsar bakmasına neden olur. Rüzgârlar ona teselli vermez. Yıldızlar da merhametsizdir.

*Düğün gecemizin fotoğrafları
Sevincin kâğıda yansıyan izi
Susmuş yalnızlığın sevimsiz dudakları
Mutluluğun rüzgârı okşuyor ikimizi²³¹*

“Albümdeki Resimler” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şiir öznesi, düğün gecesinin fotoğraflarını sevincin kâğıda yansıyan izi olarak görür. Bu fotoğraflar mutluluğun kalıcı izleridir ve hatıraları kalıcı kılar. Şiir öznesi bu fotoğraflara bakarken yalnızlığın sevimsiz dudaklarının sustuğunu hisseder. Yalnızlık susar, yerini sevince bırakır. Artık mutluluk konuşmaya başlar.

*Senin bambaşka gözlerini hatırlıyorum
Deniz fenerleri gibi çın çın çakan
Terk edilmiş hatıralar geçiyor
Yalnızlığın aynalarından²³²*

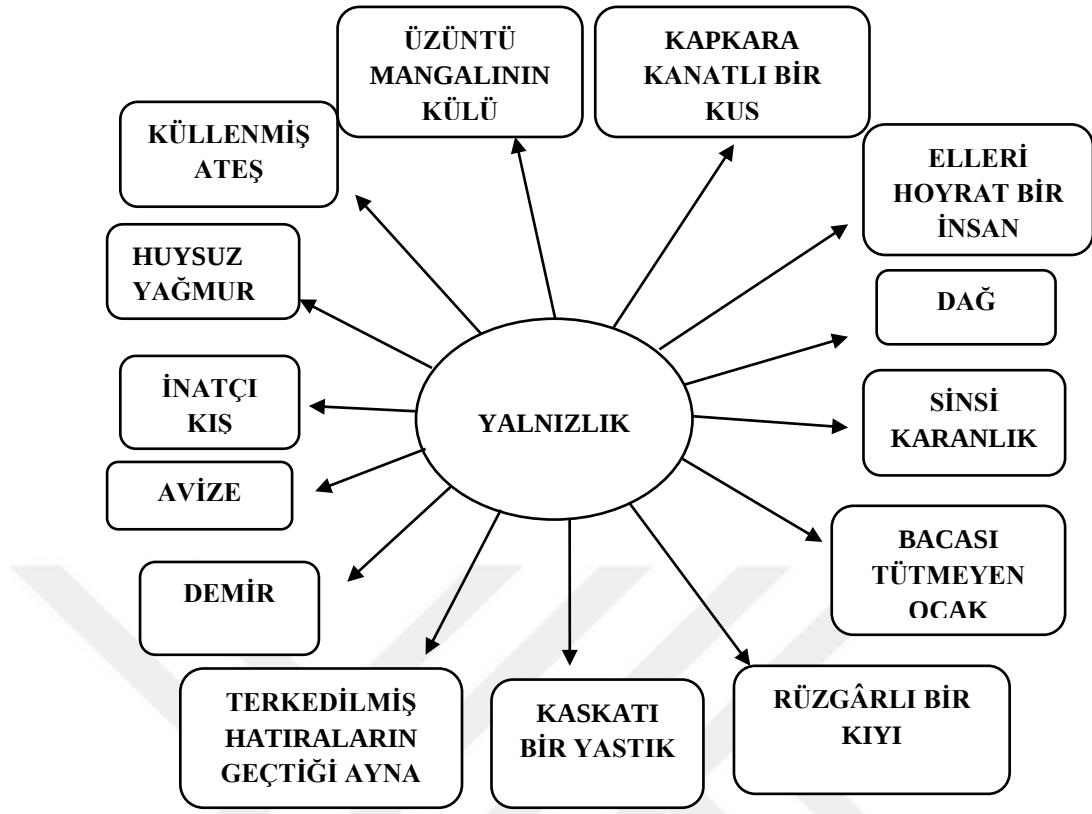
“Anı” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şiir öznesi ayrılık acısının verdiği hüznü ve yalnızlık duygusunu yaşamaktadır. Sevgilisini hatırladığında yalnızlığını daha çok hisseder. Yani hatıralar ona hem sevgilisini hem de artık onun yanında olmadığını hatırlatır. Bu mısralarda yalnızlık, ayna olarak imlenmiştir.

İlhan Geçer’in “Yalnızlık” etrafında kurguladığı imgeler/hayal unsurlarınaşağıdakişekildegösterilmiştir:

²³⁰ Geçer, *Büyüyen Eller*, 57-58.

²³¹ Geçer, *Yeşil Çağ*.23/ Hüzzam Beste, 46.

²³² Geçer, *Belki*, 7.

Şekil 14: Yalnızlık Etrafındaki İmge Odaklanması

2.16. ZAMAN

Şiirde zaman teması, insanın yaşadığı anları, geçmişe duyduğu özlemi ve geleceğe dair umut ya da kaygılarını yansıtmak için sıkça kullanılır. Zaman, hem fiziksel bir gerçeklik hem de duygusal bir deneyim olarak şiirin anlam dünyasına derinlik katar. Şairler zamanla birlikte değişen duyguları, yaşanan kayıpları ya da kalıcı anıları dile getirirken, insanın hayatla olan ilişkisini de sorgularlar. Bu nedenle zaman, şiirde hem bireysel hem de evrensel bir temadır.

İnsan, zaman karşısında her vakit çaresiz kalmıştır. Zamanın akışını durdurmanın mümkün olmaması insanda hüznün, mutsuzluk gibi olumsuz, karamsar duyguları ortaya çıkarır. Çünkü zamanın insan üzerinde, hatta tüm varlıklar üzerinde yok edici, yıpratıcı bir etkisi vardır. Yaşlılık insanın zamana karşı direnememesinin en büyük göstergesidir.

İlhan Geçer'in şiirlerinde zaman kavramı etrafında şekillenen imgeler önemli bir yer tutar. Genel olarak karamsar ve hüznü bir ruh hâline sahip olan şairin,

*Sevinçler her gün biraz daha ufalır*²³³

“*Bozuk Düzen*” adlı şiirden alınan yukarıdaki dörtlükte zaman imgeleştirilmiştir. Bir güve nasıl kumaşları kemirip yıpratırsa, zaman da hayatı yıpratır, eskitir. Burada zamanın yıpratıcı etkisi güve imgesiyle ve hatıralar da bir kumaşa benzetilmiştir.

Zaman $\longrightarrow$ Hatıralar

güve | kur

*Sevinçler her gün biraz daha ufalır*²³³

güve Zaman → Hatıralar kumaşını kemiren
↓
Zaman her şeyi eskitir, ← → Güve kumaşları
yıpratır kemirir, eskitir

*Eller rotamızı çizer yeniden*²³⁴

“Her şey hüzne yani hakikate kuruludur. Akışı durdurmak imkânsızdır. Ancak zamana isyan, geçmişin özlemi ve geleceğin hayali ile anlam kazanır. Şair ya geçmişte

²³⁴ Geçer, *Hüzzam Beste*, 13.

ya da gelecekte-tasavvurdaki gelecekte-teselli arar."An"dan" kaçış" ve melankoli, hüznün ve yalnızlık, karamsarlık ve ölüm hep bebeklik yıllarındaki ayrılıkların ve sonraki yalnızlıkların kısıpacı ile şekillenmiştir. Yaklaştığı hissedilen sonsuz terk ediş ve edilişler ile alın yazısına yönelme esastır." ²³⁵

İlhan Geçer için her şey hüznün ve hakikat üzerine kuruludur. Zamanın akışını durdurmak imkânsızdır. Şair, teselliye ya geçmişte ya da hayalindeki gelecekte arar.

Zamanın göstergesi olan saat de şairin şiirine konu olmuştur. "Saatler" adlı şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda saat zamanın hoyrat çalgıcısı olarak imlenmiştir. Saat, akıp giden zaman şarkısında kederi, hüznü çokça çalan ancak mutluluğu, sevinci az çalan hoyrat bir çalgıdır:

*Saatler zamanın hoyrat çalgısı
Kederi uzun uzun mutluluğu az çalan
Konsolda duvarda yelek cebinde
Bazen de narin bilekte olan* ²³⁶

Aynı şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda, zaman, kuş olarak imgeleştirilmiştir. Saatler zaman kuşunun kancına takılır, hızla geçer. Şair, zamanın hızlı akışını kuşun hızlı kanat çırpmasıyla ifade etmiştir. İnsanın akan zamanı durduramaması, varlığın zaman karşısındaki çaresizliği dile getirilmiştir. İnsan ne kadar uğraşsa da zamanı akışını durduramaz. Zamanı ilerlemesi insanoğlu için yaşlılık ve ölüm gibi kaçınılmaz sona doğru ilerlemek demektir:

*Kimisi Serkisof kimisi Lonjin
Ama hepsi aynı türküyü söyler
Ne kadar çırpınsak da durdurmak için
Zamanın kanadına takılır gider* ²³⁷

"Yapayalnız" şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda da zamanın hızlı akışı bir yaz yağmuru olarak imlenmiştir. Şiir öznesi, sevgiliyle geçirdiği zamanlara özlem

²³⁵ Taş, İlhan Geçer ve Şiiri, 226.

²³⁶ Geçer, Hüzzam Beste, 18.

²³⁷ Geçer, Hüzzam Beste, 18.

duymaktadır. Zamanın hızlı akışından muzdariptir. Bu mısralarda da insanın zamanın akışı karşısındaki çaresizliği hissedilir:

*Bir yaz yağmuru gibi geçiverdi
Mavimsi hatıralar halinde zaman
Ellerindi yalnızlığım
Körpe sıcaklığıyla uzanan²³⁸*

“Çırak” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda da benzer olumsuz hava görülür. Bu mısralarda zaman, kara bulutlara benzetilmiştir. Küçük yaşta hayatın yükünü omuzlamak zorunda kalan çırağın hüznü, ümitsizliği dile getirilirken zamanın ona hiç de iyi davranmadığı, tüm ufku bir kara bulut gibi sardığı ifade edilmiştir. Burada aynı zamanda ufuk kelimesi geleceği de çağırıştır. Zaman çırağa hep olumsuzluklar getirmiştir. Yaşanılan an anlamında ve gelecek anlamında da olsa zaman hoyrattır:

*Duvara bakar gibi bakar göklere
Usanmıştır sürüp giden tekdüze yaşamaktan
Uzanmak istese de pespembe çiçeklere
Kara bulutlar gibi sarar ufku zaman²³⁹*

İlhan Geçer’in şiirlerinde zaman; ömrün, hatıraların kaydedildiği bir defter olarak somutlaştırılmıştır. Ancak şiir öznesinin mutlu ve sevinçli anlarını ifade ettiği bu satırlarda zaman, her zamanki olumsuz anlatımdan uzaktır. Şiir öznesi, zaman defterine aşkı, sevgiliyle geçirdiği güzel anlarını yazmaktadır. “Bir Ömür Boyu” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralar buna güzel bir örnektir:

*Bir Nisan sabahı yazmaya başlamıştık
O en güzel aşkımızı zamanın defterine
Ne kalemler sipsivri ne de sayfalar yırtık
Gökten çiçek yağıyordu dolu yerine²⁴⁰*

²³⁸ Geçer, *Hüzzam Beste*,75.

²³⁹ Geçer, *Hüzzam Beste*,15.

²⁴⁰ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,12.

“*Mutluluğun Elleri*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda şiir öznesinin, hüznünlü olmadığı anlarda zamanı daha olumlu algıladığı görülür. Bu mısralarda zaman, tellerinden şarkıların döküldüğü bir çalgı olarak somutlaştırılmıştır. Bu şarkılar mutluluk şarkılarıdır. Şairin; hayatı, varlığı, tabiatı algılayışında iç dünyasının, duygularının çok etkili olduğunu söyleyebiliriz:

Rüzgârlarla savrulsaydı dertler hüznüler
Şarkılar dökülürdü zamanın tellerinden
Yıldızlarla donanırdı yaşantımın gökleri
*Ayrılmazdı mutluluğun elleri ellerimden*²⁴¹

“*Hazan Şarkısı*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda zaman yaşlılık duygularıyla iç içe verilmiştir. Şiir öznesi artık ömrün hazan vaktindedir. Yeşillerini tırtıllar yemiştir. Tırtıl burada zaman kavramını somutlaştırmak için kullanılan bir imgedir. Tırtılın ağaç yapraklarını yiyip tüketmesi gibi zaman da şiir öznesini yıpratmıştır. Ayrıca yamaçlarıma erken düştü kar mısrasındaki kar kış mevsimini dolayısıyla da yaşlılığı çağrıştırır:

Yeşillerimi çoktan yedi tırtıllar
İlk yamaçlarıma erken düştü kar
Hatıraların tadı aşkın sade adı var
Sıcak sevişmeler için artık vakit geç
“*Sen kendine kendin gibi bir taze bahar seç*”²⁴²

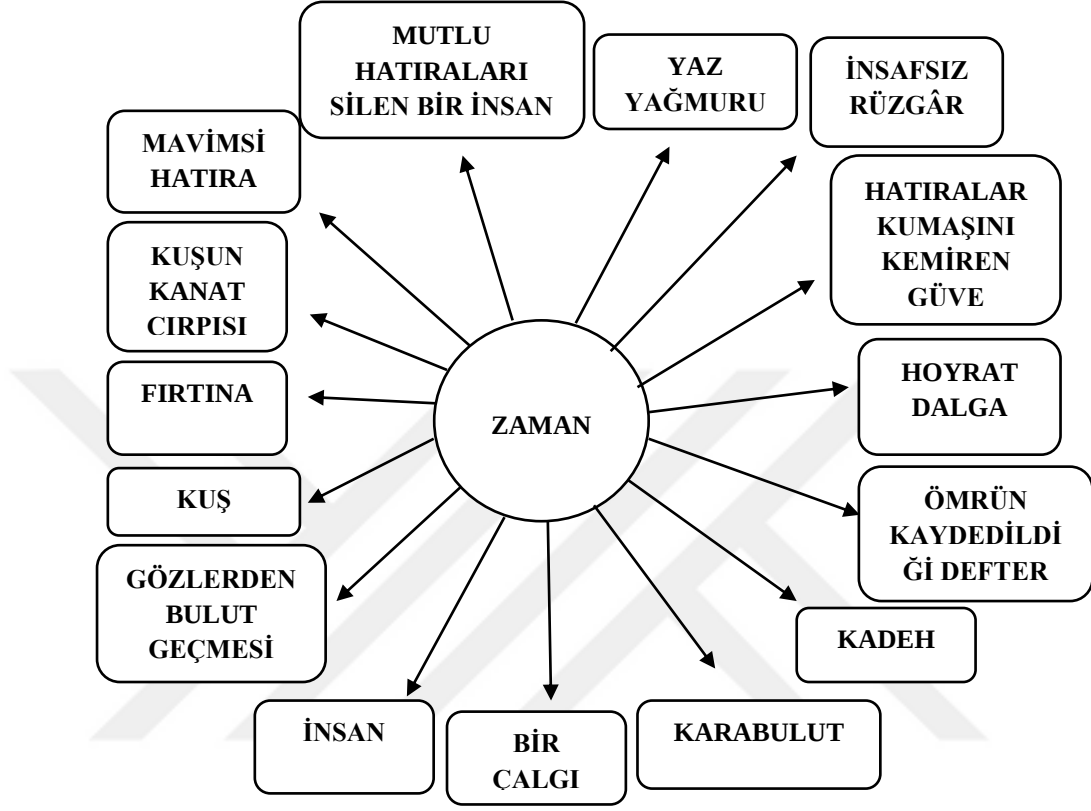
“*Dar Ufuk*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda şiir öznesi hayatın olumsuzluklarından dolayı mutsuz ve umutsuzdur. Zaman algısı da duygu dünyasıyla paralellik gösterir. Şiir öznesinin mutlu ve sevinçli olduğu anlarda zaman, sevgi tüten şarkılar söyleyen biri olarak kişileştirilerek imgeleştirilmiştir. Ancak zaman sevgi tüten şarkılarını bitirmiştir. Çünkü şiir öznesi mutsuzdur:

Soldu göklerimin o şirin yıldızları
Sipsivri dikenlerin avucunda terliyorum
Sevgi tüten şarkısını bitirdi zaman

²⁴¹ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,55.

²⁴² Geçer, *Bir Bulut Geçti*,18.

İlhan Geçer'in "Zaman" etrafında kurguladığı imgeler/hayal unsurları aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

Şekil 15: Zaman Etrafındaki İmge Odaklanması

²⁴³ Geçer, *Hüzzam Beste*, 42.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İLHAN GEÇER'İN ŞİİRLERİNDEKİ İMGELER VE NİTELİKLERİ

İlhan Geçer, Cumhuriyet dönemi Türk şiirinde kendine özgü sesi ve duyarlılığıyla öne çıkan şairlerden biridir. Şiir anlayışında geleneğe bağlılık, bireysel duyguların önemi ve ölçülü bir modernleşme çabası göze çarpar. Bu anlayışın temel yansımalarından biri de şiirlerinde kullandığı imgelerin niteliği ve işlevselliğidir.

Duygu şairi olan İlhan Geçer'in imge anlayışı da duygu merkezli bir şiir estetiğine dayanır. Onun şiirlerinde imge, bireyin iç dünyasını, duygularını ifade eden bir araçtır. Bu yönüyle İlhan Geçer, ne Garip şiirinin gündelik diline indirgenen sadeliğini ne de İkinci Yeni'nin soyut, çağrışıma dayalı, anlamdan kopuk imgelerini benimsemiştir. Onun şiirlerinde imgeler, sade ve anlaşılırdır. Ancak bu sadelik içinde derin anlamlar yer alır. İlhan Geçer'in imgelerinde ayrıca melankoli ve içe dönüklük hâkimdir. Bu nedenle onun imgeleri daha çok iç dünyasının duygu hâllerini yansıtmak amacıyla kullanılır.

Şairin hayal dünyasının, imge kurgularının anlaşılabilmesi için çözümlenmesi önem arz eder. Nitekim Ramazan Kaplan bu konuda: “...şiirin açıklanması için ilk ve en önemli unsur, bize göre dile dayalı ve dilden beslenen imgenin çözümlenmesidir. Çünkü “edebiyatın temel belirleyicisi dildir. Daha açık bir söyleyişle, dilin edebiyata özgü kullanılışıdır.”²⁴⁴ yorumunu yaparak şiirin anlamlandırılması ve çözümlenmesinde en temel unsurun dile dayalı ve dilden beslenen imge olduğunu ifade eder.

İlhan Geçer gibi hayal dünyası zengin bir şairin şiirlerinin daha iyi anlaşılabilmesi için şairin şiirlerinin hayal unsurları/imgeler bağlamında incelenmesi ve değerlendirilmesi yerinde olacaktır.

²⁴⁴Ramazan Kaplan, *Edebiyat Bilgi ve Kuramları*, (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1998),4.

3.1. YAPI BAKIMINDAN İMGELER

3.1.1. Çok Katmanlı (Çok Elemanlı) Kompleks İmgeler

Çok katmanlı kompleks bir yapıya sahip imgeler şiirdeki hayal yoğunluğunun neticesi olarak oluşan imgelerdir. Bu tarz imgelerde iç içe geçmiş imge kurguları yer alır. Özellikle şiirin mısra düzeyinde bile, iki ya da üç farklı imgenin bir arada kullanılabilmesi, imgenin katmanlı yapısını açıkça ortaya koyar. Çok katmanlı imge, bir şiirde aynı anda birden fazla anlama açık olan, farklı bağlamlarda farklı şekillerde yorumlanabilen, çağrışım gücü yüksek imgedir.

Ali Özşahan çok katmanlı imgelerle ilgili olarak şunları dile getirir: *“Bu tip imajlar bir şiirdeki hayal yoğunluğunun neticesi olan imajlardır. Bu yoğunluk iç içe geçmiş birbiriyle ilişkili çeşitli imajlarla sağlanır. Bazen bir mısra da iki hatta üç imaj iç içe bulunabilir.”*²⁴⁵ Ali Özşahan’a göre, çok katmanlı imge, şiirdeki hayal gücü yoğunluğunun göstergesidir. Ona göre bu tür imgeler, yalnızca tek bir görüntü ya da anlam sunmakla kalmaz; aynı zamanda birbiriyle ilişkili ve iç içe geçmiş birçok imgeyi bünyesinde barındırır.

İlhan Geçer’in şiirlerinde bu tip imgelere rastlamak mümkündür. Şair zaman zaman birden fazla hayal unsurunu bir arada kullanarak bir imge yoğunluğu yakalamıştır. Saadettin Yıldız ise çok katmanlı imgeler için: *“Bu şekilde üç dört kademedan geçerek gelen bu tip imajlar, sanatçının sıradan söyleyişlerle yetinmediğini göstermek açısından önemlidir.”*²⁴⁶ yorumunu yaparak bu tarz imgelerin şiirde hem özgünlüğü arttırdığını hem de şiire derinlik kazandırdığını dile getirir. Yıldız’a göre bu tip imgeler, yalnızca anlam bakımından değil; aynı zamanda şairin hayal gücünü yansıtmayı, dili edebi anlamda nasıl kullandığını göstermesi bakımından önemlidir.

Şenlikli denizler çalkalanır durur

Şehnaz düşlerinin gül beşiğinde

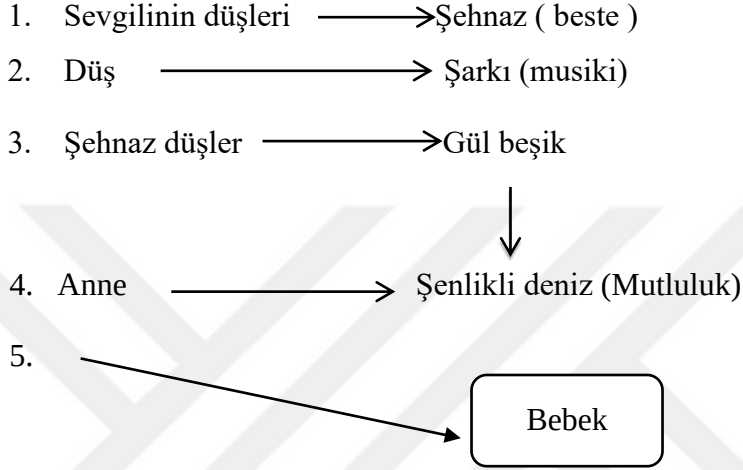
Başında mutluluğun serçeleri uçuşur

²⁴⁵Ali Özşahan, “Mehmet İsmail’in Bu Kan Yerde Kalan Değil Adlı Şiir Kitabının Üslubu”, *O.G.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Ocak 2001).

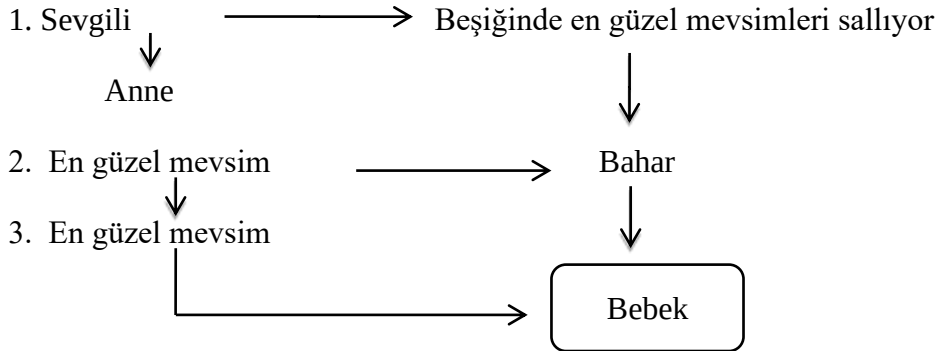
²⁴⁶Saadettin Yıldız, “Yunus’ta İmaj Oluşturma Tarzı ve Başlıca İmajlar”, *VIII. Uluslararası Türk Halk Edebiyatı Semineri* (Eskişehir: Yunus Emre Kültür ve Turizm Vakfı Yayınları, 2000), 298.

Al bakışlı ceylanlar gülümser eşiğinde
*En güzel mevsimler sallanır beşiğinde*²⁴⁷

Şairin “*En Güzeli Mevsimlerin*” adlı şiirinden alınan yukarıdaki mısralarda hayal yoğunluğu olduğu görülmektedir. Bu tarz hayal yoğunluğunun olduğu mısralarda çok katmanlı kompleks imgelere rastlamak mümkün olabilir. Yukarıdaki mısralarda sevgili ile ilgili imge yoğunluğu şu şekildedir:

Aynı dördlüğün son mısralarında daşirsel anlamın çok katmanlı imgeler aracılığıyla yapılandırıldığı görülür:

Şairin “*İlmik*” adlı şiirinden alınan aşağıdaki dördlükte de bu tür bir imge yoğunluğunun olduğu görülür. Şiirdeki anlam doğrudan verilmemiştir ama çağrışım yoluyla hissettirilmiştir:

Çeşmelere uzanan
Dudaklar su bulamadı

²⁴⁷ Geçer, *Hüzzam Beste*, 71.

İğnelerin deliği

*Ufaldıkça ufaldı*²⁴⁸

1.Hayat —————> Deliği gittikçe ufalan iğne

2.Ömür —————> İğne deliğinden geçen ip

3.Yaşamak —————> İğne deliğinden geçmek

Şair, yalın bir anlatım biçimiyle derin anlam katmanlarına ulaşan bir imgesel yapı kurgulamıştır.

Şairin “*Bir Bulut Geçti-I*” şiirinden alınan aşağıdaki dörtlükte çok katmanlı imgelere rastlamak mümkündür.

Çaldığımız kapıları

Kilitli sağır bulduk

Kaderin ağlarında

*Çırpındık durduk*²⁴⁹

1.Kader —————> Örümcek

2.Kaderin engelleri/olumsuzlukları —————> Örümcek ağı

3.Kader karşısında insan —————> Örümcek ağında çırpınan insan

Görüldüğü üzere bu dörtlükteki imgeler, ilk bakışta doğrudan görünen anlamların ötesine geçer. Bu imgeler, okuyucunun kendi deneyimleri ve sezgileriyle farklı anlam katmanlarına açılan çok katmanlı bir yapıya sahiptir.

“*Ayrı Güzlerde*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda bulut, deniz olarak imgeleştirilmiştir. Arka planda ise yağmur çağrıştırılmıştır. Şiirin genelinde ayrılık ve hüznün duygusu hâkimdir. Buradan hareketle bulut denizi, mavi renkli bir göz, bu gözden dökülen çiçeklerde gözyaşını çağrıştırmaktadır. Şiir öznesi ayrığın vermiş olduğu acı ve hüznle gözyaşı dökmektedir. Vuslata ermek ister. Ancak onun bu mahzun çağrısı adeta kör kuyularda susmuştur. Okuyucunun zihninde genişleyen çok katmanlı bir imge örgüsü karşımıza çıkar:

Dökmüş çiçeklerini bulut denizi

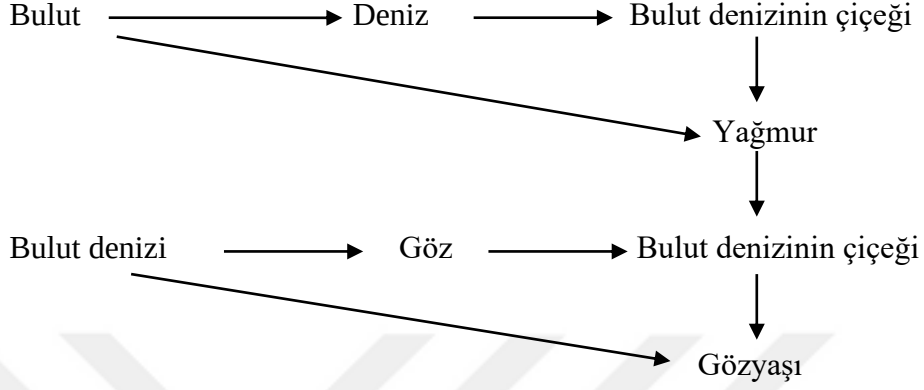
²⁴⁸ Geçer, *Hüzzam Beste*,43.

²⁴⁹ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,38.

Yeşil yaprakların ucunda sızı

Kör kuyularda susmuş

*Mahzun çağrılarının yankısı*²⁵⁰

Bu dizelerdeki imgeler, hem doğa unsurları hem de insanın iç dünyasına ait duygularla iç içe geçmiştir. Bu yönüyle çok katmalı bir yapıya sahiptir ve farklı okuyuculara ve okuyucuların algılarına göre farklı yorumlara açıktır.

3.1.2. Çeşitli Söz Sanatlarıyla Oluşturulan İmgeler

Şiirde söz sanatları anlatılmak isteneni daha zenginleştirir ve etkili kılar. Söz sanatları ile duygu ve düşünce gelişir, hayal gücü daha zenginleşir. Söz sanatları, şiirin anlam derinliğini, duygusal yoğunluğunu ve estetik değerini artırır. Şair söz sanatları vasıtasıyla soyut duyguları somut imgelerle ifade ederek anlamda çok katmanlılık sağlar; böylece okuyucunun şiiri yalnızca kavraması değil, aynı zamanda derinlemesine hissetmesi mümkün olur.

İlhan Geçer de şiirlerinde duygularını daha etkili bir şekilde ifade etmek için söz sanatlarından sıkça yararlanır. Şairin şiirlerinde daha çok kişileştirme (teşhis), benzetme (teşbih) ve tezat (karşıtlık) sanatlarından yararlandığı görülür.

3.1.2.1. Benzetme (Teşbih)

Benzetme, bir nesneyi, durumu ya da duyguyu başka bir nesne, durum ya da duyguya benzeterek anlatma sanatıdır. Bu sanat, özellikle şiirde anlamı

²⁵⁰ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,52.

zenginleştirmek, anlatımı güçlendirmek ve okuyucunun zihninde canlı imgeler oluşturmak için sıkça kullanılır. Benzetme, iki farklı varlık arasında benzerlik kurarak, soyut ya da karmaşık duyguları somut ve anlaşılır hale getirir.

Benzetme(teşbih)sanatı, İlhan Geçer'in şiirlerinde en çok kullandığı sanatlardan biridir. Şair,duygularını farklı unsurlar kullanarak anlatmak için sıkça benzetme sanatından yararlanmışır.

*Kaçıp sana sığınırdım
Geceler üstüme üstüme gelince
Sonsuz mutluluklar ormanında
Bir nazlı geyik gibiydin ince*

*Bir sen güzeldin benim için
Bir de yüzünde açan karanfil
Öyle çok esiyorsun ki içimde
Bahar rüzgârı gibi efilefil²⁵¹*

İlhan Geçer'in "Bir Sen Güzelsin" adlı şiirinden alınan yukarıdaki mısralarda şair, sevgiliyi adeta masallaştırmıştır. Gerçek hayatın sıkıntılarından kaçarak hayale sığınmıştır. Yukarıdaki mısralarda adeta masallaştırdığı sevgili etrafında benzetme sanatından yararlanarak imgeler oluşturmuştur. Sevgili sonsuz mutluluklar ormanından gelen nazlı bir geyiğe ve şairin gönül bahçesinde efil efil esen bahar rüzgârına benzetilmiştir. Ayrıca mutluluk sonsuz huzurun olduğu bir ormana ve sevgilini gülümsemesi de yüzünde açan karanfile benzetilmiştir.

Sevgili	→	Nazlı bir geyik
Sevgili	→	Efil efil esen rüzgâr
Sevgilinin gülümsemesi	→	Karanfil
Mutluluk	→	Orman

²⁵¹ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,11.

Bu benzetmeler, şiirin anlam katmanlarını zenginleştirir ve okuyucunun hayal dünyasında canlı imgeler oluşturur. Somut nesneler aracılığıyla soyut duyguların ifade edilmesi, şiirin hem estetik değerini he de duygusal etkisini artırır.

Şairin “Üzüntü” adlı şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda şair üzüntüyü uykuyu bölen bir bıçağa benzeterek imgeleştirmiştir:

*Bu gece yıldızlar bir tuhaf konuştu gökyüzünde
Bu gece kahrından akmadı çeşmelerin suyu
Arsızca miyavladı kediler aya karşı
Üzüntü bıçak gibi böldü uykuyu²⁵²*

Yukarıdaki dörtlükte, benzetme sanatı ile şiirin duygu dünyası derinleştirilmiştir. Üzüntü duygusu doğrudan bir benzetmeyle bıçağa benzetilerek üzüntü duygusunun keskinliği, şiir öznesinde bıraktığı etki fiziksel bir acı gibi hissettirilmeye çalışılmıştır.

*Ama hatıran var içimde sıcak
Bir baca gibi hep tüten hatıran
Bulutlar öyle yalnız geçmeyin üzerimden
Bir tanem el ediyor uzaklardan²⁵³*

Şairin “Hüzün Şiirleri-III” adlı şiirlerinden alınan yukarıdaki mısralarda sevgilinin hatırası her zaman canlı, taze ve sıcak olması yönüyle tüten bir bacaya benzetilmiştir. Bu da geçmişe dair duyguların şairin iç dünyasında hâlâ etkin biçimde varlığını sürdürdüğünü gösterir. Aynı zamanda geleneksel şiirde de aşk derdiyle ah eden gönülden çıkan ah, bir aleve, dumana benzetilir. Bu ahlar gökyüzünü kül rengi bulutlar gibi kaplar.

*Dağ yeşil ova yeşil türbe yeşil
Göklerinde tükenmez şarkılar gibi ezan
Kubbeler çeşmeler şehri Bursa’da
Yeşil duaların kanadındadır zaman²⁵⁴*

²⁵² Geçer, Belki,26.

²⁵³ Geçer, Büyüyen Eller,58.

²⁵⁴ Geçer, Belki,57.

İlhan Geçer'in "Kubbeler Şehri" adlı şiirinden alınan yukarıdaki mısralarda ezan tükenmez bir şarkıya benzetilerek imgeleştirilmiştir. "Yeşil duaların kanadındadır zaman" mısrasında ise dua, kanat sahibi bir varlık gibi düşünülmüş; zamanın ise bu duaların üzerinde taşındığı ifade edilmiştir. Bu benzetmeler aracılığıyla şair, Bursa'yı yalnızca fiziksel bir mekân değil; zamanı, sesi ve maneviyatı kuşatan bir değerler bütünü olarak kurgulamış, okuyucunun zihninde derin ve etkileyici bir izlenim bırakmıştır.

Sizin yaşınızda olmak ne iyi çocuklar

Ne iyi

Asıp düşünceyi bulutlara

*Özgür kelekler gibi*²⁵⁵

"Yeşil Çağ" adlı şiirden alınan yukarıdaki dizelerde, benzetme sanatı çocuklukların özgür ve safduygularını ifade etmek amacıyla kullanılmıştır. "Özgür kelekler gibi" mısrasında, çocukların düşünce yapısı ya da ruh hâli, kelebeğe benzetilmiştir.

Hüznüyle kederiyle baş başa yorgun

Yanında yöresinde renkler sapsarı

Terk edilmiş hatıralar gibidir

*Ara istasyonların kül rengi binaları*²⁵⁶

Geçer'in "Küçük İstasyonlar" adlı şiirinden alınan yukarıdaki mısralarda ara istasyonların kül rengi binaları terk edilmiş hatıralara benzetilerek imgeleştirilmiştir. Böylece şair, zamanın geride bıraktığı mekânları birer duygusal hafıza hâline getirmiştir. Bu mısralardaki benzetme sanatıyla hem soyut duyguların somutlaştırılmasına olanak sağlanmış hem de şiirin imgesel zenginliğini arttırılarak okuyucunun zihninde derin ve etkileyici çağrışımlar yaratılmıştır.

3.1.2.2. Kişileştirme (Teşhis)

Kişileştirme, edebi metinlerde cansız varlıklara, soyut kavramlara veya hayvanlara insanî niteliklerin ve davranışların verilmesiyle oluşan bir sanattır.

²⁵⁵ Geçer, *Yeşil Çağ*, 1.

²⁵⁶ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 48.

Kişileştirme ile soyut veya cansız olan kavramlar, varlıklar, nesneler insan duygu ve hareketleri ile donatılır. Böylece okuyucunun zihninde somut ve etkileyici imgeler oluşturulur.

İlhan Geçer'in imge oluştururken sıkça başvurduğu bir sanat da "kişileştirme" sanatıdır. Şair çevre unsurlarına ve mekâna ruh katmak için sık sık kişileştirmeye başvurmaktadır. Aynı zamanda çeşitli duyguları da kişileştirme ile somutlaştırmıştır. Bu şairin imge oluşturma tekniklerinden biridir. Songül Taş şairin şiirlerinde sıkça kişileştirme sanatına başvurmasını şu sözlerle açıklar:

*"Şair tabiat unsurlarına, eşyaya ve diğer bütün unsurlara insana has vasıflar yükler. Delice arzuların uçtuğu erguvan çiçeklerinden, dudakların öpülesiye hür oluşundan, çiçeklerin kederinden, yıldızların kahkahasından söz ederken aslında içinde bulunduğu ruh halini empresyonist bir eda ile varlığa yükler. Bu suretle dış unsurları da hislerine ortak etmek ister. İçinin rengini bu şekilde dışa aksettirir, içe kapanık mizacının ezgisini duyurur."*²⁵⁷

Songül Taş'ın bu sözleri kişileştirme sanatının şiirdeki işlevini ve şairin iç dünyasıyla doğa unsurları arasındaki etkileşimi oldukça güzel bir şekilde açıklamaktadır.

*Her şey insanla güzel
Doğan güne karşı gerinen evler
Mavi rüzgârın koştuğu sokak
İnsansız olursa sevimsiz resim gibi
Dal uçlarında boy veren o altın başak*²⁵⁸

Şairin "İnsanla Güzel" şiirinden alınan yukarıdaki mısralarda kişileştirme yapıldığı görülmektedir. Geçer, her şeyin insan varsa güzel olduğunu, İnsan varsa her şeyin anlamlı olduğunu, insanın olmadığı bir dünyada dal uçlarında boy veren altın başakların bile sevimsiz birer resimden farkı olmadığını ifade etmiştir. Bu mısralarda "doğan güne karşı gerinen evler", "mavi rüzgârın koştuğu sokak" mısralarında kişileştirme yapılmıştır. Evlerin gerinmesi ve rüzgârın koşması gibi insana özgü

²⁵⁷ Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri*, 241.

²⁵⁸ Geçer, *Yeşil Çağ*, 11.

hareketler doğa ve mekân unsurlarına aktarılmıştır. Bu da şiire canlılık ve hareketlilik kazandırmıştır.

Yürür mavilere güleç
Hüznün yorgun savaşçıları
Kara duvar ak-pak kireç
*Sevinç kuşları donatmış saçakları*²⁵⁹

“Yakında”adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda “Yürür mavilere güleç/ Hüznün yorgun savaşçıları” mısralarında kişileştirme yapıldığı görülür. Hüzün şairi olan Geçer’in bu mısralarda karamsar bakış açısından sıyrılarak hayata daha umutla baktığı görülür. Bu mısralardaki kişileştirme şiire hem hareket hem de duygusal yoğunluk kazandırmıştır. Tüm bunlar okuyucunun hayal dünyasında canlı imgeler oluşturur.

Sana gönül koydum haziran ayı
Böyle melül- mahzun bıraktın beni
Dağlar yalnızlığınca yücedir ama
*Hoyrat yine de yalnızlığın elleri*²⁶⁰

Şairin “Hüznün Şiirleri-II” adlı şiirinden alınan yukarıdaki dördlükte, ayrılığın bir sonucu olarak ortaya çıkan yalnızlık duygusu anlatılmıştır. “Hoyrat yine de yalnızlığın elleri” mısrasında kişileştirme yapılmıştır. Yalnızlık soyut bir duygu olmasına rağmen, eller gibi somut ve insana özgü bir organla betimlenmiştir. Bu mısradaki hoyrat sıfatı bu ellerin acı verici niteliğini vurgulayarak yalnızlığın duygusal anlamda zorluğunu ifade etmektedir. Buradaki “el” aynı zamanda gurbeti de çağrıştırmaktadır. Gurbet ve yalnızlık ifadeleri birbirini tamamlar niteliktedir. Yine bu mısralardaki dağların yalnızlığı ifadesinde de kişileştirme yapılmıştır.

Kuşlar maviye ulaşmadan düşüyordu
Sivri tırnaklarıyla gülümsüyordu kader
Sevinçler boşlukta can veriyor
Keskin dişli tırtıllar

²⁵⁹ Geçer, *Yeşil Çağ*, 10.

²⁶⁰ Geçer, *Büyüyen Eller*, 55.

*Eksik umutlarımızı kemiriyordu*²⁶¹

Şairin “*Bir Türlü*” adlı şiirinden alınan yukarıdaki mısralarda ise “*Sivri tırnaklarıyla gülümsüyordu kader*” mısrasındaki kişileştirme, kaderi zalim ve alaycı bir varlık biçiminde kurgulamıştır. “*Sevinçler boşlukta can veriyordu*” mısrasındaki kişileştirmede ise sevinçlerin ölmesi, şiir öznesinin umutlarının tükenişini ve duygusal çöküşünü ifade etmiştir.

Yıldızların bile kahkaha attığı

Cömert hatıralar mevsimi

Avare bulutlar getirir

Kanatlarında seni

Kederi atmış çiçekte vişne

Döndü sevinç içinde güneyden kuşlar

Ilk sevdalara çağırır bizi

*Ay ışığında yüzen şarkılar*²⁶²

“*Yeşil Zaman*” adlı şiirden alınan yukarıdaki dörtlükler kişileştirme açısından oldukça zengindir. Kahkaha atan yıldızlar, Cömert hatıralar, avarebulutlar, kederi atmış vişne, sevinç içinde kuşlar, ay ışığında yüzen şarkılar ifadelerinde kişileştirme yoluyla imgeler oluşturulmuştur. Şiirde kullanılan kişileştirme sanatı ile doğa ve zaman unsurlarına insana özgü davranış ve duygular yüklenerek, duygusal ve imgesel yoğunluk oluşturulmuştur.

Selanik caddesine huysuz bir yağmur yağıyordu

Islanmış yapraklar gibiydi gözlerin

*Körkütük bir hüznün bağdaş kurmuştu kaldırımlara*²⁶³

“*Kırık Dökük*” alınan yukarıdaki mısralarda hüznün ve yağmur kişileştirilmiştir. Burada hüznün, insan gibi kaldırıma oturtularak fiziksel bir davranışla canlandırılmıştır. Yağmura huysuz sıfatı verilerek onun bir doğa olayı olmanın ötesinde, huysuz bir varlık gibi algılanması sağlanmıştır. Bu dizelerdeki kişileştirme

²⁶¹ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 71.

²⁶² Geçer, *Büyüyen Eller*, 38.

²⁶³ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 31.

sanatı ile soyut bir duyguya ve bir doğa olayına insani özellikler yüklenerek imgeler oluşturulmuş ve etkili bir anlatım sağlanmıştır.

Yalnız gecelerim boyunca hep

O şarkıyı dinlemek isterim

Sönmüş sokak fenerleri ve sarhoş kaldırımlar

*Terk edilmiş kadınlar o şarkıya sarılır*²⁶⁴

“Hep O Şarkı” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda “Sönmüş sokak fenerleri ve sarhoş kaldırımlar” mısrasında kaldırımlar sarhoş gibi insana özgü bir durum verilmiştir. Burada şair, kişileştirme yapmış ve aynı zamanda yalnızlık duygusunu dış mekâna taşımıştır.

3.1.2.3. Tezat (Karşıtlık)

Tezat (zıtlık) sanatı, bir düşünce veya duyguyu daha etkili bir şekilde ifade etmek amacıyla, anlam bakımından birbirine karşıt olan kavramların bir arada kullanılmasıdır. Şairler anlatımı zenginleştirmek, derinleştirmek, çağrışımlar oluşturmak için kimi zaman tezattan yani karşıtıklardan yararlanabilir.

İlhan Geçer de şiirlerinde duygularını daha anlaşılır ve etkili bir biçimde anlatabilmek için zıtlıklardan sıkça yararlanmıştır. Sevinç ve üzüntü, iyimserlik ve karamsarlık gibi zıt duygular, İlhan Geçer’in şiirinde eşzamanlı olarak bir araya gelir. Şair, bu karşıtıkları sadece birer kavramsal zıtlık olarak değil, içsel çatışmalarının ifade aracı kullanır. İlhan Geçer’in şiirlerinde karşıtıklara yer vermesiyle ilgili Tacettin Şimşek ise şunları dile getirir:

*“Şair; ölüm düşüncesinin doğurduğu tedirginliğe, yaşama sevincinin kazandırdığı dirençle karşı koyar. Karamsarlığın karşısına iyimserliği, acıların karşısına mutluluğu sağaltıcı değerler olarak çıkarmayı düşünür... Sevinçlerle üzüntüler, iyimserliklerle karamsarlıklar onun şiirinde at başı yürür.”*²⁶⁵

Yukarıdaki ifadelerde şairin şiirlerinin, hayatın olumlu ve olumsuz durumlarının yani karşıtıklarının dengesi üzerine kurulduğu anlaşılabilir.

²⁶⁴ Geçer, *Belki*, 17.

²⁶⁵ Şimşek, “İlhan Geçer’in Şiirinin Bileşenleri”, 95.

*Her dönemeçte biraz daha dikleşti yolum
Yırtık çarıklarla tırmanılmaz bu yokuş
Aydınlık sabahlar umarken gecelerden
Kapkara kanadını gerdi üstüme o kuş²⁶⁶*

İlhan Geçer'in "Körkuyu" adlı şiirinden alınan yukarıdaki dörtlükte karamsarlık duygusu hâkimdir. Şair hayat yolunda yaşadığı zorlukları ve umutlarını dile getirirken karşıtlıklardan yararlanmıştır. O, aydınlık sabahları umut ederken kapkara kanadıyla hüznün, mutsuzluk onu karşılamıştır. Aydınlık-kapkara, gece-sabah gibi ifadeleri karşı karşıya getirerek umutlarını ve umutlarının hüznü, mutsuzluğa dönüşünü anlatmıştır. Bu zıtlıkların iç dünyasındaki iyimserlik-karamsarlık çatışmasını somutlaştırırken, hayatın beklenmedik ve sert gerçeklerine karşı duyulan hayal kırıklığını da güçlü bir biçimde yansıtır.

*Bulutlar geliyor uzaklardan
Bulutlar getirsin aydınlığını bana
Silinsin içimdeki bu vakitsiz karanlık
Yeniden hükmedelim zamana²⁶⁷*

"Hüzün Şiirleri-II" adlı şiirinden alınan yukarıdaki dörtlükte ise şair, sevgiliden ayrı olmanın verdiği hüznü ve kavuşma arzusunu yine karşıtlıklardan yararlanarak ifade etmiştir. Şair, sevgilinin bulutlarla birlikte aydınlığını getirmesini ve ayrılığın verdiği hüznün karanlığını silmesini istemektedir. Şair için sevgili hayatının ışık kaynağıdır, güneşidir. Onun şairin hayatından gitmesi ile hayat ışığı da sönmüştür.

İlhan Geçer'in birçok şiirinde umutsuzluk, mutsuzluk, çaresizlik gibi olumsuz, karamsar duyguları karanlıkla ifade ettiği görülür. Karanlığın karşısına ışığı, aydınlığı koyarak umuda, mutluluğa tutunmak ister. Bu karşıtlıklardan yararlanarak imgeler oluşturur.

*Karanlığın ucunda gülkurusu bir şafak
Dalgalı kıyıların denizleri süt liman
Kalbimizin tik takları endişelerden uzak*

²⁶⁶ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 42.

²⁶⁷ Geçer, *Büyüyen Eller*, 56.

*Aydınlık ufukların yolunda kervan*²⁶⁸

“*Pespembe*” adlı şiirden alınan yukarıdaki dörtlükte de benzer bir durum söz konusudur. Şair karanlıkların karşısına yine şafakları, aydınlıkları koyar. Aynı zamanda bu mısralarda tezat sanatı, karanlık-aydınlık, dalgalı-sakin, endişe-huzur gibi karşıt kavramların bir arada kullanılmasıyla belirginleşir.

Yürür mavilere güleç

Hüznün yorgun savaşçıları

Kara duvar ak-pak kireç

*Sevinç kuşları donatmış saçakları*²⁶⁹

“*Yakında*” mısralarda şair, karşıtlıktan yararlanarak hüznün ardından gelen mutluluğunu, sevincini dile getirmiştir. “*Yürür mavilere güleç / Hüznün yorgun savaşçıları*” mısralarında, güleç (iyimserlik, umut) sıfatı ile hüznün” (karamsarlık) kavramları yan yana getirilerek duygusal bir karşıtlık kurulmuştur. Hüznün taşıyıcısı olan yorgun savaşçılar, mavilere yani özgürlüğe, umuda doğru yürümektedir; bu da karanlıktan aydınlığa, umutsuzluktan ümide doğru yönelmeyi imlemektedir. Üçüncü mısradaki yer alan “*Kara duvar ak-pak kireç*” ifadesinde renk karşıtlığına dayanan bir tezat vardır. “*Sevinç kuşları donatmış saçakları*” mısrasında ise, yukarıdaki karanlık ve hüznün temalarını dengeleyen olumlu bir durum söz konusudur. Sevinç burada hüznün karşıtı olarak yer almaktadır.

Onlar taş basıp bağrılarına

Hep gurbetin kapısını çaldılar

Uzak çeşmelerden birkaç yudum su

Az sevinç çok umutla terli bir uyku

*Kocaman şehirlerde ufalıp dağıldılar*²⁷⁰

Şairin “*Onlar*” adlı şiirinden alınan yukarıdaki mısralarda şair, gurbet denen uzak çeşmeden bir yudum su içebilmek için oralara giden insanların çektikleri sıkıntıları, bağrılarına taş basıp sıla hasreti çekişlerini karşıtlılardan yararlanarak anlatmıştır. Bu insanlar gurbette olduklarından az sevinç içindedirler ancak umutları

²⁶⁸ Geçer, *Hüzzam Beste*, 27.

²⁶⁹ Geçer, *Yeşil Çağ*, 10.

²⁷⁰ Geçer, *Yeşil Çağ*, 13.

çoktur. Bu mısralardaki tezat, bireyin iç dünyası ile dış dünyadaki gerçekler arasındaki çatışma üzerinden kurulmuştur.

Kara gece ak ipekler

*Hayaller yıldız yıldız*²⁷¹

“Gece Yarısı” adlı şiirinden alınan yukarıdaki mısralarda, şairin karşıtlıklardan yararlandığı görülmektedir. Kara geceye yerleştirilen ak ipekler ve yıldız yıldız dağılmış hayaller ifadelerinde zıtlıkların iç içe geçtiği bir yapı görülür. Bu iki mısra, İlhan Geçer’in şiirlerinde sıkça görülen karşıtlıklar aracılığıyla duyguları ifade etme eğilimini yansıtır.

19 Mayıslar ışıktır tandır

*Kararan bağrına doğmuş milletin*²⁷²

“19 Mayıslarda” adlı şiirinden alınan mısralarda tezat, tarihsel bir olay ve duygusal bir yoğunluk içinde, karanlıkla aydınlık arasındaki karşıtlık üzerinden kurulmuştur. İlhan Geçer’in şiirlerinde görülen daha çok bireysel karşıtlıklar (sevinç–hüzün) burada toplumsal bir boyut kazanarak karanlık geçmiş ile aydınlık gelecek arasındaki mücadeleyi temsil etmektedir.

3.2. MUHTEVA BAKIMINDAN İMGELER

İlhan Geçer içe dönük bir ruh yapısına sahip bir şairdir. Şiirlerindeki izleklere bakıldığında zaman şairin daha çok iç dünyasıyla ilgili duyguları dile getirdiği görülür. Dolayısıyla İlhan Geçer’in şiirindeki imgeler duyguların ve sezgilerin bir ürünü olarak karşımıza çıkar. Onun şiir dünyasındaki imgeler; aşk, sevgili, hüznün, ayrılık, yalnızlık, geçmişe özlem gibi temalar etrafında şekillenir. Bu imgeler, duyguların somutlaştırılması suretiyle okuyucunun zihninde çağrışım alanları açar.

²⁷¹ Geçer, *Büyüyen Eller*, 11.

²⁷² Geçer, *Yeşil Çağ*, 16.

3.2.1. Duygu Dünyasıyla İlgili İmgeler

3.2.1.1. Sevgili ve Aşk İle İlgili İmgeler

İlhan Geçer'in hayal unsurları oluştururken odaklandığı kavramlar bölümünde şairin şiirlerinde aşk ve sevgili etrafında bir imge yoğunluğunun olduğu belirtilmişti. Aşk ve aşkın muhatabı olan sevgili, şairin hayatının anlamı ve duygu dünyasının merkezinde yer alan unsurlardır. Şairin tüm yaşantısı, sevgiliyle birlikte geçen ya da onun yokluğuyla belirlenen anlardan oluşur. Özellikle ayrılık durumlarında, aşk acısı, hasret ve umut duyguları şairin şiirlerde belirginleşir; sevgilinin yeniden dönmesine yönelik temenniler sıkça dile getirilir.

Songül Taş ise İlhan Geçer'in şiirlerinde sevgili ve onun hayatındaki yerini şu sözlerle ifade eder:

*“Şair, sevgiliye kuvvetli, esrarlı bir tutku ile bağlıdır. Bütün bir ömrü aşk, bekleyiş ve ıstırap ile yaşar. Değişik zamanlarda mutlulukla şekillenen hayatını ifade ederken de “sen” diye hitap ettiği sevgilinin büyüleyici tesirinden söz eder. Her şey sevgilinin varlığı ile anlam kazanır. Şair, sevgiliden ayrı kaldığı anlarda, aşk ıstırapı ve hasret ile sevgilinin dönüşü için temennilerde bulunur.”*²⁷³

Songül Taş'ın yorumundan da anlaşılacağı üzere sevgili, şairin dünyasında önemli bir yere sahiptir. Onun varlığıyla her şey anlam kazanır ve yokluğuyla ise şairin hayatını derin bir hüznün kaplar. Şairin şiirlerinde özellikle ayrılığın beraberinde getirdiği aşk ıstırapı, özlem ve yeniden kavuşma arzusu yoğun bir şekilde işlenir.

İlhan Geçer'in şiirlerinde sevgiliye “sen” veya “siz” diye hitap ettiği görülür. Mehmet Kaplan, “*Tevfik Fikret*” adlı eserinde sevgiliye sen olarak hitap etmekle ilgili: “*Sen; sevgiliye kuvvetli, esrarlı bir tutku ile bağlılığı ifade eder.*”²⁷⁴ yorumunu yapar.

Sendin gönül köşkümün ilk ve son misafiri

Çorak tarlama düşen ilk damla **sendin**

Sendin hayallerimin yakutu ve zafiri

²⁷³Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri*, 196.

²⁷⁴Mehmet Kaplan, *Tevfik Fikret* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1997), 232.

*Kaderime ağlayan sevincime gülendin*²⁷⁵

“Bir Kuş Çılgılığı Gibi” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralar İlhan Geçer’in şiir anlayışında sıkça karşılaşılan aşk ve sevgili temasını imgesel bir dille yansıtmaktadır. “Sen” diye hitap edilen sevgili şiir öznesinin gönül köşkünün ilk ve son misafiridir. Çorak tarla dediği hayatına düşen ilk damladır. Sevgili yağmur olarak imgeleştirilmiştir. Ayrıca sevgili yakut ve zafir olarak da imlenmiştir.

Sendendir içimdeki aydınlık

Ufkumda esen rüzgâr sendendir

Gönlüme dolan sıcaklık

*Kaderimi yazan ellerindendir*²⁷⁶

“Yeniden” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda yine “sen” olarak hitap edilen sevgili, varlığıyla şiir öznesinin hayatını anlamlı kılmaktadır. “Sendendir içimdeki aydınlık” mısrasında aşk, aydınlık kavramıyla somutlaştırılmıştır. “Ufkumda esen rüzgâr sendendir” mısrasında ise, bir doğa olayı değil, sevgilinin varlığının verdiği huzur ve mutluluğu imlemektedir.

Yağmurunuz sağanak gibi yağdı bahçelerime

Rüzgârınız taradı yalnızlık demirini

*Acemi bir kuş gibi uçtunuz içerime*²⁷⁷

“Sayısız” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şair, duygusal yoğunluğunu doğa unsurları ile somutlaştırarak imgeleştirmiştir. “Siz” diye hitap edilen sevgili, şiir öznesinin gönül bahçesine sağanak gibi yağan bir yağmurabenzetilmiştir. Şiir öznesinin demir olarak ifade ettiği yalnızlığını sevgilinin varlığı sonlandırmıştır. Yalnızlık bu mısralarda demir olarak imgeleştirilmiştir. Yine sevgili, şairin gönlüne, kalbine acemi bir kuş gibi uçarak girmiştir. Sevgili, kuş olarak imgeleştirilmiştir.

Katmer katmer açıl gönül bahçemde

Bir ipek çevre ol fakir bohçamda

Mecnunum Leylasın dertli lehçemde

²⁷⁵ Geçer, *Hüzzam Beste*, 70.

²⁷⁶ Geçer, *Büyüyen Eller*, 33.

²⁷⁷ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 21.

*Kapımı yeniden çal usul usul*²⁷⁸

“Özlem Rıhtımı” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda sevgili ve aşk etrafında oluşturulan imgeler yer almaktadır. Şiir öznesinin gönlü bir bahçe, sevgili ise bu bahçede açan güldür. Yine şiir öznesi, hayatını fakir bir bohçaya benzetmiş, sevgiliyi de bu fakir bohçadaki ipek bir çevreye benzetmiştir. Yani sevgili, şiir öznesinin hayatındaki en kıymetli varlıktır. Klasik şiirde aşkın sembolü haline gelmiş olan Leyla ve Mecnunu şiir öznesi kendisi ve sevgiliyle özdeşleştirir. Şiir öznesi Mecnun, sevgili de Leyla’dır. “*Kapımı yeniden çal usul usul*” mısrasında ise sevgilinin geri dönmesi arzu edilmiştir.

*Hep o şehnaz yüzünüz
Vursa da tellerime.
Karlar gibi yağınız.
Ağustos ellerime.*²⁷⁹

“Şehnaz Beste” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda sevgilinin yüzü şiir öznesinin gönül tellerine vuran şehnaz bir beste olarak imgeleştirilmiştir. Ayrıca sevgili, şiir öznesinin ağustos kadar sıcak ellerine yağmasını istediği kar olarak imgeleştirilmiştir. Böylece şair, sevgilinin hatırasını hem musikiyle hem mevsimlerle (kar ve ağustos) bütünleştirerek çok katmanlı bir imge kurgusu oluşturmuştur.

*Bir bulut kenarından
Gülümseyiverdi yüzün
Gördüm içime aktığını
Bir mavi yıldızın*²⁸⁰

“Mevsimlerin Getirdiği” adlı şiirden alınan mısralarda sevgilinin gülümsemesi güneş olarak imgeleştirilmiştir. Sevgili gülümsemesiyle adeta hüznün bulutlarını dağıtır. Şiir öznesinin gönlünde güneşi açtırır. Görüldüğü üzere bu mısralarda doğa unsurları şiir öznesinin iç dünyasındaki duygularla birleşmiş ve soyut duygular (aşk, özlem, sevinç) somut imgelerle aktarılmıştır.

²⁷⁸ Geçer, *Hüzzam Beste*, 76.

²⁷⁹ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 7.

²⁸⁰ Geçer, *Hüzzam Beste*, 74.

*Seni sular gibi denizler gibi sevmiştim
Sen sularca denizlerce güzeldin
Gözlerinde bir deniz büyüyordu aydınlık.
Yüzünü getirip gecenin ortasına koyuyordum
Senin engin yüzün hiç bitmiyordu
Üşüyen çocuklar gibi
Birbirimizin sıcaklığına koşuyorduk*²⁸¹

“Yasak Aşk” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda aşk ve sevgili etrafında yoğun bir şekilde imgeler oluşturulmuştur. Geçer, doğayı, özellikle denizi ve geceyi, aşk ve sevgi temasıyla bütünleştirerek benzetme yoluyla duygu yoğunluğu olan imgeler kurgulamıştır. Şiir öznesi sevgiliye duyduğu aşkı ve sevgilinin güzelliğini sulara, denizlere benzetmiştir. Deniz imgesi sonsuzluk ifade eder. Hayrettin Orhanoğlu, “İmgeler Atlası” adlı eserinde deniz imgesiyle ilgili şu yorumu yapar:

*“Deniz, günümüzde biçimsel bir imgeye dönüşmüşse de sembolik anlamlarından kopamamıştır. Özellikle sonsuzluğu, genişliği ve renkleriyle hem hayatın hem de ölümün temsili olagelmıştır. Bu çok katmanlı anlamı, daha çok ona bakan kişinin ruh halini yansıtır. Karamsar bir şiirsel öznenin denizde aradığı şey kederini hatırlatması iken bir yandan da denizin dalgalı hali çalkantılı bir ruhu ele verir. Denizin tabiatındaki birçok şey gibi bir ayna oluşu, onun su unsurundan kaynaklanır ki onu bir yansıtma nesnesi olarak görmemizin sebebi de budur.”*²⁸²

Orhanoğlu bu yorumuyla, sıkça başvuru alan doğa imgelerinden biri olan denizin, yalnızca biçimsel bir dekor ya da motif olmanın ötesinde, anlam katmanları bakımından oldukça zengin bir sembol niteliği taşıdığını ifade etmiştir.

Yukarıdaki mısralarda şiir öznesinin sevgiliye duyduğu aşk, deniz gibidir. Sonsuz ve geniş... Ayrıca sevgilinin güzelliği de deniz gibidir. Şiirin ilerleyen mısralarda şiir öznesi sevgilinin yüzünü gecenin ortasına koyduğunu ifade ediyor. Bu mısraların da arkasında “ay” imgesi yer alır. İlhan Geçer, bu mısralarda aşkı, sevgilini güzelliğini anlatırken deniz, ay gibi imgeleri kullanmıştır.

²⁸¹ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 19.

²⁸² Orhanoğlu, *İmgeler Atlası*, 172.

*Denizin sesi ayak bileklerine uzanırdı
Kıvrım kıvrım ışıklı ay kuşları
Tül kanatlarıyla
Saydam omuzlarına konan ardı²⁸³*

“Mevsimler Değişti” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralardan deniz, ay ışığı, kuşlar ve saydam omuzlar gibi doğa ve hayal öğeleri bir araya gelerek yoğun bir imge kurgusu oluşturulmuştur. Bu mısraların özelliikle kişileştirme ve benzetme sanatlarıyla zenginleştirildiği görülür. Ay ışığı, tül kanatlı kuşlara benzetilmiştir. Tül kanatlı ay kuşları, sevgilinin saydam omuzlarına konar. Bu mısralar da sevgili adeta ruhani bir varlık olarak imgeleştirilmiştir. Her şey ağırlığından cismaniyetinden kurtulmuş bir hava içindedir. Arkada bir” melek” imgesi olduğunu çağrıştırmaktadır.

*Bir sen güzeldin benim için
Bir de yüzünde açan karanfil
Öyle çok esiyordun ki içimde
Bahar rüzgârı gibi efilefil²⁸⁴*

“Bir Sen Güzelsin” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda sevgilinin gülümsemesi karanfile benzetilmiştir. Şair, sevgilinin yüzünü bir çiçekle özdeşleştirerek onun güzelliğini doğa üzerinden anlatır. Bu, klasik şiir geleneğinde de sıkça rastlanan bir yöntemdir. Aynı zamanda karanfil çiçeğinin anlamı aşktır. Sevgilinin gülümsemesi aşk olarak imlenmiştir. Ayrıca sevgili, şiir öznesinin gönlünde bahar rüzgârı gibiefil efil esmektedir. Sevgili bahar rüzgârına benzetilmiştir. Bu mısralarda sevgilinin fiziksel güzelliğinin yanında şairde bıraktığı ruhsal etki de sezilmektedir.

*Irmağınız dolandıkça çöllerimde
Küçüldü hüznün huysuz atları
Bulutsuz yeşillere serdiniz
Yorgun ışıklı kanatları²⁸⁵*

²⁸³ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 14.

²⁸⁴ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 10.

²⁸⁵ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 17.

“*Bulutsuz*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralar, yine şairin imge kurgulama yöntemlerinden biri olan doğa unsurlarının iç dünyaya yansıtılması ve soyut kavramların somutlaştırılması üzerinden kurulmuştur. Şiir öznesinin gönlü kurak bir çöl olarak imlenmiştir. Sevgili ise bu kurak çölde yani şairin gönlünde dolanan bir ırmaktır. Irmak imgesi, ırmağın sürekli akması dolayısıyla şiir öznesinin, gönlünde sevgilinin sürekli kalmasını arzu edişini ifade eder. Sevgilinin ırmağı şiir öznesinin çöllerinde dolandıkça hüznün de azalır. Hüznün, burada kişileştirilmiş ve huysuz atlar şeklinde ifade edilmiştir. Atların huysuzluğu, hüznün duygusunun yoğunluğunu ve kontrol edilemez bir hal aldığını imlemektedir. Sevgili şiir öznesinin mutluluk kaynağıdır, hüznelerini yok eder. Ayrıca sevgili bu mısralarda da ışıklı kanatları olan ruhani bir varlık olarak imlenmiştir. Bu ifade arkada bir melek imgesi olduğunu çağırıştırır. Sevgili şiir öznesi için melektir.İçdünyasında huzura kavuşmasına vesile olmuştur.

İlhan Geçer’in şiirlerinde aşk ve sevgili ile imgeler oldukça fazladır. Şairin eserlerinden tespit edilen aşk ve sevgiliyle ilgili diğer hayal unsurları/imgeler ekler bölümündeki tabloda gösterilmiştir.

3.2.1.2. “Ben” İle İlgili İmgeler

İlhan Geçer’in şiirleri muhteva bakımından incelendiğinde, temaların daha çok şairin bireysel yaşantıları, içsel duyarlılıkları ve psikolojik durumları etrafında geliştiği görülür. Bu bakımdan İlhan Geçer, bireyin iç dünyasını temel alan “ben”merkezli bir şiir anlayışınasahiptir. Şairin şiirlerinde sıkça karşılaşılan “ben” imgesi, sadece anlatıcı kimliğini değil, aynı zamanda bireyin ruhsal katmanlarını da temsil eder. Geçer, şiirlerinde duygu yükünü dış dünyanın unsurlarına yükleyerek soyut olanı somut imgelerle görünür hale getirir.

Songül Taş şairin bu yönüyle ilgili şu yorumu yapar:

“İlhan Geçer’in şiirlerinin muhteva bakımından değerlendirildiğinde, konuların daha çok şairin kendi çevresinde yoğunlaştığı görülür. Hatta bu “ben”, bir “iç benin” yani “alt benin” halini yansıtmacı unsurlarla yüklü olarak şiirlere nüfuz eder. Şairin fenomenini veya iç görmesini, onun dünyaya bakışını şekillendiren yaşantılarını, mısra yapısında derinlemesine sezinlemek mümkündür. Şair “iç”in,

“ruh”un bütün ıstırabını “dış”a ,“çevre”ye yükler. “Dış” unsurları, “iç”teki acıyı, ıstırabı, karanlığı, boşluğu, hüznü kederi ve yalnızlığı ifadede birer araç olarak kullanır.”²⁸⁶

Bu ifadelerden İlhan Geçer’in şiir anlayışının ben merkezliveiç dünyayı yansıtan bir yapıya sahip olduğu anlaşılmaktadır. Şairin kendi çevresinde yoğunlaşması,iç dünyasını dış dünyaya yansıtan bir şairolduğunu göstermektedir.

Tacettin Şimşek, İlhan Geçer’de şiir öznesinin ayırt edici özelliğinin **“lirik bir ben”**e sahip olması olduğunu, şiir öznesinin iç ve dış yaşantılarıyla şimdiki zamandan, anılarıyla geçmişten beslendiğini, her iki kaynaktan edinilen izlenimlerin, şiir öznesini ”hüzün” ortak paydasında buluşturduğunu belirtir. Ayrıca şiir öznesinin her türlü hayat tezahürü karşısında duygulu kalmayı başardığını ifade eder.²⁸⁷ Bu ifadelerden İlhan Geçer’in şiirsel öznesinin her türlü hayat tezahürü karşısında duyarlılığını muhafaza eden, hayata lirik bir dikkatle bakan bir benlik olduğu anlaşılmaktadır.

Soldu göklerimin o şirin yıldızları

Sipsivri dikenlerin avucunda terliyorum

Sevgi tüten şarkısını bitirdi zaman

*Duvarlarımda çatlak tavanlarımda kurum*²⁸⁸

Geçer’in hayat karşısında aldığı tavrın genel olarak olumsuz olduğu belirtmiştik. Şairin *“Dar Ufuk”* adlı şiirinden alınan yukarıdaki mısralarda da hayatın akışı içinde karşılaşılan sıkıntıların, zorlukların şiir öznesini olumsuz etkilediği görülür. Şiir öznesi karşılaştığı sıkıntıları sipsivri diken olarak imlemiştir. Ayrıca *“Sipsivri dikenlerin avucunda terliyorum”* mısrasında kişileştirme vardır. Sıkıntılar, sorunlar o kadar büyük ki adeta şiir öznesini avucunun içine almış bir devî çağrışıdır. Son mısradaki şiir öznesi yaşadığı tüm sıkıntıların onda yarattığı tahribatı duvarları çatlak, tavanları kurum olan bir ev imgesiyle, kendisini eve benzeterek ifade etmiştir. Şiir öznesinin, geçirdiği mutlu, sevinçli anlar zamanın sevgi tüten şarkılar söylemesi olarak ifade edilerek, kişileştirme yoluyla imgeleştirilmiştir. Şair, iç dünyasında

²⁸⁶ Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri*,101.

²⁸⁷ Şimşek, “İlhan Geçer’in Şiirinin Bileşenleri”,95.

²⁸⁸ Geçer, *Hüzzam Beste*,42.

yaşadıklarını dış dünyadaki nesnelere yükleyerek ifade etmiştir ve böylece “ben”etrafındaimgeler kurgulamıştır.

*En masum beyazını yitirdi bulut
Bir uzak mevsim artık içli sevgiler
Umut salıncağını ipleri kopuk
Saçaklarımda kuşlar çığlığı esmer²⁸⁹*

Yine “*Dar Ufuk*” şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda da benzer olumsuz hava vardır. Bulut, masumiyetin taşıyıcısıdır ancak beyazını yitirmiştir. Bu ifadelerden geçmişte kalan temiz duyguların, artık yerini hüzne bıraktığı anlaşılmaktadır. “*Bir uzak mevsim artık içli sevgiler*” mısrasışkın geçmişe gömülmüş olmasını ve bu duygu yoğunluğu ile birlikte lirik benin hayal kırıklığını anlatmaktadır. Umut bir salıncak olarak imgeleştirilmiştir. Ancak şiir öznesi umutsuzdur. Umutsuzluk imgesi, umut salıncağının iplerinin kopması şeklinde imgeleştirilmiştir. Son mısradaki “*saçaklarımda kuşlar çığlığı esmer*” ifadesinde şiir öznesinin yine ev olarak imlendiği görülür. Bu evin saçaklarında ise esmer çığlıklar atan kuşlar vardır. Bu ifadeden şiir öznesinin iç dünyasındaki sıkıntı, buhran hissedilmektedir. Şair içindeki bu sıkıntıyı ve buhranı esmer çığlık atan kuş imgesiyle verilmiştir. İçbenin dışa yansımaları dış dünyadaki varlıklar üzerinden somutlaştırma, benzetme, kişileştirmeler yoluyla yapılmıştır.

*Yaşamının uzak sevinçlerindeyiz artık
Çoktan alıştım yalnızlığıma
Üzüntü, bitmeyen yağmur gibi
Vurup duruyor camlarıma²⁹⁰*

“*Umutsuz Şarkı*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda, şiir öznesi ayrılık sonrası ortaya çıkan hüznün ve yalnızlık duygularını yaşamaktadır. Sevinçler artık ona uzaktır. Yalnızlık duygusuna da çoktan alışmıştır. Ancak üzüntüsü dinmemiştir. Üzüntüsünün devam edişini şiir öznesi bitmeyen yağmur imgesiyle ifade eder. Şiir öznesinin kendisini ev imgesiyle ifade edişi, bu mısralarda da karşımıza çıkar. Kendisini bitmeyen üzüntü yağmurunun camlarına vurduğu bir ev olarak imge

²⁸⁹ Geçer, *Hüzzam Beste*,42.

²⁹⁰ Geçer, *Belki*,21.

eleştirmiştir. Hayrettin Orhanoğlu, “*İmgeler Atlası*” adlı eserinde, birçok şairin şiirlerinden yola çıkarak, özellikle 1950 sonrası şiirde yağmurun, bütün gün yağmasıyla bir iç bunaltısının ya da iç kargaşanın göstereni olmaya başladığını²⁹¹ ifade eder. Geçer’in, yağmuru, bitmeyen bir üzüntü olarak imlemesi bu sözleri doğrular niteliktedir.

Yağmur ol göklerden yağ ellerime

Ay ışığı gibi vur yollarıma

Nazlı kuşlar gibi kon dallarıma

*Sevda sepetime dol usul usul*²⁹²

“*Özlem Rıhtımı*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şair, sevgiliyi beklemektedir ve onun gelişini yağmur, ay ışığı ve kuş gibi doğa unsurlarıyla imgeleştirmiştir. Şiir öznesi bir ağaç, sevgili ise şiir öznesi tarafından dallarına konmasını arzu ettiği kuş olarak imgeleştirilmiştir. Ayrıca şiir öznesinin gönlü bir sevda sepeti olarak imlenmiştir. Bu mısralarda doğa unsurları ve duygular arasında kurulan bu bağ, şiirin imge yoğunluğunu artırmaktadır.

Takılıp şarkıların tül kanadına

Dönsek bu yollardan eskinin baharına

Aşkımız bir gülde açsa yan yana

Yıllar yüreğimde bir koca yengeç

*“Ben gamlı hazan sense bahar dinle de vazgeç”*²⁹³

“*Hazan Şarkısı*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şiir öznesi geçmişe özlem duymaktadır. Sevgiliyle birlikte yaşanmış güzel günleri hatırlar. Geçmişteki günleri eskinin baharı olarak betimler. Şarkıların tül kanadına takılıp gençlik yıllarına gitmeyi arzu eder. Şarkılar tül kanatlı kuş olarak imgeleştirilmiştir. Gençlik, kalıplaşmış olan bahar sembolüyle ifade edilmiştir. Yılların geçmesi, zamanın durdurulamaması şiir öznesinin yüreğini tıpkı bir yengecin kısılcı gibi sıkıştırılmaktadır. Arkada yaşlılık imgesi çağırılmaktadır. Şairin duygularını imgelerle derinleştirerek ifade ettiği görülmektedir.

²⁹¹ Orhanoğlu, *İmgeler Atlası*, 415.

²⁹² Geçer, *Hüzzam Beste*, 76

²⁹³ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 18.

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü üzere İlhan Geçer’de “ben”, sık sık çevresine duygularını yansıtan bir özne konumundadır. Dış mekân ya da doğa öğeleri, şairin iç dünyasını yansıtan unsurlardır.

3.2.1.3. Çeşitli Duygular Etrafında Oluşturulan İmgeler

İlhan Geçer’in şiirlerinde çeşitli duygular etrafında imge kurgulaması, onun lirik şiir anlayışının temel unsurlarından biridir. Şair; aşk, yalnızlık, hüzn, özlem, umut, geçmişe duyulan özlem, zamanın etkisi gibi yoğun duyguları somut imgelerle ifade ederek okuyucunun zihninde ve kalbinde kalıcı etkiler yaratır.

Şair şiirlerinde başta aşk, hüzn, ayrılık, özlem, yalnızlık gibi duygular olmak üzere acı, arzu, sevgi, mutluluk, mutsuzluk, sevinç, üzüntü, ümit, ümitsizlik, umut vb. gibi duygulara da yer vermiş ve bu duygular etrafında şekillenen imge kurguları oluşturmuştur. Şairin duygular etrafında imge kurguları oluştururken somutlaştırma, kişileştirme ve benzetmeden sıkça yararlandığı görülür.

Yürür mavilere güleç

Hüznün yorgun savaşçıları

Kara duvar ak-pak kireç

*Sevinç kuşları donatmış saçakları*²⁹⁴

“Yakında” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralar, İlhan Geçer’in duygu dünyasını en güzel yansıtan mısralardır. Bu mısralar karşıtlıklarla örülü bir yapıya sahiptir. Şiir öznesi, hüzn ve sevinç duyguları arasında gidip gelen bir ruh hali içerisinde. Hüzn bir savaşçıdır. Şiir öznesi bu savaşçı ile sürekli savaş halindedir. Ancak umut, sevinç gibi olumlu duyguların vermiş olduğu güçle hüzn savaşçılarını yorgun düşürmüştür. Bu dörtlükte hüzn, yorgun savaşçı, sevinç ise kuş olarak imlenmiştir. Şairin duygular etrafındaki imgelerde somutlaştırmadan yararlandığı görülmektedir.

Kör kuyulara düştü ümitler birer birer

Kopkoyu sisler örttü en masum dilekleri

Hatıralar, kuytu köşelere sindiler

²⁹⁴ Geçer, *Hüzzam Beste*, 26.

*Koptu elimizdeki uçurtmanın ipleri*²⁹⁵

“Çoktan Geçti” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda ümitsizlik, karamsarlık gibi duygular hâkimdir. Şair, hayal kırıklığı, umutsuzluk ve geçmişe duyulan özlem gibi duyguları etkileyici imge kurgularıyla okuyucuya sunar. Ümitler bir bir kör kuyulara düşmektedir. Şiir öznesinin elindeki uçurtmanın ipleri kopmuştur. Ümit, uçurtma imgesiyle ifade edilmiştir. Uçurtmanın iplerinin kopması ise Ümitsizlik imgesini çağırıştırır. İlhan Geçer’in lirik sesi bu mısralarda net bir biçimde görülür.

Yalan ümidin pembe gülümsemesi

Falda çıkan müjdelere vefa, mutluluk yalan

Susmuş bütün bülbüller duyulan baykuş sesi

*Acının ırmağıdır gönüllerde çağlayan*²⁹⁶

“Yalan” adlı şiirden alınan yukarıdaki dördlükte, şairin iç dünyasında yaşadığı boşlukveyalnızlık duygusu, dış dünyadaki unsurlarla (bülbül, baykuş, pembe gülümseme, ırmak) iç içe geçirilerek imge kurguları oluşturulmuştur. Bu mısralara ümitsizlik, umutsuzluk duyguları hâkimdir. Şiir öznesinin hiçbir şeye inancı kalmamıştır. Şair, renk izafesi, somutlaştırma, kişileştirmeden yararlanarak imgeler oluşturmuştur. Ümidin rengi pembedir. Ancak “ümidin pembe gülümsemesi yalan” ifadesi ümitsizlik duygusunu çağırıştırır. Şiir öznesinin gönlünde acı ırmağı çağlamaktadır. Acı burada ırmak olarak somutlaştırılmıştır. Çağlamak sözcüğü acının ne kadar büyük olduğunu ifade eder. Ayrıca ırmak imgesi acının sürekliliğini anlatır. Acının sürekliliği ırmak imgesi ile verilmiştir.

Gül gül açan sabahlar

Mahmur dal uçlarında ılık

Arzu gönüllülerde sarmaşık

Ümit aşk ölümsüz bahar

*Gül gül açan sabahlar*²⁹⁷

“Uzak” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda doğa ve insan ait duyguları iç içe geçirilmiştir. Şiir öznesindeki arzuların çokluğu gönlü saran sarmaşık olarak

²⁹⁵ Geçer, *Hüzzam Beste*, 48.

²⁹⁶ Geçer, *Hüzzam Beste*, 36.

²⁹⁷ Geçer, *Büyüyen Eller*, 46.

imgeleştirilmiştir. Ümit ve aşk ise ölümsüz bahar imgesiyle ifade edilmiştir. Bu iki duygunun hem ölümsüzlük hem de bahar olarak imlenmesi, şiir öznesinin hayatında bu duyguların her zaman canlı, taze kalmasını istediğinin göstergesidir.

Çoktan kapanmıştır perdeleri evlerin

İçerde oynanır değişik oyun

Duyulur şarkısı üzüntülerin

*Bekçiler de ilacını bulamaz mutsuzluğun*²⁹⁸

“*Bekçinin Dünyası*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralar İlhan Geçer’in şiirlerinde sıkça rastlanankaramsar ruh halini yansıtır niteliktedir. Bu mısralarda insanın iç dünyasındaki sıkıntılarını, dış dünyadaki çaresizliğini bir arada görmek mümkündür. Yukarıdaki mısralarda üzüntü, şarkı olarak, mutsuzluk ise ilacı olmayan dert, hastalık olarak karşımıza çıkar.

3.2.2. Yaşanan Mekânlar Etrafında Oluşturulan İmgeler

Şiir sanatında “mekân”, yalnızca bir coğrafi yer ya da fiziki çevre olmanın ötesinde, şairin duygusal, düşünsel ve hayalî dünyasını da yansıtan bir öğedir. Şairin yaşadığı, gördüğü, özlediği ya da hatırladığı yerler; şiirde sembolleşerek iç dünyanın izdüşümüne dönüşür. Bu bağlamda yaşanan mekân, şiirin atmosferini kurar, anlam derinliğini artırır ve duygu aktarımını güçlendirir.

Şiirde mekân unsuru şairin içinde bulunduğu ve şairin ilham aldığı ortam olması açısından önemlidir. Aynı zamanda şairin kişiliğini, hayata bakış açısını, anlam ve imge dünyasını gösteren bir öğedir. Yaşar Şimşek şiirde mekân unsuru ile ilgili şunları dile getirir:

“Şiirde mekân unsuru şairin bulunduğu, ilişkili olduğu ve ilham aldığı coğrafyayı yansıtması açısından önemlidir. Aynı zamanda şairin şahsiyetini, bakış açısını, estetik yaşantısını, kültür düzeyini, anlam ve imgelem dünyasını gösteren bir öğedir. Şiirin somut ve soyut anlam değeri, simgesel düzeyi ve göstergeler dünyası

²⁹⁸ Geçer, *Yeşil Çağ*, 21.

mekândan hareketle daha iyi anlaşılabilir. Şiirde mekâna yönelim, okurun şairin ruhunu anlama ve kişisel dünyasını tanıma edimine yardımcı olur... ”²⁹⁹

Yaşar Şimşek’in bu yorumundan şiirdeki mekânın sadece betimleyici bir unsur olmadığı, anlam kurucu ve duygusal aktarım sağlayıcı bir unsur olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Şiirde mekân şairin gerçekliği ile ilişkilidir. Şairin kimliğini yansıtır. Okur, şiirdeki mekân üzerinden şairin ruh hâlini, yalnızlığını, coşkusunu ya da kırılganlığını daha rahat anlayabilir. Mekân, bu anlamda okur için bir giriş kapısı gibidir; şairin dünyasına oradan girilir.

Öyleyse şiirin mekânları, şairin imge dünyasının anlaşılabilmesi açısından önemlidir. Fevziye Alsaç ise şiirde mekânın imgesel kaynak olduğunu şu sözlerle ifade eder: “*Mekân, fiziksel bir somutlukla birlikte ruhsal dokusuyla soyut imajları/ingeleri barındıran anlamlar üreten bir kavramdır.*”³⁰⁰

Şiirdeki mekânları çözümlemek şiiri anlamak ve doğru değerlendirmek açısından önemlidir. Zira şair, çoğu zaman doğrudan anlatmaktan kaçındığı duygu, düşünce ve imgeleri mekân üzerinden dolaylı biçimde ifade eder.

Yaşar Şimşek ise şiirdeki mekânları çözümlemenin şairin mekân algısını, poetik duruşunu ve anlam dünyasını açığa çıkarmak bakımından önemli olduğunu şu şekilde değerlendirir:

“Şiirde mekân çözümlemeleri; şairin mekân duygusunu ve poetik duruşunu belirleme, şiirinin anlam dünyasını keşfetme ve imgesel yönünü anlamlandırma açısından değerlidir. Özellikle insanın zaman ve mekân içindeki konumu, belli bir ortam içindeki değişimi/dönüşümü şairin yarattığı/kurduğu dünyanın mekândan ayrı düşünülmemeyeceğini göstermektedir. Bu anlamda bir şairin mekâna bakışı, mekânı yansıtma biçimi ve mekânla ilgili imge kullanımları şiirinin tematik örgüsünü şekillendirmesi ve estetik değerini yansıtması açısından önemlidir.”³⁰¹

²⁹⁹ Dr.Yaşar Şimşek, “Ahmet Kutsi Tecer’in Şiirlerinde Mekânlar”, *Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR)*, (2018), 4907.

³⁰⁰ Dr.Fevziye Alsaç, “Hayal Şehir Şiirinde Otantik Olma Bağlamında İmajlar”, *Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 42 (Ekim 2019), 302.

³⁰¹ Dr.Yaşar Şimşek, “Ahmet Kutsi Tecer’in Şiirlerinde Mekânlar”, 4909.

Şiirde mekân şair için yaşanmışlıkların, anıların olduğu bir yerdir. Oktay Yivli bununla ilgili şu yorumu yapar:

“Şiirin mekânı haritadaki herhangi bir yer olmaktan çıkar, bizzat şair tarafından yaşanmış bir yere dönüşür. Nasıl romanda kurgusal bir gerçeklikten söz ediyorsak, şiirdeki mekân da fiziksel bağlamından kopartılarak imgeyle yeniden üretilen bir olguya bırakır yerini. Mekân şiirde imgeleştirilirken şair-mekân ilişkisi, nesnenin şair üzerinde bıraktığı izlenimler, şairin öznel tutumu belirleyici nitelikler olarak değer kazanır. Şiirde mekânın peşine düşmek demek; bir anlamda şair-mekân ilişkisinin gizli boyutlarını ortaya koymak, şairin mekânda geliştirdiği özel tarihi açığa çıkarmak demektir.”³⁰²

Yivli’nin yukarıdaki yorumundan da anlaşılacağı gibi şairin şiirlerinde adı geçen mekânları, mekâna bakış açısını tespit etmek şiiri çözümlemek açısından önemlidir.

İlhan Geçer duygu yüklü şiirlerin şairidir. Şairin duygu dünyasının yansımalarını mekânlar üzerinde de görmek mümkündür. Geçer’in şiirlerinde mekânlar, şairin iç dünyasının dışa vurulduğu anlam alanlarıdır. Şiirde yer alan sokaklar, caddeler, kıyılar, evler; şairin ruhsal hâllerini ve hatıralarını yansıtan mekânlardır. Bu mekânlar, çoğu zaman geçmişle bağ kurar, hatıraları yeniden canlandırır.

Ebru Burcu Yılmaz İlhan Geçer’in şiirlerinde mekân unsuru ile ilgili şu yorumu yapar:

“İlhan Geçer’in şiirlerinde algısal mekân anlayışı doğrultusunda değişiklik gösteren bir mekân-insan ilişkisi söz konusudur. Mekâna izafe edilen anlam; şairin iç beninin görümleri kadar onun, mekânı bellek, kimlik ve estetik açılarından okuma biçimini de ifade eder. Empresyonist ifadelerle ruhun labirentlerine ışık tutan psikanalitik yorumlara imkân vermesi kadar, zamansal sürekliliğin mekân üzerinden takip edilebileceği bir şiir evreni sunan İlhan Geçer; tabiat, şehir ve mazi olmak üzere üç farklı perspektiften mekâna bakar.”³⁰³

³⁰²Okta Yivli, “Yahya Kemal’in Şiirinde Mekân”, *Türk Dili* 696 (Aralık 2009), 680-694.

³⁰³ Yılmaz, “İlhan Geçer’in Şiirlerinden Mekân-İnsan İlişkisi”, 124.

Ebru Burcu Yılmaz, İlhan Geçer'in şiirlerinde mekânın yalnızca coğrafi bir yer değil, aynı zamanda algısal bir gerçeklik olduğunu belirtir. Bu yaklaşımdan hareketle, Geçer'in şiirlerinde mekânın imge açısından tabiat, şehir ve mazi olmak üzere üç farklı açıdan değerlendirilebileceği sonucuna varmak mümkündür.

Duygularını şiirlerine en güzel bir biçimde yansıtan İlhan Geçer, tüm bu duyguları tabiat unsurları ile somutlaştırmıştır. Bu, şairin empresyonist yönünün bir yansıması, aynı zamanda şiir yazarken ortaya koyduğu en belirgin tavırlardan biridir. Songül Taş şairin bu yönünü şu sözlerle ifade eder: “*Duygu ağırlıklı şiirler kaleme alan İlhan Geçer, “içindeki aşkı, karanlığı, ıstırapı, hüznü ve zaman zaman da sevinci hep tabiat unsurları ile somutlaştırır.*”³⁰⁴ Şairin “*Kırık Dökük*” adlı şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda hem empresyonist ve lirik unsurlar yer almaktadır. Şiirdeki imgeler de bu unsurlar etrafında şekillenmiştir:

Selanik Caddesine huysuz bir yağmur yağıyordu
Islanmış yapraklar gibiydi gözlerin
Körkütük bir hüznü bağdaş kurmuştu kaldırımlara
Kahreden yalnızlıklardı dökülen bulutlardan
Bir sigara içimi ötedeydik
Uzanıp tutamadığımız mutluluklardan

Sevgi kokan rüzgârlardı esen yöremizde
Ağaçlar böceklerde aşka durmuştu
Sefil damlar altında sedirler acıkmıştı

...

*Selanik caddesinde efkâr kol geziyordu.*³⁰⁵

Yağmur	—————→	Huysuz bir insan
Hüznü	—————→	Kaldırımlara bağdaş kurmuş bir insan
Yalnızlık	—————→	Bulutlardan dökülen yağmur
Sevgilinin gözleri	—————→	Islanmış yaprak

³⁰⁴Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri*,163.

³⁰⁵ Geçer, *Belki*,12-13.

Yukarıdaki mısralarda Selanik Caddesi, sadece yer adı değil; şiir öznesinin iç dünyasının dışa yansıdığı bir duygu mekânı olarak karşımıza çıkar. Şiir öznesinin hüznün, yalnızlık gibi duygularının mekânla bütünleştiği görülmektedir. Şiirde yer alan imgelere bakıldığı zaman şairin daha çok duygularını tabiat unsurlarıyla somutlaştırdığı görülmektedir. Huysuz yağmur ve bağdaş kuran hüznü gibi ifadeler, duyguların tabiat unsurlarıyla somutlaştırılarak mekâna yerleştirildiğini göstermektedir. Ebru Burcu Yılmaz ise şairin bu yönü hakkında : “*İlhan Geçer şiirinde tabiatın bu derce geniş yer bulmasının şairin iç dünyasını dışa açma ve duygusal yoğunluğunu ifade ihtiyacı etkilidir. Bu dışa vurum için en uygun akım olan empresyonizm doğal olarak başta tabiat olmak üzere şiirdeki mekânların algısal boyutunu ön plana çıkarır.*”³⁰⁶ değerlendirmesini yapar. Ebru Burcu Yılmaz’ın bu değerlendirmesi, İlhan Geçer’in şiirinde tabiat ve mekânın neden bu kadar merkezi bir yer tuttuğunu, bunun da nasıl empresyonist bir yaklaşımla şiire aktarıldığını anlamamız açısından oldukça önemlidir.

İlhan Geçer’in duygu dünyasını çevresel unsurlarla yansıttığı belirtilmişti. Şair kimi zaman eşyalar üzerinden de iç dünyasını yansıtır. Ebru Burcu Yılmaz şairin bu yönüyle ilgili olarak ise şu yorumu yapar:

“*Eşyadan hareketle ifade bulan duygusal tepkiler, manzarayı ortaya çıkaran nazarın mahiyetini sezdirir. Şairin eşyayı kavrama ve yorumlama biçimi, onun ruh dünyasının iniş çıkışlarını sezdireceği gibi mekân ve insan arasındaki karşılıklı ilişkiyi de gözler önüne serer. İlhan Geçer’in resmettiği deneyimler onun dış dünyaya bakışında, kaynağını ruhtan alan yönlendirici etkilere göre boyut kazanır. İmgesel açılımlarla genişleyen ve derinlik kazanan bu boyut, şiir dilinin ima ile anlatma yönteminin bir gereği olarak manzaraya dair görüntüleri parçalar halinde sunar ve okuyucunun seziş ve tecrit kabiliyetine yansıtır.*”³⁰⁷

Yılmaz’ın yorumundan da anlaşılacağı üzere İlhan Geçer’in şiirlerinde eşya, mekân ve insan arasındaki ilişki şairin iç dünyasına bağlı olarak anlam kazanır. Şairin “*Endişe*” adlı şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda bunu görmek mümkündür:

Koltuk değnekleriyle gezebiliyor güneş

³⁰⁶ Yılmaz, “İlhan Geçer’in Şiirlerinden Mekân-İnsan İlişkisi”, 124.

³⁰⁷ Yılmaz, “İlhan Geçer’in Şiirlerinden Mekân-İnsan İlişkisi”, 125.

*Solgun ümitlerin sokaklarında
En zor yarışlarda koşucular tık nefes
Hep dram oynanıyor perdelerin ardında*

*Dikenler engebeler kaplamış düzlükleri
Kör kuyulara sarkıtılmış kovalar
Huzur körfezine yanaşmıyor gemi
Yüreklerde bir depremin endişesi³⁰⁸*

Yukarıdaki mısralarda, şairin iç benindeki ümitsizlik, karamsarlık ve mutsuzluk gibi olumsuz duyguların eşya ve çevreye yansımaları aynı zamanda bunlar etrafında oluşturulan hayal unsurları görülür. İlhan Geçer'in şiirinde psikolojik durumlara göre şekillenen bu tarz algısal mekânlara sıkça rastlanır. Güneşin bile koltuk değneğiyle dolaştığı, gemilerin huzura yanaşamadığı, sokakların solgun umutlarla dolu olduğu bir dünyada şiirin her bir mekânsal öğesibir ruh hâlinin anlatımihâline gelir.

İlhan Geçer'in şiirlerinde mekân olarak çocukluk yıllarında yaşadığı evin önemli bir yeri vardır. Şair, kendisinde kalıcı izler bırakan çocukluğunu geçirdiği yerleri unutmaz. Onun için yaşanılan her an değerlidir. Yaşanılan anları, hiç durmadan akan zamana karşı korumak ister. Şiirlerinde yaşadıklarına, yaşadığı yerlere sıkça yer verir. Bu mekânlar etrafında hayal unsurları oluşturur.

*Bir çocuk vardı eskiden
Aşı boyalı cumbalı evde
Mutlu dünyasında saltanat süren
Hayaller nerde
...
Bir çocuk vardı eskiden
Gündüzü gecesi yıldız yıldız
Şimdi o çocuktan kalan
Bir avuç hatıra yalnız³⁰⁹*

³⁰⁸ Geçer, *Yeşil Çağ*,22.

³⁰⁹ Geçer, *Hüzzam Beste*.21,İlhan Geçer, *Büyüyen Eller*,19.

“Eski Günler” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şairin Bandırma’da geçen çocukluk yıllarına duyduğu özlemin yanı sıra bu yıllarda yaşadığı aşî boyalı cumbalı evi de dile getirir. Bu mısralarda “çocukluk-mekân” ilişkisinin nasıl imgeye dönüştüğü açıkça görülmektedir. Cumbalı ev, yalnızca bir ev değil; yitirilen bir geçmişin, kaybolan bir mutluluğun şiirdeki karşılığı durumundadır. Ebru Burcu Yılmaz şairin çocukluk yıllarına duyduğu özlemi yaşanan evle yani mekânla birlikte mısralaştırmasını şu şekilde yorumlamıştır:

“ Çocukluk anıları bir sığınak gibi onun ruhuna sükûnet verir. Mekânı içinde yaşayan çocuklukla birlikte hayal etmek, algının en saf ve naif şeklinde duyulan özlemle ilişkilendirilebilir. Zira çocuk, mekânı basit bir şekilde kavırken oraya kendi safiyetinin izlerini bırakır. Yıllar sonra dönülen çocukluk mekânı, manevi bir anlam taşıyan, insanın bozulmamış ve saf duygularının tohumlarını içinde barındıran evdir... Şiirsel imge ile yüceltilen ev; sadece kişileri dış etkilerden koruyan bir barınak değil, geçmişi içinde saklayan ve mukimlerine köklerini hatırlatan bir varoluş mekânıdır. Bu mekânla hafıza ve düşler yardımıyla bağlantı kuran şair; fiziksel varlığını devam ettirmese de evi, duygu dünyasında yer ettiği şekilde bugüne taşır.”³¹⁰

Yılmaz, İlhan Geçer’in şiirlerinde çocukluk ve ev imgesi bağlamında mekânın nasıl algılandığını oldukça geniş bir biçimde yorumlamıştır. Şairin şiirlerinde mekân; çocukluk, hatıra, masumiyet gibi duyguların, unsurların saklandığı yerler olmaları bakımından önemlidir.

*Samatya’ da bir eski ev
Kömürlü trenlerin isiyle kara
Borulu gramofonu bıkmış yorulmuş
Hafız Burhan’ dan gazeller çala çala*

*Geçmişin özlemiyle sararmış gibi
Pencerelerindeki patiska perdeleri
Küçücük bahçesinde sallanır durur
Çirozluk uskumrular karadut taneleri*

³¹⁰ Yılmaz, “İlhan Geçer’in Şiirlerinden Mekân-İnsan İlişkisi”, 132-133.

*Eskimiş lodoların şarkısıyla ürperir
Ahşap evin saçakları balkonu
Bir köşede sanki unutulmuş gibidir
Çıkırtı paslanmış suyu çekilmiş kuyu*

*Saç mangalda demlenir taze pirinç pilavı
Çırçır suyuyla dolu köşedeki sırlı küp
Samatya’da masmavi bir yaz sabahı
Eski ev geçmişiyile avunur boyun büküp³¹¹*

“Samatya’da Bir Ev”adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şiir öznesi, çocukluk yıllarına duyduğu özlemi ve sisli hatıralar arasında hafızasında kalan ve çocukluğuna ev sahipliği yapan mekânı, yani evi hayal unsurlarıyla süsleyerek mısralara dökmüştür. Samatya’daki ev, geçmişin izlerini taşıyan bir mekândır. Bu ev, fiziksel bir mekân olmasından ziyade anıların, seslerin, kokuların ve duyguların mekânı olarak anlam kazanır. Çocukluk yıllarını aynası olan bu mekân şair tarafından görsel, işitsel, dokunsal imgelerin iç içe geçmesiyle betimlenmiştir.

İlhan Geçer’in şiirlerinde mekân olarak şehirler de önemli bir yere sahiptir. Doğduğu şehir İstanbul, çocukluğunun geçtiği Bandırma, Erdek; askerlik yıllarını geçirdiği Bursa ve hatıralarla dolu olan Ankara şairin şiirlerinde yer bulmuştur.

Ebru Burcu Yılmaz İlhan Geçer’in şiirlerinde mekân olarak şehirle ilgili şunları dile getirir: “ İlhan Geçer şiirlerinde şehir, coğrafi tespitlerin yanı sıra öznenin ruh haline göre farklı manzaralara bürünen bir yerdir. Bazı şehirler anıları biriktiren bir hafıza gibi geçmişi bugünde yaşatırken, bazıları da zaman içinde geçirdikleri değişimle şiire konu olurlar.”³¹²Geçer’in şiirlerinde şehir, şairin ruh hâline göre değişen bir görünüm kazanır. Bu çerçevede şehir, sadece betimlenen bir fiziksel çevre değil, şairin iç dünyasının, duygusal dalgalanmalarının ve zaman algısının da bir yansımasıdır.

*Bir kasaba tüter gözlerimde
Alabildiğine zenginlik alabildiğine kum*

³¹¹ Geçer, *Hüzzam Beste*, 39.

³¹² Yılmaz, “İlhan Geçer’in Şiirlerinden Mekân-İnsan İlişkisi”, 126.

*Tuz kokan kolyoz kokan sokaklarında
Gezer civil civil çocukluğum*

*Palata çeşmesinde karşıladık baharı
Bir yeşil davetti sanki Aynana
Bu kırlarda savrulup gitti en tatlı çağım
Günlerimi yem ettim kaya balıklarına
Hatıranla kaç yıl boşaldım doldum
Erdek kıyıları ve altın çocukluğum³¹³*

İlhan Geçer'in çocukluk yıllarının geçtiği mekân olan Erdek, şairin sevdiği, şiirlerinde yer verdiği ve özlemle hatırladığı bir mekândır. Şair mekânda çocukluğunun izlerini arar ve onu hem kaybedilmiş hem de daima içte taşınan bir değer olarak ele alır. Şair, çocukluk mekânını duyular, anılar ve doğa imgeleriyle bütünleştirerek bir tablo gibi okuyucuya sunar. Songül Taş İlhan Geçer'in Erdek'e ve çocukluğuna olan özlemini şu şekilde değerlendirir:

“Çocukluk yılları, insanların yaşlandıkça ve sıkıntılarla karşılaştıkça “kaçış” için sığındıkları bir dönem halini alır. İlhan Geçer de özellikle hatıranın buğulu atmosferinde geçmişe sığınılırken o, “yeşil, canlı ve diri” diye değerlendirdiği çocukluk yıllarından medet umar... İlhan Geçer Erdek'i hep sevgi ile hatırlar. Erdek, şairin “çocukluğunun kıyısı” gibidir.”³¹⁴

Songül Taş'ın bu değerlendirmesinden de anlaşılacağı üzere İlhan Geçer'in çocukluk ve mekân algısı, geçmişe duyulan özlemle birlikte şekillenir.

“Erdek Kıyılarında Çocukluğum” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şiir öznesi, Erdek'e ve orada geçen çocukluk yıllarına duyduğu özlemi hayal unsurlarıyla süsleyerek dile getirmiştir.

Şairin çocukluğu —————> Tatlı Çağ
Şairin çocukluğu —————> Altın

Şiirlerinde genel olarak karamsar bir hava olan İlhan Geçer'in çocukluk dönemi ve o dönemde yaşadığı mekânlara karşı sergilediği tavır olumludur.

³¹³Geçer, *Belki*,54-55.

³¹⁴Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri*,54.

Dolayısıyla bu olumlu tavırla ve ruh haliyle oluşturulan hayal unsurları, imgeler de buna göre şekillenmiştir.

Şairin “*Erdek’te Zaman*” adlı şiirinde de çocukluk yıllarına ve Erdek’e duyulan özlem ve bu duygular etrafında oluşturulan imgeler göze çarpar:

*İhtiyar çınarlarda rüzgârların şarkısı
Erdek gecelerine tatlı rüyalar taşır
Bulutlar dağlarının mavi ipek atkısı
Gönül kıyılarına mutluluklar yanaşır*

*Erdek’te yaz bahçelerinde
Mavi hatıralarla doludur zaman
Yosun kokan gül açan gecelerinde
Yürekler bir piyano dudaklar keman*

*Pembe sabahlarında ipek kanatlı kuşlar
İçli buruk sevdaların şiirini söyler
Sıcacık yüreğinde ne dert ne üzüntü var
Yeşilin cümbüşünde kırlar tepeler³¹⁵*

Yukarıdaki mısralarda yeşilin,mavinin,pembenin hakimolduğu rüya gibi bir mekan tablosu çizilmiştir adeta.Zengin hayal unsurları dikkat çekmektedir.Erdek’in yosun kokan, gül açan gecelerivepembe sabahları, zamansız bir huzurun mekânsal karşılığıdır.Çocukluk yıllarının geçtiği mekanla ilgili imgeler,hayal unsurları huzur dolu,mutlu bir tabloyu yansıtmaktadır.Daha önce de ifade edildiği gibi şairin dış dünyaya bakışında iç beninin etkisinin,yaşadıklarının etkisi vardır.

“*Gemlik İçin Mısralar*” adlı şiirinde ise şair, her mısrada mekanla ilgili ayrı bir imge oluşturmuştur:

*Dar yüzlü evleri denize karşı
Penceresinde yosun kokan tazeler
Masmavi gülümser sokakalar çarşı*

³¹⁵Geçer, *Hüzzam Beste*,87.

Rüzgarın sevdalıısı Kumla'dan eser

Bir özlem şarkısı dinmeyen

Tenha bahçelerde rüya dolu yaz

Bir şiir mısraları hiç silinmeyen

*Dağlarını kucaklayan bulutlar beyaz*³¹⁶

Şiirde yer alan dar yüzlü evler, yosun kokan tazeler, masmavi sokaklar, Kumla'dan esen rüzgâr gibi ifadeler, mekân unsurlarıyla şiir öznesinin iç dünyasının birleştiği bir görüntü ortaya koyar.

Gemlik'te sokaklar ve çarşı → Gülümseyen insan

Gemlikte rüzgâr → Sevdalı insan

Gemlik'te yaz → Dinmeyen özlem şarkısı

Gemlik'te bulutlar → Mısraları hiç silinmeyen şiir

Ayrıca yukarıdaki dörtlükte yer alan “*Dağlarını kucaklayan Bulutlar beyaz*” mısrasının arkasında Anne ve Bebek imgesi olduğu çağrışmaktadır:

Dağları kucaklayan bulutlar → Anne

Dağlar → Bebek

İlhan Geçer'in şiirine konu olan bir başka şehir ise Bursa'dır. Geçer, askerlik dolayısıyla bir süre Bursa'da bulunmuştur. “*Kubbeler Şehri*” adlı şiirden alınan aşağıdaki dörtlükte Bursa'nın güzellikleri hayal unsurlarıyla süslenerek anlatılmıştır:

Yeşilin cümbüşünde cilveli oynak

Bir şehir tüter durur gözümde duman duman

Kubbeler serviler ve sokak sokak

Bir şadırvan bir türbe hatta bir sultan

Bir şehir tüter durur gözümde duman duman

...

Dağ yeşil ova yeşil türbe yeşil

Göklerinde tükenmez şarkılar gibidir ezan

³¹⁶ Geçer, *Hüzzam Beste*, 88.

*Kubbeler çeşmeler şehri Bursa'da
Yeşil duaların kanadındadır zaman*³¹⁷

Yukarıdaki mısralarda Bursa cilveli oynak bir kadın olarak imgeleştirilirken Bursa göklerinde ezan tükenmez şarkı olarak imgeleştirilmiştir. Mısralarda yer alan hayal unsurları Bursa'nın manevi havasını da yansıtmaktadır:

Bursa'da ezan → Tükenmez şarkı

Dua Kuş →

Bursa → Cilveli oynak → Kadın

İlhan Geçer bu şiirinde imgeler aracılığıyla Bursa'yı bir şehir olmaktan çıkararak duygusal, estetik ve uhrevi bir mekâna dönüştürür. Bu imgeler, sadece dış dünyayı betimlemez; şairin ruhsal durumunu, geçmişe özlemini, zaman ve mekânla kurduğu derin bağları da sezdirir.

İlhan Geçer, şiirlerinde şehirlerin özelliklerine dikkat çeker. Şehirlere verdiği sıfatlar, onların kültürel ve tarihi zenginliklerini gösterir. Ebru Burcu Yılmaz İlhan Geçer'in şiirlerinde mekân olarak şehir ve Bursa ile ilgili olarak şu yorumu yapmıştır:

*“İlhan Geçer, şehirlerin kimliğini ön plana çıkararak anlatır. Şehirlere atfedilen sıfatlar, o şehrin tanımlanmasını kolaylaştırırken sahip olduğu kültürel birikimin zenginliği de kimlik ekseninde ortaya koyulur. Sözgelimi Evliya Çelebi tarafından “ruhaniyetli şehir” olarak tanımlanan Bursa, İlhan Geçer'in şiirinde “kubbeler ve çeşmeler şehri” olarak vasıflandırılır.”*³¹⁸

Bu değerlendirmesinde Yılmaz, Geçer'in şiirlerinde şehirlerin sadece fiziksel yerler değil, aynı zamanda tarihî ve kültürel kimlikleriyle ön plana çıktığını vurgular.

İlhan Geçer'in yine Bursa için yazdığı “*Hatıralar Şehri*” adlı şiirinde ise Bursa'nın güzellikleri, tarihi ve manevi havası imgelerle süslenerek ifade edilmiştir. Şiir Bursa'ya dair zengin ve çok katmanlı imgelerle doludur:

*Yeşil rüyalarında hatıralar
Mevsimler boyunca çiçeklenirdi
Sonsuzluğu hayal edilen bahar*

³¹⁷Geçer, *Hüzzam Beste*.86.Belki,56-57.

³¹⁸Yılmaz, “İlhan Geçer'in Şiirlerinden Mekân-İnsan İlişkisi”,129.

Dişi gençliğini bu şehre verir

...

“Gümüşlü” fecirle tutuşan kümbet

Fani zaman gibi akar “Nilüfer”

Türebelerde hala mukaddes nöbet

Ova fethin nal seslerini dinler

Geçmiş zamanlardan kalan aydınlık

İpek gecelerine iner sel gibi

Yıldızların koynunda erir yalnızlık

Yeşil rengi bir darbimesel gibi

Mavi çinilerden okunur Kur'an

Ses vermede tarih kubbelerinden

Hep aynı şarkıyı söyler şadırvan

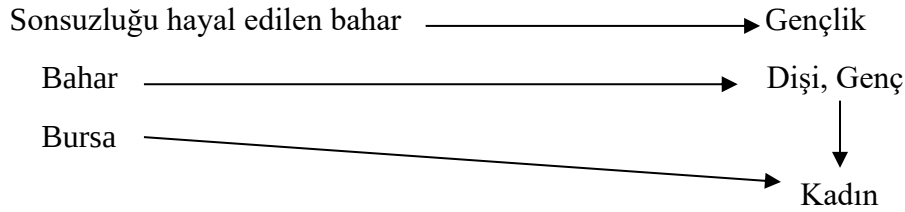
“Çıkamaz muhabbetin derunu dilden”

Mahzun servilerde uhrevi sada

Mesut yalnızlığında Emirsultan

Hatıralar şehri zümrüt Bursa'da

Rüzgârların kanadındadır zaman³¹⁹

“Kubbeler Şehri”adlı şiirinde de şair Bursa’yı cilveli ve oynak olarak ifade etmiş arka planda bir kadın imgesi çağrıştırmıştır. “Hatıralar Şehri” adlı şiirinde de Bursa dişi ve genç sıfatlarıyla tanımlanarak yine kadın imgesi çağrıştırılmıştır. Songül Taş İlhan Geçer’in “Hatıralar Şehri” adlı şiiriyle ilgili şu yorumu yapar: “Özel bir anlam taşıyan Bursa, şairin askerlik yıllarını geçirdiği ve Ruhan Hanım’la büyük bir aşk yaşadığı mekândır. Şehrin her köşesi hatıralarla yüklüdür. Zaman, rüzgâr gibi

³¹⁹ Geçer, *Büyüyen Eller*,59-60.

*esip geçer, her şey hızla geçmişe karışır... Bursa şairin aşkla hatırladığı bir şehirdir.*³²⁰ Songül Taş'ın da ifade ettiği gibi Bursa şairin aşkla hatırladığı bir şehir olması dolayısıyla şiirde yer alan genç, dişi, cilveli sıfatlarıyla bir kadın imgesi çağrıştırılmıştır.

Şairin şiir boyunca oluşturduğu imgeler, hayal unsurları Bursa'ya karşı duyulan sevgiyi, şehrin güzelliklerini, tarihini, uhrevi havasını yansıtır niteliktedir:

BURSA'NIN TARİHİ	→	Geçmiş zamanlardan akan aydınlık
BURSA'NIN TARİHİ	→	Bursa'nın ipek gecelerine inen sel
BURSA'NIN GECELERİ	→	İpek
BURSA GECELERİNDEKİ YILDIZLAR	→	Yoldaş, dost
BURSA'NIN YEŞİLİ	→	Darb-ı mesel
BURSA	→	Hatıralar şehri
BURSA	→	Zümrüt
BURSA'DA ZAMAN	→	Rüzgârların kanadında
	↓	KUŞ

İlhan Geçer'in şiirlerinde yer alan bir başka şehir ise Ankara'dır. Şairin hayatında iz bırakan aşk, ayrılık gibi duygularla ilgili hatıralar bu şehirde yaşanmıştır. Ebru Burcu Yılmaz İlhan Geçer'in mekân olarak şehre bakışını şu şekilde dile getirir: *"İlhan Geçer, şehrin morfolojisini oluşturan unsurlardan ziyade hatıralarında iz bırakan yönleriyle şehirleri şiirine konu eder."*³²¹ *"Gözümde Tüten Şehir"* adlı şiir de Yılmaz'ın bu yorumuna güzel bir örnektir. İlhan Geçer bu şiirinde Ankara'yı hatırlar ve Ankara'ya olan özlemini dile getirir. Şehirle ilgili hayal unsurları da özlem duygusu etrafında şekillenmiştir:

Gözlerimde Ankara tütüyor
Masmavi gökleri vurmuş ufkuma
Gündüz hayalime gece uykuma
Ankara'nın eflatun taşı

³²⁰ Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri*, 156.

³²¹ Yılmaz, "İlhan Geçer'in Şiirlerinden Mekân-İnsan İlişkisi", 128.

*Babamın kır düşmüş başı
Ve dost yüzlü sokaklar giriyor*

*Serin bir poyraz esiyordur tepelerden
Akasya dallarını ürperten
Geç kalmış öğrenciler koşuyordur trene
Çankaya'ya gölgeler çift düşer çimene
Tanıdık sesler gelir caddelerden
Seni görüp seni sevip de ayrılmak zor*

...

*Altındağ'ın küskün kalabalığı
Mamak yollarında dizim dizim işçiler
Vişne bahçelerinden gelen serinlik
Vişneler gibi mayhoş tazeler
Yıldız çiçeklerine yağmur çiseler
Sen bu düşü neye yorarsan yor
Gözlerimde Ankara tütüyor³²²*

Yukarıdaki mısralarda şehrin; geçmişe özlem, çocukluk, gençlik ve doğa unsurlarıyla birleşerek şairin ruh hâlini yansıttığı görülür.Şair, bu şekilde çok katmanlı imgeler oluşturmuştur.

Şairin “*Kar Yağıyordur*” şiiri de Ankara ile ilgili benzer duygular etrafında yazılmıştır:

*Şimdi Ankara dağlarına kar yağıyordur
Ve artmaktadır şakaklarını kırı
Hatıralar Pavyonunda Biafralı şarkıcı
Aşkı yalnızlığı açlığı ağlıyordur
Şimdi Ankara dağlarına kar yağıyordur
...
Şimdi Ankara dağlarına kar yağıyordur
Terk edilmiş şehirler gibidir için*

³²² Geçer, *Hüzzam Beste*,79-80.

*Bir kuşkanadında yitmiş sevincin
Aynalar gerçekleri yüzüne vuruyordur
Kurumuş dallarına kargalar konuyordur³²³*

Bu şiirde İlhan Geçer, Ankara'yı bir hüznün mekânı olarak ele alır. Kar, karga, kurumuş dallar ve ayna gibi imgelerle; yalnızlık, yaşlılık, yorgunluk, ölüm gibi duyguları tablolastırır. Şiirdeki imgeler yine şairin iç dünyasını şehir üzerinden kurguladığı imgelerdir.

*Trenler bir akşam vakti alıp gidecek beni
Bir akşam vakti ayrılacak ellerimiz
Graf Galen sokağına yalnız döneceksin
Frolayn Eva gene o şarkıyı söyleyecek
İnce bir yağmur düşecek kaldırımlara
Ve hüznün söndürecek ışıkları bir bir
Sen uzak bir bahar akşamını düşüneceksin
...
Bomboş sabahlara uyanacak gözlerin
Yitik zamanların hüznüyle dolacaksın
Mehlem tramvayında bir garip yolcu
Sana yalnızlığını hatırlatacak
Akşam dönüşü ekmeğini bir kişilik alacaksın
Çatalım kaşığım sofradan kalkmış olacak³²⁴*

“Ren Kıyılarından” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısraları şair, bir dönem Almanya'ya giden ilk eşi Sadiye Hanım'dan ayrı olmanın verdiği hüznle yazmıştır. Bu şiirde İlhan Geçer; ayrılık, hüzn ve yalnızlık temalarını imgesel bir yoğunlukla işler. Şiirdeki imgeler zaman, mekân ve eşya üzerinden şekillenerek duyguların ifade aracı olur. Şiirde tren, tramvay, ekmek, çatal-kaşık vb. unsurlar duyguları yansıtan imgelere dönüşür. Ebru Burcu Yılmaz'ın: “Mekânı içinde yaşayan insanla kurduğu kalbi yakınlığa göre anlamlandırma pratiği, İlhan Geçer'in şehre bakışında da dikkati çeker. Şaire göre, şehri dolduran ve yaşanmaya değer kılan sevgilinin varlığıdır...”

³²³ Geçer, *Hüzzam Beste*,30.

³²⁴ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,33-34.

Tabiat şiirlerindeki empresyonist tavır, şairin şehre bakışında da etkili olur. Yaşadıklarının etkisiyle dış dünyayı yorumlayan şair, sevdiği insanla birlikte mesken tutmadığı şehri karamsar tablolar halinde resmeder.”³²⁵değerlendirmesinde de belirttiği gibi İlhan Geçer’in şehir algısında, mekân duygusal bağ üzerinden şekillenir. Şair için bir şehri anlamlı kılan unsur, sevilen kişinin varlığıdır. Şiirdeki hayal unsurları da bu tabloya göre şekillenir.

Şairin “*Ardınca Söylenen Şarkılar*” adlı şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda sevgilinin yokluğunda mekânın da anlamını yitirmesi ve ortaya çıkan karamsar tablo görülmektedir. İlhan Geçer bu mısralarda da ayrılığı ve yalnızlığı şehirle birlikte anlatmıştır. Yağmur, raylar, suskun sokaklar gibi imgeler, şairin hüznü ruh hâlini yansıtır. Şiir öznesi için sevgilinin olmadığı bir şehrin sokakları da bomboş ve anlamsızdır. Artık ne şarkılar ne de mevsimler teselli verebilir. Şairin duyguları mekâna da yansımış, şehir duygusal bir çöküşün sahnesi olmuştur:

*Çisil çisil bir yağmur yağıyordu
İpislak uzanan raylar hüznü veriyordu bana
Acı bir yalnızlıktı dolan
Senden boşalan avuçlarıma*

*Bak sevdiğimiz şarkılar da susmuş
Yitirmiş sevincini yıldızlar bile
Artık bu şehrin sokakları da bomboş
En cömert vaktindeki bahar bile nafile³²⁶*

İlhan Geçer’in şiirlerinde yer alan bir başka şehir ise İstanbul’dur. Şairin “*Gece Yarısı*” şiirinde Boğaz, Haliç gibi mekânlar ve burada yaşayan insanlar resmedilmiştir:

*Boğaz’da yine şakır şakır
Yıldızlar yıkanmaktadır
Boyası dökülmüş yalıda Dilruba Hanım
Uzak hatıralarla uyumaktadır*

³²⁵Yılmaz, “İlhan Geçer’in Şiirlerinden Mekân-İnsan İlişkisi”,127.

³²⁶ Geçer, *Belki*,22-23.

Haliç 'te gece yüzlü mavnalar
Ve mavnaların birinde Rizeli Hasan
Uzanmış yıldızlara karşı
*Türküler mırıldanmaktadır*³²⁷

İlhan Geçer bu mısralarda, İstanbul'un gece manzarasını imgesel bir biçimde yansıtır. Boğaz'da yıldızların şakır şakır yıkanması, gökyüzünün ve denizin güzelliğini anlatan ve güçlü bir hayal gücünün ürünü olan bir imgedir. Boyası dökülmüş yalıda uyuyan Dilruba Hanım, uzak hatıralara uyumak ifadeleri yaşlılığı imlemektedir. Bahsi geçen bu yalı, aynı zamanda eskiyen bir mekânı şiir öznesinin geçmişe duyduğu özlemi yansıtır. Gece yüzlü mavnalar ise karanlıkta duran tekneleri kişileştirerek anlatır.

Boğaz sularında yıldızlar → Yıkanan İnsan
Haliç'te mavnalar → İnsan

“Değişen İstanbul” adlı şiirinde İstanbul'un eski ve yeni halini kişileştirmeden, benzetmeden yararlanarak karşılaştırır. Şair, İstanbul'un geçmişteki güzelliğini özlemle hatırlar; şehrin geçirdiği değişimi ise hüznle anlatır:

Susmuş Heybeli 'de Sultani-Yegâh
Körfezde mehtabın iri gülleri solmuş
Boğaz'da süzülen Halas İnşirah
Eski yalılar ve iskeleler
Şimdi birer hatıra olmuş

Eskisi gibi sevimli değil
İçeren köy'de bahar gecesini
Geçmişiyse özlemiyle hüznü üzgün
Yıkılmış köşkleriyle Bağdat Caddesi

Bir başka olmuş Kapalıçarşı şimdi
Görünmüyor eski gelinlikler duvaklar
Yok, işportacıların çılgılığı ve tezgâhı
Bomboş duruyor Çukur Muhallebici

³²⁷ Geçer, *Büyüyen Eller*, 10-11.

Memnun değil halinden Bedesten ve Kavaflar

...

Tarihti musikiydi güzelliği şiirdi

*Bu Şehr-i İstanbul yamalı bohça şimdi*³²⁸

İlhan Geçer, İstanbul'un geçmişte ne kadar güzel ve anlamlı bir şehir olduğunu şimdi o eski güzelliklerin çoğunun kaybolduğunu benzetmelerden yararlanarak mısralara dökmüştür. İstanbul, bir zamanlar tarih, musiki, şiir ve güzellik iken; şimdi parçalanmış, ruhunu yitirmiş bir yamalı bohçaya dönüşmüştür. Yamalı bohça benzetmesi şehrin artık düzensiz ve ruhsuz olduğunu imler. Ebru Burcu Yılmaz İlhan Geçer'in İstanbul'un yeni hali için yamalı bohça tabirini kullanmasıyla ilgili şunları dile getirmiştir:

*"Sahip olduğu kültürel çeşitliliği bir zenginliğe dönüştürerek kültür, sanat ve mimarisine yansıtmayı başaran bu şehir; hâkim dinamiklerindeki nitelik kaybı sebebiyle artık bir 'yamalı bohça'ya dönmüştür. Tarihi akış içinde şehirde yaşanan değişimler sadece fiziki plandaki kayıplarla sınırlı kalmamış, aynı zamanda şehre metafizik bir aksiyon kazandıran manevi çehrenin de yok olmasına sebep olmuştur... Gündüzü ve gecesiyle bambaşka bir âlemi yaşatan bu şehir, dokusuyla birlikte yaşama üslubunu da yitirmiştir."*³²⁹

Eskiden gece ve gündüzüyle insanlara farklı duygular yaşatan İstanbul artık bu ruhunu kaybetmiştir.

İSTANBUL	→	Tarih
İSTANBUL	→	Musiki
İSTANBUL	→	Şiir
İSTANBUL	→	Yamalı bohça

"Eski Gözlerle" adlı şiirinde de şair, "Değişen İstanbul" şiirinde eski günlerindeki ihtişamının olmadığını belirttiği ve yamalı bohçaya benzettiği İstanbul'un eski günlerini hatırlar:

İstanbul'u geziyorum eski gözlerle

Sokak sokak semt semt

³²⁸ Geçer, *Hüzzam Beste*, 81.

³²⁹ Yılmaz, "İlhan Geçer'in Şiirlerinden Mekân-İnsan İlişkisi", 126.

*Kulaklarım doluyor eski sözlerle
Çarşıda pazarda bet ve bereket*

*Eyüp Sultan Camiinde bayram sabahı
Dua sinmiş güvercinler uçuşur kubbelerden
Kimi secdede arar kimi gökte Allah'ı
Burada buluşur ruhlarla beden
...*

*Şenlikli günlerinde gene Şehzadebaşı
Turan Tiyatrosunda ölümsüz Naşit
Oynanmamış yerinden hatıraların taşı
Ramazanı bayramı bir başka çeşit³³⁰*

Şair, şiirinde İstanbul'un hem manevî yönünü hem desosyal hayatındaki geçmiş zenginlikleri özlemle anlatmıştır. İstanbul, artık aynı şehir değildir; değişmiştir ama hatıralarda canlıdır.

Ebru Burcu Yılmaz İlhan Geçer'in "Eski Gözlerle" şiirinde şehre bakışı hakkında şu yorumu yapar:

*"Eski Gözlerle" şiirinde, bütün duygularını şehre açan bir insanın gözlerine yer verilir. Şehri bir turist gibi değil de adeta bir seyyah tavrı bu insanın, bir taraftan mazinin sesine kulak verirken aynı zamanda bugünü yaşar ve geleceğe uzandığını hisseder. Mekânın kimliği ve estetik unsurları, şehrin özel mekânları ile birlikte anlatır. Bugünün İstanbul'unu eski gözlerle gezen şair, zamanda bir yolculuk yaparak geçmişi halde yaşama deneyimi olarak tanımlanabilecek milli romantik duyuş tarzıyla mekânı yorumlar."*³³¹

İlhan Geçer, İstanbul'u eski gözlerle gezerek, şehrin geçmişini bugünde yaşama deneyimini mısralaştırmıştır.

"İstanbul'da Akşamüstü" adlı şiirinde de şair, İstanbul'daki mekânlardan ve eskisi gibi olmayışından bahseder:

³³⁰ Geçer, *Hüzzam Beste*, 82-83.

³³¹ Yılmaz, "İlhan Geçer'in Şiirlerinden Mekân-İnsan İlişkisi", 129.

İstanbul'un eskisi gibi olmaması, şiirlerinde genel olarak karamsar bir hava bulunan İlhan Geçer'in üzerinde olumsuz bir ruh hali yaratır.

Beylerbeyi'ndeki tarihi yalı
Mavi şarkısını dinler suların
Çoktan parçalanmış eski sandalı
Yıllar var açılmıyor sürgüsü panjurların

Manolyalı bahçede sofralar kurulmuyor
Kalmamış nar şerbeti dağıtan cariyel
Gülfem Kalfa tamburun tellerine vurmuyor
*Çoktan susmuş gönülleri titreten o besteler*³³⁴

"Beylerbeyi'nde" adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda mekânın eskisi gibi olmamasının verdiği hüznün sezilmektedir. Geçer, bu mısralardazamanla sessizliğe gömülen bir İstanbul yalısını, o yalıyla birlikte kaybolanyaşam biçiminiduygulu imgelerle anlatır. Şiirdeki hayal unsurları da mekânın yeni halinden memnun olmayan şiir öznesinin bu olumsuz ruh halini yansıtacak şekilde oluşturulmuştur.

Beylerbeyi'ndeki tarihi yalı → Mavi suların (denizin)şarkısını dinleyen
↓
Deniz → Şarkı söyleyen → İnsan → Kişileştirme

Şair, çevre unsurlarına ve mekâna ruh katmak için sık sık kişileştirmeye başvurmaktadır. Yukarıdaki mısralarda oluşturulan tablonun ardında yalnızlık duygusun imlendiği görülür.

Özetle, İlhan Geçer'in şiirlerinde çevresel mekânlar geçmişin izlerini taşıyan birer hafıza;algısal mekânlar ise duygu dünyasının aktarılmasında bir araç olarak yer alır. Şairin şiirlerinde yer alan mekânlarla ilgili imgeler, hayal unsurları bu bakış doğrultusunda oluşturulmuştur.

³³⁴Geçer, *Hüzzam Beste*,84.

3.2.3. Tabii Çevre İle İlgili İmgeler

İlhan Geçer'in empresyonist bir şair olduğu, şiirlerinde tabiat unsurlarına sıkça yer verdiği ve duygularını tabiat aracılığıyla somutlaştırdığı daha önce ifade edilmişti. Şair, hüznün, aşk, mutluluk, ümit gibi bireysel duyguları doğaya ait imgeler aracılığıyla dile getirir. Bu anlamda, tabiat unsurları şairin şiirlerinde yalnızca bir dekor değil, aynı zamanda şiirsel duyarlılığın taşıyıcısıdır. Doğal çevreye ait unsurlar imge kurulumunda etkin bir rol üstlenir. İlhan Geçer'in şiirlerinde yer alan bu tarz imgeler, içeriklerine göre şu başlıklar altında sınıflandırılabilir:

3.2.3.1. Su İle İlgili İmgeler

Su canlılar için yaşam kaynağı olmasını yanında sanatta, edebiyatta da sıkça kullanılan bir unsurdur. Edebiyatta su, hem maddi hem manevi yönüyle çok zengin bir kavramdır. Aynı andahayatı verir ve alır, temizler ve bozar, geçip gider ama iz bırakır, sesiyle ruhu okşar ama sellerle yıkar. Bu çok yönlü yapısı sayesinde, su imgesi; şiirden romana edebi türlerin vazgeçilmezlerinden biri hâline gelmiştir. Türk edebiyatında ise su imgesi, İslâmiyet öncesinden günümüze kadar geniş bir anlam derinliği ve çeşitlilikle varlığını sürdürmüştür.

Mustafa Karabulut, *“İmge ve Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde “Su” İmgesi”* adlı eserinde su kavramı ve edebi eserlerde imge kaynağı olarak kullanması ile ilgili olarak şu yorumu yapar:

“Su, yaşamın maddi ve manevi temel kaynaklarından biri olup sanat dünyasının vazgeçilmez bir unsurudur. Su, “anâsır-ı erbaa” olarak adlandırılan “toprak, hava, ateş, su” olmak üzere kâinatı oluşturan dört temel unsurdan biridir. Su, Kur'an-ı Kerim'de bazı sûrelerde kâinatın cevheri olarak ifade edilir. Edebi eserlerde su önemli bir imge kaynağı olarak değişik anlamlarda yüzyıllarca kullanılmıştır. Türk edebiyatında su, İslâmiyet öncesinden günümüze kadar geniş katmanlı bir şekilde gelmiştir.”³³⁵

³³⁵Mustafa Karabulut, “İmge ve Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde ‘Su’ İmgesi”, *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature* 1/2 (12 Kasım 2015), 65-84.

Karabulut'un yorumundan da anlaşılacağı üzere ve yukarıda da belirtildiği gibi su, yaşamın hem maddi hem de manevi temel kaynaklarından biridir. Aynı zamanda sanatta davazgeçilmez bir unsur olarak kabul edilir.

İlhan Geçer'in şiirlerinde su kavramı, sadece doğanın temel bir unsuru olmanın ötesinde, zengin ve çok katmanlı bir imgesel dünyaya dönüşür. İlhan Geçer 'in şiirlerinde tabiat unsurlarından su etrafında oluşturulan pek çok imgeye rastlamak mümkündür. Şairin şiirlerinde yağmur, ırmak, deniz, su, çeşme, dalga vb... sözcükler etrafında imgeler oluşturduğu görülür. Tüm bu unsurlar İlhan Geçer'in şiirlerinde duyguların ve hatıraların aktarım aracı olarak yer alır.

"İlmik" adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda İlhan Geçer'in şiirlerinin genelinde görülen karamsar hava görülmektedir. Şiirdeki imgeler de bu karamsar havayı yansıtır. Geçer, umut, umutsuzluk gibi soyut unsurlarla ilgili imgeler oluştururken tabii çevre unsurlarından suyu kullanmıştır. Bu mısralarda su imgesi şiir öznesinin beklentilerini ifade eder. "*Çeşmelere uzanan dudaklar*" mısrasında aslında gerçek manada suya uzanmak değil bireyin umutlarına uzanması ifade edilir. Ancak suya ulaşamaması şiir öznesindeki umutsuzluğun göstergesidir:

Çeşmelere uzanan

Dudaklar su bulamadı

İğnelerin deliği

*Ufaldıkça ufaldı*³³⁶

Su → Umut

Çeşme → Umut kaynağı

Suya ulaşamamak → Umutsuzluk

"Bir Bulut Geçti-II" adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda mutluluk duygusu su imgesiyle somutlaştırılmıştır. "İlmik" şiirine benzer bir şekilde su imgesi şiir öznesinin beklentilerini ifade etmek için kullanılmıştır. Çeşme yine olumlu duyguların kaynağı olarak işlev görmüştür. Ancak bu çeşmeden sapsarı çamur akması özlenen mutluluğa bir türlü ulaşamamayı anlatır:

Su umduğumuz çeşmelerden

³³⁶ Geçer, *Hüzzam Beste*, 43.

Sapsarı çamur aktı
Gülümseyişler yavan
*Sevgiler hep uzaktı*³³⁷

Mutluluk	→	Su
Çeşme	→	Mutluluk kaynağı
Mutsuzluk	→	Mutluluk çeşmesinden sapsarı çamur akması

“*Evsiz Barksız Çocuksuz*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda şairin çocuksuz oluşundan kaynaklanan olumsuz ruh hali dikkat çeker. Çocuklu, hayatında bolluk, bereket, mutluluk olan insanlar için “*Ab-ı hayat aktı kiminin çeşmesinden*” ifadesini kullanılmıştır. Ab-ı hayat, mitolojik ve edebî anlamda ölümsüzlük suyu, hayatı güzelleştiren, insana tazelik ve mutluluk veren kutsal bir semboldür. Şiir öznesi ise tüm bunlardan nasibini alamamıştır, kendisini nasipsiz olarak görür. Bu mısralarda aynı zamanda şiir öznesinin yalnızlığı da hissedilir. Tüm bu duygularını su etrafında oluşturduğu imgelerle dile getirir:

Ab-ı hayat aktı kiminin çeşmesinden
Bizim tarlamızaysa yağmadı yağmur bile
Evsiz barksız çocuksuz geçip giden ömürden
*Kırık dökük hatıralar kaldı ellerimizde*³³⁸

Çocuk sahibi olmak/mutluluk/nasipli olmak	→	Çeşmesinden Ab-ı hayat akması
Çeşme	→	Umut/mutluluk kaynağı
Yağmur	→	Umut/mutluluk/bereket
Şair	→	Çorak, yağmur bile yağmayan tarla

Kısacası bu mısralarda su imgesi olarak Ab-ı hayat ve yağmur umutları, mutluluğu, çocuk sahibi olmayı imlemektedir.

“*Mevsimler Değişti*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda yine soyut bir kavram olan hüznün, su imgesiyle ifade edilmiştir. Yorgun sularifadesi şiir öznesinin yaşadıklarının yükünü taşımaktan yorgun düşen iç dünyasını yansıtır. Nilüfer ise şiir

³³⁷Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 38.

³³⁸Geçer, *Hüzzam Beste*, 12.

öznesinin hüznü ve yorgun iç dünyasındaki ümitleri temsil eder.Şiir öznesi hayatın tüm olumsuzluklarına rağmen ümitlerini yitirmemiştir:

Beyaz nilüferlerdi yüzen
Hüznün yorgun sularında
Tasasız çiçekler açardı
*Gül yordamı uykularında*³³⁹

Hüzün → Yorgun su
Ümit → Beyaz nilüfer

“Bir Acı Rüzgâr” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda ise hatıralar, köpüklü suimgesiyle ifade edilmiştir. Su bu mısralardahatıraların taşıyıcısıdır. Uzak kıyıları ifadesi ise o hatıralara artık ulaşamayacağımızı, bir şeylerin geri dönmeyecek şekilde uzakta kaldığını,geçmişini imlemektedir:

Düşer çığlık çığlık
Sonra sapsarı öpüş
Sonra hüznün
Köpüklü sular gibi hatıralarımız
*Uzak kıyılarımızda*³⁴⁰

Hatıralar → Köpüklü su
Geçmiş → Uzak kıyı

“Bir Ömür Boyu” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda sevgi, su olarak somutlaştırılmıştır. Sevgiyi bardak bardak doldurup testimize ifadesi, sevginin sabırla biriktirilmesi, değer verilerek saklanması anlamını taşır.Aynı zamanda testi, gönlü de imlemektedir. Sevgi, şiir öznesi ve sevgilinin gönül testisinde sabırla biriktirilip saklanmaktadır. Tüm bunlardan su imgesinin, aşk, sabır, umut ve zamanla yeşeren bir birlikteliktigibi duyguların ifade aracı olduğu sonucuna ulaşılabilir:

Karlar bile kor gibi düşerdi içimize
El eleyen erirdi yolumuzdaki buzlar
Sevgiyi bardak bardak doldurup testimize

³³⁹ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,14.

³⁴⁰ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,45.

*Derdik şubat bahçesinde filiz versin temmuzlar*³⁴¹

Sevgi → Su → Aşk, sabır, umut

Gönül → Testi

Bağbozumu sofrasında birlikte oturalım

*Sevdayı aynı tasta içelim doya doya*³⁴²

“*Aşkımızın Eylülü*”adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda su imgesi doğrudan geçmese de kullanılan imgeler suya bağlı çağrışımlarla anlam kazanır. Seveda, dolaylı olarak su olarak somutlaştırılarak imlenmiştir. Seveda burada su gibi içilir; yani dolaylı olarak aşkın bir hayat kaynağı olarak görüldüğü söylenebilir.

Nil bir suda yıkanan ellerinizden

Sevginin en inci ışıltıları damlar

Buselik bir gecedir sizden

*Aşkın kapısını çalan şarkılar*³⁴³

“*Şehnaz Beste*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda sevgilin elleri Nil bir suda yıkanmıştır ve ellerinden sevginin en inci ışıltıları damlamaktadır. Bu noktada akla Nil Nehri, Nil Nehri’nin Mısır’a hayat veren bir nehir oluşu, bereketi ve cennet nehirlerinden biri kabul edilişi gelir.

Merve Nur Sezgin “*Ahvali Nil Nehri Üzerine*” başlıklı yazısında Nil Nehri’nin bu yönlerini şu şekilde değerlendirir:

“*Nil, Mısır’a hayat vermesi ve cennet nehirlerinden biri olarak kabul edilmesi dolayısıyla eserlerde önemli yer edinmiştir. Nil Nehri, Ceyhun, Seyhun ve Fırat nehirleriyle birlikte cennet nehirlerinden bir olarak kabul edilir. Bu nehirlerinin kaynağının Sidretü’lMüntehâ olduğu rivayet edilir. Nil’in cennetten geldiğini bildiren bazı hadis-i şerifler de vardır.*”³⁴⁴

Bu bilgilerin edebiyatta yansıması da oldukça güçlüdür. Şairler, Nil’i sadece bir nehir olarak değil, cennetle, saflıkla, ilahi aşkla ilişkilendirerek kullanmışlardır.

³⁴¹ Geçer, *Hüzzam Beste*, 12-13.

³⁴² Geçer, *Hüzzam Beste*, 61.

³⁴³ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 8.

³⁴⁴ Merve Nur Sezgin, “Ahvali Nehri Nil Üzerine”, *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi* 4/9 (20 Ağustos 2022), 482.

İlhan Geçer'in yukarıdaki mısralarında geçen “*Nil bir suda yıkanan ellerinizden*” mısrası da tam olarak bu yüce ve arındırıcı anlamı taşır. Bu durumda bu mısralarda sevgilinin elleri kutsal olan Nil Nehri'nde yıkanmıştır, dolayısıyla kutsaldır. Kutsal olan bu ellerden de sevginin en inci ışıltıları damlar. O halde sevgilinin ellerinden gelen aşk, insanı yücelten bir nitelik taşır. Sevgili adeta bir ruhani varlığı yani meleği çağrıştırmaktadır.

Şiirdeki bütün imgeler Nil Nehri, inci, damla gibi suya bağlı çağrışımlarla, aşkın ve sevgilinin güzelliğini yansıtır niteliktedir.

Bulutların balkonunda karabataklar

Isırgan kaplamıştı gül bahçelerini

Kuşların gülüşünde sivri bıçaklar

*Zalim eller kurutmuştu sevinç çeşmelerini*³⁴⁵

“*Bulutlu*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda su, sevinç olarak somutlaştırılmıştır. Çeşme ise yaşamın, sevincin kaynağını imlemektedir. Ancak sevinç çeşmenin zalim eller tarafından kurutulması umutsuzluk, mutsuzluk duygularını akla getirmektedir. Dörtlüğün tamamına zıtlıklar üzerine kurulmuş karamsar bir tablo hâkimdir.

“*Dağ Çiçekleri Gibi*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda şair, sevgilinin hatırasının onun hayatında gür çeşmelerden akan su gibi aktığını ve bu hatırları hiç unutulmadığını ifade etmiştir. Sevgilinin hatırası, güçlü ve durmadan akan bir suya benzetilmiştir. “*Gür çeşmeler gibi akar*” mısrası geçmişte yaşanan güzel ve izbırakan olayları bunların akıldan insanın aklından hiç çıkmamasını imlemektedir:

Gür çeşmeler gibi akar

*Ömrün oluklarında hatıran*³⁴⁶

Sevgilinin hatırası —————→ Gür çeşmelerden akan su

Şiirlerinde genellikle karamsar ve hüznü bir hava hâkim olan İlhan Geçer'in “*Bir Kuş Çılgılığı*” adlı şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda da sevgiliden ayrı olmanın verdiği hüznü ve umutsuzluk duyguları hâkimdir. Şair, aşkın bitişini, kırgınlığını,

³⁴⁵ Geçer, *Hüzzam Beste*, 34.

³⁴⁶ Geçer, *Belki*, 58-59.

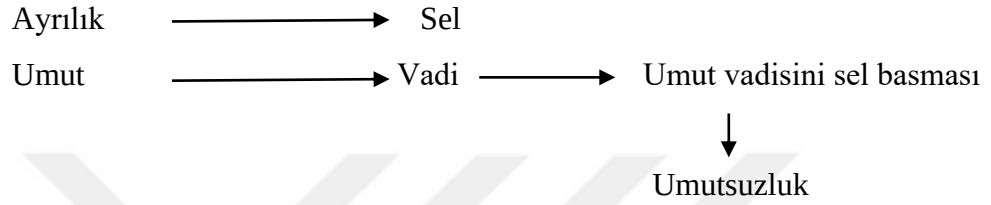
umutsuzluğunu;musiki makamları, su(sel) ve doğa imgeleriyle iç dünyadaki anlatır. Dörtlükteki imgeler, aşkın artık mümkün olmadığını, umutların sel altında kalan bir vadi bir gibi yok olduğunu ifade eder:

Koptu akşamlarımın Ferahfeza telleri

Bestenigâr bir hüzne büründü mevsimlerim

Umutlar vadisinde bir afetin selleri

*Senden artık nasıl sevda umabilirim*³⁴⁷

Yukarıdaki mısralarda yer alanFerahfeza telleri ifadesi, yaşamındaki keyifli ve umut dolu anları anlatmak için kullanılmıştır. Ancak bu teller kopmuştur yani o mutluluk ve huzur kaybolmuştur, yerini derin bir hüzne bırakmıştır.

Şairin farklı şiirlerinde yapılan incelemelerde de görüldüğü gibi İlhan Geçer’in şiirlerinde su hüzün, sevinç,umut, ayrılık ve zamanın geçişi gibi derin duygusal temaları da anlatım aracı olur. Ancak İlhan Geçer’in suyu, nehir, ırmak, deniz, yağmur gibi farklı tabiat unsurları aracılığıyla da betimleyerek imge kurguları oluşturduğu ve duyguların ifade aracı olarak kullandığı görülür.

“Yalan” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda acının sürekliliği, ırmak imgesiyle verilmiştir.“Acının ırmağıdır gönüllerde çağlayan” mısrasında yapılanbenzetme, şiir öznesinin gönlünde devam eden derin ve sürekli bir acıyı, akan ve durmayan bir ırmağa benzeterek güçlü bir duygusal yoğunluk ortaya çıkarmıştır:

Yalan ümidin pembe gülümsemesi

Falda çıkan müjdelere, vefa, mutluluk yalan

Susmuş bütün bülbüller duyulan baykuş sesi

*Acının ırmağıdır gönüllerde çağlayan*³⁴⁸

³⁴⁷ Geçer, *Hüzzam Beste*,70.

³⁴⁸ Geçer, *Hüzzam Beste*,36.

Acının sürekliliği Irmak →

“Ayrı Güzlerde” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralar şiir öznesinin iç dünyası, umutsuzluk duygusunu tabiat imgeleriyle etkileyici bir biçimde yansıtılmıştır. Bu mısralarda mutluluk, ırmak imgesiyle ifade edilmiştir. Sevgiliden ayrı olmanın verdiği acı, hüznün ters akan ırmak imgesiyle ifade edilmiştir:

Kırlangıç kanat açmış iklimlerimden

Anılar dehlizinde bir deli rüzgâr

Ters akıyor mutluluğun ırmağı

*Ele yeşil bana kara yıldızlar*³⁴⁹

Mutluluk → Irmak → Iрмаğın ters akması (olumsuz)
↓
Mutsuzluk

“Şarkılar Tazeler Özlemlerimi” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda su imgesi, nehir olarak karşımıza çıkar. Şarkılar şiir öznesinin ruhuna dökülen bir nehre benzetilerek imgeleştirilmiştir. Bu nehir, hüznün, ayrılık ve özlemle doludur:

Karcıgar köçekçeler susunca bir bir

Suzinak'ta karar kıldı mızrabım

Şarkılar ruhuma dökülen nehir

“Firkatin aldı bütün neşe-i tubım”

*Bu gece özleminle biraz daha harabım*³⁵⁰

Şarkılar → Şairin ruhuna dökülen nehir

Yukarıdaki mısralarda da imge kurguları oluşturulurken su ve musiki makamları bir arada kullanılmış, duyguların ifade aracı olmuştur.

“Uzak Yıllarda” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda şair benzer bir şekilde su (deniz), musikide duyguları bütünleştirerek imge kurguları oluşturmuştur:

Sahillerde yankılandı Neva-karın gül sesi

Itri'ye alkış tuttu denizler dalga dalga

Gönüllerde bir tamburun ılık busesi

*Alev saçlı bulutlarda duygular halka halka*³⁵¹

³⁴⁹ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 52.

³⁵⁰ Geçer, *Hüzzam Beste*, 68.

³⁵¹ Geçer, *Hüzzam Beste*, 45.

Deniz → İtri'ye alkış tutan insan → Kişileştirme
Dalgaların sesi → Alkış

Ayrıca yukarıdaki mısralarda alev saçlı bulutlar ifadesi kadınimgesini akla getirir. Buradaki kadın imgesi hem doğa (bulut), hem tutku (alev), hem de duygu (halka halka yayılma) unsurlarıyla birlikte bütünleşmiş bir imgedir.

“İyimser Mısralar” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda “Yelken açtık sevdaya martılarla beraber” mısrasında sevdaya yelken açmak ifadesi sevdanın deniz olarak imgeleştirildiğini gösterir. Ayrıca bu dörtlükte şairin, aşk ve umutla ilgili imgelerde betimlediği görülür:

Hayat hikâyemizin usta yazarı kader
Ömür defterimize pembe şafaklar çizdi
Yelken açtık sevdaya martılarla beraber
Bir el yollarımıza inciler dizdi³⁵²

Sevda → Deniz

“Dönsen Şafaklarla” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda şiir öznesi sevgiliden ayrı olmanın verdiği hüzünden dolayı mutsuz ve yalnızdır. Sevgilinin tekrar dönmesini umut etmektedir. Bu mısralarda mutluluk deniz, sevgili ise rüzgâr olarak imgeleştirilmiştir. Deniz, mutluluk, umut, huzur ve sevinç duygularını ifade eder. Şiir öznesi mutluluk denizlerinden sevgilinin esmesini ummaktadır:

Sıcak bir yağmur akmasa ellerinden
Yüzüme hep acır gibi bakmasan
Geceler kararır kararır gelmese
İstanbul'u bırakıp gitmesem
Ufalsa ufalsa yalnızlığım
Sen essen mutluluğun denizlerinden³⁵³

Mutluluk → Deniz

Sevgili → Mutluluk denizinden esen rüzgâr

Sevgilinin ellerinden sıcak bir yağmur akması gözyaşını imlemektedir.

³⁵² Geçer, *Hüzzam Beste*, 69.

³⁵³ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 22-23.

Sıcak bir yağmur → Gözyaşı

Yukarıda da ifade edildiği gibi şiirde geçen sıcak yağmur ve mutluluğun denizleri gibi sözler, su etrafında oluşturulan imgelerdir. Bu benzetmelerle şair, sevgi, özlem ve mutluluk gibi duygularını dile getirir.

“*Bir Bulut Geçti-II*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda da mutluluk, denizbenzetmesiyle imgeleştirilmiştir. Deniz, şiir öznesinin ulaşmak istediği mutluluğu ifade etme aracıdır. Ancak şiir öznesi özlemini duyduğu mutluluğa bir türlü ulaşamaz:

Bir bulut geçti ömrümüzden

Esmer ama yağmursuz

Mutluluğun denizlerinden

*Alamadık tat ve tuz*³⁵⁴

Mutluluk → Deniz

“*Erdek'te Zaman*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralardaki imgesi yukarıdaki mısralarda huzur, mutluluk ve sevgi gibi güzel duygularla bütünleştirilerek kurgulanmıştır. “*Gönül kıyılarına mutluluklar yanaşır*” mısrasından, gönlün denize benzetilerek imgeleştirildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda mutluluk da gemi olarak imgeleştirilmiştir:

İhtiyar çınarlarda rüzgârların şarkısı

Erdek gecelerine tatlı rüyalar taşır

Bulutlar dağlarının mavi ipek atkısı

*Gönül kıyılarına mutluluklar yanaşır*³⁵⁵

Gönül → Deniz

Mutluluk → Gönül denizinin kıyısına yanaşan bir gemi

“*Yasak Aşk*” adlı şiirden alınan mısralarda su ve deniz etrafında yoğunlaşan hayal unsurları görülür. “*Seni sular gibi denizler gibi sevmiştim*” mısrasından su ve deniz, şiir öznesinin sevgisinin büyüklüğünü ve derinliğini anlatmak için kullanılmıştır. “*Sen*

³⁵⁴ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 38.

³⁵⁵ Geçer, *Hüzzam Beste*, 87.

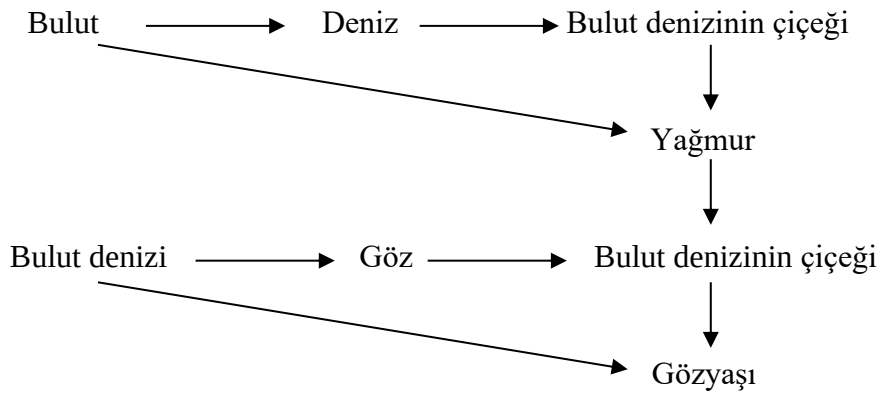
sularca denizlerce güzeldin” mısrasında ise sevgili yine su ve denize benzetilerek anlatılmıştır. Sevgilinin güzelliği su kadar saf, deniz kadar güzel ve etkileyicidir:

*Seni sular gibi denizler gibi sevmiştim
Sen sularca denizlerce güzeldin
Gözlerinde bir deniz büyüyordu aydınlık
Yüzünü getirip gecenin ortasına koyuyordum
Senin engin yüzün hiç bitmiyordu
Üşüyen çocuklar gibi
Birbirimizin sıcağına koşuyorduk³⁵⁶*

Şiir öznesinin sevgiliye olan sevgisi, aşkı → Su, Deniz
İlgi → (Su gibi temiz, saf; deniz gibi mavi, derin, sonsuz)
Sevgilinin gözleri → Aydınlık bir deniz

“Ayrı Güzlerde” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda su imgesi, doğrudan ve dolaylı yollarla kullanılmıştır. Bulut, deniz olarak imgeleştirilmiştir. Arka planda ise yağmur çağrıştırılmıştır. Şiirin genelinde ayrılık ve hüznün duygusu hâkimdir. Buradan hareketle bulut denizi, mavi renkli bir göz, bu gözden dökülen çiçekler de gözyaşını çağrıştırmaktadır. Çok katmanlı imge oluşturulmuştur denebilir:

*Dökmüş çiçeklerini bulut denizi
Yeşil yaprakların ucunda sızı
Kör kuyularda susmuş
Mahzun çağrılarının yankısı³⁵⁷*

³⁵⁶ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,19.

³⁵⁷ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,52.

“Noktürn” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda şiir öznesi sevgiliye özlem duymaktadır ve gelmesini istemektedir. Sevgili hayatının rengi ve anlamıdır. Mısralarda birçok tabiat unsuru kullanıldığı görülür. Şair, sevgiliye dalga, imbat, yağmurgibisi ile ilgili unsurlarla anlatmıştır. Sevgilinin köpük köpük dalga olup imbatlarla, yağmur olup bulutlarla birlikte gelmesini beklemektedir. Su imgesi bu mısralarda huzur, özlem, umut duygularını ifade etme aracıdır:

*Özlemler akşamlar gel diyor
Gel de renk ver benzi uçuk akşamlarıma
Köpük köpük dalga ol imbatlarla gel
Bir yağmur bekliyorum bulutlarla gel
Gel yeni bir ahenk ver susmuş akşamlarıma*³⁵⁸

Sevgili → İmbatlarla gelmesi istenen köpük köpük dalga
Sevgili → Bulutlarla gelmesi beklenen yağmur

“Bir Sen Güzelsin” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda şair, yağmuru somutlaştırmaya başvurarak imgeleştirmiştir. Hüzün, yağmur olarak imgeleştirilmiştir. İlhan Geçer’in şiirlerinde genel olarak çok yoğun yaşadığı duyguları yağmur olarak somutlaştırdığı görülür. Sevgilin yokluğunda hissedilen yoğun hüzün duygusu onu gelişle yok olur. Hüzün yağmurları sevgilinin gelişle durur:

*Sen gözlerimin ufkunda tüterken
Hüzün yağmurları yağmadı günlerime
Ilıman ikliminle dolardı içim
Nasıl da sokulurdu ellerin ellerime*³⁵⁹

Hüzün → Yağmur

“Mavi İkındiler” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda hüzün ile birlikte ayrılık da yağmur olarak imgeleştirilmiştir. Şiir öznesi bu duyguları o kadar yoğun

³⁵⁸ Geçer, Belki, 18-19.

³⁵⁹ Geçer, Bir Bulut Geçti, 10.

olarak yaşamaktadır ki yağmur olarak imlemiştir. Mutluluğu kurumuş bahçesine yani gönlüne ayrılık ve hüznün yağmurları yağmaktadır:

Parladı unutuşun keskin bıçağı
Bir tren çılgılığıyla silindi hatıralar
Köprüleri yıkıldı sona giden yolların
Mutluluğu kurumuş bahçeme yağmur
*Durmadan ayrılığı ve hüznü yağar*³⁶⁰

Hüzün → Yağmur
Ayrılık → Yağmur
Gönül → Mutluluğu kurumuş bahçe

“Özlem Rıhtımı” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda su imgesi, özellikle yağmuraracılığıyla çok belirgin bir şekilde kullanılmıştır. Sevgili, yağmur olarak hayal edilmiştir. Sevgili aynı zamanda ay ışığına ve nazlı kuşa benzetilmiştir. Şiir öznesinin gönlü ise sevgilinin aşkıyla dolması hayal edilen bir sepettir:

Yağmur ol göklerden yağ ellerime
Ay ışığı gibi vur yollarıma
Nazlı kuşlar gibi kon dallarıma
*Sevda sepetime dolu usul usul*³⁶¹

Sevgili → Yağmur
Sevgili → Ay ışığı
Sevgili → Nazlı kuş

“Kırık Dökük” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralardayalnızlık ve bir türlü ulaşılamayan mutluluk temaları göze çarpmaktadır. “Yalnızlık bulutlardan dökülür mısrası” yağmuru imlemektedir:

Kahreden yalnızlıklardı dökülen bulutlardan
Bir sigara içimi ötedeydik
*Uzanıp tutamadığımız mutluluklardan*³⁶²

Yalnızlık → Yağmur

³⁶⁰ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,9.

³⁶¹ Geçer, *Yeşil Çağ*, 17.

³⁶² Geçer, *Bir Bulut Geçti*,31.

“Yapayalnız” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda zamanın ve yaşanan bir duygunun hızlı geçişi yaz yağmuruna benzetilerek imlenmiştir. Yaz yağmuru, kısa sürer ama etkileyicidir. Burada da, belki bir aşk ya da mutluluk anının hızla geçişi, ama şiir öznesinde izbırakması anlatılmıştır:

*Bir yaz yağmuru gibi geçiverdi
Mavimsi hatıralar halinde zaman
Ellerindi yalnızlığıma
Körpe sıcaklığıyla uzanan*³⁶³

İlhan Geçer’in şiirlerinde suyla bağlantılı olarak yakamoz imgesinin de sıkça yer aldığı görülür:

*Bir Gemlik akşamı tuzlu ve ıslak
Gemlik kuşları zeytin yeşili
Bahar bahçelere uzanan dudak
Körfez sularında ay çini çini*³⁶⁴

“Gemlik için Mısralar” adlı şiirden alınan yukarıdaki dörtlükte şair, ay ışığı, kuşlar, yeşil ve körfez, su gibi doğa unsurları bütünleştirerek adeta bir tablo oluşturmuştur. “Körfez sularında ay çini çini” mısrası yakamoz imgesini akla getirir:

Körfez sularında ayın çini çini olması → Yakamoz
↓
Hayali görüntü ↓ Görüntü

“Değişen İstanbul” şiirinden alınan aşağıdaki dörtlükte ise “Körfezde mehtabın gülleri solmuş” mısrasında da yakamoz görüntüsü çağrışmaktadır:

*Susmuş Heybeli’de Sultani-Yegâh
Körfezde mehtabın iri gülleri solmuş
Boğazda süzülen Halas inşirah
Eski yalılar ve iskeleler
Şimdi birer hatıra olmuş*³⁶⁵

Mehtabın iri gülleri → Yakamoz

³⁶³ Geçer, *Hüzzam Beste*, 75.

³⁶⁴ Geçer, *Hüzzam Beste*, 88.

³⁶⁵ Geçer, *Hüzzam Beste*, 81.

“*Kubbeler Şehri*” adlı şiirden alınan aşağıdaki dörtlükte de geceleri yıldızların suya vuran görüntüsünün nilüferle öpüşüyor gibi hayal edilmesi yakamoz imgesini akla getirir. Ayrıca dördüncü mısradaki “*Uludağ’ın sırtını mehtap kurular gibi*” mısrası ay ışığının dağa yansımısını, sanki onu kurulu yormuş gibi betimlemiştir:

Mermer hamamlarında sedef vücutlu kızlar

Yıkanır türkülerle kuğular gibi

Geceleri öpüşür nilüferlerle yıldızlar

*Uludağ’ın sırtını mehtap kurular gibi*³⁶⁶

Yıldızların ve nilüferlerin sudaki görüntüsü

İki sevgilinin öpüşmesi → Hayali görüntü

Yakamoz

“*Şehnaz Beste*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda “*Yaz sularında yakamoz saçlarınız*” ifadesi, yaz gecelerinde suya vuran ışıkların (yakamozun) sevgilinin saçlarıyla benzeştiğini anlatır:

Yaz sularında yakamoz saçlarınız

*Şehnaz yüzünüz dolu asma bahçeler*³⁶⁷

Sevgilinin saçları → Yaz sularına vuran ışık/Yakamoz

3.2.3.2. Bitkilerle İlgili İmgeler

İlhan Geçer’in şiirlerinde imge malzemesi olarak kullandığı çevre unsurlarından biri bitkilerdir. Şair özellikle duyguları somutlaştırmada tabiat unsurlarından bitkilere başvurur. Başta ağaç olmak üzere gül, karanfil, nilüfer, papatya, menekşe, leylak gibi çiçekleri de imge unsuru olarak kullandığı görülür.

İlhan Geçer’in şiirlerinde tabiat unsurlarından ağaç, hayal unsuru sıkça yer alır. “*Bir Sen Güzelsin*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda şairaynileşmeye

³⁶⁶ Geçer, *Hüzzam Beste*, 86.

³⁶⁷ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 8.

başvurarak kendisini yaşlanmış bir ağaca benzetmiştir. Sevgilinin saçları ise bu yaşlanmış ağacın dallarında “ince bir yaprak” olarak hayal edilmiştir:

*İnce bir yapraktı saçların
Yaşlanmış ağacımın dallarında
En gür şafaklar sökerdi
Aşkımızın yollarında*³⁶⁸

Şiir öznesi → Yaşlanmış ağaç
Sevgilinin saçları → İnce bir yaprak
(Yaşlanmış ağacın dallarında)

“Özlem Rıhtımı” adlı şiiirden alınan aşağıdaki mısralarda benzer şekilde şiir öznesi ağaç olarak hayal edilmiştir. Sevgili ise bu ağacın dallarına konması istenen nazlı bir kuşa benzetilmiştir:

*Yağmur ol göklerden yağ ellerime
Ay ışığı gibi vur yollarıma
Nazlı kuşlar gibi kon dallarıma
Sevda sepetime dol usul usul*³⁶⁹

Şiir öznesi → Ağaç
Sevgili → Nazlı kuş

“Güler Gibi Maviden” adlı şiiirden alınan aşağıdaki mısralarda da insan, ağaç olarak imlenmiştir. Dallarında güleç serçelerin türküler söylediği bir ağaçtır. Bu güleç serçeler ifadesi mutluluğu çağrıştırmaktadır:

*Erimiş dağlarımızın inatçı karı
Keyifle tütüyor şimdi her ocak
Dallarımızda güleç serçeler
Türküsü sıcak*³⁷⁰

İnsan → Ağaç → Dallarında güleç serçeler konmuş
↓

³⁶⁸ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,10.

³⁶⁹ Geçer, *Hüzzam Beste*,76.

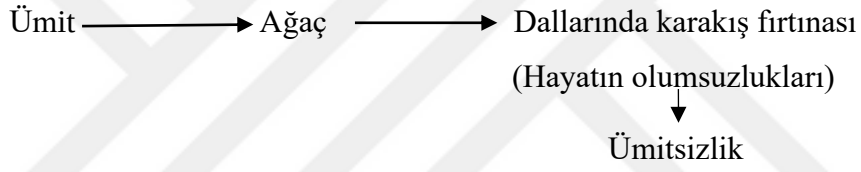
³⁷⁰ Geçer, *Hüzzam Beste*,25.

Güleç serçeler sıcak türküler söylüyor —————> Mutluluk

Yukarıdaki mısralarda da görüldüğü üzere şairin şiirlerindeki karamsar tablo zaman zaman değişir. Hüzün, mutsuzluk gibi olumsuz duygular yerini sevinç ve mutluluğa bırakır. İmgeler de buna göre şekillenir.

“İlmik” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda ise bu kez ümit, ağaç olarak karşımıza çıkar. Ancak şairin şiirlerindeki genel karamsar hava bu mısralarda da yer alır. Ümit ağacının dalları bir karakış fırtınasına maruz kalır, ümitler yok olur. Arka planda ümitsizlik imlenmiştir:

Ümit dallarında şimdi
Bir kara kış fırtınası
Aşkın ipek yelkeninde
Hüznün insafsız makası³⁷¹

“Bozuk Düzen” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda benzer bir imge vardır:

Ümitlerde de üşür zamanda
Hüzne dönüşür gür yeşilleri³⁷²

Ümit —————> (Gür yeşilleri olan) Ağaç

Hayatın olumsuzlukları ümit ağacının gür yeşillerini hüzne dönüştürür. Arka planda yine ümitsizlik, mutsuzluk duyguları sezilir. Bu, İlhan Geçer şiirlerinin genel özelliğidir. Şairin şiirlerindeki imgeler de buna göre şekillenir.

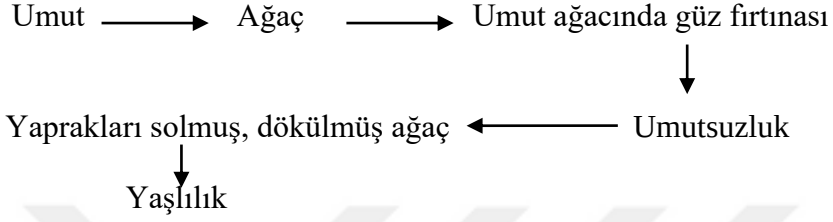
“Ayrı Güzlerde” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda umut, ağaç olarak somutlaştırılmıştır. Bu defa umut ağacının dalları güz fırtınasına maruz kalmıştır. Güz zamanı yapraklarını döken bir ağaç gibi umutlar sararır, yaprak döker. Şiir öznesinin karamsarlığı imgelere de yansır. Arka planda yaşlılık imgesi çağrışmaktadır. Geçer’in

³⁷¹ Geçer, *Hüzzam Beste*,43.

³⁷² Geçer, *Hüzzam Beste*,13.

şiiirlerinde insan ömrünün evrelerinin mevsimlerle ifade edilmesine sıkça rastlanır. Güz/hazan, yaşlılık olarak değer kazanır:

Mavi vazolarda susmuş balıklar
Özlemlı sevgileri çiyanlar öper
Umut ağacında güz fırtınası
*Menekşe tarlaları ısırgan biber*³⁷³

“*Kar Yağıyordur*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda sevgili, yaprakları dökülmüş bir ağaca benzetilmiştir. Yukarıdaki mısralardaki gibi arka planda yaşlılık imgesi yer alır. Şiirin genelinde karamsar bir hava hâkimdir:

Şimdi Ankara dağlarına kar yağıyordu
Terk edilmiş şehirler gibidir için
Bir kuşkanadında yitmiş sevincin
Aynalar gerçekleri yüzüne vuruyordur
*Yapraksız dallarına kargalar konuyordur*³⁷⁴

Sevgili → Dalları yapraksız bir ağaç → Yaşlılık

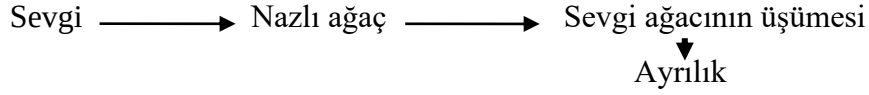
“*Mavi İkındiler*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda sevgi, ağaç olarak somutlaştırılmıştır. Yine karamsar ve ümitsiz bir tablo karşımıza çıkar. Sevgi, nazlı bir ağaçtır ve üşümüştür. Sevginin, aşkın hassas ve kırılgan duygular olması nazlı ağaç olarak imlenmiştir. Sevginin üşümesi ifadesi ise soğukluğu yani ayrılığı çağırıştırır:

Bir çıkmaz sokağa girdi ümitler
Üşüdü sevgilerin nazlı ağacı
Fenerleri karardı sensiz kıyılarımin
*Pembe sevinçlerimde bir kara sancı*³⁷⁵

³⁷³ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,52.

³⁷⁴ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,24-25.

³⁷⁵ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,9.

İlhan Geçer'in şiirlerinde tabii çevre unsurlarından ormanın da hayal unsuru oluşturmada kullanıldığı görülür:

*Ceylanlar gibi daldık
Sevda ormanlarına
Bitmeyen bir masaldık
Uzanacak yarına³⁷⁶*

Sevda → Orman

“Bulutsuz” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda ise mutluluk, orman olarak hayal edilmiştir. Ancak bu mutluluk ormanı uzaklardadır. Şiir öznesi için mutluluk ulaşılması zor bir duygudur:

*Mahzun sonbaharımda
Bir mavi serinlik elleriniz
Mutluluğun uzak ormanlarından
En ceylan uysallıkla geldiniz³⁷⁷*

Mutluluk → Uzak orman

İlhan Geçer, mevsimleri ömrün evrelerine benzeterek de imgeler oluşturur. “Mevsimler Değişti-II” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda ömrün evreleri ve mevsimler arasında ilgi kurularak hayal unsurları oluşturulmuştur:

*Sonra böyle gülümsedi ilkyaz
Sonra gür saçlarımızda yaprak dökümü
Dümdüz yolumuzda sert dönemeçler
Her renk hatırlatır oldu ölümü
...
Mutluluğumuzun o zengin sofrasında
Şimdi yalnız birkaç kırıntı kalmış
Biz sarhoşken mavi yazların ortasında*

³⁷⁶ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 26-27.

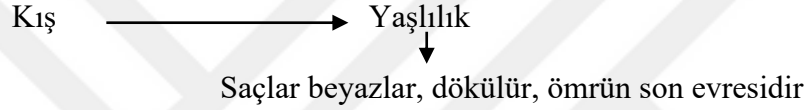
³⁷⁷ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 16-17.

*En acı beyazıyla içimize dolmuş kış*³⁷⁸

İlk dördlükteki “*Sonra gür saçlarımızda yaprak dökümü*” mısrası güz mevsimindeki yaprak dökümünü çağrıştırmaktadır. “*Her renk hatırlatır ölümü*” mısrası da yaşlılığı imlemektedir. İnsan yaşlandıkça ölümü daha çok hatırlar. Ayrıca tıpkı güz mevsiminde renklerin sararıp solması gibi yaşlılıkta da insan için hayat artık eskisi gibi canlı değildir.

İkinci dördlükte de yine yaşlılık duyguları sezilir:

“*Hazan Şarkısı*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda şiir öznesinin eskinin baharına, yani geçmiş günlere, gençlik yıllarına duyduğu özlem yer alır. Burada bahar burada gençliği, gençlikteki mutlu günleri ifade etmektedir. Son mısrada ise “*Ben Gamlı Hazan*”³⁷⁹ adlı şarkıdan alıntı yapıldığı görülür. Bu mısrada yaşlılık, hazana; gençlik ise bahara benzetilmiştir. İlhan Geçer de şiirlerinde sık sık mevsimleri ömrün dönemlerine benzetmiştir:

Takılıp şarkıların tül kanadına

Dönsek bu yollarda eskinin baharına

Aşkımız bir gülde açsa yan yana

Yıllar yüreğimde koca bir yengeç

“*Ben gamlı hazan sense bahar dinle de vazgeç*”³⁸⁰

İlhan Geçer’in şiirlerinde imge oluştururken çeşitli çiçeklerden yararlandığı görülür. Şairin şiirlerinde gül, karanfil, menekşe, gelincik gibi çiçekler etrafında oluşturulan imgelere rastlamak mümkündür. “*Yapayalnız*” adlı şiirden aşağıdaki

³⁷⁸ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 15.

³⁷⁹ Bestesi Melahat Pars’a, güftesi Sıtkı Angınbaş’a ait Hicaz makamında bir şarkı.

³⁸⁰ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 18.

mısralarda “*Soldu dalında arzular*” mısrasında arzuların solması ifadesi çiçeğe çağrışım yapmaktadır:

Soldu dalında arzular
Aşka rüyaya dönük
Yandı yalnızlığın avizeleri
*Büyük*³⁸¹

Arzu → (Dalında solan)çiçek

Benzer bir durum “*İyimser Mısralar*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda da vardır:

Bahar bulutlarında ısıdı yeşil yeşil
Aşkımızın solmaya yüz tutan umutları
Artık günler sevimsiz geceler düşsüz değil
*En sıcak şarkılara akord ettik udları*³⁸²

Umut → Çiçek (Aşkın solmaya yüz tutan çiçeği)

“*Dönsen Şafaklarla*” adlı şiirde umutsuzluk, açmaması umut edilen bir çiçek olarak karşımıza çıkar. Şiir öznesi ayrılık acısı çekmektedir ve sevgilinin dönmesini umut etmektedir. Sevgili dönerse şiir öznesinin umut çiçekleri açacaktır:

Gelsen umutsuzluk çiçek açamasa
Lodos kuşları konmasın rıhtımlarıma
Gene beyazlığın aksa çeşmelerden
Yokluğun yüzmese bulutlarda
Tutup pişmanlığın eteklerinden
*Şafaklarda dönsen kıyılarıma*³⁸³

Umutsuzluk → Çiçek

“*Yeşil Çağ*” adlı şiirden alınan mısralarda sevinç, solmaması umut edilen bir çiçek olarak somutlaştırılmıştır. Sıkıntılar, üzüntüler ise deli bir rüzgâr olarak karşımıza çıkar. Şair, bu deli rüzgârın sevinç çiçeklerini soldurmamasını umur eder:

³⁸¹ Geçer, *Hüzzam Beste*,75.

³⁸² Geçer, *Hüzzam Beste*,69.

³⁸³ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,22-23.

Sizin elleriniz ne ince çocuklar

Ne ince

Solmasın sevinciniz

*Deli bir rüzgâr değince*³⁸⁴

Sevinç —————→ (Solmaması ümit edilen) çiçek

Üzüntü —————→ Deli rüzgâr

“*Bir Sen Güzelsin*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda sevgilinin dudağı veya gülümsemesi karanfil olarak hayal edilmiştir:

Bir sen güzeldin benim için

Bir de yüzünde açan karanfil

Öyle çok esiyordun ki içimde

*Bahar rüzgârı gibi efilefil*³⁸⁵

Sevgilinin yüzünde açan karanfil —————→ Sevgilinin dudakları

Sevgilinin yüzünde açan karanfil —————→ Sevgilinin gülümsemesi

“*Bulutsuz*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda karanfil ve papatya etrafında oluşturulan imgeler yer almaktadır:

Çıkmaz sokağında ayak sesleriniz

Ay ışıdır bulutsuz

Papatya gülüşlerinizde

Şarkılar hüzzamsız çalgılar udsuz

...

Gözlerinin bahçelerinde

Bir ebruli karanfil açar sıcak

Dağılmaz hırçın fırtınalarla

*Gözleriniz karanfillerce yumuşak*³⁸⁶

Sevgilinin gülüşü —————→ Papatya

³⁸⁴ Geçer, *Yeşil Çağ*,1.

³⁸⁵ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,10-11.

³⁸⁶ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,16-17.

Sevgilinin gözleri → Ebruli karanfil açan bir bahçe

Sevgilin gözleri → Karanfil

“Mevsimlerin Getirdiği” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda sevgili, limon çiçeği olarak karşımıza çıkar:

Gözlerinde aydınlık yıldızlar

Gülen kuş mesut zamanlar içinde

Boy attın limon çiçeğim

*Temmuz bahçelerinde*³⁸⁷

Sevgili → Limon çiçeği

İlhan Geçer’in şiirlerinde karşımıza çıkan bir başka çiçek gelinciktir:

Hüznün bozkırlarında gelincikler al al

Kurumuş derelerde gürül gürül su

Dillerde sonu hep mutlu bir masal

*Kader kuramıyor yollarımıza pusu*³⁸⁸

“Bir Dünya Özlüyorum” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda umut dolu, mutlu bir hava vardır. Gelincik bu mutlu tabloda hüznün bozkırlarında açan bir çiçek olarak yer alır. Bu durumda gelincik, mutluluk, sevinç duygularını imlemektedir.

Hüzün → Bozkır → Hüznün bozkırında al al gelincikler açması
↓
Mutluluk, sevinç

“Mevsimler Değişti” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda çiçek olarak nilüfer ve gül karşımıza çıkar. Hüznün denen yorgun suda beyaz nilüferlerin yüzmesi mutluluğa, sevince dair ümit duygusunun olduğunu imlemektedir. Şiirde olumlu bir ruh hali hâkimdir. İmgelerde bu olumlu ruh haline göre şekillenmiştir. Dörtlükteki hayal unsurları çiçek, gül, nilüfer üzerine şekillenmiştir:

Beyaz nilüferlerdi yüzen

Hüznün yorgun sularında

Tasasız çiçekler açardı

³⁸⁷ Geçer, *Hüzzam Beste*,74.

³⁸⁸ Geçer, *Hüzzam Beste*,41.

*Gül yordamı uykularında*³⁸⁹

Hüzün → Yorgun su

Ümit → Beyaz nilüfer

Sevgilinin uykusu → Gül

Sevgilinin rüyası → Tasasız çiçek

“Sayısız” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda şiir öznesi kocamış ağaç olarak karşımıza çıkar. Kocamış ağaç ifadesi, yaşlılığıimlemektedir. Yine şiir öznesi deniz, sevgili ise bu denizlerde biten esmer bir nilüfer olarak hayal edilmiştir:

En çok zamanlarımda hep siz vardınız

Siz çıkardınız hep kocamış ağacıma

Denizlerimde biten esmer nilüferdiniz

*Sayısız girmiştiniz damarlarıma*³⁹⁰

Sevgili → Şairin (denizlerinde) gönlünde biten nilüfer

“Şükür” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralardaki “Mesut günahlara gebe/ Leylak uçlarında açan geceler” ifadeleri kadın göğsünü imlemektedir:

Mesut günahlara gebe

*Leylak uçlarında açan geceler*³⁹¹

Leylak → Kadın göğsü

“Usul Usul” adlı şiirden alınan aşağıdaki şiirde leylak kişileştirilerek saçını yolan insan olarak imgeleştirilmiştir:

Özlem rıhtımında gün akşam oldu

Sarıl küreklere gel usul usul

Güzelim leylaklar saçını yoldu

*Dağıt hüznüleri gül usul usul*³⁹²

Leylak → Saçını başını yolan insan → Kişileştirme

³⁸⁹ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,14.

³⁹⁰ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,21.

³⁹¹Geçer, *Büyüyen Eller*,23-24.

³⁹²Geçer, *Yeşil Çağ*,17.

“*Dağ Çiçekleri Gibi*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda sevgili, dağ çiçeklerine benzetilmiştir. Şiir öznesi, gönül bahçesinde sevgilinin boy atmasını istemektedir:

Gür çeşmeler gibi akar
Ömrün oluklarında hatıran
Dağ çiçekleri misali
*Gönül bahçemde boy atsan*³⁹³

Şiir öznesinin gönlü → Bahçe

Sevgili → Dağ çiçeği

Yukarıdaki mısralarda da görüldüğü gibi İlhan Geçer’in şiirlerinde gönül sık sık bahçeye benzetilir. Şairin şiirlerinde gönül, kimi zaman sevginin büyüdüğü gür bir bahçe kimi zaman sevdâ masallarının yeşerdiği bahçe kimi zaman da aşk gülünün açtığı bir gür bir bahçe olarak karşımıza çıkar.

Yıldızlar mercan bakışlı
Aksin sulara yüzen resim
Bahçemde değişmeyen mevsim
*Gözünün rengiyle nakışlı*³⁹⁴

“*Uzak*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şiir öznesinin gönlü bir bahçedir. Sevgili de bu bahçede değişmeyen bir mevsimdir. Bu mevsim sevgilinin gözünün rengiyle işlenmiştir. Arka planda bahar mevsimi çağrışmaktadır:

Şiir öznesinin gönlü → Bahçe

Sevgili → Gönül bahçesinin değişmeyen mevsimi

↓
Bahar

“*Güz Sonu Duyguları*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda şiir öznesinin gönlü yine bahçe olarak yer alır. Ancak bu, sonbaharın gezindiği yorgun bir bahçedir. Daha önce belirtildiği üzere İlhan Geçer insan ömrüyle mevsimler arasında sık sık benzerlik kurar. Aşağıdaki dizelerde de sonbahar mevsimi yaşlılığı çağrıştırmaktadır.

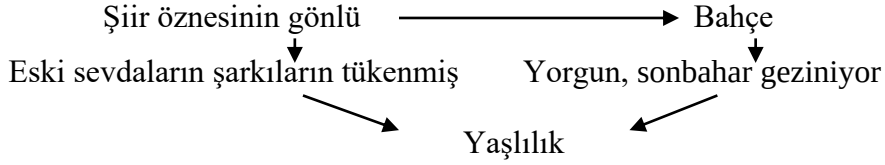
³⁹³Geçer, *Belki*,58-59.

³⁹⁴Geçer, *Büyüyen Eller*,47.

Artık ömrünün sonbaharında olan şiir öznesinin gönlü yorgundur ve eski sevdaların şarkısı da tükenmiştir:

Sonbaharın gezindiği yorgun bahçemde

*Tükendi şarkısı o eski sevdaların*³⁹⁵

“En Güzeli Mevsimlerin” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda sarmaşık hayal unsuru oluşturmada yer almıştır. Sevgilinin saçları, şiir öznesinin gönül penceresindeki gür sarmaşık olarak imlenmiştir. Bunun dışında yıldız, güneş, gök kubbe, mevsim gibi pek çok tabii çevre unsuruyla imgeler oluşturulduğu görülür:

Yıldız ucundaki görkemli ılık

Kalbe vuran güneşidir kor gözlerinin

Mevsimlerin en güzeli sana alışıktır

Gönül penceremde saçların gür sarmaşık

*Bir bestenin yankısıdır gök kubbemde sözlerin*³⁹⁶

Şiir öznesinin gönlü → Ev

Sevgilinin saçları → Gönül evinin penceresini saran gür sarmaşık

3.2.3.3. Hayvanlarla İlgili İmgeler

İlhan Geçer’in imge oluştururken yararlandığı tabii çevre unsurlarından biri de hayvanlardır. Şairin şiirlerinde kuş başta olmak üzere kelebek, at, arı, ceylan, geyik, güve, yengeç, tırtıl, balık, deve ve örümcek gibi hayvanlar, imge unsuru olarak yer alır.

³⁹⁵ Geçer, *Hüzzam Beste*,28.

³⁹⁶ Geçer, *Hüzzam Beste*,71.

Bunlar arasında, Geçer'in şiirlerinde en sık karşılaşılan hayvan imgesi kuştur. Şair, çeşitli duyguları ifade ederken kuş imgesini sıkça kullanır. “*Yakında*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda ise sevinç, kuş olarak somutlaştırılmıştır:

Yürür mavilere güleç
Hüznün yorgun savaşçıları
Kara duvar ak-pak kireç
*Sevinç kuşların donatmış saçakları*³⁹⁷

Sevinç → Kuş

“*İlmik*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda da benzer şekilde sevinç, kuşa benzetilmiştir. Ancak bu kez karamsar bir ruh hâli hâkimdir. Sevinç kuşlarının susması, üzüntü ve mutsuzluğu çağrıştırmaktadır:

Saatler çalıyor vakit tamamdır
Kader ilmiğine geçti boynumuz
Yokuşa sürülen hayatımızda
*Sustu sevinç kuşları tükendi Temmuz*³⁹⁸

Sevinç → Kuş → Sevinç kuşları susmuş
↓
Üzüntü

“*Mutluluğun Elleri*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda üzüntü, kuş imgesiyle ifade edilmiştir. Şiir öznesi mutluluğu düşlemektedir; ancak üzüntü kuşları, onun uykularına kâbuslar taşımaktadır:

Bir getirebilseydim denizi enginlerden
Maviye susayan kıyılarıma
Kanadını kırsaydım üzüntü kuşlarının
*Kara rüyalar girmezdi uykularıma*³⁹⁹

Üzüntü → Kuş

“*Ardınca Söylenen Şarkılar*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda da kuş imgesi etrafında oluşturulan betimlemeler yer almaktadır. Sevgili, muhacir bir kuş gibi

³⁹⁷ Geçer, *Hüzzam Beste*,26

³⁹⁸ Geçer, *Hüzzam Beste*,43.

³⁹⁹ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,54.

uzaklara gitmiştir. Bu durum, şiir öznesinde derin bir ayrılık hüznü yaratmıştır. Ayrılığın etkisiyle şiir öznesinin ümitleri tükenmiş, umutsuzluk hâkim olmuştur:

*Birden uçuverdi bahçemdeki son kuş
Vakitsiz boynunu büktü sardunyam
Benden koparırcasına aldı seni ufuklar
Şimdi yalnız özleminden ibaret dünyam*

*Ama hatıran var içimde sıcak
Bir baca gibi tüten hatıran
Bulutlar yine getirsin gene bir gün
Muhacir kuşlar gibi gittiğin uzaklardan⁴⁰⁰*

Ümit → Kuş
Ümitsizlik → Gönül bahçesindeki son kuşun uçuşu
Sevgili → Muhacir kuş

“Bir Acı Rüzgâr” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda da ümit, kuş imgesiyle ifade edilmiştir:

*Dönmez sabahlara yeniden
Ümit kuşları kırık
Dolmaz kadehimize artık
Dolsa da eski tat yok şaraplarımızda⁴⁰¹*

Ümit → Kuş → Kırık → Ümitsizlik

“Mutluluk Şiirleri-I” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda mutluluğun kuşları ifadesi, umudu ve huzuru simgelemektedir:

*Şimdi sevgimizde bir başka tat var
Dallarda hazdan çatlamış yemişler
Rüzgâr eski hoyrat rüzgâr değil
Mutluluğun kuşları bahçemize inmişler⁴⁰²*

⁴⁰⁰ Geçer, *Hüzzam Beste*,58.

⁴⁰¹ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,45.

⁴⁰² Geçer, *Belki*,30-31.

Mutluluk → Kuş

“Bir Kuş Çılgılığı Gibi” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda, şiir öznesi ayrılığın üzüntüsünü yaşamaktadır. Ayrılık, kuş çılgılığına benzetilmiştir. İlk mısradaki rüzgârın incecik kanadı ifadesi de kuşu çağrıştırmaktadır:

Tutunup rüzgârın incecik kanadına

*Bir kuş çılgılığı gibi ufkumdan uzaklaştın*⁴⁰³

Rüzgâr → Kuş

Ayrılık → Kuş çılgılığı

“Kuşların Kanadı Kara” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda karamsar bir tablo vardır. Olumsuz duygular, kapkara kanatlı kuş olarak somutlaştırılmıştır:

Kapkara kanatlı kuşlar geçer

Hep göklerimizden

Al kısıraklarda iğreti süvariler

*Bir kurtarabilsek ipleri kuklaların elinden*⁴⁰⁴

“Körkuyu” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda gece, kapkara kanatlı bir kuş olarak imlenmiştir. Şiir öznesi gecenin sonunda aydınlık bir sabah beklerken gece bitmemektedir. Aksine kapkara kanadını onun üzerine gerer. Gece burada hayatın olumsuzluklarını çağrıştıır. Şiir öznesinin peşini olumsuzluklar bırakmamaktadır:

Her dönemeçte biraz daha dikleşti yolum

Yırtık çarıklarla tırmanılmaz bu yokuş

Aydınlık sabahlar umarken gecelerden

*Kapkara kanadını gerdi üstüme o kuş*⁴⁰⁵

Gece → Kapkara kanatlı kuş

↓ ↓
Görüntü → İmge

⁴⁰³ Geçer, *Hüzzam Beste*,70.

⁴⁰⁴Geçer, *Bir Bulut Geçti*,65-66.

⁴⁰⁵ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,42.

“Özlem Rıhtımı” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda benzer şekilde şiir öznesi ağaç olarak hayal edilmiştir. Sevgili ise bu ağacın dallarına konması istenen nazlı bir kuşa benzetilmiştir:

Yağmur ol göklerden yağ ellerime
Ay ışığı gibi vur yollarıma
Nazlı kuşlar gibi kon dallarıma
*Sevda sepetime dol usul usul*⁴⁰⁶

Şiir öznesi → Ağaç
Sevgili → Nazlı kuş

“Sayısız” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda sevgili bu defa da acemi bir kuşa benzetilmiştir. Bu acemi kuş şiir öznesinin kalbine doğru uçmuştur. Dörtlüğün tamamında kuş dışında farklı tabiat unsuruyla oluşturulan imgeler de yer alır:

Her bulutun arkasından siz göründünüz
Yağmurunuz sağanak gibi yağdı bahçelerime
Rüzgârınız taradı yalnızlık demirini
*Acemi bir kuş gibi uçtunuz içerime*⁴⁰⁷

Sevgili → Acemi bir kuş

Şairin şiirlerinde kuş, zamanın hızlı geçişini ifade etmek içinde kullanılır. “Saatler” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda zamanın durdurulamaz oluşu kuş imgesiyle ifade edilmiştir:

Kimisi Serkisof kimisi Lonjin
Ama hepsi aynı türküyü söyler
Ne kadar çırpınsak da durdurmak için
*Zamanın kanadına takılır gider*⁴⁰⁸

Zaman → Kanatlı → Kuş

“Şükür” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda da zamanın hızlı geçmesi, “Bir kuşun kanadında zaman” mısrasıyla ifade edilmiştir:

⁴⁰⁶ Geçer, *Hüzzam Beste*,76.

⁴⁰⁷ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,21.

⁴⁰⁸ Geçer, *Hüzzam Beste*,18.

Bir kuşun kanadında zaman

Hazırlamalı çeyizimiz

Yeşermiyor ümitler

Tarla nasipsiz⁴⁰⁹

“Kubbeler Şehri” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda dua, kuş imgesiyle anlatılmıştır. Ayrıca Bursa şehri, duaların yoğunluğuyla ve bu duaların taşıdığı anlamla betimlenmiştir:

Dağ yeşil ova yeşil türbe yeşil

Göklerinde tükenmez şarkılar gibi ezan

Kubbeler çeşmeler şehri Bursa’da

Yeşil duaların kanadındadır zaman⁴¹⁰

Şair, Bursa’yı manevi zenginliği ve sürekliliği olan bir mekân olarak tasvir etmiştir.

Dua → Kuş → Zaman dua kuşunun kanadında akar

“Güler Gibi Maviden” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda şairin şiirlerinde görülen karamsar tablonun ortadan kalktığı görülür. Mutlu bir hava sezilir. Sıcak türküler söyleyen güleç serçeler dallarda yerini almıştır. Bu mısralarda insan, ağaç olarak karşımıza çıkar. Güleç serçeler ise mutluluk duygusunu çağrıştırmaktadır:

Erimiş dağların inatçı karı

Keyifli tütüyor şimdi her ocak

Dallarımızda güleç serçeler

Türküsü sıcak⁴¹¹

İlhan Geçer’in şiirlerinde sıkça karşılaşılan hayvan imgelerinden biri de attır. “Bulutsuz” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda hüznün, huysuz bir at olarak imgenin içinde yer alır. Ancak sevgili, bu huysuz atları ehlileştirmiştir. Şiirde ayrıca çeşitli tabiat unsurlarıyla oluşturulan hayal unsurları dikkat çekmektedir:

Irmağınız dolandıkça çöllerimde

Küçüldü hüznün huysuz atları

⁴⁰⁹Geçer, *Büyüyen Eller*,23-24.

⁴¹⁰Geçer, *Belki*,56-57.

⁴¹¹Geçer, *Hüzzam Beste*,25.

Bulutsuz yeşillere serdiniz
*Yorgun ışıklı kanatları*⁴¹²

Hüzün → Huysuz at

“Körkuyu” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda, önceki şiirde geçen huysuz at imgesini anımsatan huysuz bir hayvan imgesi bulunmaktadır. Buradaki huysuz hayvanın da at olduğu anlaşılmaktadır:

En huysuz hayvanlar koşuldu arabama
En çürük tahtalardan yapıldı tekerlekler
Sokulmak istedim şenlikli sofralara
*Amansız nöbetçiler yoluma dikildiler*⁴¹³

Huysuz hayvanlar → At → Hüzün/Mutsuzluk

İlhan Geçer’in şiirlerinde yer alan diğer hayvan imgelerinden biri de kelebeğdir. Şair, somutlaştırma tekniğini kullanarak çeşitli duyguları somut imgelerle ifade eder. “Dört Nala” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda ise ümit, pembe kelebek olarak imlenmiştir:

Paslanmış iğnesini batırdı bulut
Avucunda serinleyen güneşin gözlerine
Telveli fincanlarda ufaldı
*Ümidin pembe kelekleri*⁴¹⁴

Ümit → Pembe kelebek → Ümidin pembe keleklerinin
Ufalması
↓
Ümitsizlik

“Mevsimler Değişti-I” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda sevgi, dallarında kelekler uçuşan bir ağaç olarak betimlenmiştir. Burada olumlu ve canlı bir tablo vardır. Sevgi ağacının dallarında uçuşan kelekler mutluluğu çağrıştırmaktadır:

En güzel zamanlarıydı

⁴¹²Geçer, *Bir Bulut Geçti*,16-17.

⁴¹³ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,42-43.

⁴¹⁴ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,44.

Dalında kelebekler uçuşan sevgimizin

Sevinç yüklü şarkılardı

*Kıyısına uzandığımız denizin*⁴¹⁵

Sevgi → Dalında kelebekler uçuşan ağaç

Mutluluk → Kelebek

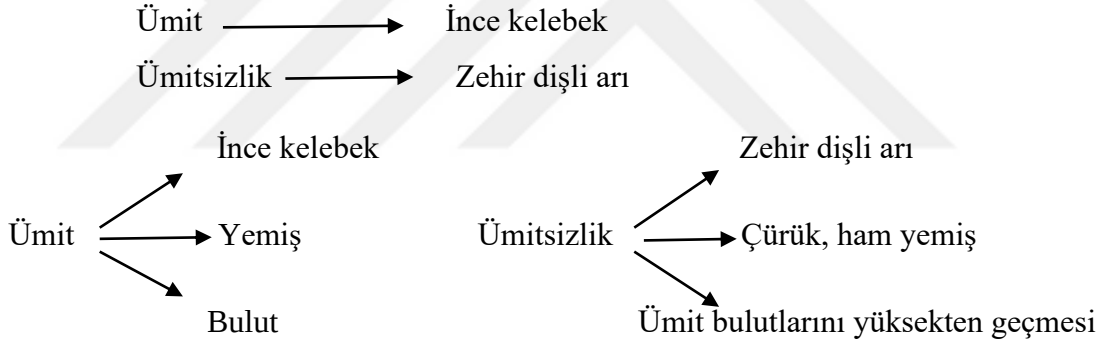
Ya çürük ya hamdı dişlediğim her yemiş

Hep yükseklerden geçti özlediğim bulutlar

İnce kelebeklere uzanan ellerimi

*Zehir dişli arılar kıyasıya soktular*⁴¹⁶

“Körkuyu” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda olumsuz bir durum anlatılmaktadır. İnce kelebekler, umudu; zehir dişli arılar ise umutsuzluğu simgeler.Şiir öznesinin ince kelebeklere yani ümitlere uzanan ellerini ümitsizlik arıları kıyasıya sokmuştur:

İlhan Geçer’in şiirlerinde kullanılan başka bir hayvan imgesi de tırtıldır. “Hazan Şarkısı” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda şiir öznesi yaşlılık duyguları içindedir. Buradaki tırtıl imgesi ise zamanı simgelemektedir.

Yeşillerimi çoktan yedi tırtıllar

Ilık yamaçlarıma erken düştü kar

Hatıraların tadı aşkın sade adı var

Sıcak sevişmeler için artık vakit geç

*“Sen kendine kendin gibi bir taze bahar seç”*⁴¹⁷

⁴¹⁵ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,14.

⁴¹⁶ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,42-43.

⁴¹⁷ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,18.

Yaprakları yeşil ağaç → Gençlik

Tırtıl → Zaman

Şiir öznesi → Ağaç → Yeşillerini tırtıllar yemiş
↓
Yaşlılık

Şiir öznesi artık bahar mevsiminde değil, sonbaharı yaşamaktadır. Zaman, yeşillikleri yok etmiş, renkler solmuştur. Saçlarına ak düşmüştür.

“Bir Türölü” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda ise karamsar ve umutsuz bir tablo çizilmiştir. Tırtıl, umutları kemiren ve yok eden ümitsizlik duygusunu simgeler. Ayrıca mısralarda yer alan kuş imgesi, maviye ulaşamadan düşmesiyle ümitsizliği anlatır:

*Kuşlar maviye ulaşmadan düşüyordu
Sivri turnaklarıyla gülümsüyordu kader
Sevinçler boşlukta can veriyor
Keskin dişli tırtıllar
Eksik umutlarımızı kemiriyordu⁴¹⁸*

Kuş → Umut → Maviye ulaşmadan düşmesi → Ümitsizlik

Keskin dişli tırtıl → Ümitsizlik

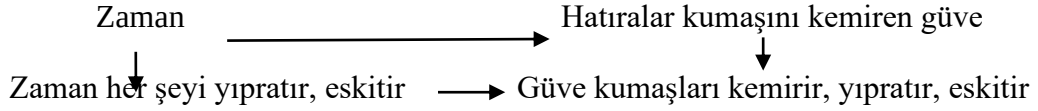
“Bozuk Düzen” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda hatıralar kumaşa benzetilmiştir. Zaman ilerledikçe hatıralar tıpkı kumaş gibi eskir ve yıpranır. Bu durum, hatıraların kumaşını bir güvenin kemirmesi olarak betimlenmiştir. Buradaki güve ise zamanı simgelemektedir:

*Hatıralar kumaşını kemirir güve
Albümlerde sadece solmuş resimler kalır
Yolumuzu tıkar kinci bir deve
Sevinçler her gün biraz daha ufalı⁴¹⁹*

Hatıralar → Kumaş

⁴¹⁸ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 71-72.

⁴¹⁹ Geçer, *Hüzzam Beste*, 13.

Yukarıdaki mısralarda kinci bir deve ifadesi ise üzüntü, mutsuzluk gibi duyguları çağrıştırmaktadır. Deve kini, TDK'nin Türkçe Sözlüğü'nde⁴²⁰ "bitmek bilmeyen kin olarak tanımlanmıştır. Şair hayat yolunda karşısına çıkan olumsuz duyguları ifade etmek için "Yolumuzu tıkar kinci bir deve" mısrasına yer vermiştir.

Mutsuzluk/üzüntü $\longrightarrow$ Kinci bir deve

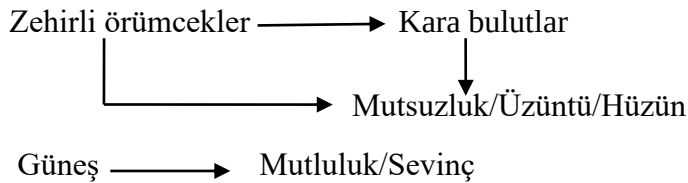
"Sone" adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda böcek imgesi yer almaktadır. Sevgili, ince ayaklarıyla böcekleri ezer ve ardından sevinçler getirir. Buradaki böcek imgesi, üzüntü ve mutsuzluk gibi olumsuz duyguları çağrıştırmaktadır:

İnce ayaklarınızla böcekleri ezdiniz
Al kanatlarında sevinçler dolu
*Yaz sonlarında serin ikindisiniz*⁴²¹

Mutsuzluk/üzüntü $\longrightarrow$ Böcek

"Dar Ufuk" adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda örümcek imgesi kullanılmıştır. "Güneş kıyılarında zehirli örümcekler" mısrasında, güneşi engelleyen kara bulutlar çağrışımı yapılmaktadır. Şiirin genelindeki karamsar tablo, mutluluk ve sevinç gibi olumlu duyguların güneşle, mutsuzluk, hüznün ve üzüntünün ise zehirli örümceklerle simgelendiğini göstermektedir:

Sancılı tarlalarda çürüdü ekin
Güneş kıyılarında zehirli örümcekler
Upuzun gecesi başladı hüznün
*Acılı dallarda kanatsız kelekler*⁴²²

⁴²⁰ Türkçe Sözlük, "deve kini", 646.

⁴²¹ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 20.

⁴²² Geçer, *Hüzzam Beste*, 42.

Yukarıdaki mısralarda İlhan Geçer’in şiirlerinde sıkça rastlanan bir başka tabiat unsuru olan kelebek imgesi de yer almaktadır. Kanatsız kelebekler ifadesi olumsuz ve karamsar bir anlam taşır. Şair genellikle kelebek imgesini mutluluk ve ümit gibi duyguları anlatmak için kullanır. Ancak burada, kanatsız kelebekler mutsuzluk ve ümitsizliği simgelemektedir.

“*Bir Bulut Geçti-II*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda “*Kaderin ağlarında /Çırpındık durduk*” mısraları örümceği imlemektedir:

Çaldığımız kapıları

Kilitli ve sağır bulduk

Kaderin ağlarında

*Çırpındık durduk*⁴²³

Kader → Örümcek

Kaderin engelleri/olumsuzlukları → Örümcek ağı

Kader karşısında insan → Örümcek ağında çırpınan av

“*Akşam Güneşi*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda şiir öznesi ve sevgili sevda ormanlarına dalan ceylana benzetilmiştir:

Ceylan gibi daldık

Sevda ormanlarına

Bitmeyen bir masaldık

*Uzanacak yarına*⁴²⁴

Şiir öznesi → Ceylan

Sevgili → Ceylan

“*Bir Sen Güzelsin*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda sevgili masallaştırılarak sonsuz mutluluklar ormanındaki nazlı bir geyiğe benzetilmiştir:

Kaçıp sana sığındım

Geceler üstüme üstüme gelince

⁴²³ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,38.

⁴²⁴ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,38.

*Sonsuz mutluluklar ormanında
Bir nazlı geyik gibiydin ince*⁴²⁵

Sevgili → Sonsuz mutluluklar ormanında nazlı bir geyik

3.2.4. Tarihi Şahsiyetler, Bestekârlar ve Türk Musikisi Makamlarıyla İlgili İmgeler

İlhan Geçer'in şiirlerinde tarihi kişilikler ve Türk müziği önemli bir yer tutar. Atatürk ve Yunus Emre gibi isimler, sadece geçmişi hatırlatmak için değil, şairin duygu ve düşüncelerini aktarmak için de kullanılır.

Şair ayrıca Türk musikisinin önemli bestekârlarını ve farklı makamları şiirlerine taşır. Bu öğeler, şiirlere bir ritim ve ahenk kazandırırken, duyguları da güçlendirir. Makamlar aracılığıyla iletilen hisler, okuyucunun zihninde hem sesli hem de görsel bir çağrışım yaratır.

Böylece Geçer, tarihî ve kültürel öğeleri, kendi duyguları ve hayal gücüyle birleştirerek şiirlerinde etkileyici imgeler oluşturur. Tarihî şahsiyetler ve musiki makamları, okuyucunun hem kafasında hem de yüreğinde iz bırakan birer araç hâline gelir.

3.2.4.1. Atatürk İle İlgili İmgeler

İlhan Geçer, babasının etkisiyle küçük yaşlardan itibaren milli değerlerine bağlı, tam bir vatansever olarak yetişmiştir. Dolayısıyla büyük zaferlere önderlik yapan, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'e karşı da derin bir sevgi ve hayranlık duymaktadır. Şair, Atatürk'e duyduğu sevgi ve hayranlık duygularını şiirine taşımıştır.

"*Mavi Aydınlık*" adlı şiirden alınan bu mısralarda, şair daha önce yakından görme fırsatı bulduğu Atatürk'ün gözlerini mavi bir ışık, mavi bir aydınlık olarak imgeleştirmiştir. Atatürk'ün bakışları, kara bir çağı kapatan aydınlık; Atatürk ise güçlü ve yön gösterici bir ışık olarak betimlenmiştir:

⁴²⁵ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 10-11.

*Yakından görmüştüm gözlerini
Mavi bir ılık akıyordu içime
Bu büyük aydınlıkla
Dopdoluyum gene*

*Kara bir çağ kapandı
Aydınlık bakışlarınla
Mutlu yarınlar muştulayan sesin
Kulaklarımızda hala
Silemez mavi aydınlığını
Atatürkleşen gönüllerden
Ne yobazlaşan karanlık
Ne kızıl kefen*

*Bunca yıl geçti aradan
Daha dünmüş gibi taptaze acın
Yaprakları her mevsim yeşil
İçimizde diktiğin ağacın*

*Güçlü bir ışıksın ufukumuzda
Bitmeyen eskimeyen
Dualar taşır sana kuşlar
Sımsıcak Afrika'dan
Ve Çin'den⁴²⁶*

Şairin “Mavi Aydınlık” şiiri “Hüzzam Beste” adlı şiir kitabından alınmıştır. Geçer’in zaman zaman şiirlerinin kelimelerinde, mısralarında değişiklik yaptığı görülür. “Mavi Aydınlık” şiirinin şairin “Yeşil Çağ” adlı şiir kitabında da yer aldığı ancak bazı kelimelerin, mısraların şair tarafından değiştirildiği görülür. Örneğin ilk dördlükteki, “Bu büyük aydınlıkla/Dopdoluyum gene” mısraları, “Bu sonsuz aydınlıkla/Dopdoluyum bugün de” olarak değiştirilmiştir. İkinci dördlükteki, “Kara bir

⁴²⁶ Geçer, Hüzzam Beste,77.

çağ kapandı/Aydınlık bakışlarınla” mısralarında ise “*Aydınlık bakışlarınla*” mısrası “*Işık bakışlarınla*” olarak değiştirilmiştir. Yine aynı dördlüğün “*Mutlu yarınlara muştulayan sesin*” mısrasının “*Müjdelere dolu sesin*” şeklinde değiştirildiği görülür. Dördüncü dördlükteki “*İçimizde diktiğin ağacın*” mısrasının “*Bahçemize diktiğin ağacın*” değiştirildiği görülür. Şiirdeki “*Güçlü bir ışıksın ufkumuzda*” mısrasının da “*Yeşil Çağ*” adlı eserde bir dördlük daha eklendiği görülür.

Atatürk’ün gözleri	→	Mavi bir ışık
Atatürk’ün bakışları	→	Büyük aydınlık/ Sonsuz aydınlık
Atatürk’ün bakışları	→	Aydınlık / Işık
Atatürk’ün bakışları	→	Karanlık çağları kapatan aydınlık
Atatürk’ün sesi	→	Mutlu yarınlara muştucusu/müjdecisi
Atatürk	→	Türk milletinin ufkunda güçlü bir ışık
Atatürk sevgisi	→	Türk milletinin gönül bahçesinde yaprakları her mevsim yeşil bir ağaç

“*Uyanış*” adlı şiirde şair, Atatürk’ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti’nin aydınlık günlere ulaşacağına, kalkınacağına dair inancını dile getirir:

*Silkindi karanlığından
Pırıl pırıl sabahlara
Tarla motor sesiyle uyandı
Bereket yüklü bahara
...
Kemirmiyor yeşil kurt pembe kurt
Gönlünce büyümede pamuk
Mesut günlere doğru Türkiye’im
Aydınlık ufuk

Yollar büyüdükçe ferah
Bozkır yollara âşık
Dost bir el gibi uzanmada*

*Her yana ışık*⁴²⁷

“Silkindi karanlığından/ Aydınlik ufuk/ Dost bir el gibi uzanmada/ Her yana ışık” mısraları ,“Mavi Aydınlik” şiirdeki Atatürk için sıkça kullanılan aydınlık, ışık, karanlık çağları kapatan ışık, ufkumuzda güçlü ışık, mutlu yarınların müjdecisi gibi imgeleri tamamlar niteliktedir. Atatürk’ün yaymış olduğu ışık Türk milletinin geleceğini de aydınlatacak kadar güçlüdür. Türkiye’nin geleceği bu ışıktan aldığı güçle aydınlıktır. Karanlık günler geri de kalmıştır. “Dost bir el gibi uzanmada /Her yana ışık” mısralarındaki ışık, Atatürk’ün yaymış olduğu ışığı çağrıştırmaktadır. Mısralarda kişileştirme yoluyla oluşturulan hayal unsurları da dikkat çekmektedir.

(Atatürk’ün yaymış olduğu) Işık → Dost bir el

“Bir Güldür Cumhuriyet” şiirini şair, Atatürk’ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti’nin yönetim biçimi olan cumhuriyet için yazmıştır:

Bir yediveren güldür Cumhuriyet
Ülkemin eskimeyen bahçelerinde
Doğan günle yenilenir şavkı vurur geceye
Büyür yıldızların rüzgârların elinde
...
Yolunda bitse de bazı
Dikenler ısırganlar
Susturamaz gür şarkısını
*Akordu bozuk kemanlar*⁴²⁸

Cumhuriyet → Yediveren gül

Cumhuriyet → Geceyi aydınlatan ay (Karanlıkları aydınlatır)

Cumhuriyet → Yıldızların rüzgârların elinde büyür

Cumhuriyet → Gür şarkı

Cumhuriyetin karşısındaki engeller/olumsuzluklar → Diken/Isırgan

Cumhuriyetin karşısındaki engeller → Akordu bozuk keman

⁴²⁷ Geçer, *Büyüyen Eller*,51-52.

⁴²⁸ Geçer, *Yeşil Çağ*,19.

“19 Mayıs’ta” adlı şiirine şair Atatürk’e sesleniş hitabıyla başlar. Şiirde 19 Mayıs, cumhuriyet, Atatürk ile ilgili hayal unsurları yer alır:

*19 Mayıslar yeşil ümittir
Bağımsızlık ve hürriyet kokan
Dalgalandan bayrak hep aynı renktir
Hangi yel eserse essin ufuktan
19 Mayıslar ışıktır tandır
Kararan bahtına doğmuş milletin
19 Mayıslar mutlu zamandır
Eskimez değişmez Cumhuriyetin*

*Ellerin dolaşır bir ışık gibi
Umutsuzluğumuzun gecelerinde
Her 19 Mayıs bir taze güldür
Açar mutluluğun bahçelerinde ⁴²⁹*

19 Mayıs → Bağımsızlık ve hürriyet kokan yeşil ümit

19 Mayıs → Milletin kararan bahtına doğmuş ışık, tan

19 Mayıs → Cumhuriyetin mutlu zamanı

19 Mayıs → Mutluluk bahçesinde açan taze bir gül

Mutluluk → Bahçe

Umutsuzluk → Gece

Atatürk’ün elleri → Umutsuzluk gecesini aydınlatan bir ışık

“Dilekçe adlı” şiirde şair, Atatürk’e seslenir. Ülkede yolunda gitmeyen durumları Atatürk’e şikâyet eder. Yeniden Atatürk’ün mavi aydınlığına sığınır:

*Dinsin dallarımızı sarsan fırtına
Masmavi aydınlığınla dolsun vatan
Gene bir görünüversen diyoruz*

⁴²⁹ Geçer, *Yeşil Çağ*,16.

Çankaya sırtlarından⁴³⁰

İnsan → Ağaç
Ülkedeki olumsuzluklar → Dalları sarsan fırtına
Atatürk → Mavi aydınlık
Atatürk → Umut

Yukarıdaki örneklere bakıldığında “Atatürk” etrafındaki imgelerin daha çok ışık, aydınlık kelimeleriyle oluşturulduğu görülmektedir.

3.2.4.2. Yunus Emre İle İlgili İmgeler

İlhan Geçer’in Anadolu’da Tasavvuf Edebiyatı’nın ve Türkçe şiirin öncüsü olan Yunus Emre ile ilgili bir tane şiiri vardır. “Yunus’a Sesleniş” adlı şiirinde şair Yunus Emre ile ilgili benzetmelere yer vermiştir:

*Asırlar boyunca hep taze ışık
Gönül dergâhında kandil Yunus ’um
İman sofrasında bir altın kaşık
Yaşlı gözlere mendil Yunus ’um*

*Dostlar meclisinde şiirin söylenir
Sımsıcak sevgiler adınla gelir
Bulutlar türbene kat kat eğilir
Beldeler boyunca dil dil Yunus ’um*

*Silinmez bozkırdan ayak izlerin
Ayet ayet eser gür denizlerin
Solup dökülüyor aşk filizlerin
Cennetten seslenen ezel Yunus ’um*

*Erenler bağının solmaz gülüsün
Aşk penceresinin ipek tülüsün*

⁴³⁰Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 76-77.

*Fikir bahçesinin cömert kulusun
Gönül ikliminde tel tel Yunus 'um*

*Elimizde asan düştük yoluna
Sırtımızda hırkan girdik koluna
Bizi de kürsünde oturt yanına
Zaman ötesinden gel gel Yunus 'um⁴³¹*

Yunus → Taze bir ışık
Gönül → Dergâh
Yunus → Gönül dergâhında kandil
İman → Sofra
Yunus → İman sofrasında altın bir kaşık
Yunus → Yaşlı gözlerde mendil
Yunus → Gür deniz
Yunus'ta aşk → Solup dökülmeyen, sürekli filizlenen çiçek
Yunus → Erenler bağının solmaz gülü
Aşk → Pencere
Yunus → Aşk penceresinin ipek tülü
Fikir → Bahçe
Yunus → Fikir bahçesinin cömert kulu
Gönül → İklim/Ülke
Yunus → Gönül ülkesinin sultanı

⁴³¹ Geçer, *Hüzzam Beste*,6.

3.2.4.3. Türk müziğinin Ünlü Bestekârları ve Makamlar Etrafında Oluşturulan İmgeler

İlhan Geçer, Türk musikisiyle de yakından ilgilenmiştir. 1946 yılında Ankara Radyosu'nda göreve başlaması, onun müzik dünyasıyla olan bağını güçlendirmiştir. Bu süreçte Türk müziğinin usta isimleriyle tanışma fırsatı bulmuştur. Sanat yaşamı boyunca müziğe olan ilgisini sürdüren Geçer, 1994 yılında Türk Müziği İstanbul Repertuarı üyeliğine seçilmiştir.

Şair, Hisar, Türk Edebiyatı gibi önemli edebiyat dergilerinde Türk musikisine dair görüşlerini dile getirmiştir. Bu yazılardan, İlhan Geçer'in Türk musikisine derinlemesine hâkim olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Müziğin estetik değerini, kültürel önemini ve toplumsal rolünü işleyen yazılarında, hem bir sanat eleştirmeni hem de bir musiki sevdalısı kimliği öne çıkar.

İlhan Geçer'e göre her milletin kendine özgü bir musikisi vardır ve bu musiki, o milletin kültürünü, sanatını, tarihini, sevinçlerini ve acılarını yansıtır. Ona göre Türk musikisi de yüzyıllar boyunca gelişerek günümüze ulaşmış, köklü, muhteşem ve renkli bir sanat dalıdır.⁴³²

İlhan Geçer'in şiirlerinde de Türk musikisine olan ilgisinin izleri görülür. Ünlü bestekârların isimleri, eserleri ve özellikle Türk musikisinin çeşitli makamları, şairin hayal dünyasında önemli bir yer tutar. Bu makamlar, şiirlerde yalnızca müzik terimleri olarak değil; aynı zamanda duyguları, ruh hâllerini ve hatıraları yansıtan imgesel unsurlar olarak kullanılmıştır. Böylece İlhan Geçer, musikiyi yalnızca dinleyen bir sanatçı değil, onu edebiyat diline ustalıkla taşıyan bir şair olarak da karşımıza çıkar.

Şairin şiirlerinde Buhûrîzâde Mustafa İtrî Efendi, Tanburi Cemil Bey, Kemani Tatyos Efendi, Şakir Ağa, Sadullah Ağa gibi ünlü bestekârlara yer vermesi, duygularını zaman zaman Türk musikisi makamları ile ilgili imgelerle ifade etmesi hem Türk musikisine duyduğu sevgiyi hem de Türk musikisi kültürüne olan hâkimiyetini gösterir.

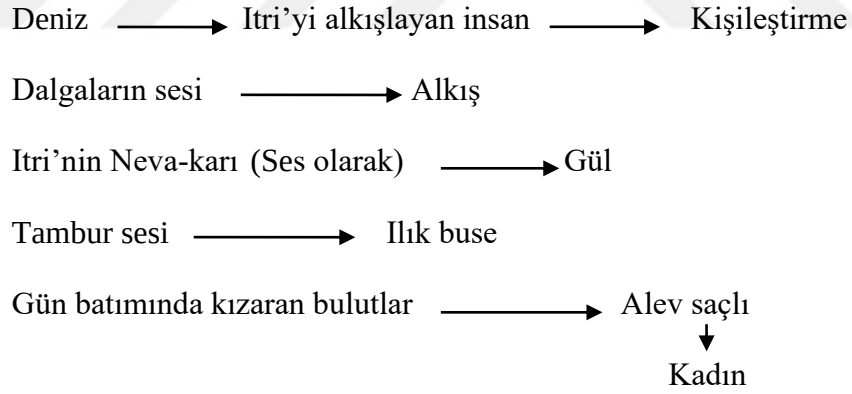
⁴³²İlhan Geçer, "Türk Musikisi Üzerine", *Türk Edebiyatı* S.94 (Ağustos 1981), 26.

İlhan Geçer “Uzak Yıllarda” adlı şiirinde İtri’yi ünlü bestesi Neva-kar ile birlikte anar ve bunun etrafında imgeler oluşturur:

Sahillerde yankılandı Neva-kar’ın⁴³³ gül sesi
İtri’ye⁴³⁴ alkış tuttu denizler dalga dalga
Gönüllerde bir tamburun ılık busesi
Alev saçlı bulutlarda duygular halka halka

Bir pencere açıldı pespembe ufuklardan
Gülü solan bahçeler yeniden çiçeklendi
Bir bestenin diliyle renk renk donandı zaman
Ömür tespihimize mutluluklar eklendi

Bülbüller hayran hayran dinledi besteyi
Tül kanatlı melekler imrendi dünyamıza
Kudümler alkışladı Neva üfleyen neyi
Karakışlar bir anda dönüşüverdi yaza⁴³⁵

İkinci dördlükte gül, mutluluğun simgesi olarak kullanılmıştır. Güllerin solması ise mutsuzluk veya hüznün gibi olumsuz duyguları çağrıştırmaktadır. Burada İtri’nin Neva-kar’ı, gönül bahçesindeki solmuş gülleri yeniden açtıran, yani mutluluk ve umut kaynağı olan bir unsur olarak imlenmiştir.

⁴³³ Neva-kar: Türk bestekâr Buhûrîzâde Mustafa İtrî’nin ünlü bestesi.

⁴³⁴ Buhûrîzâde Mustafa İtrî Efendi: Türk mûsikisi bestekârı.(ö.1711)

(bkz.Nuri Özcan,“Buhûrîzâde İtrî Efendi i”, *TDV İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: Türk Diyanet Vakfı, 1999),220-221.

⁴³⁵ Geçer, *Hüzzam Beste*,45.

Gönül → Bahçe (Gülleri solmuş) → Hüzün/Mutsuzluk
İtri'nin Neva-karı → Mutluluk kaynağı

Güzel sesli bülbüller bile İtri'nin Neva-karı'nı hayranlıkla dinlemektedir. Bülbüllerin Neva- kara hayran olması akla gülü getirmektedir. Neva-karı dinleyen tül kanatlı melekler dünyamıza imrenmektedir. Melekler cenneti çağrıştırmaktadır. Cennet varlıkları melekler bile İtri'nin Neva-karının yankılandığı dünyaya imrenmektedir.

İtri'nin Neva-karı → Gül
Karakış → Hüzün/Mutsuzluk
Yaz → Mutluluk
İtri'nin Neva-karı → Karakışları yaza çeviren mutluluk kaynağı
Hüzün şairi olan İlhan Geçer'in hüzün bulutlarını İtri'nin Neva-kar'ı dağıtmıştır. Bu beste şairin gönlüne huzur ve mutluluk vermektedir. Bu duygular da zengin imgelerle mısralara yansımaktadır.

İlhan Geçer “*Tamburi Cemil Bey*”⁴³⁶ adlı şiirinde ünlü bestekârla adeta konuşur:

*Sazlarda alev alev dolaşır parmakların
Bülbüller susardı taksim başlarken
Titrederdi şarkısı Şehnaz⁴³⁷ dudaklarının
Feryatların hep imdatsız kalınca*

*Sanki esiriydi sihirli ellerinin
O muhteşem tambur lavta kemençe
Çaldıkça dinlerdi acıların kederin
Sabaha dönerdi münzevi odanda gece*

Kulaklarımızda hala ölümsüz bestelerin

⁴³⁶ Tamburi Cemil Bey:Ünlü Türk virtüözü ve bestekârı. (1873-1916)

(bkz.Nuri Özcan,“Tamburi Cemil Bey”,*TDV İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: Türk Diyanet Vakfı, 1993),326.

⁴³⁷ Şehnaz: Türk müziğinin en eski mürekkep makamlarındandır. Çok güzel ve karakteristik bir makam olup hicazkârın daha yumuşağı ve nazlısı, masal edasına müsait bir nev’idir.

Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat* (Ankara, 1997),985.

*Her tambur nağmesinde gene sen varsın
En bahar çağında güz olup gittin
Ama musikimizde ölümsüz baharsın*⁴³⁸

Tamburi Cemil Bey'in dudakları → Şehnaz

Tamburi Cemil Bey'in elleri → Alev alev

Tamburi Cemil Bey'in elleri → Sihirli

Tamburi Cemil Bey → Musikimizin ölümsüz baharı

“Topkapı Sarayında Zaman” adlı şiirinde şair, Topkapı Sarayı’nda zamanın hala eski günlerdeki gibi aktığını hayal eder. Sazlar meclisindeki muhteşem fasılda Şakir Ağa’nın Ferahnâk sesinin duyulduğunu belirterek ünlü bestekâr Şakir Ağa’yı anar. Ferahnâk’ın neşeli, iç açıcı havası şiirin olumlu havasıyla örtüşür. Şakir Ağa’nın sesiyle geceler beste beste, çağıl çağıldır. Şiirin bir başka dörtlüğünde ise loş bir odadan Sultan III. Selim’in kendi buluşu olan Suzidılara makamıyla ney üflediği ifade edilir. Devamında ise saray bestekârı Sadullah Ağa’nın cariyeye Mihriban’a olan ümitsiz aşkı hatırlatılır. Şiir boyunca dönemin bestekârları, makamlar ve farklı hayal unsurlarıyla Topkapı Sarayı’nda her şeyin geçmiş zamanlardaki gibi olduğu, zamanın adeta durduğu anlatılır:

*Sazlar meclisinde muhteşem fasıl
Duyulan Şakir Ağa’nın*⁴³⁹ *Ferahnâk*⁴⁴⁰ *sesi
Geceler beste beste, geceler çağıl çağıl
Minderlere bağdaş kurmuş Sultanı, cariyesi
...
Loş bir odadan gelir gibidir ney sesi
Suzidılara’dan*⁴⁴¹ *üfler gibidir Selim*⁴⁴²

⁴³⁸ Geçer, *Hüzzam Beste*, 44.

⁴³⁹ Şakir Ağa: Türk musikisi bestekârı, hanende. (1779-1840)

bkz. Nuri Özcan, “Şakir Ağa”, *TDV İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: Türk Diyanet Vakfı, 2010), 307

⁴⁴⁰ Ferahnâk: Türk müziğinin mürekkep makamlarındandır. Tahminen 1820 senelerinde Şakir Ağa tarafından terkip edilmiştir; şen ve hafif mevzular, bahar tasvirleri gibi parçalarda kullanılabilir. Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat* (Ankara, 1997), 258

⁴⁴¹ Suzidılara: Türk müziğinde bir mürekkep makamıdır. III. Selim tarafından terkip edilmiştir. Az kullanılmıştır.

Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat* (Ankara, 1997), 966.

⁴⁴² Sultan III. Selim, Osmanlı padişahı ve İslam halifesidir. Divan edebiyatındaki mahlasıyla İlhamî’dir.

Hüzünlü Mihriban Sadullah 'ın⁴⁴³ gözdesi
Ümitsiz aşkıyla yüreği dilim dilim⁴⁴⁴

“Eski Günler” adlı şiirde aşî boyalı cumbalı evde yaşayan çocuğa, çocukluk yıllarına duyulan özlem yer alır. Şiir öznesi, aşî boyalı cumbalı evde, elişi kâğıtlı plakta dinlenen Tatyos’un saz semaisini hatırlar:

Divanda pufta yastıklar
Kaysı sarısı gök mavisi
Eliši kâğıtlı plakta
Tatyos 'un⁴⁴⁵ saz semaisi⁴⁴⁶

“Samatya’da Bir Eski Ev” adlı şiirde yine geçmiş yıllara duyulan özlem vardır. Şairin çocukluk yıllarından itibaren anılarında Türk musikisi, ünlü bestekârlar hep yer almıştır. Gramofonda bu defa Hafız Burhan’dan gazeller çalmaktadır:

Samatya’da bir eski ev
Kömürlü trenlerin isiyle kara
Borulu gramofonu bıkmış yorulmuş
Hafız Burhan’dan⁴⁴⁷ gazeller çala çala⁴⁴⁸

İlhan Geçer’in şiirlerinde bestekârlar kadar birçok makam da yer alır. Onun şiirlerinde Karcıgar, suzinak, hüzzam, ferahfeza, şehnaz, buselik, ferahnâk, suzidilara gibi pek çok makamla oluşturulan imgelere rastlamak mümkündür.

Hüzün şairi İlhan Geçer’in şiirlerinde koyu bir hüzün içeren Hüzzam makamı sıkça yer alır. Hüzün şairi olması şiir kitaplarından birine “Hüzzam Beste” ismini

Osmanlı padişahlarının büyük bir kısmının çeşitli sanat dallarına ilgi duyduğu, ilim ve sanat çalışmalarını teşvik ettiği ve desteklediği bilinmektedir. Bunların arasında, şairliğinin yanı sıra saz icracılığı, mûsiki nazariyatına vukufu ve özellikle bestekârlığı ile III. Selim, Türk mûsikisi tarihinin önde gelen simaları içinde yer almış ve dönemi kendi ismiyle anılan bir mûsiki ekolü çerçevesinde değerlendirilmiştir.

⁴⁴³ Hacı Sadullah Ağa: Türk mûsikisi bestekârı, hânende. (1760-1808)

(bkz.Güldeniz Ekmen, “Hacı Sadullah Ağa”, *TDV İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: Türk Diyanet Vakfı, 1996),496-497.

⁴⁴⁴ Geçer, *Hüzzam Beste*,5.

⁴⁴⁵ Tatyos Efendi: Türk mûsikisi bestekârı, kanun ve keman icracısı.(1858-1913)

bkz.Nuri Özcan, “Tatyos Efendi”, *TDV İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: Türk Diyanet Vakfı, 2011),173-174.

⁴⁴⁶ Geçer, *Hüzzam Beste*,21.

⁴⁴⁷ Hafız Burhan: Daha çok gazel okuyuşu ile tanınan Türk hânendesî. (1897-1943)

bkz.Nuri Özcan, “Hafız Burhan”, *TDV İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: Türk Diyanet Vakfı, 2010).88.

⁴⁴⁸ Geçer, *Hüzzam Beste*,39.

vermesinden de anlaşılabilir. Hüzzeamın sözcük manası da hüzdür. “*Mavi İkındiler*” adlı şiirden alınan aşğıdaki mısralarda ayrılığın verdiği hüzdün duygusu göklerinden yıldızların uzaklaşması ve hüzzam bestelerin çalınması şeklinde imgeleştirilmiştir. Yıldızlar, mutluluk, sevinç gibi olumlu duyguları imler. Göklerinde Hüzzeam besteler çalınması ise hüzdün, mutsuzluk gibi olumsuz duyguları imler:

Bir bir uzaklaştı yıldızlar
Hüzzeam⁴⁴⁹ besteler çalınan göklerimden
Sevimsiz bir telaş aldı zamanı
Aynalar gülüşünü yitirdi birden⁴⁵⁰

Yıldızlar → Mutluluk/Sevinç
Göklerinden yıldızların uzaklaşması → Hüzdün/Mutsuzluk
Göklerinde Hüzzeam bestelerin çalınması → Hüzdün/Mutsuzluk

“*Bulutsuz*” adlı şiirinde şair, sevgilinin varlığının ona kattığı olumlu ruh halini çeşitli imgelerle ifade etmiştir. Sevgilin gülüşü papatyadır. Sevgilinin papatya gülüşü şiir öznesine mutluluk verir. Onun için yoğun hüzdün içeren hüzzam şarkılar yoktur artık:

Çıkamaz sokağında ayak sesleriniz
Ay ışığıdır bulutsuz
Papatya gülüşlerinizde
Şarkılar Hüzzeamsız çalgılar udsuz⁴⁵¹

Sevgilinin ayak sesleri → Bulutsuz ay ışığı
Sevgilinin gülüşü → Papatya
Sevgilinin papatya gülüşlerinde → Şarkılar hüzzamsız
↓
Mutluluk

“*Umutsuz Şarkı*” adlı şiirde ayrılığın yarattığı hüzdün öne çıkar. Bu duygu, sonbahar mevsimi üzerinden verilmiştir. Sonbahar ağlayan bir mevsim olarak

⁴⁴⁹Hüzzeam: Türk müziğinin mürekkep makamlarındandır. Türk müziğinin koyu hüzdün arz eden makamlardan biri olan bu makam, dizisi bir sekizli içinde ifade edilebilen mürekkep makamlarındandır.

⁴⁵⁰ Geçer, *Hüzzeam Beste*,67.

⁴⁵¹ Geçer, *Hüzzeam Beste*,64.

betimlenir ve şiir öznesinin şarkıları da Hüzam makamından hep ağlamaktadır. Böylece hem mevsim hem de müzik, ayrılığın hüznünü yansıtan imgeler hâline gelir:

*Yollarda bir sonbahar ağlıyor
Şarkılar hep Hüzamdan ağlıyor
Aynı gök kubbenin altında
Sensiz yaşamak zor⁴⁵²*

Sonbaharın ağlaması → Hüzün/Mutsuzluk
Şarkıların Hüzamdan ağlaması → Hüzün/Mutsuzluk

Tacettin Şimşek, “İlhan Geçer Şiirinin Bileşenleri” başlıklı yazısında şairin bazı şiirlerinde Hüzam makamındaki şarkılardan iktibaslar yaptığını belirtir. Bunun İlhan Geçer’in hüzam makamına olan gönül bağını, dolayısıyla hüzne akrabalığını sezdirdiğini ifade eder.⁴⁵³Hüzam makamı şairin ruh hâliyle uyumludur.

İlhan Geçer’in şiirlerin sıkça yer verdiği bir başka makam şehnaz makamıdır. Farsça bir sözcük olan Şehnaz sözcüğü nazlı anlamına gelmektedir. Şehnaz makamı yumuşak ve nazlı bir makamdır. Masal edasına müsait bir makamdır. Savaş Barkçin “40 Makam 40 Anlam” adlı eserinde Şehnaz makamı ile ilgili : “*Kelime anlamı “çok güzel” ve duygu değeri “sevgilinin güzelliğidir.”*”⁴⁵⁴yorumunu yapar. “Şehnaz Beste” adlı şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda sevgilinin yüzü, şehnaz besteye benzetilmiştir. Sevgilinin şehnaz yüzü şiir öznesinin gönül sazının tellerine vurmaktadır:

*Hep o şehnaz⁴⁵⁵ yüzünüz
Vursa da tellerime
Karlara gibi yağınız
Ağustos ellerime*

⁴⁵² Geçer, *Belki*,20-21.

⁴⁵³ Şimşek, “İlhan Geçer’in Şiirinin Bileşenleri”,101.

⁴⁵⁴ Savaş Barkçin, *40 Makam 40 Anlam* (İstanbul, 2018),109.

⁴⁵⁵ Şehnaz: Türk müziğinin en eski mürekkep makamlarındandır. Çok güzel ve karakteristik bir makam olup hicazkârın daha yumuşağı ve nazlısı, masal edasına müsait bir nev’idir.

Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat* (Ankara, 1997),985.

*Yaz sularında yakamoz saçlarınız
Şehnaz yüzünüz dolu asma bahçeler
Haziran saksılarda gül gül açınız
Düşmesin gönlünüze esmer geceler⁴⁵⁶*

Sevgilinin yüzü → Şehnaz beste
Şairin gönlü → Saz
Sevgilin saçları → Yaz sularında yakamoz

“En Güzeli Mevsimlerin” adlı şiirde yine şehnaz makamı şehnaz makamı, sevgilinin düşlerini betimlemek için kullanılmıştır:

*Şenlikli denizler çalkalanır durur
Şehnaz düşlerinin gül beşiğinde
Başında mutluluğun serçeleri uçuşur
Al bakışlı ceylanlar gülümser eşiğinde
En güzel mevsimler sallanır beşiğinde⁴⁵⁷*

1. Sevgilinin düşleri → Şehnaz (beste)
2. Düş → Şarkı (musiki)
3. Şehnaz düşler → Gül beşik
4. Anne → Şenlikli deniz (Mutluluk)
5. →

Bebek

“Bir Kuş Çılgılığı Gibi” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda Ferahfeza ve Bestenigâr makamları karşımıza çıkar. Şiir de yine ayrılık acısı vardır. Sevgiliyle tekrar kavuşmaya dair umutlarını yitirilmiştir. Umutlar vadisini sel basması bu umutsuzluğu imlemektedir. Şairin ayrılık temalı şiirlerinde hüznün ve mutsuzluk duygularının da görüldüğü daha önce de ifade edilmişti. Nitekim mısralardaki makamlar bu duygulara uygundur. Sevgilinin varlığıyla mutlu olan şiir öznesi, sevgilinin gidişiyle derin bir hüznün yaşar. Ferahfeza şuh, neşeli ve mutluluk veren bir makamdır. Ancak sevgilin gidişiyle şair öznesinin akşamlarında ferahfeza telleri

⁴⁵⁶ Geçer, *Hüzzam Beste*,66.

⁴⁵⁷ Geçer, *Hüzzam Beste*,71.

kopmuştur. Bu da hüznü ve mutsuzluğu imlemektedir. Ayrıca şiir öznesinin mevsimlerinin bestenigâr bir hüzne bürünmesi bu hüznün ve mutsuzluğu doğrular. Çünkü bestenigâr makamı hüznün ıstırap ve sevgiliye hasreti ifade eden bir makamdır:

Koptu akşamlarımın Ferahfeza⁴⁵⁸ telleri
Bestenigâr⁴⁵⁹ bir hüzne büründü mevsimlerim
Umutlar vadisinde bir afetin selleri
Senden artık nasıl sevda umabilirim⁴⁶⁰

“Bir Dünya Özlüyorum” adlı şiirde şair, mutlu, huzurlu, sevinç dolu bir dünya özlemine dile getirmiştir. Şiirden alınan aşağıdaki mısralarda yine Ferahfeza makamı yer alır. Ferahfeza makamı bu mısralarda da mutluluğu, sevinci imlemektedir:

Zaman kadehinde gülkurusu bir imbat
Akşam kapılarında sevinçli eller
Balıklar denizinde kuşlar dalında rahat
Hep Ferahfezaya akort edilmiş teller⁴⁶¹

Ferahfeza —————> Mutluluk/Sevinç

Şair, “Şarkılar Tazeler Özlemlerimi” adlı şiirinde duygularını birçok Türk musikisi makamıyla ifade etmiş, şarkıların özlemlerini tazelediğini belirtmiştir. Şiir boyunca ayrılık duygusunun ortaya çıkardığı olumsuz ruh hali göze çarpar. Sevgiliyle geçirilen zamanlardaki olumlu ruh hali hareketli, neşeli, mutluluk veren makamlarla; ayrılığın verdiği özlem, hüznün, mutsuzluk gibi duyguların ortaya çıkardığı olumsuz ruh hali ise hüznü, içli makamlarla ifade edilmiştir. Ayrıca ayrılık duygusunu verdiği hüznün, mutsuzluk; güftesi Avram Naum’a, bestesi Bimen Şen’e ait hicaz makamındaki şarkıdan alıntı yapılan “Firkatin aldı bütün neşe-i tubım” (Ayrılığın, bütün sevincimi öldürdü bu gece) mısrası ile de vurgulanmıştır:

⁴⁵⁸ Ferahfeza: Türk müziğinin mürekkep makamlarındandır. Tahminen 1870 senelerinde Ahmet Ağa tarafından tertip edilmiştir. Şuh, neşeli ve zarif mevzularda kullanılabilecek güzel bir makamdır. Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat* (Ankara, 1997), 257.

⁴⁵⁹ Bestenigâr: En eski mürekkep Türk müziği makamlarındandır. Hususi ve orijinal bir kıymet taşıyan bu makam rağbetle kullanılmıştır ve hala da kullanılmaktadır. Bilhassa kuvvetli hüznün, ızdırıp ve dindarlık mevzularında kullanılabilir.

Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat* (Ankara, 1997), 91.

⁴⁶⁰ Geçer, *Hüzzam Beste*, 70.

⁴⁶¹ Geçer, *Hüzzam Beste*, 41.

*Karcığâr⁴⁶² köçekler susunca bir bir
Suzinak'da⁴⁶³ karar kıldı mızrabım
Şarkılar ruhumla dökülen deniz
“ Firkatin aldı bütün neşe-i tubım ”
Bu gece özleminle biraz daha harabım*

*Menekşeler hüzzam rengine bürünmüş
Kopmuş tamburumun Ferahfeza telleri
Gönlüme gecenin matemî çökmüş
Solmuş bağ-ı hüsnün o güzelim gülleri
Şarkılar tazeler özlemlerimi*

*Dalgaların Şehnaz köpüklerinde
Ellerinin beyaz serinliğini bulsam
Gurbet gurbet öten vapur düdüklerinde
Gene o buselik⁴⁶⁴ limanına sokulsam*

*Muhayyer'le⁴⁶⁵ gezinirken saçlarında ellerim
Ne mümkün geri dönmek bu aşkın şafağından
Ferahnâk⁴⁶⁶ baharlarda o besteyi özlerim
Dilerim ki şarkımız dökülsün dudağından⁴⁶⁷*

⁴⁶² Karcığâr: Türk müziğinin on iki numaralı basit bir makamıdır. Zeyn-ül-Elhan'da geçtiğine göre en az beş asırlık ise de ancak bir buçuk asırdan beri bestekârlar tarafından kullanılmaktadır. Karcığâr, coşkun hareketlerde bir makam olup Türk halk müziğinde fazla görülür.

Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat* (Ankara, 1997),489.

⁴⁶³ Suzinak: Türk müziğinin on üç numaralı(sonuncu) basit bir makamıdır. Basit makamlardan yegâne olanlardan olup bütün diğerleri pek eskidir. Suzinak tahminen 1780 senesinde Abdülhalim Ağa, Ahmet Ağa, Mehmet Ağadan biri tarafından icat edilmiştir. O zamandan beri rağbet edilen makamlardan biridir.Net olarak içli bir hüznün telkin eder.

Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat* (Ankara, 1997),966.

⁴⁶⁴ Buselik: Türk müziğinin 2 numaralı basit makamı. En eski makamlardandır.

Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat* (Ankara, 1997),868.

⁴⁶⁵ Muhayyer: Türk müziğinin en eski ve en çok kullanılan makamlarındandır.

Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat* (Ankara, 1997),671.

⁴⁶⁶ Ferahnâk:Türk müziğinin mürekkep makamlarındandır. Tahminen 1820 senelerinde Şakir Ağa tarafından terkip edilmiştir; şen ve hafif mevzular, bahar tasvirleri gibi parçalarda kullanılabilir.

Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat* (Ankara, 1997),258.

⁴⁶⁷ Geçer, *Hüzzam Beste*,68.

Yukarıdaki dizelerde birçok makamın hayal unsuru olarak kullanıldığı görülür. Karcıgar, suzinak, hüzzam, ferahfeza, şehnaz, buselik, muhayyer, ferahnâk gibi makamlar şiir boyunca duyguları ifade etmede imge unsuru olarak kullanılmıştır. Şair, Karcıgar gibi coşkulu, hareketli bir makamı mutlu, sevinçli, neşeli ruh halini ifade etmek için kullanmıştır. Suzinak ise içli, hüznü bir makamdır. Şair mutluluğunun, sevincinin hüzne, mutsuzluğa dönmesini bu makamla ifade etmiştir.

Karcıgar → Mutluluk/sevinç/neşe
Suzinak → Mutsuzluk/hüzün
Şarkılar → Şairin ruhuna dökülen deniz

Şiirde olumsuz ruh halinin yansımalarında biri de menekşelerin hüzzam rengine bürünmesidir. Hüzzam kelimesi yoğun, ağır hüznü anlamına gelir. Hüzzam Makamı da hüznü bir makamdır. Dolayısıyla çevreyi iç dünyasına göre algılayan şair, menekşeleri de hüznün rengine büründürür. Ferahfeza şuh, neşeli ve mutluluk veren bir makamdır. Ancak şairin tamburunda ferahfeza telleri kopmuştur. Bu da hüznü ve mutsuzluğu imlemektedir.

1. Menekşelerin rengi → Hüzzam → Hüznü/mutsuzluk
2. Tamburda Ferahfeza tellerin kopması
↓
Sevinçlerin, mutlulukların tükenmesi
↓
Mutsuzluk/Hüznü
3. Gönle gecenin matemini çökmesi → Gece → Hüznü/mutsuzluk
4. Dalgalar → Şarkı
5. Dalgaların köpükleri → Şehnaz = Sevgilinin elleri → Beyaz serinlik
6. Buselik → Liman

Muhayyer makamı ayrılık yüklü, içli bir makamdır. Bu nedenle bu makamdaki şarkıları tek başına değil dost meclislerinde hep bir ağızdan söylemek ayrılık acısını bir nebze de olsa dindirir. Yukarıdaki mısralarda şiir öznesinin elleri sevgilinin saçlarında muhayyerle geziniyor. Yani muhayyer makamı ayrılığı imlemektedir.

3.2.5. Varlığı Algılama Tarzı Bakımından İmgeler

İlhan Geçer ‘in duygu şairidir ve dış dünyanın onun iç dünyasında bıraktığı etkiyi mısralarına yansıtır. İlhan Geçer’in şiirlerinde varlığı algılama bakımından yoğun olarak somutlaştırmaya ve renk izafesine dayalı imgelere yer verdiği görülür.

3.2.5.1. Somutlaştırıcı Bir Bakış Tarzı İfade Eden İmgeler

Soyut kavramların somut varlıklar aracılığıyla ifade edilmesine somutlaştırmadır. Anlatımı güç olan durum, olay ve duygular; insan yaşamında karşılaşılan somut davranışlar, nesneler, doğa olayları ya da tabiat unsurları kullanılarak daha etkili bir şekilde aktarılabilir. Bu yöntem, karmaşık ve soyut düşüncelerin, okuyucunun zihninde kolayca canlanabilecek somut imgelerle desteklenmesini sağlar. Böylece şair, aktarmak istediği duygu ve düşünceleri hem daha kısa hem de daha çarpıcı bir biçimde ifade etme imkânı bulur. Somutlaştırmanın şairin hayal gücünün yansıması olduğu söylenebilir.

Somutlaştırma, edebî eserlerde özellikle şiirde güçlü bir imge oluşturma tekniğidir. Doğan Aksan “*Türkçenin Zenginlikleri İncelikleri*” adlı eserinde somutlaştırma ile ilgili olarak şu ifadeleri dile getirir:

*“Soyut anlatımı kolay olmayan durum, olay ve davranışların, insan yaşamında karşılaşılan somut birtakım davranışlardan, olaylardan ve doğadaki nesnelerden yararlanılarak, adeta bir basit dekor kurulup sahnelenerek anlatılmasıdır. Bu şekilde anlatımı güç durumlar da somutlaştırma yoluyla daha kısa ve etkili bir yoldan anlatıma kavuşmaktadır. Somutlaştırma, bitki/ hayvan isimleri, araç-gereç isimleri, yemek isimlerine kadar pek çok kavramlaştırma örneğinde görülmektedir.”*⁴⁶⁸

Aksan’ın yorumundan da yola çıkarak somutlaştırmanın, soyut kavramları daha görünür ve akılda kalıcı hâle getiren sanatsal bir dönüştürme tekniği olduğu söylenebilir. Özellikle şiirde bu yöntem, hem anlatımı kısaltır hem de okuyucuda güçlü bir hayal uyandırır.

⁴⁶⁸Doğan Aksan, *Türkçenin Zenginlikleri İncelikleri* (Ankara: Bilgi Yayınevi, 2005),100.

Saadettin Yıldız'ın somutlaştırma üzerine yaptığı değerlendirme de oldukça dikkat çekicidir:

“Her sanatkâr etrafa belli bir pencereden bakar ve gördüklerini kendi zaviyesinden değerlendirir. Biz somut varlıkları ifade ederken onlarla ilgili hayallere başvururuz ; fakat onların doğrudan ifadesi de daima mümkündür. Soyut varlıklar ise muayyen sıfatlar izafe edilmediği takdirde çok zor ifade edilirler. Bu bakımdan, soyut varlıkları -anlatış tarz ve maksadımıza uygun olarak-muhtelif somut varlıklara benzetmek zorunda kalırız. Bu, onları, bilinen bir varlıkla karşılaştırma, denkleştirme, ayırma, başkalaştırma işlemidir. Bu suretle, sözün · muhatabında kuvvetli intibalar uyandırma imkânı doğmuş olur. Nitekim imajın önemli bir özelliği de "izlenimi güçlendirme aracı" oluşudur.”⁴⁶⁹

Yıldız somutlaştırmayı, soyut olanı somutlaştırarak anlatımı güçlendiren ve okuyucunun algısını derinleştiren etkili bir anlatım aracı olarak görür.

İlhan Geçer'in şiirlerinde somutlaştırma ile yoğun bir şekilde karşılaşmak mümkündür. Somutlaştırma şairin imge oluşturma tekniklerinden biridir. Duygu dolu şiirler yazan Geçer, bu duyguları çoğu zaman somutlaştırarak imgeleştirir. “Yapayalnız” adlı şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda şair, arzuları dalında solan çiçek olarak, yalnızlığı ise yanan büyük bir avize olarak somutlaştırmıştır. Böylece şair, soyut duyguları somut nesnelerle anlatarak daha etkili ve anlaşılır hale getirmiştir:

Soldu dalında arzular

Aşka rüyaya dönük

Yandı yalnızlığın avizeleri

Büyük⁴⁷⁰

Arzular → Dalında solan çiçek

Yalnızlık → Büyük bir avize

“Sone” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda arzu, etrafını eflatun bir sisin sardığı dağ olarak somutlaştırılmıştır. İkinci mısradaki geçen “mutsuz çeşmelerden akıyor sular” ifadesi güçlü bir çağrışım taşır; mutsuz çeşme, gözleri, akan sular ise gözyaşını simgeler. Bu mısralarda arkada derin bir hüznün duygusu sezilir ve yine

⁴⁶⁹Yıldız, “Yunus'ta İmaj Oluşturma Tarzı ve Başlıca İmajlar”,304-305.

⁴⁷⁰Geçer, *Hüzzam Beste*,75.

somutlaştırma tekniğiyle soyut duygular etkili biçimde betimlenmiştir. Son mısrada ise ümit, kuşyemi olarak somutlaştırılmıştır.

Arzu dağlarında eflatun bir sis
Mutsuz çeşmelerden akıyor sular
Güz çiçeklerinde yitik bir bahar
Kuşların sofrasında tükenmiş ümidimiz⁴⁷¹

Arzu → Etrafında eflatun bir sis olan bir dağ
Mutsuz Çeşme → Göz
Mutsuz çeşmelerden suların akması → Gözyaşı
Ümit → Kuşyemi

“*Aşkımızın Eylülü*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda özlem, dağ olarak somutlaştırılmıştır. Şair, somut imgelerle betimleyerek, duygu ve düşüncelerini daha etkili ve canlı biçimde anlatmıştır:

Sona ermesin hiç Eylüllerin rüyası
Özlem dağlarına yağmasın karlar
Hayallerimizin renkli dünyası
Sürsün ebedi sabaha kadar⁴⁷²

Özlem → Dağ

“*Güler Gibi Maviden*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda, üzüntü somutlaştırma tekniğiyle fitili kısalmış bir lamba olarak betimlenmiştir. Burada fitili kısalmış lamba, sönmeye yakın, gücünü yitirmiş bir ışık kaynağıdır; bu imge aracılığıyla üzüntülerin azaldığı, giderek hafıfladığı ve etkisinin zayıfladığı somut bir biçimde ifade edilmiştir:

Kısılmış fitili üzüntü lambasının
Karanlık yüzlerde beyaz peçeler
Baharın cömert aydınlığında
Son buldu esmer geceler⁴⁷³

Üzüntü → Lamba → Fitili kısalmış, ışığı azalmış.

⁴⁷¹ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 20.

⁴⁷² Geçer, *Hüzzam Beste*, 61.

⁴⁷³ Geçer, *Hüzzam Beste*, 25.

Yukarıdaki mısralarda şairin olumlu ruh hali dikkat çeker. Şiirdeki imgeler de bu olumlu ruh haline göre şekillenmiştir.

Ümit dallarında şimdi

Bir karakış fırtınası

Aşkın ipek yelkeninde

*Hüznün insafsız makası*⁴⁷⁴

“İlmik” adlı şiirden alınan bu mısralarda farklı duygular somut kavramlarla anlatılmıştır:

Ümit → Ağaç

Ümitsizlik → Ümit ağacının dallarında karakış fırtınası olması

Aşk → İpek yelkenli gemi

Hüzün → İnsafsız makas (aşkın ipek yelkenini keser)

“Dar Ufuk” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda umut, salıncak olarak somutlaştırılmıştır. Ancak bu umut salıncığının ipleri kopmuştur; bu durum, umutsuzluk duygusunu yansıtır. Ayrıca “esmer çığlıklı kuşlar” ifadesiyle hüznün ve mutsuzluk somut bir şekilde betimlenmiştir. Böylece soyut duygular, somut imgelerle daha anlaşılır ve etkileyici hale getirilmiştir:

En masum beyazını yitirdi bulut

Bir uzak mevsim artık içli sevgiler

Umut salıncığının ipleri kopuk

*Saçaklarımda kuşlar çığlığı esmer*⁴⁷⁵

Umut → Salıncak

Umutsuzluk → Umut salıncığının iplerinin kopması

Hüzün/Mutsuzluk → Çığlığı esmer kuş

“Kara Türkü” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda mutluluk, ipleri kısa ve kopuk bir uçurtma olarak somutlaştırılmıştır. Uçurtmanın kopuk ipleri, mutluluğun sürekli olmadığını, kolayca kaybedilebileceğini simgeler:

Kopuk

⁴⁷⁴Geçer, *Hüzzam Beste*,43.

⁴⁷⁵Geçer, *Hüzzam Beste*,42.

Mutluluğun ipleri kısa ve kopuk

İncecik baharlar ötesi

*Koyu bir soğuk*⁴⁷⁶

Mutluluk → İpleri kısa ve kopuk bir uçurtma

“Mavi İkindiler” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda üzüntü, mangal olarak somutlaştırılmıştır. Yalnızlık ise bu üzüntü mangalının ardında kalan kül gibi betimlenmiştir. Bu imgeleme, üzüntünün yoğun ve yakıcı etkisi mangala; yalnızlığın ise geriye kalan sönmüş, soğumuş kül haline dönüştüğü anlatılmaktadır. Böylece soyut duygular, somut nesneler aracılığıyla daha belirgin ve güçlü şekilde ifade edilmiştir:

Üzüntü mangalında yalnızlığın külleri

Aşkımızın ikilik cezvesi bomboş

Uzaklaştı limanımdan güneş yelkenlileri

*Şimdi en mavi ikindiler bile boş*⁴⁷⁷

Üzüntü → Mangal

Yalnızlık → Üzüntü mangalının külü

“Bir Acı Rüzgâr” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda soyut bir duygu olan ümit, kuş olarak somutlaştırılmıştır. Kuşun kırık olması, umudun zedelenmiş, zarar görmüş olduğunu somut ve kolay anlaşılır bir şekilde gösterir. Ayrıca kadeh ve şarap imgeleriyle de mutluluk ve hayatın tadı somutlaştırılmıştır:

Dönmez sabahlara yeniden

Ümit kuşları kırık

Dolmaz kadehimize artık

*Dolsa da eski tat yok şaraplarımızda*⁴⁷⁸

“Bulutsuz” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda hüznün, huysuz bir ata benzetilerek somutlaştırılmıştır. “Hüznün huysuz atları” ifadesi, kontrol edilmesi güç, yorucu duyguları çağırıştırır. Ancak bu huysuz atların küçülmesi, yani etkilerinin azalması, şiir öznesinin yaşadığı huzur hissini yansıtır. “Bulutsuz yeşiller” ise umut, mutluluk ve ferahlık anlamı taşıırken; “yorgun ışıklı kanatlar” ifadesi de bu huzurlu

⁴⁷⁶Geçer, *Bir Bulut Geçti*,56

⁴⁷⁷Geçer, *Bir Bulut Geçti*,9.

⁴⁷⁸Geçer, *Bir Bulut Geçti*,45.

ortamda yavaşlayan, sakinleşen duyguları imlemektedir. Böylece şair, olumsuz duygulardan olumluya geçişi somut imgeler aracılığıyla anlatmıştır:

*Irmağınız dolandıkça çöllerimde
Küçüldü hüznün huysuz atları
Bulutsuz yeşillere serdiniz
Yorgun ışıklı kanatları⁴⁷⁹*

Hüzün → Huysuz at

“Akşam Güneşi” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda sevd,orman olarak somutlaştırılmıştır. Şiir öznesi, sevgiliyle birlikte bu sevd ormanına dalmayı, yani aşkın içine girmeyi hayal etmiştir:

*Ceylanlar gibi daldık
Sevda ormanlarına
Bitmeyen bir masaldık
Uzanacak yarına⁴⁸⁰*

Sevda → Orman

“Pespembe” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda ümit, devriye olarak somutlaştırılmıştır:

*Kamalar kınında tabanca susmuş
Ümit devriyeleri köşelerin başında
Duvarlar yıkılmış düzelmiş yokuş
En usta sürücüler binek taşında⁴⁸¹*

Ümit → Devriye

“Yakarış” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda ümit, yağmur olarak, ümitsizli ise hüznün simsiyah şemsiyesi olarak somutlaştırılmıştır.Bu somut imgeler aracılığıyla, şair umut ile umutsuzluk arasındaki zıtlık etkili biçimde anlatmıştır:

*Ümitlerimde hüznün simsiyah şemsiyesi
Penceremin pervazında simsiyah kuşlar
Artık duyamıyorum özlediğim o sesi*

⁴⁷⁹ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,16-17.

⁴⁸⁰ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,26-27.

⁴⁸¹ Geçer, *Hüzzam Beste*,27.

*Nedense son bulmuyor bahçemde kara kışlar*⁴⁸²

Ümit → Yağmur

Ümitsizlik → Hüznün simsiyah şemsiyesi

“Yakında” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda ümit, sıcak bir atkı olarak somutlaştırılmıştır. Bu, ümidin insana güven ve sıcaklık verdiğini gösterir. Böylece şair, ümit duygusunu somut bir şekilde ifade etmiştir:

Ilık lodoların şarkısı

Tenha bozkır gecesinde

*Ümidin sıcak atkısı*⁴⁸³

“Mevsimler Değişti-I” adlı şiirde alınan aşağıdaki mısralarda yalnızlık, kış olarak somutlaştırılmıştır. Kışın soğukluğu, yalnızlık duygusunu ifade eder. Böylece yalnızlık somut bir şekilde anlatılmıştır:

Sıcak yaşantıların rahatlığıydı gülen

Ay ışığı bakışlarında

Bitmeyen bir şarkıydı ellerin

*Yalnızlığın inatçı kışlarında*⁴⁸⁴

Yalnızlık → İnatçı bir kış

“Mutluluğun Elleri” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda üzüntü, kuş olarak somutlaştırılmıştır. “Kanadını kırsaydım üzüntü kuşlarının” mısrasında şiir öznesinin üzüntü kuşlarının kanadını kırılmak istemesi üzüntüyü durdurma isteğini gösterir. “Kara rüyalar girmezdi uykularıma” mısrası da kötü rüyaları somut bir şekilde ifade eder. Böylece şair, soyut duyguları okuyucunun zihninde kolayca canlanacak görüntülerle sunar:

Bir getirebilseydim denizi enginlerden

Maviye susayan kıyılarıma

Kanadını kırsaydım üzüntü kuşlarının

*Kara rüyalar girmezdi uykularıma*⁴⁸⁵

⁴⁸² Geçer, *Hüzzam Beste*,10.

⁴⁸³ Geçer, *Yeşil Çağ*,10.

⁴⁸⁴ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,14.

⁴⁸⁵ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,55.

Üzüntü → Kuş

“*Yakında*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda şair, duyguları somut görüntülerle anlatmıştır. “Hüznün yorgun savaşçıları” ifadesinde hüznü yorgun bir savaşçı olarak, “Sevinç kuşları” ifadesiyle sevinci kuş olarak somutlaştırmıştır. “Mavilere güleç yürümek” ifadesiyle ise umudu renk üzerinden görünür kılmıştır. Böylece soyut duygular, herkesin gözünde canlanabilecek net görüntülere dönüşmüştür:

Hüznün yorgun savaşçıları

Kara duvar ak-pak kireç

*Sevinç kuşları donatmış saçakları*⁴⁸⁶

“*Üzüntü*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda üzüntü, “bıçak gibi uykuyu böldü” ifadesiyle somut hale getirilmiştir. Üzüntü artık soyut bir duygu olmaktan çıkmış; bıçak gibi keskin ve rahatsız edici bir şey haline gelmiştir. Okuyucu, üzüntünün etkisini bu şekilde doğrudan hissedebilmektedir:

Bu gece yıldızlar bir tuhaf konuştu gökyüzünde

Bu gece kahrından akmadı çeşmelerin suyu

Arsızca miyavladı kediler aya karşı

*Üzüntü bıçak gibi böldü uykuyu*⁴⁸⁷

Üzüntü → Bıçak

“*Sonunda*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda mutsuzluk, şarkı; hüznün ise solgun yanaklı bir at olarak somutlaştırılmıştır Solgun yanak ve kırbaç imgeleri, hüznün ve baskının fiziksel etkilerini gözümüzde canlandırır, okuyucu bu duyguları neredeyse kendi bedeninde hisseder gibi olur. “Mutsuzluğun şarkısı” ortamı şiir öznesinin ruh halini işitsel olarak aktarır; Bu da hem gözle hem kulakla algılanabilen bir duygusal yoğunluk yaratır:

Görüyorsun sonunda yorulduk arabacı

Bu dimdik yokuşlara can mı dayanır

Hüznün solgun yanağına şaklatma o kırbaçı

⁴⁸⁶ Geçer, *Hüzzam Beste*,26.

⁴⁸⁷ Geçer, *Belki*,26-27.

*Her yanda mutsuzluğun şarkısı yankılanır*⁴⁸⁸

Hüzün —————> Solgun yanaklı bir at

Mutsuzluk —————> Şarkı

“*Bulutsuz*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda mutluluk, uzak bir orman olarak somutlaştırılmıştır. Mavi serinlik elleriniz ifadesi duyguyu somut bir görüntüye dönüştürmüştür. Böylece mutluluk ve huzur, elle tutulur bir hismiş gibi okuyucuya aktarılmıştır:

Mahzun sonbaharımda

Bir mavi serinlik elleriniz

Mutluluğun uzak ormanlarından

*En ceylan uysallıkla geldiniz*⁴⁸⁹

Mutluluk —————> Uzak orman

“*Bitiş*” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda da duygular somut imgelerle aktarılmıştır. Umut yemyeşil deniz, mutluluk mavi ufuk, yalnızlık ise kaskatı yastık olarak somutlaştırılmıştır:

Bir Nisan sabahı düşüp yollara

Yemyeşil umutların denizinde çalkalandık

Sonra karardı birden mavi ufuklar

Sessizce veda edip mutluluklara

*Yalnızlığın kaskatı yastığına uzandık*⁴⁹⁰

Umut —————> Yemyeşil deniz

Yalnızlık —————> Kaskatı bir yastık

Mutluluk —————> Mavi ufuk

“*Mutluluk Şiirleri-I*” şiirden alınan aşağıdaki mısralarda sevgi başka bir tat, mutluluk dallardaki çatlamış yemişler ve bahçeye inen kuşlar, gönül ise bahçe olarak somutlaştırılmıştır. Böylece okuyucunun duyguları kolayca görmesi ve hissetmesi sağlanmıştır:

Şimdi sevgimizde başka bir tat var

⁴⁸⁸ Geçer, *Hüzzam Beste*,22.

⁴⁸⁹ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,16.

⁴⁹⁰ Geçer, *Belki*,24-25.

Dallarda hazdan çatlamış yemişler
Rüzgâr o eski hoyrat rüzgâr değil
*Mutluluğun kuşları bahçemize inmişler*⁴⁹¹

Sevgi	→	Başka bir tat
Mutluluk	→	Dallarda hazdan çatlayan yemiş
Mutluluk	→	Gönül bahçesine inen kuş
Gönül	→	Bahçe

“İyimser Mısralar” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda şair,olumsuz duyguları geride bırakıp, mutluluk ve yaşam sevincine yönelme durumunu somutlaştırmalara başvurarak anlatmıştır:

Cadı kazanının ateşi sönmüş
Hüzün penceresinde mavi sabahlar
Fesat penceresinde mavi sabahlar
*Şarkılarla dolu kalpler dudaklar*⁴⁹²

Umut	→	Mavi sabah
Hüzün	→	Pencere
Fesat	→	Pazar
Mutluluk	→	Şarkı

“Hatıralar Şehri” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda huzur, çiçek, olarak; sevda ise masal olarak somutlaştırılmıştır:

Huzur dal dal açar bahçelerinde
Sevda masalları dinler çiçekler
Hülyalara dalan gecelerinde
*Yeşil gözlerini öper melekler*⁴⁹³

Huzur	→	Dal dal açan çiçek
Sevda	→	Masal

⁴⁹¹ Geçer, *Belki*,30-31.

⁴⁹² Geçer, *Yeşil Çağ*,20.

⁴⁹³ Geçer, *Büyüyen Eller*,59.

İlhan Geçer'in farklı soyut kavramları aynı somut kavramlarla somutlaştırdığı görülür. Örneğin şair acı, keder, sıkıntı, ümit, yalnızlıkgibi kavramları yağmur olarak ya da umut, sevgi, arzu gibi kavramları da ağaç olarak somutlaştırır.

İlhan Geçer'in şiirlerinde somutlaştırma ile ilgili örnekler çoğaltılabilir. Somutlaştırmaların bir kısmı da ekler bölümünde tablo şeklinde gösterilmiştir.

3.2.5.2. Renk İzafesiyle Oluşturulan İmgeler

Renk, ışığın cisimlere çarpıp gözümüze yansmasıyla algıladığımız görsel bir özelliktir. Renkler, görme duyumuzun temel unsurlarından biridir ve hem fiziksel hem de psikolojik etkiler yaratır.

Renk çok eski çağlardan beri insanların hayatında var olan bir unsurdur. Yaşamımızın her yanı renklerle kuşatılmıştır. Renklerin insanlar üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu bir gerçektir. Renkler insanın ruh hali üzerinde etkili olduğu kadar ruh halini etkileyen bir unsurdur. Hilal Alper ve Sevgi Yılmaz renklerin insan ruhu üzerindeki etkisini ve sanat ile duygular arasındaki bağına şu şekilde yorumlamışlardır:

*“Renk, doğrudan ruhu etkileyen bir güçtür. Ruhta titreşimler yaratarak insanı madde dünyasından içsel dünyaya doğru yönlendirir. Renkler içimizdeki uyum ve estetik isteklerimizi doyurur. Tek başına bir renk bir cismi açıklamayabilir; ama bir duyguyu, düşünceyi anlatmaya yeter.”*⁴⁹⁴

Yukarıdaki değerlendirmede de ifade edildiği gibi renkler yalnızca görsel bir unsur değildir; insanda duygusal ve psikolojik etkiler bırakan bir unsurdur. Renkler güçlü bir ifade aracıdır ve tek başına bile bir duyguyu yansıtabilir.

Duygu, düşünce ve hayalleri estetik bir şekilde ifade etme sanatı olan edebiyatta da sık sık renklerden yararlanılmıştır. Özellikle şairler duygularını hayallerini şiirleştirirken onları renklerle ifade etmişlerdir. İlhan Geçer de şiirlerinde renklere çok sık yer veren bir şairdir. Şairin özellikle çeşitli duygulara renk izafe ettiği ve varlığa bakış tarzını yansıtan imgeler oluşturduğu görülür. Songül Taş, Geçer'in şiirlerinde renklere yer vermesiyle ilgili şu yorumu yapar:

⁴⁹⁴Hilal Alper, Sevgi Yılmaz, “Peyzaj Mimarlığında Işık ve Renk Kullanımının Erzurum Kenti Örneğinde İncelenmesi”, *Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Derg.* 35, 79-87.

“Şiirlerini sübjektif ve romantik bir tarzla oluşturan İlhan Geçer, renklerle sıcak bir temas halindedir. Hemen hemen bütün şiirlerinde renklere yer veren şair, soyut unsurlara da çoğunlukla kendi duyguları çerçevesinde bir renk yükler. Ona göre bütün varlığın bir ruhu vardır.”⁴⁹⁵

Songül Taş’ın değerlendirmesinde de ifade ettiği gibi İlhan Geçer’in şiirinde renkler hem duyguları somutlaştıran hem de şiire canlılık ve derinlik katan önemli bir unsurdur. Geçer’in şiirlerinde renkler şairin ruh halini, duygularını ifade etmede aracı olur.

İlhan Geçer’in şiirlerinde başta mavi, kara, yeşil olmak üzere beyaz, sarı, pembe, al, mor, kahverengi, eflatun, kurşuni gibi renklerin kullanıldığı görülür.

İlhan Geçer’in şiirlerinde en sık karşılaşılan renklerden biri kara(siyah)dır.Şiirlerinde siyah rengi kullanması şairin bu karamsar ve hüznü ruh haliyle örtüşmektedir.Nitekim İlhan Geçer’in şiirlerinde siyah, çoğu zaman hüznü, yalnızlık ve karamsarlık anlamı taşır. Kürşat Eraslan, “*Renklerin Kişi ve Toplum Hayatındaki Yeri ve Önemi*” adlı eserinde siyah rengi şu açıklamayı yapar:

“Siyah renk çarkında ve gökkuşağında bulunmaz. Işığı emen ve yok eden siyah; yalnızlığı, hüznü, problemleri, sıkıntıları, endişeleri hatırlatarak karamsarlığı, olumsuz düşünceleri artırıcı ve tetikleyici olabilir. Ölüm aklımıza geldiğinde ilk akla gelen siyah, genellikle üzüntünün ve matemın rengi olarak bilinir.”⁴⁹⁶

Siyah renk insan ruhunda hüznü, karamsarlık ve ölüm çağrışımları yapar ve olumsuz duyguları anlatır.

“*Hüznü Şiirleri-III*” adlı şiirinde şair yalnızlık duygusunun kendisinde ortaya çıkardığı olumsuz ruh halini yalnızlığı, kapkara kanatlı bir kuşa benzeterek ifade etmiştir.Bu, yalnızlığı, hüznü ve karamsarlığı görsel ve duygusal olarak güçlendiren bir imgedir. Bu kara kanatlı kuş öyle kuşatmıştır ki şiir öznesinin etrafını adeta ona yaşayacak, nefes alacak alan bırakmamıştır:

Ne rüzgârda bir teselli var

Ne yıldızlarda merhamet kaldı

⁴⁹⁵ Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri*,233.

⁴⁹⁶Kürşat Eraslan, *Renklerin Kişi ve Toplum Hayatındaki Yeri ve Önemi* (Samsun: Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, 2015),31.

Kapkara kanadını gerdi yalnızlık

*Dünyam ufaldıkça ufaldı*⁴⁹⁷

Yalnızlık → Kapkara kanatlı bir kuş

“Kara Türkü” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda kara renk, bu mısralarda ölümün soğukluğunu, faniliği ve hayatın kaçınılmaz sonunu ifade eden bir imge olarak kullanılmıştır. Dörtlükteki kara rüzgâr ifadesiyle ölüm sezdirilmektedir:

Oyuncak

İnsan ecelin elinde oyuncak

Bir kara rüzgâr esmeye görsün

*Sönüp gidiyor ocak*⁴⁹⁸

Kara rüzgâr → Ölüm

“Mutluluğun Elleri” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda olumsuz ruh halinin vermiş olduğu etkiyle soyut bir kavram olan rüyaya, kararenk izafe edilmiştir. Kara rüyalar, şiir öznesinin zihnini saran sıkıntıları ve kâbusları simgeler:

Bir getirebilseydim denizi enginlerden

Maviye susayan kıyılarıma

Kanadı kırsaydım üzüntü kuşlarının

*Kara rüyalar girmezdi uykularıma*⁴⁹⁹

Üzüntü → Kuş

Kara rüya → Kâbus → Üzüntü kuşları şiir öznesinin uykularına
kara rüyalar (kabuslar) taşır.

Yukarıdaki mısralarda bir kara dışında mavi renk de dikkat çekmektedir. Şair mavi renk ile huzur ve umudu; kara ile hüznün ve umutsuzluğu ifade eder. Şiir öznesi maviye kavuşmak isterken, kara rüyaları hayatından uzaklaştırmayı hayal eder.

⁴⁹⁷Geçer, *Büyüyen Eller*, 58.

⁴⁹⁸Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 56.

⁴⁹⁹Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 55.

“İlmik” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda yine kara renk şiir öznesinin karamsarlığını, ümitsizliğini yansıtmaktadır. Kara renk, umudun önündeki engelleri ve duygusal zorlukları vurgular:

Ümit dallarında şimdi

*Bir **kara** kış fırtınası*

Aşkın ipek yelkeninde

Hüznün insafsız makası⁵⁰⁰

Ümit → Dalları bir **kara kış fırtınası** tarafından yıpranan bir ağaç
↓
Ümitsizlik

“Yakarış” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda siyah renk, umutsuzluğu, hüznün ve karamsarlığı güçlü bir simgesi olarak kullanılmıştır. Hüznün, siyah bir şemsiye olarak karşımıza çıkar. Hüznün şiir öznesinin ümitlerinin üzerine açılan siyah bir şemsiyedir. Yine şiir öznesinin gönül bahçesindeki kara kış son bulmamaktadır. Mısralara hüznü ve karamsar bir ruh hali hâkimdir. Soyut duygular “siyah(kara) renkle ifade edilmiştir. Aynı zamanda soyut kavramlara renk izafesi yapılarak somutlaştırma yapılmıştır:

*Ümitlerimde hüznün **siyah** şemsiyesi*

Penceremin etrafında sevimsiz kuşlar

Artık duyamıyorum özlediğim o sesi

*Nedense son bulmuyor bahçemde **kara** kışlar⁵⁰¹*

Ümit → Yağmur

Hüznün → Ümit yağmurlarının üzerine açılan **siyah bir şemsiye**

Hüznün, umutsuzluk → **Kara kış**

“Çırak” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralarda şairin şiirlerinde sıkça karşılaşılan karamsar ruh hali göze çarpmaktadır. Daha önce de ifade edildiği gibi kara renk şairin bu karamsar ruh hali örtüşmektedir. Yukarıdaki dörtlükte yer alan “Kara bulutlar gibi sarar ufku zaman” mısrası, Geçer’in şiirlerinde olumsuz ruh hallerini zaman zaman kara renk ile ifade ettiğini doğrular niteliktedir. Şiir öznesi o

⁵⁰⁰ Geçer, *Hüzzam Beste*, 43.

⁵⁰¹ Geçer, *Hüzzam Beste*, 10.

derece mutsuz ve karamsardır ki zaman adeta kara bulutlar gibi onu çepeçevre sarmıştır:

Duvara bakar gibi bakar göklere
Usanmıştır sürüp giden tek düze yaşamaktan
Uzanmak istese de pespembe çiçeklere
Kara bulutlar gibi sarar ufkunu zaman⁵⁰²

Zaman → **Kara** bulut

İlhan Geçer'in şiirlerinde "kara(siyah)" renk bazen "esmer" olarak karşımıza çıkar:

Bir bulut geçti ömrümüzden
Esmer ama yağmursuz
Mutluluğun denizlerinden
*Alamadık tat ve tuz*⁵⁰³

"Bir Bulut Geçti-II" adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda mutsuz, hüznü bir ruh hali göze çarpmaktadır. Esmer bulut; bunaltılı, sıkıntılı bir ruh halinin yansımasıdır.

Esmer bulut → Hüznü, mutsuzluk

İlhan Geçer'in şiirlerinde en sık karşılaşılan renklerden biri de mavidir. Şairin şiirlerinde mavi rengi genel olarak olumlu duyguları ifade etmekte kullanıldığı görülür. Mavi rengin insanda olumlu etkiler yarattığı bir gerçektir: Kürşat Eraslan mavi rengin özelliklerini ve insan üzerindeki etkilerini şu şekilde ifade eder:

*"Yeryüzünde en çok karşımıza çıkan renklerden biridir. Özgürlük, huzur ve sonsuzluğu temsil eder. Soğuk ve dingin, insana rahatlık ve huzur veren, dinlendirici bir renktir. İnsanı yatıştırıcı etkileri vardır. Gözleri ve sinirleri rahatlatır. Kan akışını yavaşlatıcı etkileri olduğu bilinmektedir."*⁵⁰⁴

Bu ifadeler mavi rengin insan ruhu ve bedeni üzerindeki olumlu, sakinleştirici etkileri olduğunu belirtir.

⁵⁰² Geçer, *Hüzzam Beste*,15.

⁵⁰³ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,38.

⁵⁰⁴ Eraslan, *Renklerin Kişi ve Toplum Hayatındaki Yeri ve Önemi*,28.

Yürür maviilere güleç
Hüznün yorgun savaşçıları
Kara duvar ak-pak kireç
*Sevinç kuşları donatmış saçakları*⁵⁰⁵

“Yakında” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda hüznün yorgun bir savaşçı olarak imlendiği görülmektedir. Hüznün yorgun olması artık mutluluk ve sevincin şiir öznesinin hayatında hâkim olacağının göstergesidir. Hüznün savaşçıları güleç bir şekilde maviilere yürümektedir. Mavi bu mısralarda mutluluk, umut gibi duyguları imlemek için kullanılmıştır. Daha öncede ifade edildiği üzere şair olumsuz duyguların karşısına olumlu duyguları koymuştur. Hüznün gibi olumsuz bir duygunun karşısına umut, mutluluk gibi olumlu duyguları koymuştur ve bu duyguların rengi mavidir.

Hüznün → Yorgun savaşçı
Umudun, mutluluğun rengi → **Mavi**

İhtiyar çınarlarda rüzgârların şarkısı
Erdek gecelerine tatlı rüyalar taşır
Bulutlar dağlarının mavi ipek atkısı
Gönül kıyılarına mutluluklar yanaşır

Erdek'te yaz bahçelerinde
***Mavi** hatıralarla doludur zaman*
Yosun kokan gül kokan gecelerinde
*Yürekler bir piyano dudaklar keman*⁵⁰⁶

“Erdek'te Zaman” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şair, çocukluk yıllarının geçtiği Erdek'i görsel unsurları ön plana çıkararak adeta bir tablo gibi okuyucuya sunmuştur. Bu tabloda mavi renk de yerini almıştır. Bu tabloda bulutlar Erdek dağlarının etrafını saran mavi ipek bir atkı, Erdek'te geçirilen zamanlarla ilgili hatıraların rengi de yine mavidir.

Erdek'te bulutlar → Erdek dağlarının **mavi** ipek atkısı
Erdek'le ilgili hatıraların rengi → **Mavi**

⁵⁰⁵ Geçer, *Hüzzam Beste*,26.

⁵⁰⁶ Geçer, *Hüzzam Beste*,87.

Bu mısralarda da mavi yine güzel duyguların rengi olarak karşımıza çıkmaktadır.

*Dar yüzlü evleri denize karşı
Penceresinde yosun kokan tazeler
Masmavi gülümser sokaklar çarşı
Rüzgârın sevdalısı Kumla'dan eser⁵⁰⁷*

“*Gemlik İçin Mısralar*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şair, hayatının bir döneminde yaşadığı Gemlik’i yine görsel imgeleri ön plana çıkararak tablo şeklinde okuyucuya sunmaktadır. Şair kişileştirmeye başvurarak Gemlik’te sokakları ve çarşayı masmavi gülümseyen bir insan olarak hayal etmiştir. Gemlik’le ilgili güzel duygularını ifade ederken mavi renge yer vermiştir.

*Yalın ayaklarıyla kopup dağ yollarından
Zafere koşar gibi en uzak **mavilere**
Koştular özlemden kanatlarıyla
Yorulduklar ezildiler avuçlarında
Kaldı sadece yoklukla çile⁵⁰⁸*

“*Onlar*” adlı şiirlerden alınan yukarıdaki mısralarda gurbette olup ekmek kavgasını sürdüren fakir insanlardan bahsedilmektedir. Onlar için umut uzaklarda, gurbettedir. Umudun rengi ise mavi olarak karşımıza çıkar.

*Beylerbeyindeki tarihi yalı
Mavi şarkısını dinler suların
Çoktan parçalanmış eski sandalı
Yıllar var açılmıyor sürgüsü panjurların⁵⁰⁹*

“*Beylerbeyinde*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda ise denizin sesimavi bir şarkı olarak imlenmiştir. Ayrıca mavi şarkı ifadesinde hem görsel hem işitsel unsurlar bütünleştirilerek imge kurgusu oluşturulmuştur.

Denizin sesi —————→ **Mavi** şarkı

⁵⁰⁷ Geçer, *Hüzzam Beste*, 88.

⁵⁰⁸ Geçer, *Yeşil Çağ*, 13.

⁵⁰⁹ Geçer, *Hüzzam Beste*, 84.

*Her şey insanla güzel
Doğan güne karşı gerinen evler
Mavi rüzgârların koştığı sokak
İnsan olmazsa kötü resimler gibi
Lacivert bahçelerde başlayan bahar
Temmuz tarlalarında başak⁵¹⁰*

“İnsanla Güzel” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda rüzgâr sokaklarda koşan bir insan olarak kişileştirilmiştir. Rüzgârın rengi ise mavidir. Şair yine görsel unsurları sıkça kullanarak imgeler oluşturmuştur. Her şeyin insanla güzel ve anlamlı oluşunu adeta bir tablo gibi ifade eden şair, bu güzel tabloda yine mavi renge yer vermiştir. Mavi renk bu mısralarda ferahlık ve özgürlük duygularını hissettirmiştir.

*Boş yere çırpınır oltada balık
Çare yok kaderin hainliğine
Yalan yıldızların kahkahaları
Güvenme göklerin maviliğine⁵¹¹*

“Karışık” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda ise şiir öznesi kader karşısında insanın çaresiz oluşunu, yaşlılığın verdiği karamsar duyguları dile getirmiştir. Mavi renk burada bulanık bir şekilde gençliği ve aynı zamanda onun yanıltıcılığını simgeler.

*Mahzun sonbaharımda
Bir mavi serinlik elleriniz
Mutluluğun uzak ormanlarından
En ceylan uysallıkla geldiniz⁵¹²*

“Bulutsuz” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda ömrünün sonbaharında olan şiir öznesi, sevgilinin ellerini mavi bir serinlik olarak hayal etmiştir. Mavi, serinlik ve sakinlik hissi verir. Arka planda rüzgâr imgesini akla getirir. Sevgili mutluluk ormanından gelip onun hayatına mutluluk getirmiştir. Burada mavi renk sevgili ve mutlulukla birlikte kullanılmıştır.

⁵¹⁰Geçer, *Hüzzam Beste*,3.

⁵¹¹ Geçer, *Hüzzam Beste*,37.

⁵¹² Geçer, *Bir Bulut Geçti*,16.

Sevgilinin elleri —————→ **Mavi** serinlik —————→ Rüzgâr

Gün bir daha doğmadı pencereme

Bir acı şarkıya başladı rüzgâr

Masmavi akışı durdu zamanın

*Benden koparırcasına aldı seni ufuklar*⁵¹³

“Hüzün Şiirleri III” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şiir öznesi ayrılık acısının verdiği hüznün duygusunu yaşamaktadır. Sevgiliyle geçirilen mutlu zamanların rengi masmavi olarak hayal edilmiştir. Mavi, zamanın akışını ve huzuru ifade eder. Sevgilinin gitmesiyle zamanın masmavi akışı durmuştur.

Bir getirebilseydim denizi enginlerden

Maviye susayan kıyılara

Kanadını kırsaydım üzüntü kuşlarının

*Kara rüyalar girmezdi uykularıma*⁵¹⁴

“Mutluluğun Elleri” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şiir öznesi karamsar bir ruh hali içindedir. Mutluluğun özlemini duymaktadır. Mutluluk denizini kıyılara getirebilmeyi ummaktadır. Mutluluğun rengi ise mavi olarak hayal edilmiştir.

İlhan Geçer’in şiirlerinde en çok kullandığı renklerden biri yeşildir. Doğa öğelerine sıkça yer veren şair, yeşil rengi bu bağlamda ön plana çıkarmıştır. Ayrıca çocukluk ve gençlik yıllarına duyduğu özlemi anlattığı, özellikle bir dönem yaşadığı Bursa’yı konu ettiği şiirlerinde de yeşil renk önemli bir yer tutar. Şairin şiirlerinde yeşil renk zaman zaman umudun rengi olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Kürşat Eraslan’ın yeşil renk ile ilgili yorumu şu şekildedir: “Yeşil paylaşımın, dengenin, sempatinin, uyumun ve cömertliğin ve iş birliğinin sembolüdür. Usun ve bilincin rengidir. İnsana huzur ve güven verir. Umut, yenilik, gençleşme, canlanma gibi duyguları çağırır.”⁵¹⁵ Yeşil renk Eraslan’ın da ifade ettiği üzere barış, uyum, güven ve yenilenme gibi olumlu duyguların ve düşüncelerin simgesidir. Ayrıca mavi renk insanın ruhuna sakinlik ve umut verir.

⁵¹³ Geçer, *Büyüyen Eller*, 57.

⁵¹⁴ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 55.

⁵¹⁵ Eraslan, *Renklerin Kişi ve Toplum Hayatındaki Yeri ve Önemi*, 30

*Hülya da olsa bir gün
Dönüversek o **yeşil** yıllara
Canlansa gümüş çerçevedeki resim
Annem dolmasa mahzun ufuklara*⁵¹⁶

“*Hatıralar*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şiir öznesi geçmişe, çocukluk yıllarına özlem duymaktadır. O yıllara izafe ettiği renk ise yeşildir. Şiir öznesi geçmişe dönebilmeyi hayal etmektedir.

Çocukluk zamanı —————→ **Yeşil** yıllar

*Biz en güzel mevsimi **yeşillerde** yaşadık
Sıcak dudaklarımızda yudumladık sevgiyi
Gönül kapılarını üzüntüye kapadık
Ömrümüzde aşktan yana ne varsa güzel iyi*⁵¹⁷

“*Bir Ömür Boyu*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda en güzel mevsim ifadesi baharı ve aşkı çağrıştırmaktadır. Şiir öznesi bu güzellikleri ise yeşillerde yaşadığını dile getirmiştir. Yeşil renk burada bulanık bir şekilde, sezdirme yoluyla gençliği yani hayatın en güzel ve canlı zamanlarını simgelemektedir.

En güzel mevsim —————→ Bahar/Aşk
Gençlik —————→ Ömrün **yeşil** zamanları

*Ümitler de üşür zamanda
Hüzne dönüşür gür **yeşilleri**
Bir ifrit cirit atar mekânda
Koparır iyiliğe uzanan elleri*⁵¹⁸

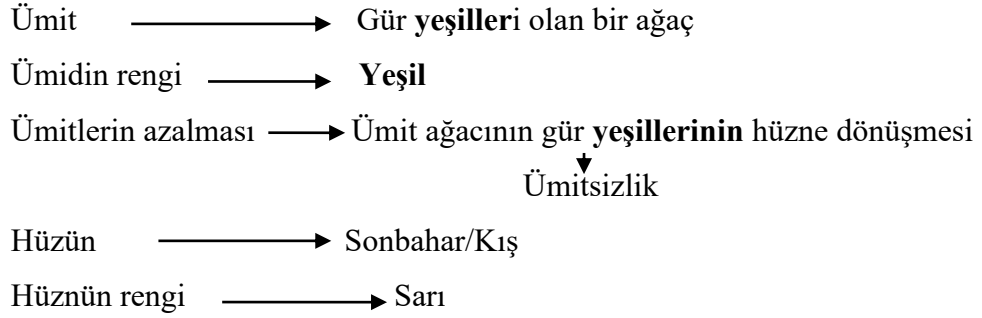
“*Bozuk Düzen*” adlı şiirden alınan bu mısralarda, hayat yolculuğu sırasında ümitlerin zaman zaman azalması veya kaybolması ümitlerin üşmesi ifadesiyle anlatılmıştır. Gür yeşillerin hüzne dönüşmesi ise ümidin ağaç olarak somutlaştırılarak imgeleştirildiğini göstermektedir. Şair, ümide yeşil izafe etmiştir. Ümidin gür yeşillerinin hüzne dönüşmesi ve ümitlerin üşmesi gibi ifadeler, sonbahar ve kış

⁵¹⁶ Geçer, *Büyüyen Eller*, 61/*Yeşil Çağ*, 5.

⁵¹⁷ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 12-13.

⁵¹⁸ Geçer, *Hüzzam Beste*, 13.

mevsimini, yaprakların sararmasını çağrıştırır. Böylece hüznün duygusuna sezdirme yoluyla sarı renk de yüklenmiştir.

Bahar bulutlarında ısıdı yeşil yeşil

Aşkımızın solmaya yüz tutan umutları

Artık günler sevimsiz geceler düşsüz değil

*En sıcak şarkılara akord ettik udları*⁵¹⁹

“İyimser Mısralar” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şiir öznesi olumlu bir ruh hali içindedir. “Bahar bulutlarında ısıdı yeşil yeşil” mısrası umutların ve yaşamın tazeliğinin, canlılığının göstergesidir. Şiir öznesi ve sevgilinin arasına giren karabulutlar dağılmış, umutlar tekrar yeşermiştir. Tıpkı baharın gelişiyile canlanan tabiat gibi aşkın solan umutları da canlanmaya başlamıştır. Bu mısralarda yeşil bu kez umudun rengi olarak karşımıza çıkar.

Bir yeşil vakitte mevsim

Hayaller gönlümüzce büyür

Şehvet cümbüşünde dudaklar

*Öpülesiye hür*⁵²⁰

“Yeşil Zaman” adlı şiirden alınan bu mısralarda, şiir öznesi olumlu ve umutlu bir ruh halindedir. Yeşil vakitte mevsim ifadesi, ilkbahar mevsimini çağrıştırır. Yeşil renk, umut ve canlılığı simgeler. Mısralar birlikte değerlendirildiğinde, mevsimin yeşil vakitte olması aşkı da çağrıştırır; böylece aşk, ilkbahar mevsimi olarak imlenir. Ayrıca, hayaller de aşk mevsiminde büyüyen bir ekin gibi tasvir edilmiştir.

⁵¹⁹Geçer, *Hüzzam Beste*,69.

⁵²⁰Geçer, *Büyüyen Eller*,38-39.

Aşk → Yeşil vaktinde olan bir mevsim → İlkbahar
Hayaller → Mevsiminde büyüyen ekin

Yeşillerimi çoktan yedi tırtıllar
Ilık yamaçlarıma erken düştü kar
Hatıraların tadı aşkın sade adı var
Sıcak sevişmeler için artık vakit geç
“Sen kendine kendin gibi bir taze bahar seç”⁵²¹

İlhan Geçer şiirlerinde ömrün evrelerini sık sık mevsimlere benzeterek “*Hazan Şarkısı*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda da şair sezdirme yoluyla yaşlılığı imlenmiştir. Şiir öznesi artık ömrünün bahar mevsiminde değil hazan mevsimindedir. Yeşillerini tırtıllar tüketmiştir, renkler solmuştur. Yeşil bu mısralarda gençliği, tırtıl ise zamanı imlemektedir. Ilık yamaçlarına kar düşmesi, saçların beyazlamasını imlemektedir.

Yeşil → Bahar → Gençlik
Tırtıl → Zaman

Gökler hep mavi değil çocuğum
Çok sürmez dalların yeşili
Sımsıcak arzularda dolaşır
Kaderin hoyrat eli⁵²²

“*Değişen Zaman*” adlı şiirden alınan bu mısralarda, göklerin mavi olması mutluluk, huzur ve sevinç gibi olumlu duyguları imlemek için kullanılmıştır. “*Gökler hep mavi değil çocuğum*” dizesi, bu olumlu duyguların sürekli olamayacağını ifade eder. Dalların yeşil olması baharı ve gençliği çağırıştır. Gençlik döneminde insanın gökleri mavidir; ancak bu yeşillerin uzun sürmeyeceğinin belirtilmesi, sezdirme yoluyla yaşlılığı imler.

Dalların yeşil olması → Bahar → Gençlik
Kasımpatıları açsın güz saksılarında
Yorgun lodolar okşasın koyu

⁵²¹ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,18.

⁵²² Geçer, *Büyüyen Eller*,27.

Yeşilleri seyrelmiş Eylül seccadesinde

*Yan yana uzanalım bir ömür boyu*⁵²³

“Aşkımızın Eylülü” adlı şiirden alınan bu mısralarda, yeşil yine gençliği ve baharı çağrıştırır. Ancak yeşillerin seyrelmesi ve Eylül ile birlikte anılması, sonbaharı hatırlatır. Şiir öznesi, ömrünün sonbaharındadır. Dokunma ve görsel unsurlarla zenginleştirilen mısralarda, sezdirme yoluyla yaşlılık imlenmiştir.

Pirinç mangal başında

Dinlenen uzun masal

Yazma seccadesinde nur yüzlü nine

*Dualar yemyeşil dualar al al*⁵²⁴

“Eski Günler” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda çocukluk günlerine özlem duyan şiir öznesi, o günlerinde önemli bir yere sahip olan yaşlı ninesini hatırlar. Yazma seccadesinin üzerinde namaz kılan ninesinin ettiği duaların rengi yemyeşil ve al aldır.

Dağ yeşil ova yeşil türbe yeşil

Göklerinde tükenmez şarkılar gibi ezan

Kubbeler çeşmeler şehri Bursa’da

*Yeşil duaların kanadındadır zaman*⁵²⁵

“Kubbeler Şehri” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda Bursa’nın doğası ve maneviyatı yeşil renkle bütünleştirilerek tasvir edilmiştir. Bursa’da dağ, ova, türbe her yer yeşildir. Ezan, tükenmez bir şarkı gibi göklerinde yankılanır. Tarihi bir dokuya sahip Bursa’da zaman yeşil duaların kanadındadır.

Yeşil rüyalarında hatıralar

Mevsimler boyunca çiçeklenirdi

Sonsuzluğu hayal edilen bahar

Dişi gençliğini bu şehre verdi

Huzur dal dal açar bahçelerinde

⁵²³ Geçer, *Hüzzam Beste*,61.

⁵²⁴ Geçer, *Büyüyen Eller*,19.

⁵²⁵ Geçer, *Hüzzam Beste*,86.

Sevda masalları dinler çiçekler
Hülyalara dalan gecelerinde
Yeşil gözlerini öper melekler

Geçmiş zamanlardan akan aydınlık
İpek gecelerine iner sel gibi
Yıldızların koynunda erir yalnızlık
Yeşil rengi bir darb-ı mesel gibi⁵²⁶

“*Hatıralar Şehri*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şair, Bursa’yı anlatırken bolca görsel imgelerden yararlanarak adeta bir tablo çizmiştir. Bursa huzurun, mutluluğun hâkim olduğu bir masal şehri gibi resmedilmiştir. Bu tabloda yeşil renk de yerini almıştır.

İlhan Geçer’in şiirlerinde en sık karşılaşılan renklerin siyah(kara),mavi ve yeşil olduğunu belirtmiştik. Bu renkler dışında Geçer’in şiirlerinde karşımıza çıkan bir diğer renk pembedir. İlhan Geçer’in şiirlerinde pembe genellikle ümidin rengi olarak karşımıza çıkar veya olumlu duyguları ifade etmek için kullanılan bir renktir. Eraslan pembe rengin ifade ettiği duygularla ilgili şu yorumu yapar:“*Pembe, beyaz ve kırmızının karışımı ile ortaya çıkan pembe renk, yumuşaklık, nezaket ve saflık ifade eder... Kişide duygusallık, romantizm, masumiyet, sakinlik, naziklik gibi duygular uyandırır.*”⁵²⁷Bu değerlendirmeden pembe rengin yumuşak, nazik ve saf bir anlam taşıdığı; insanda romantizm, masumiyet ve huzur gibi olumlu duygular uyandırdığı anlaşılr.

Islak kanatlarında bahar taşıyor kuşlar
Badem çiçeklerine yağmur yağıyordu
Kadersiz şarkılar söylüyor rüzgâr
Ümidin pembe eli gökten uzanıyordu⁵²⁸

“*Bahar Yağmuru*”adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şair, bahar mevsiminin getirdiği canlılığı ve umut duygusunu pembe renk ve doğa imgeleriyle

⁵²⁶ Geçer, *Büyüyen Eller*,59-60.

⁵²⁷ Eraslan, *Renklerin Kişi ve Toplum Hayatındaki Yeri ve Önemi*, 33.

⁵²⁸ Geçer, *Hüzzam Beste* ,72.

ifade etmiştir.Ümit kişileştirilmiş ve ümide pembe renk izafe edilmiştir. Şair içinde bulunduğu olumlu ruh halini pembe renkle güçlendirerek ifade etmiştir.

*Paslanmış iğnesini batırdı bulut
Avucumda serinleyen güneşin gözlerine
Telveli fincanlarda ufaldı
Ümidin **pembe** kelekleri⁵²⁹*

Ümit —————> **Pembe** renkli kelek

“Dört Nala” adlı şiirden alına yukarıdaki mısralarda da pembeyine ümidin rengi olarak karşımıza çıkar. Ümit, pembe renkli bir kelek. Ancak bu ümitler zamanla küçülmüş ve zayıflamıştır. Dörtlükte şair olumsuz bir ruh hali içindedir ancak muhayyilesinde ümit, pembe rengini muhafaza etmektedir.

*Mevsimlerin hışmından tedirgin olur
Sanki yırtılacaktır o uçuk mavi tülü
Bir gün çekip gidecektir en sevimli kuşları
Solacaktır bahçesinde ümidin **pembe** gülü⁵³⁰*

“Gökyüzü” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda pembe renk yine ümidin rengidir. Şiirde karamsar bir hava vardır. Ümit pembe bir güldür. Şiir öznesi ümidin pembe gülünün solmasından endişe etmektedir.

Ümit —————> **Pembe** bir gül

*O eski çiçekler açmıyor bahçelerde
Uzaklaştı kıyımızın ümit **pembelikleri**
Şenliksiz sofralarda bir hüznün taze
Rüzgârlar alıp gitti dostluğu sevgileri⁵³¹*

“Endişe” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda ümit şairin şiirlerinde sıkça rastladığımız üzere pembe renk izafe edilerek imlenmiştir. Yine mısralara hüznün, karamsarlık duyguları hâkimdir. Gönül kıyılarından ümidin pembelikleri uzaklaşmıştır.

⁵²⁹ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,44

⁵³⁰ Geçer, *Hüzzam Beste*,40

⁵³¹ Geçer, *Yeşil Çağ*,22

*Hayat hikâyemizin usta yazarı kader
Ömür defterimize **pembe** şafaklar çizdi
Yelken açtık martılarla beraber
Bir el yollarımıza inciler çizdi⁵³²*

“İyimser Mısralar” adlı şiirden alınan bu mısralarda, kader kişileştirilerek bir yazara benzetilmiştir. Şair, içinde bulunduğu olumlu ruh haliyle, hayat hikâyesinin usta yazarı olan kaderin ömür defterine pembe şafaklar çizdiğini hayal eder. Mısralarda geleceğe dair umut duygusu öne çıkar. Bu bağlamda pembenin, umudun rengi olarak kullanıldığı söylenebilir.

Umut → **Pembe** şafak

*Bir pencere açıldı **pespembe** ufuklardan
Gülü solan bahçeler yeniden çiçeklendi⁵³³*

“Uzak Yıllarda” adlı şiirden alınan bu mısralarda pembe, yine olumlu duyguların ifadesi olarak karşımıza çıkar. Şiir öznesi, hayatındaki olumsuzlukların sona ermeye başladığını, pespembe ufuklardan açılan bir pencere ile imgelemiştir. Gülü solmuş bahçelerin yeniden çiçeklenmesi ise kaybolan mutluluğun geri dönüşünü simgeler.

*Duvara bakar gibi bakar göklere
Usanmıştır sürüp giden tekdüze yaşamaktan
Uzanmaktan istese de **pespembe** çiçeklere
Kara bulutlar gibi sarar ufkunu zaman⁵³⁴*

“Çırak” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda da olumlu duygular için çiçek olarak imlenmiştir. Bu çiçeğe ise pembe renk izafe edilmiştir. Pembe, umudu simgeler. Ancak mısralara karamsar bir ruh hali hâkimdir.

*Bir çıkmaz sokağa girdi ümitler
Üşüdü sevgilerin nazlı ağacı
Fenerleri karardı sensiz kıyılarımin*

⁵³² Geçer, *Hüzzam Beste*, 69

⁵³³ Geçer, *Hüzzam Beste*, 45.

⁵³⁴ Geçer, *Hüzzam Beste*, 15.

Pembe sevinçlerimizde bir kara sancı⁵³⁵

“Mavi İkindiler” adlı şiirden alınan bu mısralarda, sevince pembe renk atfedilmiştir. Ancak sevgiliden ayrı olmanın yarattığı olumsuz duygular mısralara hâkimdir. Ümit, sevgi ve sevinç gibi olumlu duygular yok olmuştur. Bu olumsuz ruh halinin etkisiyle, pembe renk ile simgelenen sevinçler de kara sancılar içinde kalmış; mutluluk acı ve hüznle gölgelenmiştir. Umutlar çıkmaza girmiş, sevgiler solmuş ve yalnızlık hissi öne çıkmıştır.

Kıyı meyhanelerinde lodos kokan kadehler

Efkâr dolu yüreklere boşalıyordur

Sımsıcak elleriyle tütün yüzlü tazeler

Pembe çağındaki kaygısız çocuk

Dalından düşüremeyecekleri

*Yasak yemişleri taşıyordur*⁵³⁶

“Samatya’da Güz Akşamı” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda bu kez Bu dizelerde “pembe çağ” çocukluğu ve bu döneminin kaygısızlığını simgeler.

Çocukluk → **Pembe çağ**

İlhan Geçer’in şiirlerinde karşılaşılan bir diğer renk ise sarıdır. Şairin şiirlerinde sarı genellikle olumsuz duyguları ifade ederken kullanılmıştır. Eraslan sarı rengin hem olumlu hem de olumsuz çağrışımları olabileceğini belirtir: “Sarı sıcak bir renktir; fakat yeşile kaçan tonları soğuk etki bırakır, bu nedenle sarı canlılık ve neşenin rengi olduğu gibi hüznün ve sonbaharın da rengidir.”⁵³⁷ Geçer’in şiirlerinde de sarı renk daha çok hüznün ve sonbaharın rengi olarak karşımıza çıkar.

“O günler unutulmuş masal

Sen başka iklimin baharı

Hatıralar küllenen mangal

*Ümit güz yaprağından sarı*⁵³⁸

⁵³⁵ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,9

⁵³⁶ Geçer, *Hüzzam Beste*,2

⁵³⁷ Eraslan, *Renklerin Kişi ve Toplum Hayatındaki Yeri ve Önemi*, 26.

⁵³⁸ Geçer, *Büyüyen Eller*,34.

“Bir Bulut Geçti” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şiir öznesi ayrılık acısının etkisiyle ümitsizliğe kapılmıştır. Kavuşmaya dair ümitlerini kaybetmiştir. Bu mısralarda sarı ümitsizliğin rengi olarak karşımıza çıkmaktadır.”*Ümit güz yaprağından sarı*” mısrası umutların artık solduğunu, tıpkı sonbahar yaprakları gibi sararıp döküldüğünü anlatır.

Ümit → Güz yaprağından sarı → Ümitsizlik

Hüznüyle kaderiyle baş başa yorgun

*Yanında yöresinde renkler **sapsarı***

Terk edilmiş hatıralar gibidir

*Ara istasyonların kül rengi binaları*⁵³⁹

“*Küçük İstasyonlar*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda sarı renk pekiştirilmiş bir şekilde yorgunluk ve terk edilmişlik duygusunu anlatır. Solmuş renkler ve kül rengi binalar, hem hüznün hem de umutsuzluk hissi verir.

Onlar sırtlarında yorganları

Ellerinde çıkını

Güz rüzgârlarınca savrulduklar

*Sıtmalı yapraklar gibi **sarı***

*Ama ak bulutlarca yavuzdular*⁵⁴⁰

“*Onlar*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şair, geçimlerini sağlamak amacıyla gurbete giden insanları güz rüzgârında savrulan sarı yapraklara benzetmiştir.

İlhan Geçer’in şiirlerinde karşılaşılan bir diğer renk beyazdır. Şairin şiirlerinde beyaz genel olarak sevgiliyle birlikte veya olumlu duygularla birlikte yer alır. Eraslan beyaz rengin tüm renklerin birleşimi olduğunu ve çevresindeki renkleri güçlendirdiğini belirtir:

“Beyaz, tüm ışık tayfını kendi içerisinde bulundurur. Tüm renklerin birleşiminden ortaya çıkar. Birlikte kullanıldığı diğer tüm renkleri güçlendirir. Temizlik, huzur, saflık ve sadelik etkisi hissettirir. Beyaz, insanların yaratıcılık

⁵³⁹ Geçer, *Hüzzam Beste*, 1.

⁵⁴⁰ Geçer, *Hüzzam Beste*, 4.

*duygularını açığa çıkarır ve geliştirir. Masumiyet, sessizlik, asalet, mağrurluk, ağır başlılık gibi anlamları vardır. İyi niyeti, kışı ve dinginliği çağrıştırır.”*⁵⁴¹

Bu değerlendirmeden de anlaşılacağı üzere beyaz, temizlik, huzur, saflık ve sadelik gibi olumlu duyguları çağrıştırır.

*Dalgaların şehnaz köpüklerinde
Ellerinin beyaz serinliğini bulsam
Gurbet gurbet öten vapur düdüklerinde
Gene o buselik limanına sokulsam*⁵⁴²

“Şarkılar Tazeler Özlemlerimi” adlı şiirden alınan bu mısralarda, sevgilinin elleri beyaz serinlik olarak betimlenmiştir. Sevgiliden uzak olan şiir öznesi, dalgalarındaki köpüklerde sevgilinin ellerinin serinliğini bulmayı arzulamaktadır. Beyaz renk, bu mısralarda serinlik ve ferahlık duygularını, aynı zamanda sevgilinin ellerini simgelemektedir.

*Gelsen umutsuzluk çiçek açmazsa
Lodos kuşları konmasın rıhtımlara
Gene beyazlığın aksa çeşmelerden
Yokluğun yüzmese bulutlarda
Tutup pişmanlığın eteklerinden
Şafaklarda dönsen kıyılarıma*⁵⁴³

“Dönsen Şafaklarla” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda beyaz yine sevgiliyle yan yana karşımıza çıkmaktadır. Şiir öznesi sevgiliden ayrı olmanın verdiği hüznün duygusu içerisinde. Onun dönmesini umut etmektedir. Sevgiliyi çeşmelerden akan beyaz, berrak bir su olarak imlemiştir.

*Beyaz nilüferlerdi yüzen
Hüznün yorgun sularında
Tasasız çiçekler açardı
Gül yordamı uykularında*⁵⁴⁴

⁵⁴¹ Eraslan, *Renklerin Kişi ve Toplum Hayatındaki Yeri ve Önemi*, 32.

⁵⁴² Geçer, *Hüzzam Beste*, 68.

⁵⁴³ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 22-23.

⁵⁴⁴ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 14.

“*Mevsimler Değişti-I*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şiir öznesinin hüznün duygusu o kadar yoğundur ki yorgun bir su olarak hayal edilmiştir. Hüznün sularının üzerinde yüzen beyaz nilüferler, hüznün ve yorgunluğun içinde huzur arayışını anlatır.

*Yitik sokaklardı aradığımız
Martıların beyaz sesiyle dolu
Çoktan kırılmış sardunyalı saksımız
Bozulmuş utların eski akordu*

...

*Mutluluğumuzun o zengin sofrasında
Şimdi yalnız birkaç kırıntı
Biz sarhoşken mavi yazların ortasında
En acı beyazıyla içimize dolmuş kış⁵⁴⁵*

“*Mevsimler Değişti-II*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda önceki mısralarda martıların sesine beyaz ses izafe edilerek duyular arası aktarım yapılmıştır. Ayrıca ikinci dördlükteki “*En acı beyazıyla içimize dolmuş kış*” mısrası yaşlılığı imlemektedir.

*Kısılmış fitili üzüntü lambasının
Karanlık yüzlerde beyaz peçeler
Baharın cömert aydınlığında
Son buldu esmer geceler⁵⁴⁶*

“*Güler Gibi Maviden*” adlı şiirden alınan bu mısralarda, olumsuzlukların karşısına olumlu durumlar yerleştirilmiştir. Bu, İlhan Geçer’in şiirlerinde sıkça rastlanan bir özelliktir. Beyaz karanlığın karşısına konularak olumsuz durumlar sağaltılmıştır.

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü üzere İlhan Geçer’in şiirlerinde çeşitli ruh hallerini, duyguların ifade etme aracı olarak çeşitli renkler sıkça kullanılmış ve bu renkler etrafında imgeler oluşturulmuştur.

⁵⁴⁵ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 15.

⁵⁴⁶ Geçer, *Hüzzam Beste*, 25.

3.2.6. Nitelik ve Nicelik Bakımından İmgeler

Wellek-Warren'in "Edebiyat Biliminin Temelleri" ve "Yazın Kuramı" adlı kitaplarında imgeleri H.W.Wells'in nicelik ve nitelik bakımından yaptığı sınıflandırmaya göre; Yaygın/geniş imgeler, batık imgeler, radikal imgeler, yoğun imgeler, süsleyici imgeler, coşkun imgeler ve bayat imgeler olarak sınıflandırmıştır. Çalışmanın bu bölümünde İlhan Geçer'in şiirlerinde yer alan imgeler nicelik ve nitelik bakımından yapılan imge sınıflandırılmasına göre incelenmiştir.

3.2.6.1. Yaygın-Geniş /Yayılğan İmgeler: (TheExpansive Image)

Yaygın-geniş/yayılğan imgeler güçlü bir hayal gücünün yaratıcı ürünleridir. Çağrışım değeri yüksek olan bu imgeler zengin bir hayal gücünün göstergesidir. Bu tarz imgelerin her yorumlamada derinleşip genişleyen yapıda olduğu görülür.

Geniş/Yayılğan imgeler okurun zihninde farklı anlamlar oluşturur. Bu tür imgelerde bireysel tasarımlar, iç içe geçmiş anlam katmanları yer alır. R. Wellek-A. Warren geniş/yayılğan imgelerle ilgili: "Yayılğan imgeler, özgün düşünce bütünlüğü içinde okuyucuya geniş bir bakış açısını kazandırarak okuyucunun zihninde alışılmışın dışında yeni ve estetik bir duygu ve anlam dünyası üretir."⁵⁴⁷ yorumunu yaparak bu tarz imgelerin hem düşünsel derinlik hem de estetik işlev taşıdığını, sıradan imgelerin ötesine geçerek okurun zihninde yeni anlam katmanları oluşturduğunu dile getirir.

Ramazan Korkmaz ise yayılğan imgelerle ilgili şöyle bir değerlendirme yapar:

"Estetik bir ya açıdan en makbul sayılan imge türü; zihinsel kurguya geniş bir bakış açısı kazandıran ve yaratıcı öğeler içeren yayılğan/gelegen imgelerdir. Yayılğan imgeler, sürekli yaratımlara açık bir söz oyunundan oluşur... Genişleme, yayılma ve derinleşme eğiliminde olan yayılğan imgeler, durgun suya atılmış bir taş gibi etrafına dalgalar yayarak etkinlik alanını genişletir ve her yorumlandığında yorumlayan kişinin bilgi ve algı düzeyine göre çoğalan bir anlam dünyasına sahiptir."⁵⁴⁸

Korkmaz'ın değerlendirmesinden de anlaşılacağı üzere yayılğan (geniş) imge, her yorumda yeni anlam katmanları açığa çıkaran, metin boyunca gelişen ve

⁵⁴⁷R.Wellek-A.Warren, *Yazın Kuramı*,275.

⁵⁴⁸Ramazan Korkmaz, *İkaros'un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı* (Ankara: Akçağ, 2014),300.

okuyucunun hayal gücüyle çoğalan imgedir. Şairin en estetik yaratımlarından biri olarak kabul edilir çünkü metnin anlamını hem genişletir hem de derinleştirir.

İlhan Geçer de şiirlerinde zaman zaman farklı duyulara ait imgeleri bir araya getirerek okuyucunun zihninde derinleşip yayılan yaygın-geniş imgeler oluşturmuştur. Şairin şiirlerinde aşk, sevgili, tabiat gibi temalar etrafında yaygın/geniş imgeler oluşturduğu ve okuyucunun zihninde yeni tasarımlar oluşturduğu görülür. Ayrıca yapı bakımından imgeler başlığı altında ele alınan çok katmanlı kompleks imgeler ve geniş/yaygın imgeler birbirine benzerlik gösterir.

Şairin “*En Güzeli Mevsimlerin*” adlı şiirinden alınan aşağıdaki mısralarda hayal yoğunluğu olduğu görülmektedir. Bu tarz hayal yoğunluğunun olduğu mısralarda iç içe geçmiş birbiriyle ilişkili imgelerle karmaşık imgeler oluşur. Bir dize içinde iki veya üç imge iç içe yer alabilir. Bu tarz imgeler okuyucunun hayal dünyasında genişleyen, yayılan anlamlar oluşturur:

Şenlikli denizler çalkalanır durur
Şehnaz düşlerinin gül beşiğinde
Başında mutluluğun serçeleri uçuşur
Al bakışlı ceylanlar gülümser
*En güzel mevsimler sallanır beşiğinde*⁵⁴⁹

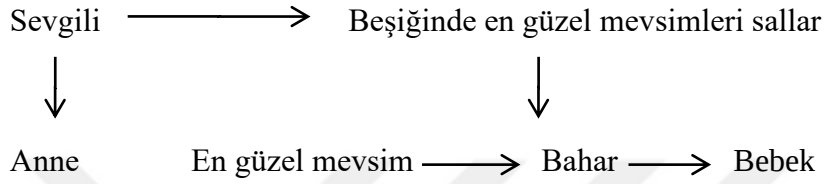
Yukarıdaki mısralarda sevgilinin düşleri şehnaz makamında bir şarkı olarak hayal edilmiştir. Şehnaz makamı okuyucunun işitsel duyusunu etkin kılar. Ayrıca tabiat unsurlarına şiirlerinde sıkça yer veren İlhan Geçer, tabiata ait deniz, gül, serçe, ceylan, mevsim gibi unsurları somutlaştırma amacıyla kullanarak okuyucunun görsel duyusunu harekete geçirir. Şair bu şekilde görsel ve işitsel unsurları bir arada kullanılarak zihinsel imgeler oluşturur. Şair böylece soyut (mutluluk, düş)-somut, görsel-işitsel unsurları bir araya getirerek okuyucunun muhayyilesinde alışılmadık, farklı çağrışımlar ve anlam katmanları oluşturacak şekilde bir kurgu oluşturur. Bu da okuyucunun zihninde derinleşen, yayılan anlamlar ortaya çıkarır. Böylece yaygın-geniş/yayılğan imgeler ortaya çıkar:

1. Sevgilinin düşleri —————→ Şehnaz (beste)

⁵⁴⁹Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 71.

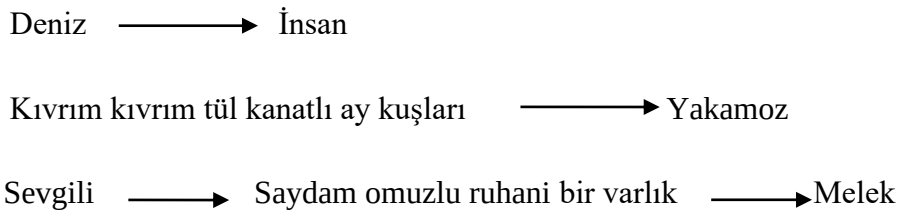
2. Düş —————> Şarkı (musiki)
3. Şehnaz düşler —————> Gül beşik
4. Anne —————> Şenlikli deniz (Mu
5. —————> Bebek

Aynı dördlüğün son mısrasında da okuyucunun alışık olmadığı kurguya dayalı bir anlatım söz konusudur ve yine okuyucunun zihninde derinleşen, yayılan anlamlar oluşturulmuştur:

Denizin ayak sesleri bileklerine uzanırdı
Kıvrım kıvrım kanatlı ay kuşları
Tül kanatlarıyla
*Saydam omuzlarına konardı*⁵⁵⁰

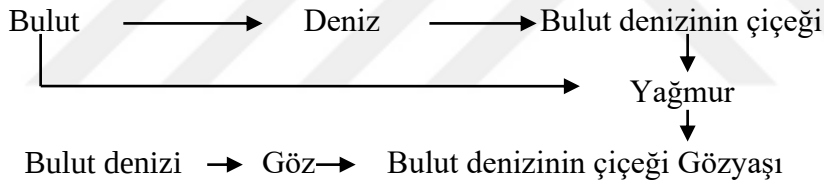
“Mevsimler Değişti –I” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şair yine görsel ve işitsel duyuları bir arada kullanarak birden fazla anlam çağrıştıran imgeler oluşturmuştur. Okuyucunun alışık olmadığı bir söyleme dayalı bu imgeler, zengin bir hayal gücüyle oluşturulan bir kurguya dayanmaktadır. Deniz kıyısında yürüyen sevgilinin ayak bileklerine vuran dalgaların sesi, ayak sesleri olarak hayal edilerek deniz kişileştirilmiştir. “Kıvrım kıvrım tül kanatlı ay kuşları” ifadesi yakamozu; sevgilinin omuzlarının saydam olması ise ruhani bir varlığı çağrıştırmaktadır. Buradan sevgilinin melek olarak imgeleştirildiği sonucuna ulaşılabilir. Şair, okuyucunun farklı boyutlarda düşünmesini sağlayan bir tablo çizmiştir. Mısralarda derinleşen, genişleyen anlamların ortaya çıkması geniş/yayılgan imgeyi akla getirir:

⁵⁵⁰ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 14.

Dökmüş çiçeklerini bulut denizi
Yeşil yaprakların ucunda sızı
Kör kuyularda susmuş
*Mahzun çağrılarının yankısı*⁵⁵¹

“Ayrı Güzlerde” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şair yine tabiat unsurlarını kullanarak görsel ve işitsel imgeler oluşturmuştur. Şair, bulut ve çiçek arasında bir anlam ilişkisi kurarak okuyucunun zihninde zengin çağrışımlar oluşturacak biçimde kurgulamış ve yaygın imgeler oluşturmuştur. Metin içinde okurun alışık olmadığı bir söylem ortaya çıkmıştır. Söylenenle kastedilen arasındaki ilişki doğal değil kurgusaldır. Şiirin genelinde ayrılık ve hüznün duygusu hâkimdir. Bulut, deniz olarak imlenmiştir. Arka planda ise yağmur çağrıştırılmıştır. Buradan hareketle bulut denizi, mavi renkli bir göz, bu gözden dökülen çiçeklerde gözyaşını çağrıştırmaktadır. Şiir öznesi ayrığın vermiş olduğu acı ve hüznü gözyaşı dökmetedir. Vuslata ermek ister. Ancak onun bu mahzun çağrısı adeta kör kuyularda susmuştur.

Al kanatlarında sevinçler dolu
*Şimdi yaz sonlarında serin ikindisiniz*⁵⁵²

“Sone” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda Geçer, görme ve dokunma duyusuna ait unsurları, soyut-somut unsurları bir arada kullanarak çağrışım değeri yüksek bir kurguya dayalı imgeler oluşturmuştur. Zengin bir hayal gücünün ürünü olan bu imgeler, okuyucunun zihninde alışık olmadığı görüntüler oluşturur. Şiir öznesi, sevgilinin varlığının hayatındaki tüm olumsuzlukları (hüznün, üzüntü, mutsuzluk) yok ettiğini, kendisine sevinç, mutluluk verdiğini okuyucunun alışık olmadığı bir kurguyla ifade etmiştir. Sevgili, al kanatlarında sevinç taşıyan bir kuş ve yaz sonlarındaki serin bir ikindi olarak hayal edilmiştir. Şiir öznesine sıkıntı veren tüm olumsuz duygular da

⁵⁵¹ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 52.

⁵⁵² Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 20.

böcek şeklinde imlenmiştir. Sevgili ince, narin ayaklarıyla bu böcekleri ezip yok etmektedir. Ayrıca ikindi vakti, al kanatlar, serinlik gibi ifadeler akla gün batımını da getirmektedir. Bu mısralardaki derinleşen, genişleyen anlamlar yine geniş/yayılğan imgeyi akla getirir.

*Bir türlü ağarmıyor yaşantımızda
Üzüntünün ulaşamadığı ufuk
Çok ayaklı böcekler denizinden
Nedense kurtulamıyor çocuk*⁵⁵³

“Bıçak Sırtı” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şair, çok ayaklı böcekler denizi adlı mısra okuyucunu zihninde farklı pencereler açan çağrışım değeri güçlü bir imge kurgusu oluşturmuştur. Yine zengin bir hayal gücünün ürünü olan bu mısra okuyucunun muhayyilesinde alışılmadık görüntüler oluşur. Şair hayatındaki olumsuzlukların çok olmasını deniz olarak hayal etmiştir. Farklı olumsuz duyguları da böcek olarak imlemiştir. Bu şekilde zihinde yayılan, genişleyen imge kurguları da akla geniş/yayılğan imgeyi getirir.

Şairin şiirlerinden alınan örneklerde de görüldüğü üzere geniş/ yayılğan imgelerde yer alan kelimeler günlük dilde kullanılan anlamlarından farklı bir anlama bürünür. Bu kelimeler metnin bağlamı içerisinde okurun alışık olmadığı ifadelerle, imgesel kurgulara dönüşür.

3.2.6.2. Batık İmgeler (TheSunken Image)

Batık imge, yayılğan imgeden sonra estetik olarak makbul sayılan ve görüntünün tam belirgin olmadığı sezdirme yoluyla okuyucuya sunulduğu imge çeşididir. Bu tarz imgelerde şair anlamı bulanık bir şekilde verir. Wellek-Warren batık imge ile ilgili: “*Batık İmge, iyice görünebilirlik’in altında bir yerdedir; duyularla kavranabilecek somut nesneyi, açıkça yansıtmadan ya da ortaya çıkarmadan anıştırır.*”⁵⁵⁴ yorumunu yapar. Wellek-Warren’in bu yorumuna göre batık imge, şiirde örtülü şekilde verilen, sezgisel olarak hissedilen anlamlardır. Şair, bir şeyi doğrudan söylemeden, okuyucunun hayal gücüyle keşfetmesini ister.

⁵⁵³Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 73-74.

⁵⁵⁴R.Wellek-A.Warren, *Yazın Kuramı*, 273.

Batık imgenin bir özelliği de insan yaşamıyla bitki yaşamı arasında bir benzerlik kurmasıdır. Wellek- Warren batık imgenin bu yönünü: “*Bu imgeler insan hayatının dönemleriyle bitkilerinki arasına bir benzerlik olduğu düşüncesini akla getirmektedir.*”⁵⁵⁵ şeklinde yorumlar. Yani insanın doğumu, büyümesi, yaşlanması ve ölümü ile bir bitkinin filizlenmesi, yeşermesi ve solması arasında benzerlik kurulur.

Ramazan Korkmaz da batık imgelerin insan hayatı ile bitkilerinki arasında benzerlik olduğunu belirtir:

“*Batık imgelerin en önemli özelliği de insanın bireysel dünya serüveni ile doğal ritim, özellikle de bitkilerin hayatı arasında bir benzerliğin olduğu düşüncesini akla getirmesidir.*”⁵⁵⁶

İlhan Geçer empresyonist bir şairdir. Bu nedenle tabiat unsurlarını şiirlerinde sıkça kullanmıştır ve duygularını tabiat unsurlarıyla somutlaştırarak ifade etmiştir. İlhan Geçer’in şiirlerinde tabiat unsurlarıyla oluşturduğu batık imgelere rastlamak mümkündür. Geçer’in şiirlerinde batık imgeler, insan hayatının dönemlerini, duyguların derinliğini ve doğa-insan arasında kurulan bağı yansıtır.

İlhan Geçer insan ömrünün evrelerini bitkilerinkine veya mevsimlere benzeterak sıkça batık imgeler oluşturmuştur. Şair insana ait gerçekliği bitkiler vasıtasıyla imgeleştirerek sunar:

*Ellerin ne çabuk büyümüş çocuk
Büyük günahları avuçlar gibi
Yemişler oldukça düşer dalından.
Görünmez bulanık suları dibi
Değişen mevsimler ömrün nasibi*⁵⁵⁷

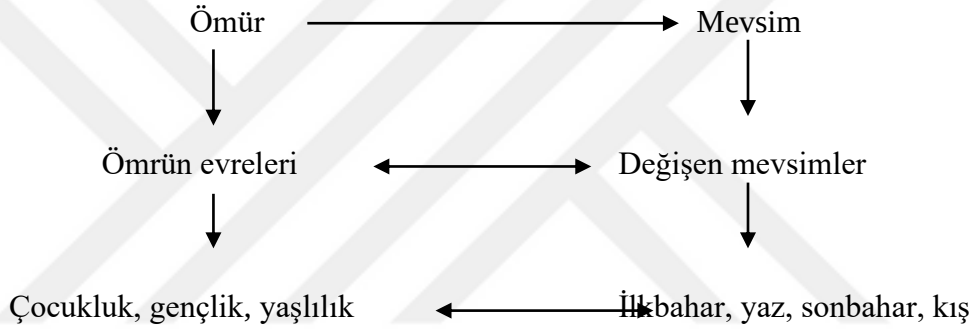
“*Büyüyen Eller*” şiirinden alınan yukarıdaki mısralarda şair, çocukluk çağının bir gün biteceğini, bunun hayatın bir gerçeği olduğunu ve çocukların büyüdüğüleri zaman hayatın gerçekleriyle yüzleşeceğini hatırlatır. Ayrıca çocukluk döneminin masumiyetini vurgular. Şair, çocukluğun, hayatın her türlü sıkıntısından, endişesinden

⁵⁵⁵R.Wellek-A.Warren, *Edebiyat Biliminin Temelleri* (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1983,274.

⁵⁵⁶Korkmaz, *İkaros'un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı*,314.

⁵⁵⁷Geçer, *Büyüyen Eller*,7.

uzak, en huzurlu dönem olduğunu anlatmaya çalışır. İnsan ömründeki devinimi meyve ve mevsim imgesiyle batık imge şeklinde okuyucunun sezgisine sunar. Olgunlaşp dalından düşen yemişler, değişen mevsimler doğal bir süreci ifade eder ve insan hayatının akışı ile benzerlikler gösterir. Şair bu benzerliği açık bir şekilde değil bulanık bir şekilde okuyucuya verir. Ramazan Korkmaz insanın yaşam sürecini ve doğal ortamın ritmi ile insan yaşamını benzerliğini şu şekilde yorumlar: “Yaşamak; durdurulamaz, çevrilemez ve aktarılamaz kesinliklerin belirlediği büyü, kutsal bir süreçtir. Doğal ortamın ritmini izleyen ve anlayan insan, kendi silik görüntüsünün izdüşümünü de bu tabloda görecektir.”⁵⁵⁸Yukarıdaki mısralarda ömür mevsim olarak imgeleştirilerek mevsimler ile ömür arasında kurulan ilişki açısından batık imge oluşturmuştur. Geçer’in şiirlerinde bu sıkça görülür.

Sonbaharın gezindiği yorgun bahçemde

*Tükendi şarkısı o eski sevdaların*⁵⁵⁹

“Güz Sonu Duyguları” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şair, insana ait bir gerçekliği tabiat unsurları aracılığıyla batık imge tekniğiyle okuyucunun sezgisine sunmaktadır. Şiir öznesi ömrünün sonbaharındadır ve bunun etkisiyle hüznüldür. Hayat yolculuğunda yorgun bahçesinde yani gönlünde artık eski sevdaların şarkısı işitilmemektedir. Bu mısralarda da ömür ve mevsim arsında kurulan ilişki dikkat çekmektedir. Soyut-somut, görsel- işitsel unsurlar etrafında yaşlılık bulanık bir biçimde sezdirme yoluyla ve batık imge aracılığıyla imlenmektedir.

Gönül → Bahçe → Bu yorgun bahçede sonbaharın etkileri var → Yaşlılık

“Yeşillerimi çoktan yedi tırtıllar

İlk yamaçlarıma erken yağdı kar

⁵⁵⁸ Korkmaz, *İkaros’un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı*,317.

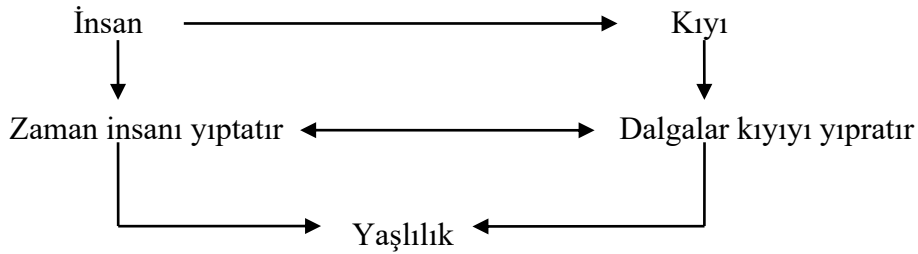
⁵⁵⁹ Geçer, *Hüzzam Beste*,28.

Hatıraların tadı aşkın sade adı var
Sıcak sevişmeler için artık vakit geç
“Sen kendine kendin gibi bir taze bahar seç”⁵⁶⁰

“*Hazan Şarkısı*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda, şiir öznesi zaman tırtılının yeşillerini yani gençliğini tüketmiş olmasından dolayı hüznü duymaktadır; ömrünün hazan mevsiminde olduğunu hissetmektedir. “*Ilık yamaçlarıma erken yağdı kar*” mısrası ise, yaş almanın doğal bir sonucu olarak saçların beyazlamasını ve insan hayatında kış mevsiminin, yani yaşlılığın başlangıcını çağrıştırmaktadır. Bu doğal akış içinde şiir öznesi, kendi yaşam sürecini fark eder. Böylece şair, yaşlılık temasını doğrudan söylemeden, sezdirme yoluyla ve batık imge olarak kurgulayarak okura sunar.

Bu böyle sürüp gitmez
Gün günden azalır fenerin ışığı
Aç kurbağalar bağırsır susuz kalan derede
Hoyrat dalgalarla yıpranır kıyı⁵⁶¹

Şairin “*Karışık*” adlı şiirinden alınan yukarıdaki dördlükte, ömür fenerin ışığına benzetilerek batık imge yoluyla imgeleştirilmiştir. Bu benzetmede, ömrün ışığı her geçen gün biraz daha azalmakta; insanın, zamana karşı koyamayan bir varlık olduğu vurgulanmaktadır. Tıpkı hoyrat dalgaların kıyıyı aşındırması gibi, zaman da insanı yıpratır ve yaşlandırır. Dördlükte, ömürle fener ışığı, zamanla dalgalar arasında kurulan bu benzetmeler doğrudan ifade edilmemiş, okuyucunun sezgisine bırakılmıştır. Bu da batık imgenin temel özelliklerinden biridir.

Sonra böyle gülümsedi ilkyaz
Sonra gür dallarımızda yaprak dökümü

⁵⁶⁰ Geçer, *Hüzzam Beste*,55.

⁵⁶¹ Geçer, *Hüzzam Beste*,37.

Dümdüz yolumuzda sert dönemeçler
*Her renk hatırlatır oldu ölümü*⁵⁶²

“Mevsimler Değişti-II” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda insan ömrünün doğal sürecitabat unsurlarıyla özdeşleştirilerek anlatılmaktadır. Yaşlanan ve artık ömrünün kış mevsimini yaşayan şiir öznesi karamsarlık içindedir. Kendisini yaprakları gür ve yeşil bir ağaçla özdeşleştiren şiir öznesi, ömrün kış mevsiminde olduğu için gür ve yeşil dallarındaki yapraklar dökülmektedir. Ağacın yaprak dökmesi ölümü hatırlatır. Hayat yolu onu daha fazla zorlamaktadır. Şiir öznesi, hayatın durdurulamaz ve önüne geçilemez ilerleyişi karşısında kendi çaresizliğini görür. İçindeki bu karamsarlığı, hüznü tabiat unsurlarıyla ifade eder. Şair, doğal ortamın ritmi ile kendi yaşamı arasında benzerlik kurarak sezdirme yoluyla, bulanık bir biçimde yaşlılığı imler ve batık imge oluşturur.

Şimdi Ankara dağlarına kar yağıyordur
Terk edilmiş şehirler gibidir için
Bir kuşkanadında yitmiş sevincin
Aynalar gerçekleri yüzüne vuruyordur
*Yapraksız dallarına kargalar konuyordur*⁵⁶³

“Kar Yağıyordur” adlı şiirden alınan bu dizelere derin bir hüznün ve yalnızlık duygusu hâkimdir. Yaşlılığın getirdiği karamsarlık ve içe dönüklük, doğa betimlemeleri aracılığıyla sezdirilmektedir. Karın yağması, hem kış mevsimini hem de yaşlılığı çağrıştırır. “Terk edilmiş şehirler gibidir için” mısrası, yaşlılığın hissettirdiği yalnızlık duygusunu yansıtırken; aynaların gerçekleri yüzüne vurması ve yapraksız dallara kargaların konması gibi imgeler de yaşlılıkla ilişkilendirilebilir. Bu dizelerde şiir öznesi kendisini bir ağaçla özdeşleştirerek benzetme yapar. İlhan Geçer’in şiirlerinde hem kendisini hem de sevgiliyi zaman zaman ağaç imgesiyle özdeşleştirdiği görülür. Bu tür anlatım tarzı, şairin “batık imge” anlayışıyla da örtüşmektedir.

⁵⁶² Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 14.

⁵⁶³ Geçer, *Hüzzam Beste*, 24.

3.2.6.3. Radikal İmgeler (TheRadical Image)

Radikal imgeler imge değeri çok güçlü olmayan, heyecan unsuru barındırmayan imgelerdir. Metafizik konulara daha uygun ve daha çok nesir diline ait kavramların aktarımına uygun görülen bir imge çeşididir. Radikal imgelerin zıtlıklarla oluşturulmuş bir dili vardır. Ramazan Korkmaz radikal imgelerin bu özelliklerini şu şekilde değerlendirir:

*“Fazla heyecan unsuru taşımadığı için imge değeri düşük olan fakat metoforik güçlülüğü nedeniyle nesir diline ait konuları ifade etmeye pek elverişli bulunan radikal imgeler, genellikle metafizik şairler tarafından kullanılır... Radikal imge, şiirsel metaforu keskin zıtlıkların karşılaştırılmasıyla da oluşturduğundan, yoğun düşünsel çatışma durumlarının ifadesi için oldukça uygun bir ortam sağlar.”*⁵⁶⁴

İlhan Geçer, metafizik temaları işleyen bir şair değildir. Şairin şiirlerinde çok baskın olmasa da zaman zaman radikal imgelere rastlamak mümkündür. İlhan Geçer’in şiirlerindeki radikal imgeler çoğunlukla şiir öznesinin duygusal yoğunluğunu ve iç çatışmalarını ve hayatın zor yanlarını anlatmak amacıyla kullanılmıştır:

*Bulutlar geliyor uzaklardan
Bulutlar getirsin aydınlığını bana
Silinsin içimdeki bu vakitsiz karanlık
Yeniden hükmedelim zamana*⁵⁶⁵

İlhan Geçer’in “Hüzün Şiirleri-II” adlı şiirinden alınan yukarıdaki dördlükte, şair sevgiliden ayrı kalmanın verdiği hüznü ve kavuşma arzusunu zıtlıklar aracılığıyla dile getirmiştir. Şair, sevgilinin bulutlarla birlikte aydınlığı getirmesini ve ayrılığın karanlık hüznünü silmesini temenni eder. Sevgili, şair için hayatının ışık kaynağı, adeta güneşidir. Onun uzaklaşmasıyla birlikte hayatın ışığı da sönmüştür. Bu dördlükte aydınlık-karanlık ve uzaklık-yakınlık gibi zıt unsurlar çerçevesinde radikal imgeler kurulmuştur.

İlhan Geçer’in birçok şiirinde umutsuzluk, mutsuzluk, çaresizlik gibi olumsuz, karamsar duyguları karanlıkla ifade ettiği görülür. Karanlığın karşısına ışığı, aydınlığı

⁵⁶⁴ Korkmaz, *İkaros’un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı*, 318.

⁵⁶⁵ Geçer, *Büyüyen Eller*, 55-56.

koyarak umuda, mutluga tutunmak ister. Şairin şiirlerindeki bu zıt duyguları karşı karşıya getirilmesini ilgili Tacettin Şimşek şu şekilde yorumlar: “Şair; ölüm düşüncesinin doğurduğu tedirginliğe, yaşama sevincinin kazandırdığı dirençle karşı koyar. Karamsarlığın karşısına iyimserliği, acıların karşısına mutluluğu sağaltıcı değerler olarak çıkarmayı düşünür... Sevinçlerle üzüntüler, iyimserliklerle karamsarlıklar onun şiirinde at başı yürür.”⁵⁶⁶Bu ifadelerden şairin şiirlerinin, hayatın olumlu ve olumsuz durumlarının yani karşıtlıklarının dengesi üzerine kurulduğu anlaşılabilir. Bu karşıtlıklardan yararlanarak radikal imgeler oluşturur.

Karanlığın ucunda gülkurusu bir şafak

Dalgalı kıyıların denizleri süt liman

Kalbimizin tiktakları endişelerden uzak

*Aydınlık ufukların yolunda kervan*⁵⁶⁷

Şairin “Pespembe” adlı şiirinden alınan yukarıdaki dördlükte benzer bir durum görülmektedir. Şair, umutsuzluk ifadesi olarak görülebilecek karanlık unsurunun karşısına, umudu ifade eden gülkurusu şafak ve aydınlık imgelerini koyarak güçlü bir zıtlık yaratır. Aynı şekilde, “Dalgalı kıyıların denizleri süt liman” mısrası da hareketli, çalkantılı ve karmaşık bir durumun yerini sakinlik, dinginlik ve huzura bırakmasını imler. “Kalbimizin tiktakları endişelerden uzak” ve “Aydınlık ufukların yolunda kervan” mısraları ise, insanın iç dünyasında yaşadığı huzur ve umut duygusunu somutlaştırır. Dördlükteki bu karşıt unsurların bir araya gelmesiyle oluşan imgeler, radikal imge niteliği taşır.

Daha dün güneşler giren kapıdan

Şimdi karanlık bir duman çıkıyordur

Zoraki gülüşünde bir yağmur sıkıntısı

Şarkılar dudağında yarım ve zordur

*Rüzgârlı bahçelerde çakallar uluyordur*⁵⁶⁸

“Kar Yağıyordur” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda hem açık ve hem de sezdirme yoluyla yapılan karşıtlıklar yer almaktadır. “Güneş giren kapıdan

⁵⁶⁶Şimşek, “İlhan Geçer’in Şiirinin Bileşenleri”,95.

⁵⁶⁷Geçer, *Hüzzam Beste*,27.

⁵⁶⁸Geçer, *Bir Bulut Geçti*,24.

karanlık duman çıkması” mısrasında güneş, mutluluk ve sevinç gibi olumlu duyguları imlemektedir. Kara duman ifadesi ise hüznün, mutsuzluk gibi olumsuz duyguları imlemektedir. “*Zoraki gülüşünde bir yağmur sıkıntısı*”mısrasında ise gülüşün karşısına yağmur sıkıntısı olarak imgeleştirilen gözyaşı konmuştur. Yani gülmek/ağlamak karşıtlığı oluşturulmuştur. Şair tüm zıtlıkları bir araya getirerek radikal imgeler oluşturmuştur.

Bulutların balkonunda karabataklar

Isırgan kaplamıştı gül bahçelerini

Kuşların gülüşünde sivri bıçaklar

Zalim eller kurutmuştu sevinç çeşmelerini ⁵⁶⁹

İlhan Geçer’in “*Bulutlu*” adlı şiirinden alınan bu mısralarda, şairin karamsar ruh hâli dikkat çeker. Şiirde zıtlıklarla kurulmuş imgeler ön plandadır. Şair, “*Bulutların balkonunda karabataklar*”mısrasında bulutları, karanlık bir kuş olan karabatakla yan yana getirerek bir karşıtlık yaratır. “*Isırgan kaplamıştı gül bahçelerini*” mısrasında ise güllerin yerine, acı veren ısırganlar geçmiştir. Bu da hayattaki güzel şeylerin yerini zamanla acılara bıraktığını anlatır. “*Kuşların gülüşünde sivri bıçaklar*” mısrası kuşların bile artık tehditkâr olduğunu gösterir. Son olarak, “*Zalim eller kurutmuştu sevinç çeşmelerini*” ifadesi, mutluluğun, sevincin dış etkenlerle yok edildiğini anlatır. Şair, zıtlıkları bir araya getirerek duygularını güçlü bir şekilde anlatır. Bu karşıtlıklar şiirde radikal imgeler oluşturur.

Dikenli çitler sanki ipekten bir tül

Gülerek geliyor dünyaya çocuk ⁵⁷⁰

İlhan Geçer’in “*Bir Dünya Özlüyorum*” adlı şiirinden alınan bu mısralarda, şair hayalini kurduğu dünyayı anlatırken zıtlıklardan yararlanır. Daha önce de belirtildiği gibi, İlhan Geçer bir duygu şairidir ve duygularını daha etkili ifade etmek için zaman zaman karşıtlıkları kullanır. Şiirde, hayattaki zorluklar dikenli çit olarak ifade edilirken, şairin özlemini duyduğu dünyada bu çitler ipekten tüle dönüşür. Ayrıca bir çocuğun gülerek dünyaya geldiğinin hayal edilmesi normal kabullerin

⁵⁶⁹ Geçer, *Hüzzam Beste*,34.

⁵⁷⁰ Geçer, *Hüzzam Beste*,41.

dışında bir durumdur. Ağlamak-gölmek arasında zıtlık söz konusudur. Böylece Şair radikal imgeler oluşturmuştur.

Her dönemeçte biraz daha dikleşti yolum

Yırtık çarıklarla tırmanılmaz bu yokuş,

Aydınlık sabahlar umarken gecelerden

Kapkara kanadını gerdi üstüme o kuş

...

Ya çürük ya hamdı dişlediğim her yemiş

Hep yükseklerden geçti özlediğim bulutlar

İnce kelebeklere uzanan ellerimi

Zehir dişli arılar kıyasıya saktular

Ben yaktıkça söndü inatçı kandillerim

Yaslandığım duvarlar bir bir yıkıldı

Ne tanrı gülümsedi ne selam verdi kader

*Ümitleri serdiğim ipleri rüzgâr kıldı*⁵⁷¹

İlhan Geçer'in "Körkuyu" adlı şiirinden alınan yukarıdaki dörtlüklerde karamsarlık duygusu hâkimdir. Şiir öznesi hayat yolunda yaşadığı zorlukları ve umutlarını dile getirirken karşıtlıklardan yararlanmıştır. O, aydınlık sabahları umut ederken kapkara kanadıyla hüznün, mutsuzluk onu karşılamıştır. Aydınlık–kapkara, gece–sabah gibi karşıtlıklarla umutlarının nasıl hayal kırıklığına dönüştüğü anlatılır. İkinci dörtlükte şiir öznesi ince kelebeklere yani hayat içindeki güzelliklere elini uzatmak ister fakat zehir dişli arılar yani hayatın olumsuzlukları karşısına çıkar. Üçüncü dörtlükte kandilleri yaktıkça onların sönmeleri tanrıdan ve kaderden yana şikâyetçi olması yine diğer dörtlüklerdeki duyguları ifade etmek için bir araya getirilmiş karşıt durumlardır. Bu tür zıt durumlar ve duygular üzerinden kurulan imgeler, şiirde radikal imge örnekleri olarak değerlendirilebilir.

Bir karınca denizi seyrediyordu

Erikleritaşlıyordu iri çakallar

Güneşin kapısında iki süngülü

⁵⁷¹Geçer, *Hüzzam Beste*,31.

“*Bulutlu*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda imajinatif unsurlar peş peşe sıralanarak somut bir tablo elde edilmeye çalışılmıştır. Zengin bir hayal gücünün ürünü olan bu mısralarda güçlü zıtlıklarla alışılmadık imgeler kurgulanmıştır. Karınca gibi küçük bir canlının uçsuz bucaksız denizi seyretmesi, çakal gibi vahşi hayvanın narın bir meyveye zarar vermesi radikal imgeye güzel birer örnektir. Ayrıca “*Güneşin kapısında iki süngülü*” / “*Yıldızların yüzünde kara sakallar*” mısralarında süngülü ve kara sakallı gibi imgelerle gökyüzündeki güzellikler arasında bir zıtlık oluşturulması da radikal imgeye örnek olarak gösterilebilir.

3.2.6.4. Yoğun İmgeler (The Intensive Image)

Yoğun imgeler görselliğin ön planda olduğu imge çeşididir. Bu imgelerde kelimelerle adeta bir resim çizilir. Ayrıca yoğun imgelerdeki metaforların sembolik bir değer taşıdığı da görülür. Ancak bu metaforlar sembolik anlamlarının dışında farklı bir anlam sunar. Gelenekte var olan semboller şiirde yeniden kullanılır ama şair bunlara kendi duygularını ve hayal gücünü katar. Böylece eski anlamların üzerine yeni çağrışımlar eklenir ve ortaya özgün imgeler çıkar. Daha kısa bir ifadeyle geleneksel sembollerden yola çıkan şair, bireysel tasarımlarıyla okuyucunun zihninde yeni çağrışımlar uyandırır.

Ramazan Korkmaz: “*Kaba hatlarıyla fakat minyatür inceliğinde bir resme benzeyen yoğun imgeler, görsel yanı ağır bastığından kültür tarihi açısından büyük önem taşırlar.*”⁵⁷³ yorumuyla yoğun imgelerin, hem genel hatlarıyla belirgin hem de minyatür gibi ince detaylar taşıdığını vurgular. Korkmaz aynı zamanda yoğun imgelerin bu özellikleriyle kültür tarihi açısından önemli bir değer taşıdığını dile getirir. Veysel Şahin ise yoğun imgelerle ilgili şu yorumu yapar:

“*Açık, seçik ve anlaşılır olmanın yanında küçültücü ve çizgilerle gösterici olan yoğun imgeler, bireysel ve toplumsal hafızanın tarihsel bir görüntüsü olarak karşımıza çıkar. Bu imge türünde geleneksel simge ve metaforlar yoğun bir şekilde kullanılarak yeni ve aşılmadık çağrışım değerleri oluşturur. Zira yoğun imgeler, metin içinde*

⁵⁷²Geçer, *Hüzzam Beste*, 34.

⁵⁷³Korkmaz, *İkaros'un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı*, 320.

*evrensel- geleneksel simge, fikir ve metaforların bireysel tasarımlarla yeni ve özgün anlamsal bütünlük kazanması sonucu ortaya çıkar. ”*⁵⁷⁴

Veysel Şahin’in yoğun imge değerlendirmesine göre yoğun imgeler, hem anlamı açık olan hem de küçültülmüş bir tablo gibi ayrıntılı ve etkileyici görüntüler sunan imgeler olarak tanımlanabilir.

Empresyonist bir şair olan Geçer’in şiirlerinde görsel yönü ağır basan yoğun imgelere sıkça rastlamak mümkündür. Şairin şiirlerinde özellikle doğa betimlemeleri ile imgeler somut bir tablo gibi sunulur. Aynı zamanda geleneksel sembolleri sıkça kullanan şairin şiirlerinde bu sembolleri bireysel yaşantı, duygusal durum ve ruh haliyle bütünleştirerek yeni anlamlar ortaya çıkardığı görülür.

*Bir Gemlik akşamı tuzlu ve ıslak
Gemlik kuşları zeytin yeşili
Bahar bahçelere uzanan dudak
Körfez sularında ay çini çini*⁵⁷⁵

“Gemlik İçin Mısralar” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda İlhan Geçer, renk, doğa ve mekân imgelerini, görsel unsurlarla birleştirerek adeta bir tablo oluşturmuştur. Aynı zamanda kuş, bahar, bahçe, dudak, ay gibi geleneksel semboller şairin bireysel yorumuyla birleştirilmiştir. Yani İlhan Geçer, görsel yönü ağır basan bu mısralarda bir Gemlik akşamını geleneksel sembollerden yola çıkarak bireysel tasarımlarıyla okuyucunun zihninde yeni çağrışımlar uyandıran bir resim gibi sunmuştur. Tüm bunlar yoğun imgenin bir özelliğidir.

*İhtiyar çınarlarda rüzgârların şarkısı
Erdek gecelerine tatlı rüyalar taşır
Bulutlar dağlarının mavi ipek atkısı
Gönül kıyılarına mutluluklar yanaşır*

*Erdek’te yaz bahçelerinde
Mavi hatıralarla doludur zaman*

⁵⁷⁴Veysel Şahin, “Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Şiirlerinde İmge”, 7. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildirileri Fırat Üniversitesi (Elazığ: Fırat Üniversitesi Basımevi, 2014), 397-140.

⁵⁷⁵ Geçer, *Hüzzam Beste*, 88.

*Yosun kokan gül açan gecelerinde
Yürekler bir piyano dudaklar keman*

*Pembe sabahlarında ipek kanatlı kuşlar
İçli buruk sevdaların şiirini söyler
Sıcacık yüreğinde ne dert ne üzüntü var
Yeşilin cümbüşünde kırlar tepeler⁵⁷⁶*

“Erdek’te Zaman” adlı şiirinde İlhan Geçer’in çocukluk yıllarının geçtiği Erdek ile ilgili duygularını ifade ederken görsel öğelerden bolca yararlandığı; yeşilin, mavinin, pembenin hakim olduğu rüya gibi bir mekan tablosu çizdiği görülür. Zengin hayal unsurları dikkat çekmektedir. Şiir öznesinin çocukluk yıllarının geçtiği mekanla ilgili imgeler, hayal unsurları huzur dolu, mutlu bir tabloyu yansıtmaktadır. Şairin bu tabloyu oluştururken çınar, rüzgar, gece, rüya, bulut, gönül, bahçe, gül, sabah, kuş gibi geleneksel sembollerle soyut ifadeleri iç içe geçirerek bireysel tasarımlar oluşturduğu görülür. Bu şekilde şair, geleneksel sembolleri duygu dünyası ile bütünleştirerek yeni çağrışımlarla yoğun imgeler oluşturur.

*Eski çinilerde en yeşil gözleriniz
Bir kuştur öten dudağınızda
Gül uykularınız rüzgârsız deniz
Ay ışığı bağdaş kurmuş yatağınızda
...
Yaz sularında yakamoz saçlarınız
Şehnaz yüzünüz dolu asma bahçeler
Haziran saksılarda gül gül açınız
Düşmesin gönlünüze esmer geceler⁵⁷⁷*

“Şehnaz Beste” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralardada şair geleneksel unsurlarla bireysel tasarımlarını birleştirerek estetik değeri yüksek yoğun imgeler kurgulamıştır. Şair, Nil Nehri, gece, aşk, saç, bahçe, gül, gönül, dudak, göz, deniz, ay, kuş gibi geleneksel yönü olan sembollerle bir tablo oluşturmuştur. Şair bu görüntüyü

⁵⁷⁶ Geçer, *Hüzzam Beste*, 87.

⁵⁷⁷ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 7.

oluştururken kendi hayal gücünün zengin tasarımlardan yararlanmışır. Nitekim sevgilinin ay ışığı, saçlarının yaz sularındaki yakamoz, yüzünün şehnaz makamında bir beste olarak imlenmesi zengin bir hayal gücünün ürünüdür. Bu şekilde şair yoğun imgeler oluşturmuştur.

*Beyaz nilüferlerdi yüzen
Hüznün yorgun sularında
Tasasız çiçekler açardı
Gül yordamı uykularında*⁵⁷⁸

“Mevsimler Değişti-I” şiirden alınan yukarıdaki mısralarda okuyucunun zihninde bir tablo oluşturulurken geleneksel boyutu olan sembollerden yararlanılmışır. Geleneksel doğa imgeleri, şairin kişisel duyguları ve hayalleriyle birleşerek, okuyucunun zihninde hem görsel hem de duygusal yoğunluğu yüksek bir tablo oluşturmuştur. Zengin hayal gücünün hissedildiği bu mısralarda aynı zamanda yayılğan/geniş imgelere yaklaşıldığı da söylenebilir. Ramazan yoğun imgelerin zaman zaman yayılğan/geniş imgeye yaklaştığını şu şekilde ifade eder: “Görsel niteliği ağır basan bu tür tasarımlar, derinleştikçe estetik açıdan daha çok değer kazanır ve yayılğan imgelere yaklaşırlar.”⁵⁷⁹ Nitekim yukarıdaki mısralarda hüznün yorgun bir su olması ve bu suda beyaz nilüferlerin yüzmesi; sevgilinin gül yordamı uykularında tasasız çiçeklerin açması gibi soyut-somut ve görsel unsurlarla oluşturulan bireysel tasarımlar okuyucunun zihninde derin anlamlar oluşturan yoğun imgelerdir. Zengin bir hayal gücünün ürünü olan bu imgeler yayılğan/geniş imgeye yaklaşan yoğun imgelerdir.

*Öptü mavi dudaklarıyla
Serin yanaklarımızı bulut
Cümbüşlü bir gecede
Giyindi ipek mintanını dut*⁵⁸⁰

“Bahar Gülümsemesi” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şair, baharın gelişinin verdiği sevinci betimleyen bir resim çizmiştir. Dörtlüttegörsel, dokunsal

⁵⁷⁸ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 14.

⁵⁷⁹ Korkmaz, *İkaros'un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı*, 322.

⁵⁸⁰ Geçer, *Yeşil Çağ*, 8.

unsurlarla çağrışım değeri güçlü imgeler kurgulandığı görülür. Bulut, dudak, yanak gecegibi geleneksel semboller alışılmış anlamlarının ötesine geçirilmiş ve şairin hayal gücüyle zenginleştirilmiştir. Kısaca şair, her mısrasının okuyucunun özellikle görme duyusunu harekete geçirdiği bir tablo oluşturmuş ve bu tabloda da şairin bireysel tasarımlarıyla oluşturulan yoğun imgeler yer almıştır.

3.2.6.5. Süsleyici İmge (TheDecorative Image), Çoşkun ve Bayat İmge(TheExubereantandStale Image)

Süsleyici imgeler, estetik açıdan zayıf olan imgelerdir. Bu tarz imgelerde benzeyen ve benzetilen arasındaki ilişki niceliğe dayanır. Süsleyici imgelerde derin anlamlar, soyut çağrışımlar ya da özgün bakış açıları bulunmaz. Şair sadece iki somut varlık arasında görsel ya da yüzeysel bir benzerlik kurar ve bu da sanatsal olarak zayıf ve sıradan kalır.

Süsleyici imgelerle ilgili Ramazan Korkmaz şu şekilde bir değerlendirme yapar: “*Estetik açıdan fazla bir değeri olmayan süsleyici imgeler, benzeyen ile benzetilen arasında bire bir nicelik (kemiyyet-quantite) benzeşmesi kurar. Genellikle benzeyen ve benzetilen unsurların her ikisi de aykırılığı içinde barındır iki ayrı somut değerdir.*”⁵⁸¹ Bu değerlendirmeye göre de süsleyici imgelerde benzeyen ile benzetilen unsurlar genellikle somuttur ve aralarında sıra dışı ya da çarpıcı bir bağ yoktur.

İlhan Geçer şiirlerine duyusal zenginlik ve lirik bir hava katmak amacıyla zaman zaman süsleyici imge kurguları oluşturmuştur.

*Hep o şehnaz yüzünüz
Vursa da tellerime
Karlar gibi yağınız
Ağustos ellerime*⁵⁸²

“*Şehnaz Beste*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şiir öznesi sevgiliyi kara, sevgilinin yüzünü de şehnaz besteye benzetmiştir. Bu benzetmelerde, benzeyen

⁵⁸¹ Korkmaz, *İkaros'un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı*, 322.

⁵⁸² Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 7.

ve benzetilenin somut değer taşıdığı görülür. Bu nedenle süsleyici imge özelliği taşırlar.

*Gönül penceremde saçların gür sarmaşık
Bir bestenin yankısıdır gök kubbemde sözlerin*⁵⁸³

“En Güzeli Mevsimlerin” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda ise sevgilinin saçları şiir öznesinin gönül penceresini saran, süsleyen gür bir sarmaşığa; sözleri de sevgilinin sözleri ise bir bestenin yankısına benzetilmiştir. Benzeşme yönlerinde somut bir görünüme dayalı bir ilişki yer almaktadır. Dolayısıyla bu mısralarda, çok güçlü bir kurguya dayanmayan ve hayal gücünü zorlamayan süsleyici imgeler oluşturulduğu görülür. Süsleyici imgelerin bu yönüyle ilgili Ramazan Korkmaz’ın değerlendirmesi şu şekildedir: “Benzetme edatı, benzetme yönünden birinin veya bazen her ikisinin de kullanılmadığı bu tür kalıplaşmış maddî benzeşme unsurları; muhayyilenin tasavvur kudretini göz ardı ettiğinden şiir tekniği bakımından fazla makbul sayılmazlar.”⁵⁸⁴ Korkmaz’ın bu değerlendirmesi, hayal gücü taşımayan ve kalıplaşmış benzetmelerin teknik açıdan makbul olmadığını ifade eder.

Benzetme edatı ve benzetmenin neye benzetildiği tam kullanılmazsa, o benzetme güçlü olmaz. Böyle kalıplaşmış, alışılmış benzetmeler hayal gücünü zorlamaz. Bu yüzden şiirde pek değerli sayılmazlar.

*Bahar bahçelere uzanan dudak
Körfez sularında ay çini çini*⁵⁸⁵

“Gemlik İçin Mısralar” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda da bahar bahçelere uzanan bir dudağa, ay ışığının körfez sularına yansması ise çiniye benzetilmiştir. Hayal gücünü çok zorlamayan benzeyen ve benzetilen unsurların somut bir değer taşıdığı için bu mısralarda da süsleyici imgeler oluşturulmuştur.

*İnce bir yapraktı saçların
Yaşlanmış ağacımın dallarında*⁵⁸⁶

⁵⁸³ Geçer, *Hüzzam Beste*, 71.

⁵⁸⁴ Korkmaz, *İkaros’un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı*, 323.

⁵⁸⁵ Geçer, *Hüzzam Beste*, 88.

⁵⁸⁶ Geçer, *Bir Bulut Geçti*, 10-11.

“*Bir Sen Güzelsin*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda da sevgilinin saçları yaprağa, şiir öznesi ise yaşlanmış bir ağaca benzetilmiştir. Bu benzetmeler de benzeyen ve benzetilen unsurlar somut değer taşır. Bu şekilde okuyucunun hayal gücünü fazla zorlamayan süsleyici imge oluşturulmuştur.

Denizköpüğü gözlerinden

Gönlüme hüznün esti yalnız ⁵⁸⁷

“*Bir Bulut Geçti*”adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda sevgilinin gözleri denizköpüğüne benzetilerek süsleyici imge oluşturulmuştur.Şair çok fazla düşünmeye neden olmadan, iki tarafı da somut öğelere dayanan imge kurgulamıştır.

Köpüklü sular gibi hatıralarımız

Uzak kıyılarımızda ⁵⁸⁸

“*Bir Acı Rüzgâr*”adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda hatıralar, denizköpüğüne benzetilmiştir.Şair doğrudan benzeyen, benzetilen ve benzetme edatını vererek, çok fazla düşünmeye neden olmadan, iki tarafı da somut öğelere dayanan imge kurgulamıştır.

Gündoğusu esiyordu hafiften

Saçların rüzgârda başaklar gibi ⁵⁸⁹

“*Yağmur Yağıyordu*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda da yine benzeyen, benzetilen ve benzetme edatını vererek, çok fazla düşünmeye neden olmadan, iki tarafı da somut öğelere dayanan imge kurgulamıştır. Sevgilinin saçları, başak olarak hayal edilmiştir. Hayal gücünü zorlamayan güçlü bir kurguya dayanmayan bir imge kurgusu oluşturulmuştur.

Gür çeşmeler gibi akar

Ömrün oluklarında hatıran

Dağ çiçekleri misali

Gönül bahçemde boy atsan ⁵⁹⁰

⁵⁸⁷ Geçer, *Hüzzam Beste*,65.

⁵⁸⁸ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,45.

⁵⁸⁹ Geçer, *Belki*,16-17.

⁵⁹⁰ Geçer, *Belki*,58-59.

“*Dağ Çiçekleri Gibi*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şair, sevgilinin hatırasını, gür çeşmeye benzetilmiştir. Sevgili ise dağ çiçeklerine benzetilmiştir. Bu benzetmelerde de yine benzeyen ve benzetilen unsurların somut değer taşıdığı görülür. Süsleyici imgeye güzel bir örnektir.

Yağmur ol göklerden yağ yağ ellerime

Ay ışığı gibi vur yollarıma

Nazlı kuşlar gibi kon dallarıma

*Sevda sepetime dol usul usul*⁵⁹¹

“*Usul Usul*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şair, sevgili-yağmur, sevgili-ay ışığı, sevgili-nazlı kuş gibi benzeyen, benzetilen ve benzetme edatını vererek iki tarafı da somut öğelere dayanan süsleyici imge kurgusu oluşturmuştur.

Yağmurda yıkanmış yapraklar gibi

*Pırıl pırıldı ilk aşkımız*⁵⁹²

“*İlk Aşk*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda da ilk aşkı yağmurda yıkanmış yapraklara benzeterek yine benzeyen, benzetilen ve benzetme edatını veren şair, yine süsleyici imge oluşturmuştur.

Coşkun imgeler, süsleyici imgelere benzerler ancak basit değerlendirmeleri ve zayıf zıtlıkları ifade etmek için kullanılırlar. Ramazan Korkmaz coşkun imgelerle ilgili olarak :“*Coşkun imgeler, süsleyici imgelerin çok az inceltilmiş biçimleri olduğundan estetik açıdan üstün bir değeri yoktur.*”⁵⁹³değerlendirmesini yapar. Yanıcoşkun imgeler, derinlik taşımadıkları için estetik açıdan güçlü sayılmayan imgelerdir.

İlhan Geçer’in şiirlerinde basit değerlendirmeleri ve zayıf zıtlıkları ifade etmek için kullanılan coşkun imgelere de rastlamak mümkündür.

Bulutlar geliyor uzaklardan

Bulutlar getirsin aydınlığını bana

Silinsin içimdeki bu vakitsiz karanlık

⁵⁹¹ Geçer, *Yeşil Çağ*,17.

⁵⁹²Geçer, *Hüzzam Beste*.

⁵⁹³Korkmaz, *İkaros’un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı*.324.

*Yeniden hükmedelim zamana*⁵⁹⁴

“Hüzün Şiirleri-II” adlı şiirinden alınan yukarıdaki dörtlükte ise şair, sevgiliden ayrı olmanın verdiği hüznü ve kavuşma arzusunu karşıtlıklardan yararlanarak ifade etmiştir. Şair, sevgilinin bulutlarla birlikte aydınlığını getirmesini ve ayrılığın verdiği hüznün karanlığını silmesini istemektedir. Bu mısralarda güçlü bir imge kurgusu olmamakla beraber okuyucunun zihninde karşılaştırmaya dayalı zayıf bir görüntü sunar.

Karanlığın ucunda gülkurusu bir şafak

Dalgalı kıyıların denizleri süt liman

Kalbimizin tiktakları endişelerden uzak

*Aydınlık ufukların yolunda kervan*⁵⁹⁵

“Pespeembe” adlı şiirden alınan yukarıdaki dörtlükte de benzer bir durum söz konusudur. Şair karanlıkların karşısına yine şafakları, aydınlıkları koyar. Şair yine zayıf zıtlıklardan yararlanarak coşkun imge oluşturmuştur.

Kara gece ak ipekler

*Hayaller yıldız yıldız*⁵⁹⁶

“Gece Yarısı” adlı şiirinden alınan yukarıdaki mısralarda, şairin zayıf zıtlıklardan yararlandığı görülmektedir. Böylece şair coşkun imge oluşturmuştur.

19 Mayıslar ışıktır tandır

*Kararan bağrına doğmuş milletin*⁵⁹⁷

“19 Mayıslar” adlı şiirinden alınan mısralarda 19 Mayıs milletin kararan bağrına doğan ışık olarak imlenmiştir. Karanlık ve ışık gibi basit bir zıtlık üzerinden coşkunimge kurulmuştur.

Koptu akşamlarımın Ferahfeza telleri

*Bestenigâr bir hüzne büründü mevsimlerim*⁵⁹⁸

⁵⁹⁴ Geçer, *Büyüyen Eller*.56.

⁵⁹⁵ Geçer, *Hüzzam Beste*.27.

⁵⁹⁶ Geçer, *Büyüyen Eller*,11.

⁵⁹⁷ Geçer, *Yeşil Çağ*.16.

⁵⁹⁸ Geçer, *Hüzzam Beste*,70.

“*Bir Kuş Çılgılığı Gibi*” adlı şiirden alınan yukarıdaki mısralarda şair, sevgilinin gidişiyle duyduğu acıyı, hüznü makamlar vasıtasıyla ifade etmiş ve makamlar etrafında imge kurgulamıştır. Ferahfeza şuh, neşeli ve mutluluk veren bir makamdır. Ancak sevgilin gidişiyle şair öznesinin akşamlarında ferahfeza telleri kopmuştur. Bu da hüznü ve mutsuzluğu imlemektedir. Ayrıca şiir öznesinin mevsimlerinin bestenigâr bir hüzne bürünmesi bu hüznün ve mutsuzluğu doğrular. Çünkü bestenigâr makamı hüznün ıstırap ve sevgiliye hasreti ifade eden bir makamdır. Birbirine zıt olan duyguları bu şekilde zıt makamlarla basit bir zıtlıkla ifade eden şaircoşkun imge oluşturmuştur.

Bayat imge, kısaca imge özelliğini yitirmiş, sembol bağlamında yapılan yüzeysel göndermelerden oluşan imgelerdir. Ramazan Korkmaz bayat imgelerin yaratıcı ve özgün yanlarının olmadığını belirterek; *göl, bülbül, bahçe ve rüzgâr motifleri, Doğu şiir geleneğinde sürekli aynı göndergeler doğrultusunda işlendiğinden, imgeden çok sembol değeri kazanmış unsurlar olduğunu*⁵⁹⁹ ifade eder.

Klasik şiirde sürekli tekrar edilen bu motifler artık imge değil, alışılmış semboller hâline gelmişlerdir.

İlhan Geçer gelenekçi aynı zamanda modern şiirden de yararlanan bir şairdir. Özgün şiirlerinin olmasını yanında zaman zaman şiirlerinde gelenekçi yönünü yansıtan gül, bülbül, bahar, bahçe, gönül gibi unsurları bir arada kullandığı şiirleri de vardır:

*Ne bülbüller susuyor ne soluyor güller
Sevinç iklimlerinde mavi yolculuk*⁶⁰⁰
*Katmer katmer açıl gönül bahçemde
Bir ipek çevre ol fakir bohçamda
Mecnunun Leylasın dertli bahçemde
Kapımı yeniden çal usul usul*⁶⁰¹

*Gül gül açan sabahlar
Mahmur dal uçlarında ıstık
Arzu gönüllerde sarmaşık*

⁵⁹⁹ Korkmaz, *İkaros'un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı*.324.

⁶⁰⁰ Geçer, *Hüzzam Beste*,41.

⁶⁰¹ Geçer, *Yeşil Çağ*,17.

*Ümit aşk ölümsüz bahar
Gül gül açan sabahlar*⁶⁰²

*Çaldığımız kapıları
Kilitli sağır bulduk
Kaderin ağlarında
Çırpındık durduk*⁶⁰³

Yukarıdaki şiirlerde de geleneksel şiir anlayışında sıkça karşılaşılan gül-bülbül, bahar-gül, gönül-bahçe, aşk-Mecnun-Leyla, ipek çevre-fakir bohça, kader-kaderin ağları gibi unsurlar bayat imge özelliği göstermektedir. Veysel Şahin bu tarz imge özelliğini yitirmiş ve sembol niteliği kazanmış ifadeler şu değerlendirmeyi yapar:

*“Doğulu şiir geleneğinin geleneksel ve motifsel referansı olan bu benzeşim ya da benzetme kurgusu, okuyucunun zihninde bir tablo gibi anlamsal bütünlüğe sahip olduğu için imgesel zenginliği ve çağrışımsal derinliği zayıftır. Okuyucu bu motifleri duyar duymaz alışıla gelmiş duygusal tepkiyi verir.”*⁶⁰⁴

Bu tarz geleneksel ve sürekli tekrarlanan benzetmeler şiirde hayal gücünü zayıflatır. İmgesel zenginliği ve çağrışımsal derinliği azaltır. Okuyucuya yeni bir duygu veya çağrışım sunmaz. Kısacası; imgesel derinliği ve çağrışım değeri düşük olduğu için bu tarz imgeler şiir dilinde ilgi görmezler.

⁶⁰² Geçer, *Büyüyen Eller*,46.

⁶⁰³ Geçer, *Bir Bulut Geçti*,38.

⁶⁰⁴ Şahin, “Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Şiirlerinde İmge”,408.

SONUÇ

Bu tez çalışmasında, İlhan Geçer'in şiirlerinde hayal unsurları ve imge kullanımını ayrıntılı olarak incelenmiştir. Çalışma, şairin “*Büyüyen Eller*”, “*Belki*”, “*Bir Bulut Geçti*”, “*Yeşil Çağ*” ve “*Hüzzam Beste*” adlı eserleri üzerinden yürütülmüş olup, İlhan Geçer'in güçlü imge dünyası, temalarının çeşitliliği ve estetik duyarlılığı ortaya konmuştur. Şairin şiirleri, bireysel ve içe dönük duyguları merkeze alırken, tarihsel ve kültürel öğelerle beslenen çok katmanlı bir hayal dünyası sunar.

İmge, şiirde okuyucunun soyut duyguları somut biçimde hissetmesini sağlar. Aşk, özlem, hüznün, ayrılık ve umut gibi duygular somut hâle gelir. Böylece imge, şiirin anlamını ve estetiğini güçlendiren temel bir araç olur.

İlhan Geçer'in şiirlerinde hayal gücü ve imgeler, şairin duygularını ve yaşantılarını güçlü bir şekilde yansıtmalarını sağlar. Geçer'in şiirlerinde hayal ve imge kullanımının duygular ve yaşam deneyimleri etrafında şekillendiği görülmüştür. Aşk, özlem, ayrılık, yalnızlık, mutluluk ve hüznün gibi duygular; renkler, tabiat, mevsimler, mekânlar ve kültürel unsurlarla birleşerek somut ve etkileyici imgeler oluşturur. Böylece okuyucu, şairin iç dünyasını hem görsel hem de duygusal olarak hisseder ve görür.

Şairin şiirlerinde tespit edilen çok katmanlı imgeler, şairin hayal gücünün yoğunluğunu ve şiire kattığı derinliği açıkça gösterir. Bu imgeler, bir mısradaki iki ya da üç farklı imgenin bir arada kullanılmasıyla ortaya çıkarak, aynı anda birden fazla anlam taşır ve farklı bağlamlarda çeşitli çağrışımlar uyandırır. Şair, bu imgeler aracılığıyla yalnızca tek bir görüntüyü aktarmakla kalmaz, iç içe geçmiş anlamları ve ilişkili imgeleri bir araya getirerek okuyucunun zihninde zengin bir hayal dünyası oluşturur. Çok katmanlı imgeler, İlhan Geçer'in şiirlerinde özgünlüğü ve anlatım derinliğini artırırken, şairin hayal gücünü ve dili ustaca kullanışını da yansıtır. Bu yönüyle söz konusu imgeler, şairin şiirlerindeki estetik ve düşünsel yoğunluğun temel unsurlarından biri olarak öne çıkar.

“Ben” kavramı çevresinde şekillenen imgeler, şairin bireysel benliğini ve iç dünyasını derin biçimde yansıtır. Yalnızlık, özlem, sevinç ve keder gibi temel duygular, ev, yağmur, kuş ve ağaç gibi somut nesnelerle ifade edilir. Şair, dış mekân ve doğa öğelerini kullanarak öznenin ruh hâlini görünür kılar; böylece soyut duyguları

somut bir biçimde sunar. Bu yaklaşım, okuyucunun şiire duygusal olarak bağlanmasını kolaylaştırır ve İlhan Geçer'in şiirlerine hem derinlik hem de samimiyet kazandırır.

Geçer'in şiirlerinde söz sanatları, özellikle benzetme, kişileştirme ve tezat, hem duyguların hem de düşüncelerin etkili ve zengin bir şekilde aktarılmasını sağlar. Benzetmeler aracılığıyla soyut duygular somut imgelerle ifade edilir, kişileştirmelerle doğa ve nesnelere insana özgü nitelikler yüklenir; tezatlar ise içsel çatışmaları ve hayatın zıtlıklarını görünür kılar. Bu sanatlar, şiirde anlamın çok katmanlı hâle gelmesini, okuyucunun hayal dünyasında canlı çağrışımlar oluşturmalarını ve duygusal yoğunluğun artmasını sağlar. İlhan Geçer'in eserlerinde söz sanatlarının bu şekilde kullanımı, şairin iç dünyasını ve duygusal deneyimlerini daha derin, estetik ve etkileyici biçimde yansıtmaya olanak tanır; okuyucuya ise şiiri sadece anlamak değil, hissetmek ve yaşamak imkânı sunar.

Mekân imgeleri merkezi bir rol oynar. Şair, çocukluk anıları, geçmişe duyulan özlem ve bireysel hafızasını evler, sokaklar, deniz kıyıları, doğa unsurları ve şehirler aracılığıyla aktarır. Bu imgeler yalnızca fiziksel yerleri betimlemekle kalmaz; aynı zamanda şairin ruh hâlini, duygularını ve hatıralarını da yansıtır. Evler ve çatlak duvarlar geçmişin izlerini ve içsel kırılanlıkları gösterirken, sokaklar ve şehirler insan yaşamının karmaşıklığını, sosyal ilişkileri ve zamanın izlerini somutlaştırır. Deniz ve doğa öğeleri ise duyguların akışını ve yaşamın geçiciliğini ifade eder. Böylece mekân, İlhan Geçer'in şiirlerinde hem dışsal çevreyi hem de içsel yaşamı bir arada anlatan güçlü bir araç olarak öne çıkar.

Tabiat imgeleri, duygularını ve düşüncelerini anlatmada önemli bir araçtır. Yağmur, ırmak, deniz, çeşme ve dalga gibi su imgeleri, hayatın akışını, zamanın geçişini ve hüznün ile umudu simgeler. Kuşlar, kelebekler, atlar veya arılar gibi hayvanlar, doğanın canlılığını ve insan ruhunun farklı hâllerini yansıtır. Bitkiler ise yaşamın döngüsünü, değişimi ve büyümeyi gösterir. Geçer, doğayı sadece gözle görülen bir manzara olarak değil, duygularla birleştirerek sunar. Deniz kıyıları, ormanlar, bahçeler ve sokaklar, geçmiş anılar ve içsel yolculuklarla bağlantılı hâle gelir. Böylece doğa, hem estetik bir öğe olur hem de şairin iç dünyasını somut şekilde ifade etmesini sağlar.

Renklerle oluşturulan imgeler, şairin ruh hâlini ve iç dünyasını yansıtmak için sıkça kullanılır. Renkler, yalnızca görsel bir unsur değil, aynı zamanda duyguların ve

düşüncelerin sembolüdür. Mavi huzuru, umudu veya melankoliyi; siyah karamsarlığı, kederi ve yalnızlığı; yeşil doğayı, canlılığı ve yeniden doğuşu simgeler. Beyaz saflığı, temizliği ve yeni başlangıcı; sarı neşeyi veya solgunluğu; pembe aşkı ve masumiyeti; kırmızı ise tutkuyu, coşkuyu ve bazen acıyı ifade eder. Bu imgeler, şairin hem bireysel duygularını hem de evrensel insan hâllerini somutlaştırmasına yardımcı olur. Geçer, renkleri kullanarak şiirlerinde farklı atmosferler yaratır ve okuyucunun kendi ruh hâliyle bağ kurmasını sağlar.

İlhan Geçer'in şiirlerinde Türk müziği kültürüne ait imgeler önemli bir yer tutar. Şair, duygularını ve estetik anlayışını sadece tabiat veya bireysel yaşantı üzerinden değil, aynı zamanda musiki aracılığıyla da dile getirir. Buhurizade Mustafa Itri, Tanburi Cemil Bey, Kemani Tatyos Efendi, Sadullah Ağa gibi bestekârların isimleri şiirlerde anılarak geçmişten bugüne uzanan bir sanat geleneğine işaret edilir. Bunun yanında Karcıgar, Suzinak, Hüzzam, Ferahfeza, Şehnaz, Buselik, Muhayyer ve Ferahnâk gibi makamlar, yalnızca birer müzik terimi olarak değil, aynı zamanda duyguların sembolik ifadesi olarak kullanılır. Hareketli makamlar mutluluk, coşku ve yaşama sevinciyle özdeşleşirken; hüznü makamlar ise melankoli, ayrılık ve içe dönüklüğü yansıtır. Böylece Geçer, musikiyi yalnızca bir tema değil, aynı zamanda insan ruhunun iniş çıkışlarını yansıtan bir imge kaynağı olarak değerlendirir. Bunun yanı sıra Atatürk ve Yunus Emre gibi tarihî şahsiyetler de şairin dizelerinde yer alır; böylece şiire hem milli kimlik hem de kültürel derinlik kazandırılır.

Şairin şiirlerinde imge oluşturma tekniği olarak özellikle somutlaştırma dikkat çeker. Şair, soyut kavramları somut ve algılanabilir imgeler aracılığıyla ifade ederek okuyucunun zihninde canlı bir etki oluşturur. Bu bağlamda görsel ve işitsel öğeleri bir araya getirerek sıradan bir duyguyu veya düşünceyi alışılmadık biçimde yoğunlaştırır; böylece şiir, yalnızca okunmakla kalmaz, aynı zamanda hissedilir ve görülür bir hâle gelir. Geçer'in izlenimci tavrı, tabiat ve çevre unsurlarını duygularla kaynaştırmasına imkân tanır; okur zihninde bir tablo gibi beliren sahneler yaratır.

İlhan Geçer'in şiirlerindeki imgeler, aynı zamanda Henry Wells'in nitelik ve nicelik bakımından yaptığı kuramsal sınıflandırmaya göre de incelenip değerlendirilmiştir. Welles'in eserinde aktarılan bu sınıflandırmaya göre imgeler; yaygın/geniş, batık, radikal, yoğun, süsleyici, coşkulu ve bayat imgeler şeklinde

ayrılmaktadır. Geçer'in şiirlerinde bu imge türlerinin tamamına rastlanmıştır. Şair, bazen soyut-somut veya görsel-işitsel unsurları bir araya getirerek okuyucunun zihninde alışılmadık çağrışımlar yaratan yaygın/geniş imgeler oluşturmuş; kimi zaman insan ömrünü bitkiler veya mevsimlerle ilişkilendirerek sezdirme yoluyla batık imgeler kurmuştur. İzlenimci bir tavırla doğaya bakan Geçer, görsel yoğunluğu güçlü mısralar yazarak tablolaşan imgeler tasarlamış ve bu yolla yoğun imgeler meydana getirmiştir. Duygu çatışmalarını ve karşıtlıkları işlerken radikal imgelere yöneldiği, hayal gücünü çok zorlamayan benzetmelerle süsleyici imgeler oluşturduğu, kimi zaman ise basit karşıtlıklardan doğan coşkun imgelere yer verdiği görülmüştür. Gelenek ve moderniteyi buluşturan şiir anlayışında, zaman zaman çağrışım değeri zayıf olan bayat imgelere de rastlanmaktadır. Bu durum, Geçer'in şiirindeki imge çeşitliliğinin ve katmanlı yapının bir göstergesidir.

İlhan Geçer'in şiirlerinde imgelerin işlevi, yalnızca estetik bir süsleme değildir. Onlar, şiirin anlam örgüsünü taşıyan temel unsurlardır. Bu yönüyle şair, bireysel duygularını ve hayallerini, okuyucunun zihninde çok katmanlı çağrışımlara açılan bir yapıya dönüştürmektedir. Çalışmada ulaşılan bir diğer önemli sonuç, Geçer'in şiirlerinde hayal unsurlarının, şiirin anlamını derinleştiren ve onu sıradanlıktan uzaklaştıran temel bir işlev üstlendiğidir.

Şairin sanat görüşü, Hisar topluluğu bağlamında da anlam kazanır. 1950'li yıllarda ortaya çıkan bu edebî çevre, şiirde geleneğe sahip çıkan ve Türkçenin imkânlarını korumaya çalışan bir çizgi benimsemiştir. İlhan Geçer'in hem Hisar dergisinde yer alması hem de bu toplulukla özdeşleşmesi, onun sanat anlayışını şekillendiren temel unsurlardan biridir. Bu açıdan Geçer'in şiiri, Cumhuriyet dönemi Türk şiirinde geleneğe yaslanan fakat aynı zamanda bireysel duyarlılıkları özgün bir şekilde işleyen bir köprü işlevi görmektedir.

Sonuç olarak, İlhan Geçer'in şiirleri, hayal unsurları ve imgeler aracılığıyla hem bireysel hem de toplumsal boyutta anlamlar üretmektedir. Bu tezde yapılan çözümlemeler, şairin şiirinde hayalin yalnızca bireysel bir duygu dünyasının ürünü olmadığını; aynı zamanda geleneğe yaslanan, Türk şiirine özgün katkılar sunan, estetik ve düşünsel bir unsur olduğunu ortaya koymuştur. Böylelikle İlhan Geçer, Cumhuriyet

dönemi Türk şiirinde imge ve hayal zenginliğiyle dikkat çeken, geleneği modern bir duyarlılıkla buluşturan önemli bir şair olarak değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- AKSAN, Doğan. Şiir Dili ve Türk Şiir Dili. Ankara: Bilgi Yayınevi, 2016.
- AKSAN, Doğan. Türkçenin Zenginlikleri İncelikleri. Ankara: Bilgi Yayınevi, 2005.
- ALPER, Hilal; YILMAZ, Sevgi. “Peyzaj Mimarlığında Işık ve Renk Kullanımının Erzurum Kenti Örneğinde İncelenmesi.” Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 35 (2004), 79-87.
- ALSAÇ, Fevziye. “Hayal Şehir Şiirinde Otantik Olma Bağlamında İmajlar.” Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi 42 (Ekim 2019), 300-309.
- ATALAY, Kemal. “İmge.” Kitap-lık 74 (2004), 67-73.
- AYDIN, Remzi. “Vakfımızdaki Sohbetler.” Türk Edebiyatı 125 (Mart 1984), 82.
- BARÇİN, Savaş. 40 Makam 40 Anlam. İstanbul: Ketebe Yayınevi, 2018.
- BAYAT, Nihat. Şiire Yönelik Tutumların ve Ön Örgütleyicilerin Şiirsel İmgelerin Anlamlandırılması Üstündeki Etkililiği. İzmir: 9 Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, [Doktora Tezi, 2006].
- CAN, Âdem. “Şiir Üzerine Yapılan Çalışmalarda İmge Terimi.” Yeni Türk Edebiyatı 12 (Ekim 2015), 29-59.
- CENGİZ, Metin. İmge Nedir? İstanbul: Şiirden Yayıncılık, 2018.
- ÇETİN, Nurullah. Şiir Çözümleme Yöntemi. Ankara: Akçağ Yayınları, 2019.
- ÇINARLI, Mehmet. “Mektuplar XIII.” Türk Dili 490 (Ekim 1992), 315.
- ÇINARLI, Mehmet. Sanatçı Dostlarım. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 1979.
- ÇONGUR, H. Rıdvan. İlhan Geçer 50. Sanat Yılı. Ankara: İLESAM, 1989.
- DEVELLİOĞLU, Ferit. Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 1997.
- DİZDAROĞLU, Hikmet. “Büyüyen Eller.” Hisar 3/60 (Nisan 1955), 8-9.
- EKMEN, Güldeniz. “Hacı Sadullah Ağa.” TDV İslam Ansiklopedisi. İstanbul: TDV, 1996, 496-497.
- EMİROĞLU, Öztürk. “Bir İstanbul Beyefendisi İlhan Geçer.” Türk Dili 792 (Aralık 2017), 72-81.
- EMİROĞLU, Öztürk. Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebi Faaliyetleri. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2000.

- EMİROĞLU, Öztürk. “Kaynağını Gelenekten Alan Hisarcılar.” Turkish Studies 4/1-II (2009), 1321.
- ENGİNÜN, İnci. Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2003.
- ERASLAN, Kürşat. Renklerin Kişi ve Toplum Hayatındaki Yeri ve Önemi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2015. [Tez]
- EYÜBOĞLU, İsmet Zeki. Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü. Ankara: Say Yayınları, 2020.
- GEÇER, İlhan. Belki. Ankara: Ajans Türk Matbaası, 1960.
- GEÇER, İlhan. Bir Bulut Geçti. Ankara: Hisar Yayınları, 1973.
- GEÇER, İlhan. Büyüyen Eller. Ankara: Örnek Matbaası, 1954.
- GEÇER, İlhan. Hüzzam Beste. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1986.
- GEÇER, İlhan. Yeşil Çağ. Ankara: Kültür Bakanlığı, 1976.
- GEÇER, İlhan. “Gözlerin.” Yedigün 295 (1938), 4.
- GEÇER, İlhan. “Türk Musikisi Üzerine.” Türk Edebiyatı 94 (Ağustos 1981), 26.
- HALICI, Feyzi. Bir Şiirin Hikâyesi. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1996.
- İNCE, Özdemir. Şiir ve Gerçeklik. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2001.
- KAPLAN, Mehmet. Cumhuriyet Devri Türk Şiiri. İstanbul: Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, 1973.
- KAPLAN, Mehmet. Cumhuriyet Devri Türk Şiiri: Şiir Tahlilleri 2. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1997.
- KAPLAN, Mehmet. Tevfik Fikret. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1997.
- KAPLAN, Ramazan. Edebiyat Bilgi ve Kuramları. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1998.
- KARACA, Alaaddin. İkinci Yeni Poetikası. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2021.
- KARABULUT, Mustafa. “İmge ve Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde ‘Su’ İmgesi.” Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature 1/2 (12 Kasım 2015), 65-84.
- KARABULUT, Mustafa. “İmge Kavramı ve Necip Fazıl Kısakürek’in Şiirlerinde İmge.” Turkish Studies 10/4 (2015), 603-618.

- KARAER, Mustafa Necati. “Kitaplar Arasında: İlhan Geçer ve ‘Belki’.” Çağrı 33 (Ekim 1960), 26-27.
- KARABAY, Muhsin. “İlhan Geçer.” Türk Dili 792 (Aralık 2017), 69-71.
- KOÇAK, Orhan. İmgenin Halleri. İstanbul: Metis Yayınları, 1995.
- KÖKLÜGİLLER, Ahmet; MİNNETOĞLU, İbrahim. Şair ve Yazarlarımız Nasıl Yazıyorlar? İstanbul: Minnetoğlu Yayınları, 1974.
- KORKMAZ, Ramazan. İkaros’un Yeni Yüzü: Cahit Sıtkı Tarancı. Ankara: Akçağ Yayınları, 2014.
- KÜÇÜKÖNER, Mustafa. “Sanatta İmge, Simge ve Gösterge İlişkilerine Bir Bakış.” Sanat Dergisi 7 (2005), 76-77.
- MORAN, Berna. Edebiyat Kuramları ve Eleştiri. İstanbul: İletişim Yayınları, 1981.
- NAFİZ, Bülent. “Dergiler Arasında.” Hisar 51 (Temmuz 1954), 18.
- NECATİGİL, Behçet. Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü. İstanbul: Varlık Yayınları, 1985.
- OZANSOY, Munis Faik. “Şiir ve Tenkit.” Hisar 1 (16 Mart 1950), 1.
- ONAT, Muvaffak Sami. “İlhan Geçer’in Şiirleri.” Hisar 58 (Şubat 1955), 13.
- ORHANOĞLU, Hayrettin. İmgeler Atlası. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2021.
- ORHANOĞLU, Hayrettin. Sanat Eserinde İmgecilik ve Edip Cansever’in Şiirinde Gerçeküstü İmgeler. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 2010. [Doktora Tezi]
- ÖZCAN, Nuri. “Şakir Ağa.” TDV İslam Ansiklopedisi 38 (2010), 307.
- ÖZCAN, Nuri. “Buhûrîzâde İtrî Efendi.” TDV İslam Ansiklopedisi 38 (1999), 220-221.
- ÖZCAN, Nuri. “Tamburi Cemil Bey.” TDV İslam Ansiklopedisi 38 (1993), 326-327.
- ÖZCAN, Nuri. “Tatyos Efendi.” TDV İslam Ansiklopedisi 38 (2011), 173-174.
- ÖZCAN, Nuri. “Hafız Burhan.” TDV İslam Ansiklopedisi 38 (2010), 88.
- ÖZDEMİR, Emin. Yazı ve Yazınsal Türler. İstanbul: Varlık Yayınları, 1983.
- ÖZDEMİR, Doğan. Şiir Dili ve Türk Şiir Dili. Ankara: Bilgi Yayınevi, 2016.
- ÖZDEMİR, Doğan. Türkçenin Zenginlikleri İncelikleri. Ankara: Bilgi Yayınevi, 2005.

- ÖZCAN, Tarık. “Şiir Sanatında İmajın Yeri-Önemi ve Bunun Cemal Süreya’nın Şiir Dünyasına Uygulaması.” Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 13 (Ocak 2003), 115-136.
- ÖZSARI, Mustafa. “İlhan Geçer’in Şiirinde Kavramsal Muhteva ve Estetik Özerklik.” Türk Dili 792 (Aralık 2017), 83-88.
- ÖZŞAHAN, Ali. “Mehmet İsmail’in Bu Kan Yerde Kalan Değil Adlı Şiir Kitabının Üslubu.” O.G.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Ocak 2001).
- PALA, İskender. Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü. Ankara: Akçağ Yayınları, 1995.
- SALMAN, Yurdanur. “İmge, Zor Yakalanır Bir Görselleştirme.” Kitap-lık 74 (2004), 65-66.
- SEZGİN, Merve Nur. “Ahvâli Nehri Nil Üzerine.” Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi 4/9 (20 Ağustos 2022), 481-513.
- ŞAHİN, Veysel. “Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Şiirlerinde İmge.” 7. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildirileri II/397-140. Elazığ: Fırat Üniversitesi Basımevi, 2014.
- ŞİMŞEK, Tacettin. “İlhan Geçer’in Şiirinin Bileşenleri.” Türk Dili 792 (Aralık 2017), 89-107.
- ŞİMŞEK, Yaşar. “Ahmet Kutsi Tecer’in Şiirlerinde Mekânlar.” Journal of Social and Humanities Sciences Research 31 (2018), 4907-4929.
- TAŞ, Songül. İlhan Geçer ve Şiiri. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2005.
- TAŞ, Songül. “Hüzün Şairi İlhan Geçer ile Sohbet.” Türk Edebiyatı 334 (Ağustos 2001), 42-45.
- TAŞ, Songül. “İlhan Geçer’in Şiirlerinde Renkler.” Türk Dili 792 (Aralık 2017), 147.
- TİMUROĞLU, Vecihi. Şiirin Büyücü Kızı: İmge. Antalya: Aygöl Ofset, 1994.
- TÜRK DİL KURUMU. Türkçe Sözlük. Ankara: TDK Yayınları, 2011.
- TÜRİNAY, Necmettin. “Hisar’ın Künyesi.” Türk Edebiyatı 120 (Ekim 1983), 38.
- ULAĞLI, Serhat. İmgelem: Öteki’nin Bilimine Giriş. Ankara: Sinemis Yayınları, 2006.
- YARDIM, Mehmet Nuri. “Şair İlhan Geçer ile Mülakat, Hüzünlerin Şairiyim.” Türk Edebiyatı 318 (Nisan 2000), 40.
- YILMAZ, Ebru Burcu. “İlhan Geçer’in Şiirlerinden Mekân-İnsan İlişkisi.” Türk Dili 792 (Aralık 2017), 123-135.

YILMAZ, Mehmet. “İlhan Geçer’in Hisar Dergisinin Birinci Döneminde Yayımlanan Şiirleri.” Türk Dili 792 (Aralık 2017), 108-121.

YİVLİ, Oktay. “Yahya Kemal’in Şiirinde Mekân.” Türk Dili 696 (Aralık 2009), 680-694.

YILDIZ, Saadettin. “Yunus’ta İmaj Oluşturma Tarzı ve Başlıca İmajlar.” VIII. Uluslararası Türk Halk Edebiyatı Semineri Bildirileri. Eskişehir: Yunus Emre Kültür ve Turizm Vakfı, 2000.

EKLER

Tablo 1: “Sevgili” Etrafında Oluşturulan Hayal Unsurları/İmgeler

Sevgili	Muhacir kuş
Sevgili	Yakut
Sevgili	Altın ışıık
Sevgili	Safir
Sevgili	Aşk meydanının rakkasesi
Sevgili	Gelin
Sevgili	Melek
Sevgili	Güneş
Sevgili	Irmak
Sevgili	Dağ çiçeği
Sevgili	Nazlı bir kuş
Sevgili	Acemi bir kuş
Sevgili	Yağmur
Sevgili	Ay
Sevgili	Ay ışığı
Sevgili	Leyla
Sevgili	Aşk
Sevgili	Şairin gönöl bahçesinde (sevgilinin göz rengiyle nakışlanmış) değişmeyen mevsim (Bahar)
Sevgili	Şairin çorak tarlasına düşen ilk damla
Sevgili	Mutluluk
Sevgili	Şairin gönöl bahçesinde açan, gönöl bahçesini donatan çiçek
Sevgili	İpek bir çevre
Sevgili	Şairin gönlünde yeşeren kayısı gülü
Sevgili	Bahar
Sevgili	Şairin gönlündeki bahar

Sevgili	Başka ülkenin baharı
Sevgili	Açılmadan solan bahar
Sevgili	Yaz sonlarında serin ikindi
Sevgili	Limon çiçeği
Sevgili	Şairin gönül köşkünün ilk ve son misafiri
Sevgili	Şairin mutluluk kaynağı
Sevgili	Şairin gecelerinin yıldızı
Sevgili	Şairin damarlarında kan
Sevgili	Şairin doruklarında esen rüzgâr
Sevgili	Şairin ufuklarında doğan güneş
Sevgili	Bir yaz bulutu
Sevgili	Gökyüzünün mavi rengi
Sevgili	Kuş
Sevgili	Kar
Sevgili	Köpük köpük dalga
Sevgili	Işık
Sevgili	Yıldız
Sevgili	Gökyüzü
Sevgili	Rüzgâr
Sevgili	Bahar rüzgârı
Sevgili	Gül
Sevgili	Yalnız bir ağaç
Sevgili	Esmer bir nilüfer
Sevgili	Sevda ormanlarında bir ceylan
Sevgili	Mutluluk ormanından gelen bir ceylan
Sevgili	Nazlı geyik
Sevgilinin aksi	Sularda yüzen resim
Sevgilinin ayak sesleri	Bulutsuz bir ay ışığı
Sevgilinin yüzü	Bir bulut kenarından gülümseyen güneş

Sevgilinin yüzü	Ay
Sevgilinin yüzü	Şehnaz beste
Sevgilinin gönlü	Ayrılık rüzgârının estiği bahçe
Sevgilinin gönlü	Terk edilmiş şehir
Sevgilinin gönlü	Hüzünlü bahçe
Sevgilinin gözleri	Deniz feneri
Sevgilinin gözleri	Denizköpüğü
Sevgilinin gözleri	Güneş
Sevgilinin gözleri	Aydınlık mevsim
Sevgilinin gözleri	Yakamoz
Sevgilinin gözleri	Kor
Sevgilinin gözleri	Yıldız
Sevgilinin gözleri	Kalbe vuran güneş
Sevgilinin gözleri	Yıldızların ışık kaynağı
Sevgilinin gözleri	Gün vurmuş bahar denizi
Sevgilinin gözleri	İki bahar damlası
Sevgilinin gözleri	İki yıldız damlası
Sevgilinin gözleri	Yeşil çini
Sevgilinin gözleri	Eski bir çini
Sevgilinin gözleri	Ebruli karanfillerin açtığı bahçe
Sevgilinin gözleri	Solmuş bir aşk mevsimi
Sevgilinin gözleri	Islanmış yaprak
Sevgilinin gözleri	Serin bir rüzgâr
Sevgilinin gözleri	Sonbahar
Sevgilinin bakışları	Ay ışığı
Sevgilinin bakışları	Işık yağmuru
Sevgilinin bakışları	Bahar
Sevgilinin gülümsemesi	Güneş ışığı
Sevgilinin gülüşü	Papatya

Sevgilinin yanağı/dudağı/gülümsemesi	Yüzünde açan karanfil
Sevgilinin elleri	Billur
Sevgilinin elleri	Ay
Sevgilinin elleri	Rüzgâr
Sevgilinin elleri	Mavi bir serinlik
Sevgilinin elleri	Beyaz serinlik
Sevgilinin elleri	Yumuşak serinlik
Sevgilinin elleri	Sabah aydınlığı
Sevgilinin elleri	Çiçek
Sevgilinin elleri	Sabahları aydınlatan güneş
Sevgilinin elleri	Yıldız
Sevgilinin elleri	Karanlığı silen ışık
Sevgilinin elleri	Rahat okşayış
Sevgilinin elleri	Bitmeyen bir şarkı
Sevgilinin dudakları	Eflatun bulut
Sevgilinin dudakları	Can eriği
Sevgilinin dudakları	Alev alev yaz / Yaz mevsimi
Sevgilinin dudakları	Arzulu bir bahar
Sevgilinin dudakları	Serin ve beyaz kış
Sevgilinin dudakları	Yıldızsı şarkı
Sevgilinin düşleri	Şarkı
Sevgilinin düşleri	Şehnaz beste
Sevgilinin saçları	Şairin gönül penceresindeki gür sarmaşık
Sevgilinin saçları	İnce bir yaprak
Sevgilinin saçları	Rüzgârda savrulan başak
Sevgilinin saçları	Bahar
Sevgilinin saçları	Bahar'ı getiren nisan güneşi
Sevgilinin sesi	Bir tutam ışık

Sevgiliyle geçirilen günler	Unutulan masal
Sevgilinin hatırası	Her yana işlenmiş nakış
Sevgilinin hatırası	Tüten bir baca
Sevgilinin hatırası	Ömrün oluklarından akan gür çeşme
Sevgilinin hatırası	Mavi rüzgâr
Sevgilinin hatırası	İncecik şamdanlarda yanan mum
Sevgilinin kaşı/kirpiği	Yıldız
Sevgilinin uykusu	Gül
Sevgilinin uykusu	Rüzgârsız deniz
Sevgilinin sözleri	Beste
Sevgilinin sözleri	Bir bestenin yankısı

Tablo 2:“Ben” Etrafında Oluşturulan Hayal Unsurları / İmgeler

Şair	Ürkek, garip bir kuş
Şair	Hayat oyununda bahtsız körebe
Şair	Mecnun
Şair	Çorak bir tarla
Şair	Yaşlı ağaç
Şair	Kocamış ağaç
Şair	Bir türlü yemiş vermeyen ağaç
Şair	Duvarlarında çatlak ve kurum olan ev
Şair	Deniz
Şair	Dağ
Şair	Pervane
Şair	Kader rüzgârının söndürdüğü balon
Şair	Sevgili yağmurunun yağdığı bahçe
Şair	Şarkılara susamış gece
Şairin Elleri	Ağustos
Şairin Gönlü	Ayrılık rüzgârının estiği bahçe

Şairin Gönlü	Ev
Şairin Gönlü	Köşk
Şairin Gönlü	Bahçe
Şairin Gönlü	Pencere
Şairin Gönlü	Çorak toprak
Şairin Gönlü	Üzüntü yağmurlarının camlarına vurduğu bir ev
Şairin Gönlü	Sevda sepeti
Şairin Gönlü	Salkım salkım üzümlerin olduğu bağ
Şairin Gönlü	Mutluluğu kurumuş bahçe
Şairin Gönlü	Tarumar bahçe
Şairin Çocukluğu	Deli şarkı
Şairin Hayatı	Fakir bohça
Şairin Hayatı	Bağ

Tablo 3: Çeşitli Duygular Etrafında Oluşturulan Hayal Unsurları/İmgeler

Aşk	Mavi şarkı
Aşk	Rüya
Aşk	Hiç bitmeyecek şarkı
Aşk	Zamanın yıkamadığı bir duvar
Aşk	Yol
Aşk	İki kişilik cezve
Aşk	Mavimsi davet
Aşk	Meyve
Aşk	Bal
Aşk	Muhteşem düğün
Aşk	Yalancı güneş (Geçici aşk)
İlk aşk	Yağmurda yıkanmış bir yaprak
Hüzün	Duvar
Hüzün	Dallarında hayatın asılı olduğu bir ağaç

Hüzün	Upuzun gece
Hüzün	Ümit güneşinin doğuşunu engelleyen insan
Hüzün	Yaprakları dökülen ağaç
Hüzün	Zehirli sarmaşık
Hüzün	Karabulut
Hüzün	Solgun yanaklı bir at
Hüzün	Gönlün kapısındaki cellât
Hüzün	Güzün soluk tezgâhında dokunan bir kumaş
Hüzün	Aşkın ipek yelkenini kesen insafsız makas
Hüzün	Ümitlerin üzerine açılmış siyah bir şemsiye
Hüzün	Mutluluk çiçeğinin içlenmesi
Hüzün	Bozkır
Hüzün	Karanlık rüya/kâbus
Hüzün	Yorgun savaşçı
Hüzün	Pencere
Hüzün	Yürekleri bölen acı yel
Hüzün	Kaldırımlara bağdaş kurup oturan bir insan
Hüzün	Kasvetli gökyüzü
Hüzün	Huysuz at
Hüzün	Kış
Hüzün	Yorgun su
Hüzün	Rüzgâr
Hüzün	Yağmur
Mutluluk	Karanlık rüyadan uyanmak
Mutluluk	Gecelerden taşan yıldız
Mutluluk	Yıldız yağmuru

Mutluluk	Rüzgâr
Mutluluk	Bembeyaz bulut
Mutluluk	Yol
Mutluluk	İnsan
Mutluluk	Serçe
Mutluluk	Şenlikli sofrâ
Mutluluk	Zengin sofrâ
Mutluluk	İftar
Mutluluk	Bahçe
Mutluluk	Balık
Mutluluk	Olta
Mutluluk	Deniz
Mutluluk	Yemyeşil deniz
Mutluluk	Mavi ufuk
Mutluluk	Uçurtma
Mutluluk	Göçmen kuş
Mutluluk	Tatlı yemiş
Mutluluk	Dallarda hazdan çatlayan yemiş
Mutluluk	Gemi
Mutluluk	Ağaç
Mutluluk	Yağmur
Mutluluk	Yemyeşil bahar
Mutluluk	Yeşil düzlük
Mutluluk	Gönül bahçesinde açan çiçek
Mutluluk	Kaynağı sevgili olan (gönüldeki) aydınlık
Mutluluk	Güneş
Mutluluk	Ufukları ışıklı bir zaman
Mutluluk	Şairin ufkunda esen rüzgâr
Mutluluk	Şairin gönlünde esen bahar rüzgârı

Mutluluk	Gönüldeki bahar
Mutluluk	Şairin gönül bahçesinden uçan son kuş
Mutluluk	Şairin gönül bahçesine inen kuş
Mutluluk	Gül gül açan sabah
Mutluluk	Yaldızlı tavan
Mutluluk	Şarkı
Mutluluk	Tespîh tanesi
Mutluluk	Orman
Mutluluk	Hayatın en cömert sofrası
Mutluluk	Gülümseyen insan
Mutluluk	Aşk yolunun maviliklere uzanması
Mutluluk	Şenlikli gündüz
Mutluluk	Ağrısız gece
Mutluluk	Susmuş şarkı
Mutluluk	Kuş
Mutluluk	Çeşme
Mutluluk	Su
Mutluluk	Şairin gönül bahçesindeki sardunya
Mutsuzluk	Mutluluk şarkısının susması
Mutsuzluk	Mutluluk çeşmesinin suyunun kesilmesi
Mutsuzluk	Mutluluk çeşmesinden sarı çamur akması
Mutsuzluk	İlacı olmayan dert/Hastalık
Mutsuzluk	Sevgi güneşinin batması
Mutsuzluk	Huzuru kuşların gagalaması
Mutsuzluk	Kış
Mutsuzluk	Solgun ümitlerin sokağında mutluluk güneşinin koltuk değnekleriyle gezmesi
Mutsuzluk	Şairin gönül bahçesindeki sardunyanın açmaması

Mutsuzluk	Zehirli sarmaşık
Mutsuzluk	Zehirli yemiş
Mutsuzluk	Mutluluk ağacının yemiş vermemesi/Yemişsiz ağaç
Mutsuzluk	Kinci bir deve
Neşe	Su üstünde yüzen saman
Neşe	Şarkı
Özlem	Kanat
Özlem	Rıhtım
Özlem	Ağaç
Özlem	Dağ
Özlem	Şairin ve sevgilinin içini kavuran ateş
Sevda	Deniz
Sevda	Orman
Sevda	Şarkı
Sevda	Su
Sevda	Sepet
Sevda	Masal
Sevda	Gönül bahçesine ekilen tohum
Sevgi	Güneş (batan)
Sevgi	Ateş
Sevgi	Şiir
Sevgi	Nil nehri
Sevgi	Gönül kapısını çalan biri
Sevgi	Gönül testisine dolan su
Sevgi	Nazlı ağaç
Sevgi	Işıltılı bir inci
Sevgi	Gönül bahçesinde büyüyen bir bitki
Sevgi	Dallarında kelebeklerin uçtuğu ağaç
Sevgi	Minder

Sevgi	Uzak bir mevsim
Sevgi	Mutluluk ocağının dumanı
Sevgi	Başka bir tat
Sevinç	Kurumuş çeşme
Sevinç	Salkım salkım üzüm
Sevinç	Gelincik
Sevinç	Kuş
Sevinç	Mavi sabah
Sevinç	Kapıları kapalı ev
Sevinç	İklim (ülke)
Sevinç	Yorgun piyade
Sevinç	Şenlikli gemi
Umut	Yaprak
Umut	Yüreklerde bahçeler dolusu açan çiçek
Umut	Sevgilinin ellerinde bir tutam ay ışığı
Umut	Aşkın solmaya yüz tutan çiçeği
Umut	Hatıranın uzak denizinden teselli getiren kuş
Umut	İpleri kopuk salıncak
Umut	Deniz
Umut	Pembe şafak
Umut	Gür ekin
Umut	Sel basmış vadi
Umut	Pembe yarın
Umut	Ezgi
Umudun rengi	Yeşil
Umutsuzluk	Gece
Umutsuzluk	Çiçek
Umutsuzluk	Simsiyah bulut
Unutuş	Keskin bir bıçak

Ümit	Bir ağaç
Ümit	Şarkı
Ümit	Uçurtma
Ümit	Çorak topraklara ekilen ekin
Ümit	Pembe gül
Ümit	Hüzün ağacının yapraklarının dökülmesi
Ümit	Beyaz nilüfer
Ümit	Su
Ümit	Çeşme
Ümit	Gönül bahçesindeki son kuş
Ümit	Şairin tarumar olmuş gönül bahçesinde yeşeren çiçek/ağaç
Ümit	Kanadı kırık kuş
Ümit	Temmuz
Ümit	Yağmur
Ümit	Sıcak bir atkı
Ümit	Hayal denizinde yüzen gemi
Ümit	İnsan
Ümit	Köşe başlarında gezen devriye
Ümit	Kadeh
Ümit	Kanadı kırık arı
Ümit	Şairin göklerinin şirin yıldızı
Ümit	Kin çeşmelerinden sevgi akması
Ümit	Hırs çemberinin kırılması
Ümit	Ölümsüz bahar
Ümit	Ekin
Ümit	Güz yaprağı
Ümit	Kuşyemi
Ümit	Pembe bir kelebek

Ümit	İnce kelebek
Ümit	Yemiş
Ümit	Bulut
Ümidin rengi	Güz yaprağından sarı(ümitsizlik)
Ümitsizlik	Gönül bahçesinde diken
Ümitsizlik	Ümit ekininin yeşermemesi
Ümitsizlik	Ümit uçurtmasının ipinin kopması
Ümitsizlik	Hüznün simsiyah şemsiyesi
Ümitsizlik	Çirkin yarasa
Ümitsizlik	Arzu dağlarını saran eflatun bir sis
Ümitsizlik	Ümitlerin serildiği ipleri kıran rüzgâr
Ümitsizlik	Ümit suyunun son damlasının da tükenmesi
Ümitsizlik	Zehir dişli arı
Üzüntü	Şarkı
Üzüntü	Şairin uykularına kâbuslar taşıyan kuş
Üzüntü	Deli şarkı
Üzüntü	Mangal
Üzüntü	Zehirli yemiş
Üzüntü	Uykuları bölen bıçak
Üzüntü	Bitmeyen yağmur
Üzüntü	Ağaç
Üzüntü	Kinci bir deve
Üzüntü	Neşe şarkısının susması
Yalnızlık	Huysuz yağmur
Yalnızlık	Sinsi karanlık
Yalnızlık	Elleri hoyrat bir insan
Yalnızlık	Küllenmiş ateş
Yalnızlık	Avize
Yalnızlık	Bacası tütmeyen ocak

Yalnızlık	Terk edilmiş hatıraların geçtiği ayna
Yalnızlık	Kaskatı bir yastık
Yalnızlık	Kapkara kanatlı bir kuş
Yalnızlık	İnatçı kış
Yalnızlık	Üzüntü mangalının külü
Yalnızlık	Rüzgârlı bir kıyı
Yalnızlık	Demir
Yalnızlık	Dağ

Tablo 4: Tabiat Unsurlarıyla Oluşturulan Hayal Unsurları/İmgeler

Acı	Gönüllerde çağlayan ırmak
Arzu	Çiçek
Arzu	Dalları şarkılarla donatılmış bir ağaç
Arzu	Etrafını eflatun sis sarmış dağ
Arzu	İnce kelebek
Arzu	Dalında kurumuş yemiş
Arzu	Gönlü saran sarmaşık
Arzu	Bulut
Arzu	Uçup giden kuş
Aşk	Gönül bahçesinde açan gül
Aşk	Solan bir çiçek
Aşk	Baharın ilk cemresi
Aşk	Mevsim (ilkbahar)
Aşk	Meyve
İlk aşk	Yağmurda yıkanmış bir yaprak
Ayrılık	Hıyanet bir yağmur
Ayrılık	Mevsim (kış)
Ayrılık	Kıskanç bulut
Ayrılık	Hain bulut
Ayrılık	Zehir rüzgâr

Ayrılık	Deli bir rüzgâr
Ayrılık	Güneşin batması
Ayrılık	Gece
Ayrılık	Hain bir rüzgâr
Baharda tabiatın canlanması	Cümbüşlü bir gece (düğün)
Baharın gelmesi	Gülümseme
Bahar	Parklara, bahçelere uzanan bir dudak
Bahar	En körpe ümit
Bahar	Özgürlük mevsimi
Bahar	İnsanla canlı ve neşeli olan resim
Bahar	Dişi, genç bir kadın
Bahar	Karanlık rüyadan uyanmak
Bahar	Ağaç
Bahar	Mutluluk
Bahar	Barış şarkısı söyleyen insan
Bulut	Deniz
Bulut	Mutluluk yağmurunun yağmasına alkış tutan insan
Bulut	Avare insan
Bulut	Mavi dudaklı bir insan
Bulut	Mavi gülüşü olan bir insan
Bulut	Gülümseyen insan
Bulut	Gökyüzünün kederi
Bulut	Mavi kanatlı kuş (kanatlarında dua taşıyan)
Bulut	Yıldızların yüzündeki kara sakallar
Bulut	Yıldızların gül yüzünde kir
Bulut	Güneşin kapısında iki süngülü muhafız, asker
Bulut	Gamlara sünger çeken bir insan
Bulut	Güneşin kıyılarındaki zehirli örümcek
Gün batımında kızaran bulutlar	Alev saçlı kadın
Bulut	Balkonunda karabataklar olan bir ev
Bulut	Dağların mavi ipek atkısı (Erdek'te)

Bulut	Dağları kucaklayan anne
Bulut	Mısraları hiç silinmeyen şiir
Bulut	Zehirli örümcek
Cumhuriyet	Yediveren gül
Çocuk	Ab-ı hayat
Çocuklar	Özgür kelebek
Çocukluk	Bulutsuz gökyüzü
Çocukluk	Geceleri yıldızlı bir gökyüzü
Çocukların sevinci	Çiçek
Dalgaların köpükleri	Şehnaz beste
Dalgaların sesi	Alkış
Deniz	İnsan
Denizin sesi	Mavi şarkı
Dert	Gecelerden taşan sel
Dert	Bahçe
Dua	Yeşil kanatlıkuş
Eller	Beyaz güvercin
Emeklilik	Hayatındalgasızdenizi
Felek	Hayat yolunutıkayankincibirdeve
Fikir	Bahçe
Gece	Kapkara kanatlı kuş
Gece	Ay dedelerin yüzdüğü deniz (çocuklukta)
Gençlik	Ömrün mavi gökleri
Gençlik	Mavi gökyüzü
Gençlik	Sonsuzluğu haya edilen bahar
Gençlik	Mevsimlerin en güzeli
Gençlik	Dalları yeşil bir ağaç
Gökyüzü	Yıldızlı tavan
Gönül	Sevginin büyüdüğü gür bir bahçe
Gönül	Sevda masallarının yeşerdiği ibahçe/tarla
Gönül	Aşk gülünün açtığı gür bir bahçe

Gönül	İçinde sevgi suyunun olduğu bir testi
Gönül	Deniz
Göz	Deniz
Göz	Yosun tutmuş su
Gözlerin ağlamaktan morarması	Gözlerin yosun tutması
Gözyaşı	Zoraki gülüşlerdeki yağmur sıkıntısı
Gözyaşı	Ellerden akan sıcak bir yağmur
Gözdeki ışıklar	Mahzun yıldız
Gözdeki ışıklar	Yakamoz
Gurbetteki İnsanlar	Kanatları özlemde olan kuş
Gurbetteki İnsanlar	Sarı sıtmal yaprak
Günah	Elma
Günah İşlemek	Elma koparmak
Güneş	Kıyılarında zehirli örümcekler (bulutlar)olan deniz
Hatıralar	Köpüklü su
Hatıralar	Dinmiş mutluluk yağmuru
Hatıralar	Zaman güvesinin kemirdiği kumaş
Hatıralar	Uzak kıyılarımızdaki köpüklü su
Hatıralar	Uzak deniz
Hatıralar	Yeşeren ağaç
Hatıralar	Yeşeren toprak
Hatıralar	Her mevsim çiçek veren bir ağaç
Hatıralar	Mevsim
Hayaller	Aşk mevsiminde büyüyen ekin
Hayaller	Yıldız
Hayaller	Ümit gemisinin yüzdüğü deniz
Hayaller	Uzaklara uçan kuş
Hayat	Fırtına
Hayat	Gökyüzü
Hayat	Salkım salkım üzümlerin olduğu bağ
Hayat	Yıldız
Hayatın Evreleri	Mevsim

Hüzün	Dallarında hayatın asılı olduğu bir ağaç
Hüzün	Yaprakları dökülen ağaç
Hüzün	Upuzun gece
Hüzün	Zehirli sarmaşık
Hüzün	Solgun yanaklı bir at
Hüzün	Karabulut
Hüzün	Bozkır
Hüzün	Yürekleri bölen acı yel
Hüzün	Kasvetli gökyüzü
Hüzün	Kış
Hüzün	Huysuz at
Hüzün	Yorgun su
Hüzün	Rüzgâr
Hüzün	Yağmur
İhtiyarlık	Kış
İhtiyarlık	Mavi göklerdeki güz bulutu
İhtiyarlık	Ömrün kış mevsimi
İhtiyarlık	Şubat bahçesi
İhtiyarlık	Yaprakları dökülen ağaç
İhtiyarlık	Gençlik ağacının dallarındaki yeşilin tükenmesi
İhtiyarlık	Sonbaharda yaprakların dökülmesi
İnsan	Hoyrat dalgaların (zamanın) yıprattığı kıyı
İnsan	Sabahları aydınlatan güneş
İnsan	Bulutların mavi rengi
Kader	Dibi bulanık su
Kader	Kinci bir deve
Kader	Rüzgâr
Kader	Ömür çeşmesinden akan vişne tadında (buruk) su
Kaderin Olumsuzlukları / Engelleri	Örümcek ağı

Kader Karşısında İnsan	Örümcek ağında çırpınan av
Kadın Göğsü	Leylak
Kin	Deniz
Kin	Çeşme
Küçük İstasyonların Yolcuları	Telgraf tellerindeki kuş
Mutluluk	Gülen yıldız
Mutluluk	Bembeyaz bulut
Mutluluk	Gecelerden taşan yıldız
Mutluluk	Yıldız yağmuru
Mutluluk	Rüzgâr
Mutluluk	Serçe
Mutluluk	Bahçe
Mutluluk	Balık
Mutluluk	Deniz
Mutluluk	Yemyeşil deniz
Mutluluk	Mavi ufuk
Mutluluk	Yağmur
Mutluluk	Göçmen kuş
Mutluluk	Yemyeşil bahar
Mutluluk	Güneş
Mutluluk	Tatlı yemiş
Mutluluk	Gönül bahçesinde açan çiçek
Mutluluk	Gönüldeki bahar
Mutluluk	Şairin gönül bahçesinden uçan son kuş
Mutluluk	Şairin gönül bahçesine inen kuş
Mutluluk	Şairin ufkunda esen rüzgâr
Mutluluk	Orman
Mutluluk	Şenlikli gündüz
Mutluluk	Ağrısız gece
Mutluluk	Kuş
Mutluluk	Çeşme
Mutluluk	Su
Mutluluk	Şairin gönül bahçesindeki sardunya

Mutsuzluk	Mutluluk çeşmesinin suyunun kesilmesi
Mutsuzluk	Şairin gönül bahçesindeki sardunyaların açmaması
Mutsuzluluk	Sevgi güneşinin batması
Mutsuzluluk	Kış
Mutsuzluk	Zehirli yemiş
Mutsuzluk	Mutluluk ağacının yemiş vermemesi / yemişsiz ağaç
Mutsuzluk	Zehirli sarmaşık
19 Mayıs	Mutluluk bahçesinde açan taze bir gül
Öğretmenin gülümsemesi	Karanlığı dağıtan güneş
Öğretmenin gözleri	Kötülükleri boğan ışık seli
Ölüm	Bir tuhaf rüzgâr
Ölüm	Kış
Ölüm	Olgunlaşan yemişin dalından düşmesi
Ölüm	Göklerden yıldızının düşmesi
Ölüm	Bahar çiçeklerinin solması
Ömür	Mevsim
Ömür	Çeşme
Ömür	Hayat değirmeninin öğüttüğü buğday
Ömür	Ağaç
Ömrün evreleri	Mevsim
Özlem	Ağaç
Özlem	Dağ
Rüya	Tasasız çiçek
Rüyaların rengi	Yeşil
Rüzgâr	Sokaklarda koşan insan
Rüzgâr	Şarkı söyleyen insan
Rüzgâr	İncecik kanatlı bir kuş
Rüzgâr	Sevinç yüklü şarkı

Rüzgârın sesi	Kedersiz şarkı
Saç	Rüzgâr
Sevda	Deniz
Sevda	Orman
Sevda	Gönül bahçesine ekilen tohum
Sevda	Su
Sevgi	Güneş (batan)
Sevgi	Gönül bahçesinde büyüyen bir bitki
Sevgi	Gönül testisine dolan su
Sevgi	Nazlı ağaç
Sevgi	Dallarında kelebeklerin uçtuğu ağaç
Sevgi	Nil nehri
Sevgili	Muhacir kuş
Sevgili	Güneş
Sevgili	Irmak
Sevgili	Dağ çiçeği
Sevgili	Nazlı bir kuş
Sevgili	Acemi bir kuş
Sevgili	Yağmur
Sevgili	Ay
Sevgili	Ay ışığı
Sevgili	Bahar
Sevgili	Şairin çorak tarlasına düşen ilk damla
Sevgili	Şairin gönlündeki bahar
Sevgili	Başka ülkenin baharı
Sevgili	Açılmadan solan bahar
Sevgili	Şairin gönül bahçesinde açan, gönül bahçesini donatan çiçek
Sevgili	Şairin gönlünde yeşeren kayısı gülü
Sevgili	Limon çiçeği

Sevgili	Şairin gecelerinin yıldızı
Sevgili	Şairin doruklarında esen rüzgâr
Sevgili	Şairin ufuklarında doğan güneş
Sevgili	Bir yaz bulutu
Sevgili	Gökyüzünün mavi rengi
Sevgili	Gökyüzü
Sevgili	Kuş
Sevgili	Köpük köpük dalga
Sevgili	Yıldız
Sevgili	Rüzgâr
Sevgili	Bahar rüzgârı
Sevgili	Gül
Sevgili	Yalnız bir ağaç
Sevgili	Esmer bir nilüfer
Sevgili	Sevda ormanlarında bir ceylan
Sevgili	Mutluluk ormanından gelen bir ceylan
Sevgili	Nazlı geyik
Sevgilinin ayak sesleri	Bulutsuz bir ay ışığı
Sevgilinin yüzü	Bir bulut kenarından gülümseyen güneş
Sevgilinin yüzü	Ay
Sevgilinin gönlü	Ayrılık rüzgârının estiği bahçe
Sevgilinin gönlü	Hüzünlü bahçe
Sevgilinin gözleri	Denizköpüğü
Sevgilinin gözleri	Güneş
Sevgilinin gözleri	Aydınlık mevsim
Sevgilinin gözleri	Kalbe vuran güneş
Sevgilinin gözleri	Yakamoz
Sevgilinin gözleri	Yıldız
Sevgilinin gözleri	Yıldızların ışık kaynağı

Sevgilinin gözleri	Gün vurmuş bahar denizi
Sevgilinin gözleri	İki bahar damlası
Sevgilinin gözleri	İki yıldız damlası
Sevgilinin gözleri	Sonbahar
Sevgilinin gözleri	Ebruli karanfillerin açtığı bahçe
Sevgilinin gözleri	Solmuş bir aşk mevsimi
Sevgilinin gözleri	Islanmış yaprak
Sevgilinin gözleri	Seri bir rüzgâr
Sevgilinin bakışları	Işık yağmuru
Sevgilinin bakışları	Ay ışığı
Sevgilinin gülümsemesi	Güneş ışığı
Sevgilinin gülüşü	Papatya
Sevgilinin dudağı/gülümsemesi	Yüzünde açan karanfil
Sevgilinin elleri	Ay
Sevgilinin elleri	Rüzgâr
Sevgilinin elleri	Sabah aydınlığı
Sevgilinin elleri	Çiçek
Sevgilinin elleri	Sabahları aydınlatan güneş
Sevgilinin elleri	Yıldız
Sevgilinin dudakları	Eflatun bulut
Sevgilinin dudakları	Can eriği
Sevgilinin dudakları	Alev alev yaz mevsimi
Sevgilinin dudakları	Arzulu bir bahar
Sevgilinin dudakları	Serin ve beyaz kış
Sevgilinin saçları	Şairin gönül bahçesindeki gür sarmaşık
Sevgilinin saçları	İnce bir yaprak
Sevgilinin saçları	Bahar
Sevgilinin saçları	Rüzgarda savrulan başak
Sevgilinin saçları	Yaz mevsimini estiren rüzgâr

Sevgilinin saçları	Baharı getiren nisan güneşi
Sevgilinin saçları	Yakamoz
Sevgilinin hatırası	Ömrün oluklarından akan gür çeşme
Sevgilinin hatırası	Mavi rüzgâr
Sevgilinin kaşı/kirpiği	Yıldız
Sevgilinin uykusu	Gül
Sevgilinin uykusu	Rüzgârsız deniz
Sevinç	Kurumuş çeşme
Sevinç	Salkım salkım üzüm
Sevinç	Gelincik
Sevinç	Kuş
Sevinç	Mavi sabah
Şair	Ürkek, garip bir kuş
Şair	Çorak bir tarla
Şair	Yaşlı ağaç
Şair	Kocamış ağaç
Şair	Bir türlü yemiş vermeyen ağaç
Şair	Deniz
Şair	Dağ
Şair	Sevgili yağmurunun yağdığı bahçe
Şairin gönlü	Ayrılık rüzgârının estiği bahçe
Şairin gönlü	Ev
Şairin gönlü	Bahçe
Şairin gönlü	Çorak toprak
Şairin gönlü	Salkım salkım üzümlerin olduğu bağ
Şairin gönlü	Mutluluğu kurumuş bahçe
Şairin gönlü	Tarumar bahçe
Şairin hayatı	Bağ
Şarkılar	Şairin ruhuna dökülen nehir
Umut	Yaprak

Umut	Yüreklerde bahçeler dolusu açan çiçek
Umut	Sevgilinin ellerinde bir tutam ay ışığı
Umut	Aşkın solmaya yüz tutan çiçeği
Umut	Sel basmış bir vadi
Umut	Gür ekin
Umut	Hatıranın uzak denizinden teselli getiren kuş
Umut	Deniz
Umut	Mavi sabah
Umudun rengi	Yeşil
Umutsuzluk	Gece
Umutsuzluk	Çiçek
Umutsuzluk	Simsiyah bulut
Ümit	Bir ağaç
Ümit	Çorak topraklara ekilen ekin
Ümit	Pembe gül
Ümit	Beyaz nilüfer
Ümit	Hüzün ağacının yapraklarının dökülmesi
Ümit	Su
Ümit	Çeşme
Ümit	Gönül bahçesindeki son kuş
Ümit	Şairin tarumar olmuş gönül bahçesinde yeşeren çiçek / ağaç
Ümit	Kanadı kırık kuş
Ümit	Yağmur
Ümit	Hayal denizinde yüzen gemi
Ümit	Kanadı kırık arı
Ümit	Şairin göklerinin şirin yıldızı
Ümit	Kin çeşmelerinden sevgi akması

Ümit	Ölümsüz bahar
Ümit	Ekin
Ümit	Güz yaprağı
Ümit	Pembe bir kelebek
Ümit	İnce kelebek
Ümit	Yemiş
Ümit	Bulut
Ümidin rengi	Güz yaprağından sarı(ümitsizlik)
Ümitsizlik	Gönül bahçesinde diken
Ümitsizlik	Ümit ekininin yeşermemesi
Ümitsizlik	Arzu dağlarını saran eflatun bir sis
Ümitsizlik	Ümitlerin serildiği ipleri kıran rüzgâr
Ümitsizlik	Zehir dişli arı
Ümitsizlik	Ümit suyunun son damlasının da tükenmesi
Ümitsizlik	Çirkin yarasa
Üzüntü	Şairin uykularına kâbuslar taşıyan kuş
Üzüntü	Bitmeyen yağmur
Üzüntü	Zehirli yemiş
Üzüntü	Ağaç
Yağmur	Bulutların alkışı
Yağmur	Bulut denizinin çiçeği
Yakamoz	Ay ışığında yüzen şarkı
Yakamoz	Nilüferler ile yıldızların suda öpüşmesi
Yakamoz	Mehtabın iri gülleri
Yakamoz	Körfez sularında ayın çini çini olması
Yakamoz	Yıldızların suda yıkanması
Yakamoz	Güneş yelkenlileri
Yakamoz	Tül kanatlı ay kuşları
Yakamoz	Sevgilinin yüzündeki denizli ışıklar

Yalnızlık	Huysuz yağmur
Yalnızlık	Sinsi karanlık
Yalnızlık	Dağ
Yalnızlık	Kapkara kanatlı bir kuş
Yalnızlık	İnatçı kış
Yalnızlık	Rüzgârlı bir kıyı
Yıldız	Çil çil yağan yağmur
Zaman	Kuş
Zaman	Güve
Zaman	Hoyrat dalga
Zaman	Yaz yağmuru
Zaman	Fırtına
Zaman	Karabulut
Zamanın akışı	Kuşun kanat çırpışı

Tablo:5 Somutlaştırıcı Bir Bakış Tarzı İfade Eden Hayal Unsurları/İmgeler

Aşk	Yol
Aşk	İki kişilik cezve
Aşk	Meyve
Aşk	Bal
Aşk	Hiç bitmeyecek şarkı
Aşk	Zamanın yıkamadığı bir duvar
Aşk	Muhteşem düğün
Aşk	Yalancı güneş (Geçici aşk)
Ayrılık	Deli bir rüzgâr
Ayrılık	Acı bir şarkı
Ayrılık	Leke
Ayrılık	Hıyanet bir yağmur
Ayrılık	Mevsim(kış)
Ayrılık	Kıskanç bulut

Ayrılık	Hain bulut
Ayrılık	Zehir rüzgâr
Ayrılık	Güneşin batması
Ayrılık	Mavi ufukların kararması
Ayrılık	Işıkların sönmesi
Ayrılık	Veda şarkısı
Ayrılık	Aşk rüyasının en tatlı yerinde bitmesi
Ayrılık	Hain bir düdük
Ayrılık	Aşkın üzerinden bulut geçmesi
Ayrılık	Başka ufuklara yolalmak
Ayrılık	Şehrin öksüz kalması
Ayrılık	Renkleri silen bir el
Ayrılık	Büyük yalnızlık
Ayrılık	Hain bir rüzgâr
Ayrılık	Pervasız bir insan
Ayrılık	Sevinci çalan hırsız
Ayrılık	Gece
Dert	Gecelerden taşan sel
Dert	Bahçe
Fesat	Pazar
Fikir	Bahçe
Gençlik	Ömrün mavi gökleri
Gençlik	Mavi gökyüzü
Gençlik	Sonsuzluğu hayal edilen bahar
Gençlik	Yaz
Gençlik	Temmuz
Gençlik	Yeşil yıllar
Gençlik	Mevsimlerin en güzeli
Gençlik	Dalları yeşil bir ağaç
Gönül	Sevginin büyüdüğü gür bir bahçe
Gönül	Deniz
Gönül	Sevda masallarının yeşerdiği bahçe/ tarla

Gönül	Kapısını sevginin çaldığı bir ev
Gönül	Aşk gülünün açtığı bir gür bir bahçe
Gönül	Dergâh
Gönül	Sevgilinin raks ettiği aşk meydanı
Gönül	Mutluluk gemisinin yanaştığı bir kıyı
Gönül	İçinde sevgi suyunun olduğu bir testi
Gönül	Ülke/İklim
Gönül	Liman
Gönül	Kapıları üzüntüye kapalı bir ev
Gönül	Kubbe
Gönül	Hiç büyümeyen haşarı çocuk
Hatıralar	Köpüklü su
Hatıralar	Dinmiş mutluluk yağmuru
Hatıralar	Zaman güvesinin kemirdiği kumaş
Hatıralar	Güneşli balkon
Hatıralar	Küllenen mangal
Hatıralar	Dehliz
Hatıralar	Uzak kıyılarımızdaki köpüklü su
Hatıralar	Uzak deniz
Hatıralar	Yeşeren ağaç
Hatıralar	Yeşeren toprak
Hatıralar	Mevsim
Hatıralar	Her mevsim çiçek veren bir ağaç
Hatıralar	Sevgi ateşini körükleyen insan
Hayal	İklimlerin kurak olduğu bir dünya
Hayaller	Aşk mevsiminde büyüyen ekin
Hayaller	Yıldız
Hayaller	Ümit gemisinin yüzdüğü deniz
Hayaller	Uzaklara uçan kuş
Hayat	Sonsuz yolculuk
Hayat	Yamalı minder
Hayat	Aydınlık ufuklara doğru yol alan bir kervan

Hayat	Netameli bir sefer
Hayat	İskambil oyunu
Hayat	Tiyatro oyunu
Hayat	Deliği gittikçe ufalan iğne
Hayat	Fırtına
Hayat	Fakir bohça
Hayat	Her insanın yolculuk yaptığı bir yol
Hayat	Penceresi pembe yarınlar açılan bir ev
Hayat	Değirmen
Hayat	Gökyüzü
Hayat	Salkım salkım üzümlerin olduğu bağ
Hayat	Soluk (nefes)
Hayat	Yıldız
Hırs	Çember
Hülya	Ümitsizlik ve hüznün cellâtlarının boynunu vurduğu idam mahkûmu
Hüzün	Duvar
Hüzün	Ümit güneşinin doğuşunu engelleyen insan
Hüzün	Dallarında hayatın asılı olduğu bir ağaç
Hüzün	Yaprakları dökülen ağaç
Hüzün	Upuzun gece
Hüzün	Zehirli sarmaşık
Hüzün	Güzün soluk tezgâhında dokunan bir kumaş
Hüzün	Gönlün kapısındaki cellât
Hüzün	Solgun yanaklı bir at
Hüzün	Karabulut
Hüzün	Mutluluk çiçeğinin içlenmesi
Hüzün	Aşkın ipek yelkenini kesen insafsız makas
Hüzün	Ümitlerin üzerine açılmış siyah bir şemsiye
Hüzün	Bozkır

Hüzün	Karanlık rüya/kâbus
Hüzün	Yorgun savaşçı
Hüzün	Pencere
Hüzün	Kasvetli gökyüzü
Hüzün	Kış
Hüzün	Huysuz at
Hüzün	Yürekleri bölen acı yel
Hüzün	Yorgun su
Hüzün	Rüzgâr
Hüzün	Yağmur
Hüzün	Kaldırımlara bağdaş kurup oturan bir insan
Keder	Nöbetçi
Kin	Deniz
Kin	Çeşme
Mutluluk	Gülen yıldız
Mutluluk	Karanlık rüyadan uyanmak
Mutluluk	Gecelerden taşan yıldız
Mutluluk	Yıldız yağmuru
Mutluluk	Rüzgâr
Mutluluk	Bembeyaz bulut
Mutluluk	Yol
Mutluluk	İnsan
Mutluluk	Hüznün yorgun savaşçılarının mavilere yürümesi
Mutluluk	Şenlikli sofa
Mutluluk	Zengin sofa
Mutluluk	Sevgi dumanının tüttüğü ocak
Mutluluk	Serçe
Mutluluk	İftar
Mutluluk	Bahçe

Mutluluk	Balık
Mutluluk	Olta
Mutluluk	Deniz
Mutluluk	Yemyeşil deniz
Mutluluk	Mavi ufuk
Mutluluk	Göçmen kuş
Mutluluk	Uçurtma
Mutluluk	Gemi
Mutluluk	Ağaç
Mutluluk	Tatlı yemiş
Mutluluk	Dallarda çatlayan yemiş
Mutluluk	Yağmur
Mutluluk	Yemyeşil bahar
Mutluluk	Güneş
Mutluluk	Yeşil düzlük
Mutluluk	Gönül bahçesinde açan çiçek
Mutluluk	Kaynağı sevgili olan (gönüldeki) aydınlık
Mutluluk	Ufukları ışıklı bir zaman
Mutluluk	Şairin ufkunda esen rüzgâr
Mutluluk	Şairin gönlünde esen bahar rüzgârı
Mutluluk	Gönüldeki bahar
Mutluluk	Tespîh tanesi
Mutluluk	Şairin gönül bahçesinden uçan son kuş
Mutluluk	Şairin gönül bahçesine inen kuş
Mutluluk	Gül gül açan sabah
Mutluluk	Yaldızlı tavan
Mutluluk	Şarkı
Mutluluk	Orman
Mutluluk	Hayatın en cömert sofrası

Mutluluk	Gülümseyen insan
Mutluluk	Aşk yolunun maviliklere uzanması
Mutluluk	Şenlikli gündüz
Mutluluk	Ağrısız gece
Mutluluk	Susmuş şarkı
Mutluluk	Kuş
Mutluluk	Çeşme
Mutluluk	Su
Mutluluk	Şairin gönül bahçesindeki sardunya
Mutsuzluk	Mutluluk şarkısının susması
Mutsuzluk	Mutluluk çeşmesinin suyunun kesilmesi
Mutsuzluk	Solgun ümitlerin sokağında mutluluk güneşinin koltuk değnekleriyle gezmesi
Mutsuzluk	Mutluluk çeşmesinden sarı çamur akması
Mutsuzluk	İlacı olmayan dert / Hastalık
Mutsuzluk	Huzuru kuşların gagalaması
Mutsuzluk	Sevgi güneşinin batması
Mutsuzluk	Kış
Mutsuzluk	Şairin gönül bahçesindeki sardunyalardan açmaması
Mutsuzluk	Zehirli sarmaşık
Mutsuzluk	Zehirli yemiş
Mutsuzluk	Mutluluk ağacının yemiş vermemesi / Yemişsiz ağaç
Mutsuzluk	Kinci bir deve
Neşe	Su üstünde yüzen saman
Neşe	Şarkı
Ölüm	Son trene binmek
Ölüm	Dönüşsüz bir yolculuk
Ölüm	Çat kapı gelen pervasız bir insan

Ölüm	Bir âleme (ahiret) yollanmak
Ölüm	Siyaha açılan son kapı
Ölüm	Ufukların ötesi
Ölüm	Bir tuhaf rüzgâr
Ölüm	Mutantın sefer (Görkemli bir yolculuk)
Ölüm	Ansızın kapının vurulması
Ölüm	Göklerden yıldızının düşmesi
Ölüm	Koyu bir soğuk
Ölüm	Kara bir rüzgâr
Ölüm	Uzak bir kıyı
Ölüm	Kış
Ölüm	Olgunlaşan yemişin dalından düşmesi
Ölüm	Bahar çiçeklerinin solması
Ömür	Mevsim
Ömür	Fener ışığı
Ömür	Yıl
Ömür	Hüzne kurulmuş saat
Ömür	Hayatın hatıraların kaydedildiği defter
Ömür	Bozuk para
Ömür	Tespîh
Ömür	Hayat değirmeninin öğüttüğü buğday
Ömür	Ağaç
Ömür	Çeşme
Ömrün evreleri	Mevsim
Özlem	Kanat
Özlem	Rıhtım
Özlem	Ağaç
Özlem	Dağ
Özlem	Şairin ve sevgilinin içini kavuran ateş
Rüya	Göklere uzanmak

Rüya	Tasasız çiçek
Sevda	Deniz
Sevda	Orman
Sevda	Şarkı
Sevda	Su
Sevda	Sepet
Sevda	Masal
Sevda	Gönül bahçesine ekilen tohum
Sevgi	Güneş (batan)
Sevgi	Ateş
Sevgi	Şiir
Sevgi	Gönül bahçesinde büyüyen bir bitki
Sevgi	Gönül kapısını çalan biri
Sevgi	Gönül testisine dolan su
Sevgi	Nazlı ağaç
Sevgi	Işıltılı bir inci
Sevgi	Nil nehri
Sevgi	Dallarında kelebeklerin uçtuğu ağaç
Sevgi	Minder
Sevgi	Uzak bir mevsim
Sevinç	Kurumuş çeşme
Sevinç	Salkım salkım üzüm
Sevinç	Gelincik
Sevinç	Kuş
Sevinç	Mavi sabah
Sevinç	Kapıları kapalı ev
Sevinç	İklim (ülke)
Sevinç	Yorgun piyade
Sevinç	Şenlikli gemi
Umut	Yaprak

Umut	Yüreklerde bahçeler dolusu açan çiçek
Umut	Sevgilinin ellerinde bir tutam ay ışığı
Umut	Aşkın solmaya yüz tutan çiçeği
Umut	İpleri kopuk salıncak
Umut	Pembe şafak
Umut	Sel basmış bir vadi
Umut	Gür ekin
Umut	Ezgi
Umut	Hatıranın uzak denizinden teselli getiren kuş
Umut	Deniz
Umutsuzluk	Gece
Umutsuzluk	Çiçek
Umutsuzluk	Simsiyah bulut
Unutuş	Keskin bir bıçak
Ümit	Bir ağaç
Ümit	Şarkı
Ümit	Uçurtma
Ümit	Çorak topraklara ekilen ekin
Ümit	Pembe gül
Ümit	Hüzün ağacının yapraklarının dökülmesi
Ümit	Beyaz nilüfer
Ümit	Su
Ümit	Çeşme
Ümit	Gönül bahçesindeki son kuş
Ümit	Kanadı kırık kuş
Ümit	Şairin tarumar olmuş gönül bahçesinde yeşeren çiçek/ağaç
Ümit	Temmuz

Ümit	Yağmur
Ümit	Sıcak bir atkı
Ümit	Hayal denizinde yüzen gemi
Ümit	Kanadı kırık arı
Ümit	İnsan
Ümit	Köşe başlarında gezen devriye
Ümit	Kadeh
Ümit	Şairin göklerinin şirin yıldızı
Ümit	Kin çeşmelerinden sevgi akması
Ümit	Hırs çemberinin kırılması
Ümit	Ölümsüz bahar
Ümit	Ekin
Ümit	Güz yaprağı
Ümit	Kuşyemi
Ümit	Pembe bir kelebek
Ümit	İnce kelebek
Ümit	Yemiş
Ümit	Bulut
Ümitsizlik	Gönül bahçesinde diken
Ümitsizlik	Ümit ekininin yeşermemesi
Ümitsizlik	Ümit uçurtmasının ipinin kopması
Ümitsizlik	Hüznün simsiyah şemsiyesi
Ümitsizlik	Arzu dağlarını saran eflatun bir sis
Ümitsizlik	Ümitlerin serildiği ipleri kıran rüzgâr
Ümitsizlik	Çirkin yarasa
Ümitsizlik	Zehir dişli arı
Üzüntü	Şarkı
Üzüntü	Deli şarkı
Üzüntü	Şairin uykularına kâbuslar taşıyan kuş

Ümitsizlik	Ümit suyunun son damlasının da tükenmesi
Üzüntü	Mangal
Üzüntü	Zehirli yemiş
Üzüntü	Uykuları bölen bıçak
Üzüntü	Bitmeyen yağmur
Üzüntü	Ağaç
Üzüntü	Kinci bir deve
Üzüntü	Neşe şarkısının susması
Yalnızlık	Huysuz yağmur
Yalnızlık	Sinsi karanlık
Yalnızlık	Elleri hoyrat bir insan
Yalnızlık	Küllenmiş ateş
Yalnızlık	Avize
Yalnızlık	Dağ
Yalnızlık	Bacası tütmeyen ocak
Yalnızlık	Terk edilmiş hatıraların geçtiği ayna
Yalnızlık	Kaskatı bir yastık
Yalnızlık	Kapkara kanatlı bir kuş
Yalnızlık	İnatçı kış
Yalnızlık	Üzüntü mangalının külü
Yalnızlık	Rüzgârlı bir kıyı
Yalnızlık	Demir
Zaman	Kuş
Zaman	Güve
Zaman	Hoyrat dalga
Zaman	Yaz yağmuru
Zaman	Kadeh
Zaman	Fırtına
Zaman	Karabulut

Zaman	Mutlu hatıraları silen/karalayan bir insan
Zaman	İnsafsız rüzgâr
Zaman	İnsan

Tablo 6: İlhan Geçer’in Eserlerinde Tespit Edilen Tüm Hayal Unsurları/İmgeler

ACI	Gönüllülerde çağlayan ırmak
ACI	Hayat denen yamalı minderde bağdaş kurup oturan insan
ARZU	Çiçek
ARZU	Dalları şarkılarla donatılmış bir ağaç
ARZU	Etrafını eflatun sis sarmış dağ
ARZU	İnce kelebek
ARZU	Dalında kurumuş yemiş
ARZU	Gönlü saran sarmaşık
ARZU	Bulut
ARZU	Uçup giden kuş
AŞK	İpek bir yelken
AŞK	İki kişilik hikâye
AŞK	Gönül bahçesinde açan gül
AŞK	Solan bir çiçek
AŞK	Sevgiliyle çıkılan yol
AŞK	Baharın ilk cemresi
AŞK	Mevsim(İlkbahar)
AŞK	Ölümsüz bahar
AŞK	Gönle dolan sıcaklık
AŞK	Mavi bir yıldız

AŞK	Mavi şarkı
AŞK	Rüya
AŞK	Hiç bitmeyecek şarkı
AŞK	Zamanın yıkamadığı bir duvar
AŞK	Yol
AŞK	İki kişilik cezve
AŞK	Mavimsi davet
AŞK	Meyve
AŞK	Bal
AŞK	Muhteşem düğün
AŞK	Yalancı güneş (Geçici aşk)
İLK AŞK	Yağmurda yıkanmış bir yaprak
ÂŞIK	Pervane
ATATÜRK	Mavi bir ışık
ATATÜRK'ÜNELLERİ	Umutsuzluğun gecelerini aydınlatan ışık
AY	Perdeleri örtük pencere
AYRILIK	Avuçlarda acı bir yalnızlık
AYRILIK	Ölüm
AYRILIK	Leke
AYRILIK	Hıyanet bir yağmur
AYRILIK	Mevsim (Kış)
AYRILIK	Kıskanç bulut
AYRILIK	Hain bulut
AYRILIK	Zehir rüzgâr
AYRILIK	Deli bir rüzgâr
AYRILIK	Acı bir şarkı
AYRILIK	Güneşin batması
AYRILIK	Mavi ufukların kararması
AYRILIK	Işıkların sönmesi
AYRILIK	Veda şarkısı
AYRILIK	Aşk rüyasının en tatlı yerinde bitmesi
AYRILIK	Hain bir düdük
AYRILIK	Aşkın üzerinden bulut geçmesi

AYRILIK	Başka ufuklara yolalmak
AYRILIK	Şehrin öksüz kalması
AYRILIK	Renkleri silen bir el
AYRILIK	Sevinci çalan hırsız
AYRILIK	Gece
AYRILIK	Büyük yalnızlık
AYRILIK	Hain bir rüzgâr
AYRILIK	Pervasız bir insan
BAHAR DATA BİATIN CANLANMASI	Cümbüşlü bir gece (Düğün)
BAHARIN GELMESİ	Gülümseme
BAHAR	Parklara, bahçelere uzanan bir dudak
BAHAR	En körpe ümit
BAHAR	Özgürlük mevsimi
BAHAR	İnsanla canlı ve neşeli olan resim
BAHAR	Dişi, genç bir kadın
BAHAR	Karanlık rüyadan uyanmak
BAHAR	Ağaç
BAHAR	Mutluluk
BAHAR	Barış şarkısı söyleyen insan
BEBEK	Ufuklar ötesinden gelen yolcu
BULUT	Deniz
BULUT	Mutluluk yağmurunun yağmasına alkış tutan insan
BULUT	Avare insan
BULUT	Mavi dudaklı bir insan
BULUT	Mavi gülüşü olan bir insan
BULUT	Gülümseyen insan
BULUT	Mavi kanatlı kuş (Kanatlarında dua taşıyan)
BULUT	Güneşin kapısında iki süngülü muhafız, asker
BULUT	Yıldızların yüzündeki kara sakallar
BULUT	Yıldızların gül yüzünde kir

BULUT	Gökyüzünün kederi
BULUT	Gamlara sünger çeken bir insan
BULUT	Güneşin kıyılarındaki zehirli örümcek
BULUT	Balkonunda karabataklar olan bir ev
BULUT	Dağların mavi ipek atkısı (Erdek'te)
BULUT	Dağları kucaklayan anne
BULUT	Mısraları hiç silinmeyen şiir
BULUT	Zehirli örümcek
BURSA	Cilveli oynak bir kadın
GÜN BATIMINDA KIZARAN BULUTLAR	Alev saçlı kadın
BURSA	Gençliğini bahardan alan bir kadın
BURSA	Hatıralar şehri
BURSA	Zümrüt
BURSA GECELERİ	Hülyalara dalan bir insan
BURSA'DAKİ ÇINARLAR	Sır kutusu
BURSA'NIN YEŞİLİ	Darbı-ı Mesel
BURSA'NIN GECELERİ	İpek
BURSAGECELERİNDEKİ YILDIZLAR	Yoldaş, dost
BURSA'NIN GEÇMİŞ ZAMANI	Bursa'nın ipek gecelerine inen sel
BURSA NİLÜFER	Fani zaman
CUMHURİYET	Yediveren gül
CUMHURİYET	Ay ışığı
CUMHURİYET	Mutluluk
CUMHURİYET	Mutluluğa açılan tek kapı
CUMHURİYET	Gür şarkı
ÇINARAĞACINDAKİ ÇİZGİLER	Aşk şiirinin mısraları
ÇIRAK	Kader şamdanında eriyen mum
ÇOCUKLUK	Pembe çağ
ÇOCUKLUK	Yeşil çağ
ÇOCUKLUK	Hayatın baharı
ÇOCUKLUK	Özgür kelebek

ÇOCUKLUK	Hayatın altın çağı
ÇOCUKLUK	Bulutsuz gökyüzü
ÇOCUKLUK	Geceleri yıldızlı bir gökyüzü
ÇOCUKLUK	En tatlı çağ
ÇOCUKLUK	Işık çağı
ÇOCUKLUK	Özgürlük
ÇOCUKLUK	Deli şarkı
ÇOCUKLUK	Yeşil yıllar
ÇOCUKLUK	Kaybolan dünya
ÇOCUKLUKTAKİ HUZUR VE MUTLULUK	Denizden esen rüzgâr, mavi gökyüzü
ÇOCUKLAR	Özgür kelebek
ÇOCUKLAR	Yağız atların süvarisi
ÇOCUKLAR	Kurşun askerlerin komutanı
ÇOCUKLAR	Havuzda yüzen gemilerin kaptanı
ÇOCUKLARIN SEVİNCİ	Çiçek
DALGALARIN KÖPÜKLERİ	Şehnaz beste
DALGALARIN SESİ	Alkış
DENİZ	İnsan
DENİZİN SESİ	Mavi şarkı
DERT	Gecelerden taşan sel
DERT	Bahçe
DİLEKLERİN RENGİ	Mavi
DUA	Yeşil kanatlı kuş
DUANIN RENGİ	Yemyeşil/ al al
DOĞUM/DÜNYAYAGELİŞ	Ufuklar ötesinden yolcu gelmesi
DUDAK	Şehnaz beste
DUDAK	Keman
DÜNYA	Şeytan
DÜŞ	Şarkı (musiki)
DÜŞLER	Hayal ve ümit ekinlerinin ekildiği tarla
ECEL	Amansız düşman
ELLER	Beyaz güvercin

EMEKLİLİK	Hayatın dalgasız denizi
ESKİ GÜNLER	Unutulan masal
EYLÜL	Yeşilleri seyrelmiş seccade
EYLÜL	Mevsim yastığının işlemesi
EZAN	Tükenmez şarkı
FESAT	Pazar
FİKİR	Bahçe
FOTOĞRAFLAR	Sevincin kâğıda yansıyan izi
GECE	Mutluğu, aşkı, ümidi törpüleyen hoyrat bir el
GECE	Sevincin hırsızı
GECE	Kap kara kanatlı kuş
GECE	Kadın/anne
GECE	Kor
GECE	Aydedelerin yüzdüğü deniz (çocuklukta)
GECELER	Sarhoş, sefil, rezil insan
GEÇMİŞ	Tozlu raf
GEÇMİŞ	Uzak kıyı
GEÇMİŞ	Unutulan masal
GEÇMİŞ	Mutlu hatıraların bulunduğu tozlu bir raf
GEMLİKTE ÇARŞI VE SOKAK	Masmavi gülümsemesi olan bir insan
GENÇLİK	Ömrün mavi gökleri
GENÇLİK	Mavi gökyüzü
GENÇLİK	Sonsuzluğu hayal edilen bahar
GENÇLİK	Yaz
GENÇLİK	Temmuz
GENÇLİK	Yeşil yıllar
GENÇLİK	Mevsimlerin en güzeli
GENÇLİK	Dalları yeşil bir ağaç
GÖKYÜZÜ	En büyük destanların som ipekten sayfası
GÖKYÜZÜ	Yaldızlı tavan

GÖKYÜZÜ	Akortsuz kemanların ümit şarkısı
GÖKYÜZÜ	Bazen gülen bazen ağlayan insan
GÖNÜL	Sevginin büyüdüğü gür bir bahçe
GÖNÜL	Sevda masallarının yeşerdiği bahçe/tarla
GÖNÜL	Kapısını sevginin çaldığı bir ev
GÖNÜL	Aşk gülünün açtığı bir gür bir bahçe
GÖNÜL	Dergâh
GÖNÜL	Sevgilinin raks ettiği aşk meydanı
GÖNÜL	Mutluluk gemisinin yanaştığı bir kıyı
GÖNÜL	İçinde sevgi suyunun olduğu bir testi
GÖNÜL	Ülke/İklim
GÖNÜL	Liman
GÖNÜL	Kapıları üzüntüye kapalı bir ev
GÖNÜL	Deniz
GÖNÜL	Kubbe
GÖNÜL	Hiç büyümeyen haşarı çocuk
GÖZ	Deniz
GÖZ	Yosun tutmuş su
GÖZLERİN AĞLAMAKTAN MORARMASI	Gözlerin yosun tutması
GÖZYAŞI	Zoraki gülüşlerdeki yağmur sıkıntısı
GÖZYAŞI	Ellerden akan sıcak bir yağmur
GÖZDEKİ IŞIKLAR	Mahzun yıldız
GÖZDEKİ IŞIKLAR	Yakamoz
GÜNAH	Elma
GÜNAH İŞLEMEK	Elma koparmak
GÜNEŞ	İnsan
GÜNEŞ	Mahkûm
GÜNEŞ	Kıyılarında zehirli örümcekler (bulutlar) olan deniz
GÜZ	Gökyüzünün soluk tezgâhı
GURBET	Uzak çeşme
GURBET	En uzak mavi

GURBETTEKİ İNSANLAR	Sarı, sıtmalı yaprak
GURBETTEKİ İNSANLAR	Kanatları özlemde olan kuş
HATIRALAR	Köpüklü su
HATIRALAR	Dinmiş mutluluk yağmuru
HATIRALAR	Zaman güvesinin kemirdiği kumaş
HATIRALAR	Güneşli balkon
HATIRALAR	Küllenen mangal
HATIRALAR	Dehliz
HATIRALAR	Uzak kıyılarımızdaki köpüklü su
HATIRALAR	Uzak deniz
HATIRALAR	Yeşeren ağaç
HATIRALAR	Yeşeren toprak
HATIRALAR	Mevsim
HATIRALAR	Her mevsim çiçek veren bir ağaç
HATIRALAR	Sevgi ateşini körükleyen insan
HAYAL	İklimlerin kurak olduğu bir dünya
HAYALLER	Aşk mevsiminde büyüyen ekin
HAYALLER	Yıldız
HAYALLER	Ümit gemisinin yüzdüğü deniz
HAYALLER	Uzaklara uçan kuş
HAYAT	Aydınlık ufuklara doğru yol alan bir kervan
HAYAT	Yamalı minder
HAYAT	Sonsuz yolculuk
HAYAT	Netameli bir sefer
HAYAT	İşkambil oyunu
HAYAT	Tiyatro oyunu
HAYAT	Deligi gittikçe ufalan iğne
HAYAT	Fırtına
HAYAT	Fakir bohça
HAYAT	Her insanın yolculuk yaptığı bir yol
HAYAT	Penceresi pembe yarınlara açılan bir ev
HAYAT	Değirmen

HAYAT	Gökyüzü
HAYAT	Salkım salkım üzümlerin olduğu bağ
HAYAT	Soluk (nefes)
HAYAT	Yıldız
HAYATIN ZORLUKLARI	Ümidin parıltılarını söndüren dik yokuşlar
HAYATIN ZORLUKLARI	Dikenli çit
HAYATIN AKIŞI, RİTMİ	Cümbüş
HAYATIN EVRELERİ	Dönemeç
HAYATIN EVRELERİ	Mevsim
HİRS	Çember
HÜLYA	Ümitsizlik ve hüznün cellâtlarının boynunu vurduğu idam mahkûmu
HÜZÜN	Duvar
HÜZÜN	Ümit güneşinin doğuşunu engelleyen insan
HÜZÜN	Dallarında hayatın asılı olduğu bir ağaç
HÜZÜN	Yaprakları dökülen ağaç
HÜZÜN	Upuzun gece
HÜZÜN	Zehirli sarmaşık
HÜZÜN	Gönlün kapısındaki cellât
HÜZÜN	Solgun yanaklı bir at
HÜZÜN	Karabulut
HÜZÜN	Güzün soluk tezgâhında dokunan bir kumaş
HÜZÜN	Aşkın ipek yelkenini kesen insafsız makas
HÜZÜN	Ümitlerin üzerine açılmış siyah bir şemsiye
HÜZÜN	Mutluluk çiçeğinin içlenmesi
HÜZÜN	Bozkır
HÜZÜN	Karanlık rüya/kâbus
HÜZÜN	Yorgun savaşçı
HÜZÜN	Pencere

HÜZÜN	Kasvetli gökyüzü
HÜZÜN	Kış
HÜZÜN	Huysuz at
HÜZÜN	Yürekleri bölen acı yel
HÜZÜN	Yorgun su
HÜZÜN	Rüzgâr
HÜZÜN	Yağmur
HÜZÜN	Kaldırımlara bağdaş kurup oturan bir insan
İHTİYARLIK	Ömür fenerinin ışığının azalması
İHTİYARLIK	Kış
İHTİYARLIK	Nasırlı ellerde küreğin sapının kalması
İHTİYARLIK	Ömrün kış mevsimi
İHTİYARLIK	Mavi göklerdeki güz bulutu
İHTİYARLIK	Sonbahar
İHTİYARLIK	Sonbaharda yaprakların dökülmesi
İHTİYARLIK	Şubat bahçesi
İHTİYARLIK	Yaprakları dökülen ağaç
İHTİYARLIK	Gençlik ağacının dallarındaki yeşilin tükenmesi
İHTİYARLIK	Eskimek
İMAN	Sofra
İNSAN	Hoyrat dalgaların (zamanın) yıprattığı kıyı
İNSAN	Sabahları aydınlatan güneş
İNSAN	Bulutların mavi rengi
İNSAN	Dünyanın anlamı
İSTANBUL	Gönüllerin sultanı
İSTANBUL	Hayal şehir
ESKİ İSTANBUL	Şiir
ESKİ İSTANBUL	Müzik
ESKİ İSTANBUL	Tarih
ESKİ İSTANBUL	Güzellik
ŞİMDİKİ İSTANBUL	Yamalı bohça

İSTANBULSARAYBURNU	Cilveli bir kadın
KADER	Çözülmesi zor düğüm
KADER	Düğümlemiş ip
KADER	Şamdan
KADER	Sevinçlere çelme takan insan
KADER	İlmik
KADER	Avuçlarda bir diken
KADER	Hayat arabasını kullanan arabacı
KADER	Merhametsiz insan
KADER	Sivri tırnaklı bir insan
KADER	Hayat hikâyemizin usta yazarı
KADER	Dibi bulanık su
KADER	Hain bir insan
KADER	Bilmece
KADER	Yelken direğine asılmış bayrak
KADER	Kinci bir deve
KADER	Rüzgâr
KADER	Yitik umutların bahçesinde oyun oynayan insan
KADER	Ömür çeşmesinden akan vişne tadında (buruk) su
KADERİNOLUMSUZLUKLARI/ ENGELLERİ	Örümcek ağı
KADER KARŞISINDA İNSAN	Örümcek ağında çırpınan av
KALDIRIMLAR	Sarhoş insan
KEDER	Nöbetçi
KIŞ	Karanlık rüya
KİN	Deniz
KİN	Çeşme
KÜÇÜK İSTASYONLARIN KÜL RENGİ BİNALARI	Terk edilmiş hatıralar
KÜÇÜK İSTASYONLARIN KÜL RENGİ BİNALARI	Hüzünlü, kederli, yorgun bir insan

KÜÇÜK İSTASYONLARIN YOLCULARI	Telgraf tellerindeki kuş
KÜÇÜK İSTASYONLAR	Buruk yalnızlık
MEVSİM	Yastık
19 MAYIS	Işık
19 MAYIS	Tan
19 MAYIS	Milletin kararar bahtına doğmuş bir güneş
19 MAYIS	Mutlu zaman/mutluluk
19 MAYIS	Yeşil ümit
19 MAYIS	Mutluluk bahçesinde açan taze bir gül
MUTLULUK	Gülen yıldız
MUTLULUK	Karanlık rüyadan uyanmak
MUTLULUK	Gecelerden taşan yıldız
MUTLULUK	Yıldız yağmuru
MUTLULUK	Rüzgâr
MUTLULUK	Bembeyaz bulut
MUTLULUK	Yol
MUTLULUK	İnsan
MUTLULUK	Serçe
MUTLULUK	Şenlikli sofa
MUTLULUK	Zengin sofa
MUTLULUK	Sevgidumanının tüttüğü ocak
MUTLULUK	Hüznün yorgun savaşçıların maviere yürümesi
MUTLULUK	İftar
MUTLULUK	Bahçe
MUTLULUK	Balık
MUTLULUK	Olta
MUTLULUK	Deniz
MUTLULUK	Yemyeşil deniz
MUTLULUK	Mavi ufuk
MUTLULUK	Uçurtma
MUTLULUK	Göçmen kuş

MUTLULUK	Gemi
MUTLULUK	Ağaç
MUTLULUK	Tatlı yemiş
MUTLULUK	Dallarda hazdan çatlayan yemiş
MUTLULUK	Yağmur
MUTLULUK	Yemyeşil bahar
MUTLULUK	Güneş
MUTLULUK	Yeşil düzlük
MUTLULUK	Gönül bahçesinde açan çiçek
MUTLULUK	Kaynağı sevgili olan (gönüldeki) aydınlık
MUTLULUK	Ufukları ışıkl bir zaman
MUTLULUK	Şairin ufkunda esen rüzgâr
MUTLULUK	Şairin gönlünde esen bahar rüzgârı
MUTLULUK	Gönüldeki bahar
MUTLULUK	Tespîh tanesi
MUTLULUK	Şairin gönül bahçesinden uçan son kuş
MUTLULUK	Şairin gönül bahçesine inen kuş
MUTLULUK	Gül gül açan sabah
MUTLULUK	Yaldızlı tavan
MUTLULUK	Şarkı
MUTLULUK	Orman
MUTLULUK	Hayatın en cömert sofrası
MUTLULUK	Gülümseyen insan
MUTLULUK	Aşk yolunun maviliklere uzanması
MUTLULUK	Şenlikli gündüz
MUTLULUK	Ağrısız gece
MUTLULUK	Susmuş şarkı
MUTLULUK	Kuş
MUTLULUK	Çeşme
MUTLULUK	Su
MUTLULUK	Şairin gönül bahçesindeki sardunya
MUTSUZLUK	Mutluluk şarkısının susması

MUTSUZLUK	Mutluluk çeşmesinin suyunun kesilmesi
MUTSUZLUK	Solgun ümitlerin sakağında mutluluk güneşinin koltuk değnekleriyle gezmesi
MUTSUZLUK	Mutluluk çeşmesinden sarı çamur akması
MUTSUZLUK	İlacı olmayan dert / Hastalık
MUTSUZLUK	Huzuru kuşların gagalaması
MUTSUZLUK	Sevgi güneşinin batması
MUTSUZLUK	Kış
MUTSUZLUK	Şairin gönül bahçesindeki sardunyalardan açmaması
MUTSUZLUK	Zehirli sarmaşık
MUTSUZLUK	Zehirli yemiş
MUTSUZLUK	Mutluluk ağacının yemiş vermemesi / Yemişsiz ağaç
MUTSUZLUK	Kinci bir deve
NEŞE	Su üstünde yüzen saman
NEŞE	Şarkı
NİSAN	Ilık lodoların şarkısının estiği pencere
ÖĞRETMEN	Medeniyete giden yol
ÖĞRETMENİN GÜLÜMSEMESİ	Karanlığı dağıtan güneş
ÖĞRETMENİN GÖZLERİ	Kötülükleri boğan ışık seli
ÖĞRETMENİN GÖZLERİ	Umut
ÖĞRETMENİN ELLERİ	Işık
ÖLÜM	Ansızın kapının vurulması
ÖLÜM	Çat kapı gelen pervasız bir insan
ÖLÜM	Bahar çiçeklerinin solması
ÖLÜM	Bir âleme (ahiret) yollanmak
ÖLÜM	Bir tuhaf rüzgâr
ÖLÜM	Dönüşsüz bir yolculuk
ÖLÜM	Göklerden yıldızının düşmesi
ÖLÜM	Kara bir rüzgâr
ÖLÜM	Koyu bir soğuk
ÖLÜM	Kış

ÖLÜM	Mutantın sefer (Görkemli bir yolculuk)
ÖLÜM	Olgunlaşan yemişin dalından düşmesi
ÖLÜM	Son trene binmek
ÖLÜM	Siyaha açılan son kapı
ÖLÜM	Ufukların ötesi
ÖLÜM	Uzak bir kıyı
ÖMÜR	Ağaç
ÖMÜR	Bozuk para
ÖMÜR	Çeşme
ÖMÜR	Fener ışığı
ÖMÜR	Hayat değirmeninin öğüttüğü buğday
ÖMÜR	Hayatın, hatıraların kaydedildiği defter
ÖMÜR	Hüzne kurulmuş saat
ÖMÜR	Mevsim
ÖMÜR	Tespîh
ÖMÜR	Yıl
ÖMRÜN EVRELERİ	Mevsim
ÖZLEM	Ağaç
ÖZLEM	Dağ
ÖZLEM	Kanat
ÖZLEM	Rihtım
ÖZLEM	Şairin ve sevgilinin içini kavuran ateş
POSTACI	Işık
POSTACI	Ümit
RÜYA	Göklere uzanmak
RÜYA	Tasasız çiçek
RÜYALARIN RENGİ	Yeşil
RÜZGÂR	İncecik kanatlı bir kuş
RÜZGÂR	Sevinç yüklü şarkı
RÜZGÂR	Şarkı söyleyen insan
RÜZGÂR	Sokaklarda koşan insan
RÜZGÂRIN SESİ	Kedersiz şarkı
SAÇ	Rüzgâr

SAAT	Zamanın hoyrat algısı
SEVDA	Deniz
SEVDA	Gönöl bahçesine ekilen tohum
SEVDA	Masal
SEVDA	Orman
SEVDA	Sepet
SEVDA	Şarkı
SEVDA	Su
SEVGİ	Ateş
SEVGİ	Başka bir tat
SEVGİ	Gönöl bahçesinde büyüyen bir bitki
SEVGİ	Gönöl kapısını çalan biri
SEVGİ	Gönöl testisine dolan su
SEVGİ	Güneş (Batan)
SEVGİ	Işıltılı bir inci
SEVGİ	Mutluluk ocağının dumanı
SEVGİ	Nazlı ağaç
SEVGİ	Nil nehri
SEVGİ	Dallarında kelebeklerin uuştuğuş ağaç
SEVGİ	Minder
SEVGİ	Şiir
SEVGİ	Uzak bir mevsim
SEVGİ	Mutluluk ocağının dumanı
SEVGİLİ	Acemi bir kuş
SEVGİLİ	Açılmadan solan bahar
SEVGİLİ	Altın ışıık
SEVGİLİ	Aşk
SEVGİLİ	Aşk meydanının rakkasesi
SEVGİLİ	Ay
SEVGİLİ	Ay ışığı
SEVGİLİ	Bahar
SEVGİLİ	Bahar rüzgârı
SEVGİLİ	Başka ülkenin baharı

SEVGİLİ	Bir yaz bulutu
SEVGİLİ	Dağ çiçeği
SEVGİLİ	Esmer bir nilüfer
SEVGİLİ	Gelin
SEVGİLİ	Güneş
SEVGİLİ	Gökyüzü
SEVGİLİ	Gökyüzünün mavi rengi
SEVGİLİ	Gül
SEVGİLİ	Işık
SEVGİLİ	İpek bir çevre
SEVGİLİ	Irmak
SEVGİLİ	Kar
SEVGİLİ	Kuş
SEVGİLİ	Köpük köpük dalga
SEVGİLİ	Leyla
SEVGİLİ	Limon çiçeği
SEVGİLİ	Melek
SEVGİLİ	Mutluluk
SEVGİLİ	Muhacir kuş
SEVGİLİ	Nazlı bir kuş
SEVGİLİ	Nazlı geyik
SEVGİLİ	Safir
SEVGİLİ	Rüzgâr
SEVGİLİ	Şairin gönül bahçesinde (sevgilinin göz rengiyle nakışlanmış) değişmeyen mevsim (Bahar)
SEVGİLİ	Şairin çorak tarlasına düşen ilk damla
SEVGİLİ	Şairin doruklarında esen rüzgâr
SEVGİLİ	Şairin damarlarında kan
SEVGİLİ	Şairin gecelerinin yıldızı
SEVGİLİ	Şairin gönlünde yeşeren kayısı gülü
SEVGİLİ	Şairin gönül bahçesinde açan, gönül bahçesini donatan çiçek
SEVGİLİ	Şairin gönlündeki bahar

SEVGİLİ	Şairin köşkünün ilk ve son misafiri
SEVGİLİ	Şairin mutluluk kaynağı
SEVGİLİ	Şairin ufuklarında doğan güneş
SEVGİLİ	Yaz sonlarında serin ikindi
SEVGİLİ	Yakut
SEVGİLİ	Yalnız bir ağaç
SEVGİLİ	Yağmur
SEVGİLİ	Yıldız
SEVGİLİ	Sevda ormanlarında bir ceylan
SEVGİLİ	Mutluluk ormanından gelen bir ceylan
SEVGİLİ	Nazlı geyik
SEVGİLİNİN AKSİ	Sularda yüzen resim
SEVGİLİNİN AYAK SESLERİ	Bulutsuz bir ay ışığı
SEVGİLİNİN BAKIŞLARI	Ay ışığı
SEVGİLİNİN BAKIŞLARI	Bahar
SEVGİLİNİN BAKIŞLARI	Işık yağmuru
SEVGİLİNİN DÜŞLERİ	Şarkı
SEVGİLİNİN DÜŞLERİ	Şehnaz beste
SEVGİLİNİN DUDAKLARI	Alev alev yaz/ Yaz mevsimi
SEVGİLİNİN DUDAKLARI	Arzulu bir bahar
SEVGİLİNİN DUDAKLARI	Can eriği
SEVGİLİNİN DUDAKLARI	Eflatun bulut
SEVGİLİNİN DUDAKLARI	Serin ve beyaz kış
SEVGİLİNİN DUDAKLARI	Yıldızsı şarkı
SEVGİLİNİN ELLERİ	Ay
SEVGİLİNİN ELLERİ	Beyaz serinlik
SEVGİLİNİN ELLERİ	Billur
SEVGİLİNİN ELLERİ	Bitmeyen bir şarkı
SEVGİLİNİN ELLERİ	Çiçek
SEVGİLİNİN ELLERİ	Karanlığı silen ışık
SEVGİLİNİN ELLERİ	Mavi bir serinlik
SEVGİLİNİN ELLERİ	Rahat okşayış
SEVGİLİNİN ELLERİ	Rüzgâr

SEVGİLİNİN ELLERİ	Sabah aydınlığı
SEVGİLİNİN ELLERİ	Sabahları aydınlatan güneş
SEVGİLİNİN ELLERİ	Yıldız
SEVGİLİNİN ELLERİ	Yumuşak serinlik
SEVGİLİNİN GÖNLÜ	Ayrılık rüzgârının estiği bahçe
SEVGİLİNİN GÖNLÜ	Hüzünlü bahçe
SEVGİLİNİN GÖNLÜ	Terk edilmiş şehir
SEVGİLİNİN GÖZLERİ	Aydınlık mevsim
SEVGİLİNİN GÖZLERİ	Deniz feneri
SEVGİLİNİN GÖZLERİ	Denizköpüğü
SEVGİLİNİN GÖZLERİ	Eski bir çini
SEVGİLİNİN GÖZLERİ	Ebruli karanfillerin açtığı bahçe
SEVGİLİNİN GÖZLERİ	Gün vurmuş bahar denizi
SEVGİLİNİN GÖZLERİ	İki bahar damlası
SEVGİLİNİN GÖZLERİ	İki yıldız damlası
SEVGİLİNİN GÖZLERİ	Kalbe vuran güneş
SEVGİLİNİN GÖZLERİ	Kor
SEVGİLİNİN GÖZLERİ	Solmuş bir aşk mevsim
SEVGİLİNİN GÖZLERİ	Serin bir rüzgâr
SEVGİLİNİN GÖZLERİ	Sonbahar
SEVGİLİNİN GÖZLERİ	Yakamoz
SEVGİLİNİN GÖZLERİ	Yıldız
SEVGİLİNİN GÖZLERİ	Yıldızların ışık kaynağı
SEVGİLİNİN BAKIŞLARI	Ay ışığı
SEVGİLİNİN BAKIŞLARI	Bahar
SEVGİLİNİN BAKIŞLARI	Işık yağmuru
SEVGİLİNİN GÜLÜMSEMESİ	Güneş ışığı
SEVGİLİNİN GÜLÜŞÜ	Papatya
SEVGİLİNİN YANAĞI/DUDAĞI/ GÜLÜMSEMESİ	Yüzünde açan karanfil
SEVGİLİNİN SAÇLARI	Şairin gönül penceresindeki gür sarmaşık
SEVGİLİNİN SAÇLARI	Bahar

SEVGİLİNİN SAÇLARI	İnce bir yaprak
SEVGİLİNİN SAÇLARI	Rüzgârda savrulan başak
SEVGİLİNİN SAÇLARI	Yaz mevsimini estiren rüzgâr
SEVGİLİNİN SAÇLARI	Baharı getiren nisan güneşi
SEVGİLİNİN SAÇLARI	Yakamoz
SEVGİLİNİN SESİ	Bir tutam ışık
SEVGİLİNİN SÖZLERİ	Beste
SEVGİLİNİN SÖZLERİ	Bir bestenin yankısı
SEVGİLİYLE GEÇİRİLEN GÜNLER	Unutulan masal
SEVGİLİNİN HATIRASI	Her yana işlenmiş nakış
SEVGİLİNİN HATIRASI	İncecik şamdanlarda yanan mum
SEVGİLİNİN HATIRASI	Mavi rüzgâr
SEVGİLİNİN HATIRASI	Ömrün oluklarından akan gür çeşme
SEVGİLİNİN HATIRASI	Tüten bir baca
SEVGİLİNİN KAŞI/KİRPİĞİ	Yıldız
SEVGİLİNİN UYKUSU	Gül
SEVGİLİNİN UYKUSU	Rüzgârsız deniz
SEVGİLİNİN SÖZLERİ	Beste
SEVGİLİNİN SÖZLERİ	Bir bestenin yankısı
SEVGİLİNİN YÜZÜ	Bir bulut kenarından gülümseyen güneş
SEVGİLİNİN YÜZÜ	Ay
SEVGİLİNİN YÜZÜ	Şehnaz beste
SEVİNÇ	Gelincik
SEVİNÇ	Kapıları kapalı ev
SEVİNÇ	Kurumuş çeşme
SEVİNÇ	Salkım salkım üzüm
SEVİNÇ	Kuş
SEVİNÇ	Mavi sabah
SEVİNÇ	Şenlikli gemi
SEVİNÇ	Yorgun piyade
SEVİNÇ	İklim (ülke)
SONBAHAR	Hüznün altın mevsimi

SONBAHAR	Yollarda ağlayan insan
ŞAİR	Bir türlü yemiş vermeyen ağaç
ŞAİR	Çorak bir tarla
ŞAİR	Dağ
ŞAİR	Deniz
ŞAİR	Gamlı hazan
ŞAİR	Hayat oyununda bahtsız körebe
ŞAİR	Kader rüzgârının söndürdüğü balon
ŞAİR	Mecnun
ŞAİR	Pervane
ŞAİR	Sevgili yağmurunun yağdığı bahçe
ŞAİR	Şarkılara susamış gece
ŞAİR	Ürkek, garip bir kuş
ŞAİR	Yaşlı ağaç
ŞAİR	Kocamış ağaç
ŞAİR	Duvarlarında çatlak ve kurum olan ev
ŞAİRİN ÇOCUKLUĞU	Deli şarkı
ŞAİRİN ELLERİ	Ağustos
ŞAİRİN GÖNLÜ	Ayrılık rüzgârının estiği bahçe
ŞAİRİN GÖNLÜ	Tarumar bahçe
ŞAİRİN GÖNLÜ	Bahçe
ŞAİRİN GÖNLÜ	Çorak toprak
ŞAİRİN GÖNLÜ	Ev
ŞAİRİN GÖNLÜ	Köşk
ŞAİRİN GÖNLÜ	Mutluluğu kurumuş bahçe
ŞAİRİN GÖNLÜ	Pencere
ŞAİRİN GÖNLÜ	Salkım salkım üzümlerin olduğu bağ
ŞAİRİN GÖNLÜ	Sevda sepeti
ŞAİRİN GÖNLÜ	Üzüntü yağmurlarının camlarına vurduğu bir ev
ŞAİRİN HAYATI	Bağ
ŞAİRİN HAYATI	Fakir bohça
ŞARKILAR	Şairin ruhuna dökülen nehir

TARLA	Cömert bir gülüş
TREN SESİ	Gurbet
UMUT	Aşkın solmaya yüz tutan çiçeği
UMUT	Hatıranın uzak denizinden teselli getiren kuş
UMUT	Deniz
UMUT	Ezgi
UMUT	Gür ekin
UMUT	İpleri kopuk salıncak
UMUT	Pembe şafak
UMUT	Pembe yarın
UMUT	Mavi sabah
UMUT	Sevgilinin ellerinde bir tutam ay ışığı
UMUT	Sel basmış bir vadi
UMUT	Yaprak
UMUT	Yüreklerde bahçeler dolusu açan çiçek
UMUDUN RENGİ	Yeşil
UMUTSUZLUK	Çiçek
UMUTSUZLUK	Gece
UMUTSUZLUK	Simsiyah bulut
UNUTUŞ	Keskin bir bıçak
ÜMİT	Ağaç
ÜMİT	Beyaz nilüfer
ÜMİT	Bulut
ÜMİT	Çeşme
ÜMİT	Çorak topraklara ekilen ekin
ÜMİT	Ekin
ÜMİT	Gönül bahçesindeki son kuş
ÜMİT	Güz yaprağı
ÜMİT	Hayal denizinde yüzen gemi
ÜMİT	Hırs çemberinin kırılması
ÜMİT	Hüzün ağacının yapraklarının dökülmesi

ÜMİT	İnsan
ÜMİT	Kanadı kırık arı
ÜMİT	Kanadı kırık kuş
ÜMİT	Kadeh
ÜMİT	Kin çeşmelerinden sevgi akması
ÜMİT	Köşe başlarında gezen devriye
ÜMİT	Ölümsüz bahar
ÜMİT	Pembe bir kelebek
ÜMİT	Pembe gül
ÜMİT	Sıcak bir atkı
ÜMİT	Su
ÜMİT	Şairin göklerinin şirin yıldızı
ÜMİT	Şairin tarumar olmuş gönül bahçesinde yeşeren çiçek/ağaç
ÜMİT	Şarkı
ÜMİT	Temmuz
ÜMİT	Uçurtma
ÜMİT	Yağmur
ÜMİT	Yemiş
ÜMİT	İnce kelebek
ÜMİT	Kuşyemi
ÜMİTSİZLİK	Arzu dağlarını saran eflatun bir sis
ÜMİTSİZLİK	Çirkin yarasa
ÜMİTSİZLİK	Gönül bahçesinde diken
ÜMİTSİZLİK	Hüznün simsiyah şemsiyesi
ÜMİTSİZLİK	Ümit ekininin yeşermemesi
ÜMİTSİZLİK	Ümit uçurtmasının ipinin kopması
ÜMİTSİZLİK	Ümitlerin serildiği ipleri kıran rüzgâr
ÜMİTSİZLİK	Ümit suyunun son damlasının da tükenmesi
ÜMİTSİZLİK	Zehir dişli arı
ÜZÜNTÜ	Ağaç
ÜZÜNTÜ	Bitmeyen yağmur

ÜZÜNTÜ	Deli şarkı
ÜZÜNTÜ	Kinci bir deve
ÜZÜNTÜ	Mangal
ÜZÜNTÜ	Neşe şarkısının susması
ÜZÜNTÜ	Şairin uykularına kâbuslar taşıyan kuş
ÜZÜNTÜ	Şarkı
ÜZÜNTÜ	Uykuları bölen bıçak
ÜZÜNTÜ	Zehirli yemiş
YAĞMUR	Bulut denizinin çiçeği
YAĞMUR	Bulutların alkışı
YAKAMUZ	Ay ışığında yüzen şarkı
YAKAMUZ	Güneş yelkenlileri
YAKAMUZ	Körfez sularında ayın çini çini olması
YAKAMUZ	Mehtabın iri gülleri
YAKAMUZ	Nilüferler ile yıldızların suda öpüşmesi
YAKAMUZ	Sevgilinin yüzündeki denizli ışıklar
YAKAMUZ	Tül kanatlı ay kuşları
YAKAMUZ	Yıldızların suda yıkanması
YALNIZLIK	Avize
YALNIZLIK	Bacası tütmeyen ocak
YALNIZLIK	Dağ
YALNIZLIK	Demir
YALNIZLIK	Elleri hoyrat bir insan
YALNIZLIK	Huysuz yağmur
YALNIZLIK	İnatçı kış
YALNIZLIK	Kapkara kanatlı bir kuş
YALNIZLIK	Kaskatı bir yastık
YALNIZLIK	Küllenmiş ateş
YALNIZLIK	Rüzgârlı bir kıyı
YALNIZLIK	Sinsi karanlık
YALNIZLIK	Terk edilmiş hatıraların geçtiği ayna
YALNIZLIK	Üzüntü mangalının külü

YAŞAMAK	Aydınlık zaman
YAŞAMAK	Işıkların saltanatı
YAZ	Dinmeyen bir özlem şarkısı
YILDIZ	Çil çil yağan yağmur
YILDIZLAR	Gülen insan
YILDIZLAR	Sevicini yitirmiş insan
YILDIZLARIN IŞIKLARI	Kahkaha
YILLAR	Şairin yüreğini kıstıran bir yengeç
YUNUS	Aşk penceresinin ipek tüylü
YUNUS	Erenler bağının solmaz gülü
YUNUS	Fikir bahçesinin cömert kulu
YUNUS	Gönül ülkesinin sultanı
YUNUS	Taze bir ışık
YUNUS	Yaşlı gözlere mendil
YUNUS	Gönül dergâhında kandil
YUNUS	İman sofrasında bir altın kaşık
ZAMAN	Fırtına
ZAMAN	Güve
ZAMAN	Hoyrat dalga
ZAMAN	İnsan
ZAMAN	İnsafsız rüzgâr
ZAMAN	Kadeh
ZAMAN	Karabulut
ZAMAN	Mavimsi hatıra
ZAMAN	Mutlu hatıraları silen/karalayan bir insan
ZAMAN	Kuş
ZAMAN	Yaz yağmuru
ZAMANIN AKIŞI	Kuşun kanat çırpışı